

Liikenne- ja
viestintäministeriö

Postilaki

Työryhmän ehdotus postilainsäädännön
uudistamisesta

Julkaisun nimi

Postilaki. Työryhmän ehdotus postilainsäädännön uudistamisesta.

Tekijät

Työryhmä, pj. viestintäneuvos Elina Normo, vpj. neuvotteleva virkamies Asta Virtaniemi, sihteeri ylitarkastaja Timo Kievari

Toimeksiantaja ja asettamispäivämäärä

Liikenne- ja viestintäministeriö 10.10.2008

Julkaisusarjan nimi ja numero

**Liikenne- ja viestintäministeriön
julkaisuja 8/2010**

ISSN 1798-4045 (verkkopainos)

ISBN 978-952-243-149-3 (verkkopainos)

HARE-numero LVM104:00/2008

Asianumero

Asiasanat

Posti, postitoiminta, yleispalvelu, kustannuslaskenta, nettokustannus, kilpailu, laatustandardi, toimilupa, Maailman postiliitto, UPU

Yhteyshenkilö

Elina Normo

Muut tiedot

Tiivistelmä

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti työryhmän tekemään ehdotuksen postipalvelulain muuttamisesta. Työryhmän esityksessä ehdotetaan säädettäväksi postilaki, jolla korvattaisiin nykyisin voimassa oleva postipalvelulaki ja sen nojalla annetut alemman asteiset säädökset. Lisäksi esityksessä ehdotetaan kumottavaksi haja-asutusalueiden postinjakelun turvaamiseksi kerättävästä maksusta annettu laki (708/1997). Ehdotuksella saatetaan kansallisesti voimaan EU:n kolmas postidirektiivi (2008/6/EY).

Työryhmä esittää, että lakia uudistettaessa yleispalvelu on turvattava samalla kun alalle tulon esteitä madalletaan. Postitoiminnan maksusta säädetyn lain kumoaminen helpottaisi alalle tuloa. Velvollisuus jakaa ja keräillä postia viitenä päivänä viikossa koskisi vain yleispalveluyritystä, mikä keventäisi muiden toimijoiden velvollisuuksia. Lisäksi helpotettaisiin muiden postiyritysten pääsyä yleispalvelun tarjoajan verkon tiettyihin osiin. Yleispalveluvelvolliselle postiyritykselle liiketoiminnan edellytykset turvattaisiin velvoitteeseen liittyvää taakkaa keventämällä. Kuluttajille suunnatut postipalvelut olisivat yleispalveluita, mutta esimerkiksi yritysposti ei enää olisi velvoitteen piirissä. Yleispalvelun vähimmäistasoksi määriteltäisiin kirje, joka tulisi toimittaa perille lähettämistä seuraavana toisena päivänä. Toimipisteen tulisi sijaita kohtuullisen matkan päässä käyttäjän asuinpaikasta eikä vaatimusta asetettaisi kuntarajojen mukaan.

Jos yleispalveluvelvollisuudesta aiheutuvat nettokustannukset olisivat kohtuuttomia, yleispalveluvelvollisen kustannustaakkaa voitaisiin kompensoida valtion varoista. Muut postiyritykset voitaisiin velvoittaa osallistumaan kustannuksiin. Lisäksi esityksellä selkiytetään ja täsmennetään monin osin nykyistä lainsäädäntöä.

Publikation

Postlagen. Arbetsgruppens förslag till reform av postlagstiftningen.

Författare

Arbetsgrupp, ordf. kommunikationsråd Elina Normo, viceordf. konsultativa tjänstemannen Asta Virtaniemi, sekreterare överinspektör Timo Kievari

Tillsatt av och datum

Kommunikationsministeriet 10.10.2008

Publikationsseriens namn och nummer

**Kommunikationsministeriets
publikationer 8/2010**

ISSN 1798-4045 (webbpublikation)

ISBN 978-952-243-149-3 (webbpublikation)

HARE-nummer

Ärendenummer

Ämnesord

Post, postverksamhet, samhällsomfattande tjänster, kostnadsberäkning, nettokostnad, konkurrens, kvalitetsstandard, koncession, Världspostföreningen, UPU

Kontaktperson

Elina Normo

Övriga uppgifter

Rapporten är på finska.

Sammandrag

Kommunikationsministeriet tillsatte en arbetsgrupp att framlägga ett förslag till ändring av lagen om posttjänster. Arbetsgruppen föreslår att en postlag ska stiftas. Postlagen ska ersätta gällande lag om posttjänster och med stöd av lagen utfärdade författningar på lägre nivå. Dessutom föreslår arbetsgruppen att lagen om avgift för tryggande av postförmedling i glesbygden (708/1997) upphävs. Avsikten med förslaget är att genomföra EU:s tredje postdirektiv (2008/6/EG) nationellt.

Arbetsgruppen föreslår att de samhällsomfattande posttjänsterna ska tryggas i lagreformen samtidigt som tröskeln för att komma in i branschen sänks. Upphävandet av lagen om avgift för tryggande av postförmedling skulle underlätta etableringen i branschen. Skyldigheten att dela ut och samla in post fem dagar i veckan ska endast gälla företag som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster, vilket minskar övriga aktörers skyldigheter. Dessutom ska andra postföretag lättare ha tillgång till vissa delar av det nät som tillhör tillhandahållaren av samhällsomfattande tjänster. Förutsättningarna för företagsverksamhet ska tryggas för postföretag med samhällsomfattande tjänster genom att den betungande skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster underlättas. De posttjänster som riktas till konsumenterna ska vara samhällsomfattande tjänster, men t.ex. företagsposten ska inte längre omfattas av den skyldigheten. Som miniminivå för samhällsomfattande tjänster definieras brev som ska frambefordras den andra dagen efter avsändning. Postens verksamhetsställe ska vara beläget på ett skäligt avstånd från användarens bostad och kravet ska inte följa kommungränserna.

Om de nettokostnader som föranleds av skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster är oskäliga kan kostnadsbördan för den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster kompenseras av statsmedel. De övriga postföretagen ska kunna åläggas att delta i kostnaderna. Den nuvarande lagstiftningen ska dessutom genom propositionen klargöras och preciseras till många delar.

Date
16 March 2010

Title of publication

Postal Act. Working group proposal for amending postal legislation.

Author(s)

Working group, chair: Elina Normo, Senior Adviser, vice chair: Asta Virtaniemi, Ministerial Adviser, secretary: Timo Kievari, Senior Officer

Commissioned by, date

Ministry of Transport and Communications, 10 October 2008

Publication series and number

**Publications of the Ministry of
Transport and Communications
8/2010**

ISSN 1798-4045 (online)
ISBN 978-952-243-149-3 (online)
Reference number

Keywords

Post, postal operations, universal service, cost accounting, net costs, competition, quality standard, operating licence, Universal Postal Union, UPU

Contact person

Elina Normo

Other information

The report is in Finnish.

Abstract

The Ministry of Transport and Communications appointed a working group to draw up a proposal for amending the Postal Services Act. The proposal calls for the enactment of a new Postal Act, replacing the current Postal Services Act and the lower level provisions issued under it. The proposal also calls for the repeal of the Act on the Fee Collected for Securing the Provision of Postal Services in Sparsely Populated Areas (708/1997). The proposal implements the EU's third postal directive (2008/6/EC) in Finland.

The working group proposes that in connection with the amendments universal service be ensured while the threshold for the entry to the industry be lowered. The repeal of the Act on the Fee Collected for Securing the Provision of Postal Services would facilitate the market entry of new operators. An obligation to distribute and collect mail on five days a week would only apply to universal service undertakings, which would make the obligations of other operators easier to meet. Postal undertakings' access to certain parts of the universal service provider's network would also be made easier. In terms of universal service postal undertakings, the operating environment for businesses would be ensured by lightening the burden related to the obligation. Postal services addressed to consumers would be categorised as universal service, but, for example, postal services for businesses would no longer be within the sphere of the obligation. The minimum level of universal service would be a letter service with intended delivery on the second day following the day of sending. A service point would have to be located within a reasonable distance from the user's residence. This requirement would no longer be set according to municipal borders.

If the net costs incurred by the universal service obligation were unreasonable, the burden of costs could be compensated from government funds. Other postal undertakings could be obliged to participate in the costs. The proposal would also clarify and specify the current legislation.

Liikenne- ja viestintäministeriölle

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti 10.10.2008 työryhmän tekemään ehdotuksen postipalvelulain muuttamisesta. Toimeksiannon mukaan työryhmän tehtävänä oli tehdä ehdotuksia postidirektiivin edellyttämistä muutoksista postipalvelulakiin. Työryhmän tuli myös arvioida muita postipalvelulain uudistamistarpeita sekä tarvittaessa tehdä ehdotuksia lainsäädännön muuttamisesta ja muista mahdollisista toimenpiteistä. Työryhmän tuli erityisesti ottaa huomioon postitoimialan kehitys sekä vaikutukset yleispalveluun ja sen tarjoamisen edellytyksiin pitkällä tähtäyksellä.

Työryhmän tuli tehdä tarpeelliset ehdotuksensa 31.1.2010 mennessä. Työryhmälle myönnettiin pyynnöstä jatkoaika 28.2.2010 asti.

Työryhmän johtoryhmän puheenjohtajana on toiminut viestintäneuvos Elina Normo liikenne- ja viestintäministeriöstä. Työryhmän työvaliokunnan puheenjohtaja puolestaan on ollut neuvotteleva virkamies Asta Virtaniemi liikenne- ja viestintäministeriöstä. Työryhmän johtoryhmän jäseniksi kutsuttiin johtaja Petri Aaltonen Itella Oyj:stä, johtaja Lasse Autio Janton Oy:stä, verkställande direktör Henrik Lundberg Posten Åland Ab:stä, Viestinnän keskusliitto ry:n edustajana toimitusjohtaja Matti Korkiatupa Ilkka Oy:stä, apulaisjohtaja Merja Saari Viestintävirastosta, apulaisjohtaja Päivi Seppälä Kuluttajavirastosta ja toimitusjohtaja Reijo Svento Ficom ry:stä. Työryhmän työvaliokunnan jäseninä ovat toimineet processutvecklare Eivor Granberg Posten Åland Ab:sta, Aikakauslehtien liitto ry:n edustajana tuotantojohtaja Jaakko Haapakangas Yhtyneet Kuvalehdet Oy:stä, lakimies Mika Hakamäki Kuluttajavirastosta, erityisasiantuntija Jarkko Huovinen Kuntaliitosta, asianajaja Elina Koivumäki Suomen markkinointiliitto ry:stä, johtaja Lasse Krogell Graafinen teollisuus ry:stä, Marko Lahtinen Ficom ry:stä, aluejohtaja Tuire Lammassaari Aamujakelu/AlmaMedia Oyj:stä, toiminnasta vastaava johtaja Kristiina Markkula Sanomalehtien liitto ry:stä, lakimies Päivi Rokkanen Itella Oyj:stä ja lakimies Sirpa Sillstén Viestintävirastosta. Työryhmän sihteeriksi määrättiin ylitarkastaja Timo Kievari liikenne- ja viestintäministeriöstä.

Työryhmän johtoryhmän tehtävänä on ollut ohjata työvaliokunnan valmistelua ja tehdä lopulliset ehdotukset. Työvaliokunta tehtävänä on ollut valmistella työryhmän ehdotuksia.

Työryhmän johtoryhmä on kokoontunut 17 kertaa ja työvaliokunta 24 kertaa. Työryhmä on työnsä kuluessa posti- ja jakelutoiminnan toimialan asiantuntijoita ja sidosryhmiä. Työryhmä järjesti yleisen kuulemistilaisuuden 23.9.2009.

Tämä raportti sisältää työryhmän ehdotukset uuden postidirektiivin toimeenpanemiseksi. Työryhmä sai aikaan pääosin hyvin toimivan ja tasapuolisen ehdotuksen laajasta ja monitahoisesta kokonaisuudesta. Direktiivin keskeiset muutokset aikaisempaan verrattuna liittyvät postimarkkinoiden täysimääräiseen avaamiseen EU:n alueella. Olennaista on kuitenkin huomata, että Suomessa postikilpailu on lainsäädännössä avattu jo vuoden 1994 alusta. Direktiivin toimeenpanon osalta työryhmän ehdotukset liittyvät yleispalvelun tarjonnan turvaamiseen myös kilpailuissa olosuhteissa. Lisäksi työryhmä

on toimeksiantonsa mukaisesti arvioinut muita postipalvelulain uudistamistarpeita ja sisällyttänyt raporttiinsa lainsäädännön muutosehdotuksia tältä osin. Ehdotetut muutokset ovat tarpeen, jotta postitoiminnassa voidaan entistä paremmin vastata muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin. Osalla ehdotuksista pyritään selkeyttämään voimassa olevan lain säädöksiä.

Työryhmä on keskustellut laajasti sanoma- ja aikakauslehtien jakelun merkityksestä postitoiminnan harjoittamisen kokonaisuudessa. Liikenne- ja viestintäministeriö määräsi 11.12.2009 kansliapäällikkö Harri Pursiaisen selvittämään posti- ja pienkuljetustoiminnan kehittämistä. Selvitystoimeksianto keskittyy lehtijakelu kysymyksiin. Toimeksiannon määräaika on 31.5.2010, mutta selvitysmies jättää väliraporttinsa 16.3.2010.

Työryhmän toimeksiannossa edellytettiin, että työssä tuli erityisesti ottaa huomioon postitoimialan kehitys sekä vaikutukset yleispalveluun ja sen tarjoamisen edellytyksiin pitkällä tähtäyksellä. Voidaan siis sanoa, että toimeksiannon tarkoituksena oli, että lainsäädäntömuutoksilla turvataan yleispalvelu muuttuvassa toimintaympäristössä direktiivin mahdollistamissa sääntelykehyksessä. Tähän on työryhmän ehdotuksessa vastattu keventämällä yleispalveluun liittyviä velvollisuuksia ja luomalla yleispalvelun viime kädessä turvaava rahoitusmenettely samalla, kun kilpailun esteitä on madallettu. Samalla on kuitenkin todettu, että Suomen kaltaisessa maassa yleispalvelun ja markkinaehtoisen kilpailun yhdistelmä on haastava.

Vaikka yleispalvelun turvaaminen oli toimeksiannon keskiössä, työryhmässä nousi kuitenkin vahvasti keskusteluun direktiivin vaatimus postitoimialan kilpailun lisäämisestä. Työryhmässä oli erilaisia näkemyksiä kilpailun tarpeellisuudesta, vaikutuksista ja sen merkityksestä keinona kehittää postipalveluita ja parantaa alan kilpailukykyä viestinvälityspalveluiden tarjoamisessa. Työryhmä pitää perusteltuna, että näihin kysymyksiin kiinnitetään erityistä huomioita jatkovalmistelussa. Janton Oyj:n edustaja katsoi, että direktiivin keskeisimmän tavoitteen – tehokkaan kilpailun edistäminen postimarkkinoilla ja alalle tulon kynnyksen madaltaminen – osalta ehdotus on osittain oikeansuuntainen, mutta riittämätön. Janton Oy katsoi, että tämän vuoksi on perusteltu syy uskoa, että uusi laki ei tule lisäämään kilpailua, vaan se ehkä jopa vähentää sitä postitoiminnan ulkopuolella postitoimintaan läheisesti liittyvillä toimialoilla.

Työryhmän ehdotuksessa puututaan direktiivin edellyttämällä tavalla ilmeisimpiin alalle tulon kynnystä nostaviin seikkoihin. Lisäksi työryhmässä tunnistettiin muutamia kilpailun syntymisen kannalta olennaisia asioita, joiden ratkaiseminen edellyttää näihin kysymyksiin paneutumista. Tällaisia seikkoja ovat nykyisen postinumerojärjestelmän kehittäminen ja postipalvelun harjoittamiseksi tarvittavan koko maan kattavan osoitehallinnan järjestäminen monioperaattoriympäristöä silmälläpitäen. Lisäksi selkeänä käytännön alalle tulon hidasteena pidettiin ongelmia, jotka liittyvät postiyriyten mahdollisuuksiin päästä toteuttamaan jakelua lukittuihin rappukäytäviin.

Työryhmä keskusteli myös tietoyhteiskuntakehityksen vaikutuksista postitoimintaan. Fyysinen jakeluverkko on osa tietoyhteiskunnankin perusinfrastruktuuria. Sähköistyvä viestintävälitys vaikuttaa merkittävästi postipalvelujen tarjonnan toimintaedellytyksiin muun muassa vähenevien volyymien ja kiristyvän kilpailun muodossa. Myös asiakastarpeet muuttuvat. Tähän haasteeseen voidaan vastata tehostamalla toimintaa, arvioimalla uudelleen palvelutasoa sekä hyödyntämällä uutta teknologiaa kehittämällä innovatiivisia palveluita, joissa yhdistyvät sähköisen ja fyysisen palvelun vahvuudet. Direktiivi lähtee edelleen postipalvelun perinteisestä toteuttamistavasta kokonaan fyysisenä jakeluna viitenä päivänä viikossa. Tämä luonnollisesti ohjaa myös kotimaista lainsäädäntöämme. Työryhmä pitää kuitenkin tärkeänä, että postitoiminnan sääntelyn tulevassa kehittämisessä otetaan vahvasti huomioon sähköisen palveluiden mahdollisuudet postipalveluidenkin tarjonnassa.

Saatuaan työnsä päätökseen työryhmä kunnioittaen luovuttaa loppuraporttinsa siihen sisältyvine esityksineen liikenne- ja viestintäministeriölle.

Helsingissä 16. päivänä maaliskuuta 2010

Elina Normo
puheenjohtaja

Asta Virtaniemi
varapuheenjohtaja

Petri Aaltonen

Lasse Autio

Matti Korkiatupa

Henrik Lundberg

Merja Saari

Päivi Seppälä

Reijo Svento

Timo Kievari
sihteeri

Sisällysluettelo

1.	Johdanto	6
2.	Nykytila	7
2.1	Lainsäädäntö ja käytäntö	7
2.1.1	Lainsäädäntö.....	7
	Johdanto	7
	Postipalvelulaki.....	7
	Laki haja-asutusalueiden postipalveluiden turvaamiseksi kerättävästä maksusta ...	8
2.1.2	Postitoiminta Suomessa.....	9
	Posti- ja pienkuljetustoiminnan markkinat	9
	Itella Oyj posti- ja muiden palveluiden tarjoajana	9
	Yleispalvelun tarjonta	10
	Markkinoiden kehitys.....	11
2.2	Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö	13
2.2.1	EU:n lainsäädäntö.....	13
	Postidirektiivi.....	13
	EY:n komission virallinen huomautus	15
	Arvonlisäverodirektiivin soveltaminen	16
2.2.2	Maailman postiliiton sopimukset.....	17
2.2.3	Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö.....	17
	Ruotsi	17
	Tanska	20
	Norja	22
	Saksa.....	25
	Belgia.....	28
	Alankomaat.....	30
	Iso-Britannia	32
2.3	Nykytilan arviointi	34
2.3.1	Postimarkkinoiden kehitys.....	34
2.3.2	Lain soveltamisala	35
2.3.3	Postipalvelujen tarjonta	35
2.3.4	Yleispalvelu.....	36
2.3.5	Kilpailun edistäminen	40
2.3.6	Yleispalvelun rahoitus.....	41
2.3.7	Postilähetysten vastaanotto, välittäminen ja jakelu.....	43
2.3.8	Postitoiminnan ohjaus ja valvonta sekä eräät säännökset	44
3.	Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	46
3.1	Tavoitteet	46
3.2	Keskeiset ehdotukset.....	46
4.	Esityksen vaikutukset	50
4.1	Taloudelliset vaikutukset	50
4.1.1	Vaikutukset kotitalouksien asemaan	50
4.1.2	Yritysvaikutukset	50
4.2	Vaikutukset kansantalouteen ja julkiseen talouteen.....	54
4.3	Vaikutukset viranomaisen toimintaan	55
4.4	Ympäristövaikutukset	56
4.5	Muut yhteiskunnalliset vaikutukset	56
4.5.1	Vaikutukset kansalaisten asemaan ja toimintaan yhteiskunnassa	56
4.5.2	Sosiaaliset ja terveysvaikutukset sekä vaikutukset yhdenvertaisuuteen, lapsiin ja sukupuolten tasa-arvoon	58
4.5.3	Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään	58
4.5.4	Vaikutukset rikosentorjuntaan ja turvallisuuteen.....	58
4.5.5	Aluekehitysvaikutukset	59
4.5.6	Tietoyhteiskuntavaikutukset.....	59

5.	Lakiehdotuksen perustelut.....	60
1 luku.	Yleiset säännökset	60
2 luku.	Postipalvelujen tarjoaminen.....	64
3 luku.	Yleispalvelun sisältö	74
4 luku.	Yleispalveluvelvollisuuden asettaminen	84
5 luku.	Yleispalvelun tarjoajan hinnoittelu ja kustannuslaskenta	90
6 luku.	Yleispalvelun nettokustannusten laskeminen ja korvaaminen.....	95
7 luku.	Postiyrietysten yhteistoiminta ja tietojärjestelmät	97
8 luku.	Lähetysten vastaanotto ja jakelu	103
9 luku.	Postiyrietyksen vastuu.....	108
10 luku.	Lähetysten perilletoimittaminen ja perillesaamattomien lähetysten käsittely	111
11 luku.	Postiyrietyksen muut velvollisuudet	117
12 luku.	Postitoiminnan ohjaus ja valvonta.....	120
13 luku.	Pakkokeinot, seuraamukset ja muutoksenhaku	123
14 luku.	Erinäiset säännökset.....	125
15 luku.	Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset.....	126
6.	Lakiehdotus	129

1. Johdanto

Postitoimintaa sääntelee postipalvelulaki (313/2001). Valtioneuvosto antoi eduskunnalle selonteon postipalvelulain vaikutuksista ja soveltamisesta vuonna 2003 (VNS 4/2003 vp, EK 3/2004 vp). EU-tasolla postilainsäädäntöä on harmonisoitu direktiivillä 97/67/EY. Viimeisin postipalveluita koskeva muutospäätös 2008/6/EY julkaistiin 27.2.2008. Muutoksen mukainen lainsäädäntö tulee saattaa voimaan jäsenmaissa vuoden 2010 loppuun mennessä.

Vanhasen II hallituksen ohjelmaan sisältyy postitoimintaa koskeva kirjaus. Sen mukaan hallitusohjelman aikana arvioidaan postitoimintaa koskeva lainsäädäntö ja erityisesti siihen liittyvää yleispalveluvelvoitetta ottaen huomioon sekä EU:ssa että postien toimintaympäristössä tapahtuva kehitys. Kirjauksessa todetaan edelleen, että hallitus turvaa yleispalvelutarjoajan edellytykset vastata yleispalveluvelvoitteen kattavuudesta.

Työryhmä on valmistellut ehdotuksensa toimeksiantonsa perusteella. Tässä raportissa esitetään työryhmän ehdotus postitoimintaa koskevan lainsäädännön uudistamisesta. Raportti on laadittu noudattaen soveltuvin osin hallituksen esityksen rakennetta. Luku 2 sisältää nykytilan kuvauksen. Luvussa kuvataan voimassa oleva postitoiminnan lainsäädäntö. Lisäksi luku sisältää kuvauksen posti- ja siihen liittyvien palvelujen markkinoista sekä toimialan keskeisistä kehityspiirteistä. Luvussa hahmotetaan myös postitoiminnan kansainvälistä kehitystä, esitellään EU-lainsäädäntö sekä kuvataan valittujen maiden postitoiminnan lainsäädäntöä. Luvussa 3 esitellään työryhmän ehdotuksen tavoitteet ja yhteenveto keskeisistä ehdotuksista. Luvussa 4 kuvataan ehdotusten vaikutukset. Luku 5 sisältää lakiehdotuksen pykäläkohtaiset perustelut. Luvussa 6 on esitetty varsinaiset pykäläehdotukset.

2. Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1 Lainsäädäntö

Johdanto

Postitoimintaa sääntelee 6.4.2001 annettu postipalvelulaki (313/2001). Postitoiminnan harjoittamiseen sovelletaan myös 24.7.1997 annettua lakia haja-asutusalueiden postipalvelujen turvaamiseksi perittävästä maksusta (708/1997). Lisäksi postitoimintaa sitoo perustuslain 10§:n 2 momentissa säädetty kirjesalaisuus.

Postipalvelut kuuluvat Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 20 kohdan nojalla. Ahvenanmaalla on voimassa oma postilainsäädäntö, 29 kesäkuuta 2007 annettu Landskapslag on posttjänster (Ålands författningssamling 60/2007). Ahvenanmaalla toimii myös itsenäinen postiyritys, joka on muutettu Posten Åland -nimiseksi osakeyhtiöksi 14 marraskuuta 2008 annetulla lailla (Ålands författningssamling 144/2008).

Postipalvelulaki

Nykyinen postipalvelulaki tuli voimaan vuoden 2002 alussa, jolloin se korvasi vuoden 1994 alusta voimaan tulleen postitoimintalain siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Postipalvelulaki perustuu sitä edeltävään postitoimintalakiin ja Euroopan unionin postisääntelyyn, erityisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 97/67/EY yhteisön postipalvelujen sisämarkkinoiden kehittämistä ja palvelun laadun parantamista koskevista yhteisistä säännöistä.

Postipalvelulain ensimmäinen luku sisältää postipalvelulakia koskevat yleiset säännökset. Luvussa säädetään lain tarkoitus ja soveltamisala sekä määritellään keskeiset termit. Lain tarkoituksena on sen 1 §:n mukaan turvata hyvälaatuisten postipalveluiden ja erityisesti yleispalvelun saatavuus tasapuolisin ehdoin koko maassa. Lisäksi valtioneuvostolle asetetaan säännöksessä velvollisuus huolehtia siitä, että koko maassa on tarjolla yleispalvelu. Lain soveltamisala määritellään 2 §:ssä luettelemalla joukko palveluita, joita laki ei koske. Lain 3 §:ssä on määritelty eräitä keskeisiä käsitteitä, jotka kuitenkin useissa tapauksissa saavat tarkemman sisällön vasta muualla laissa.

Postipalvelulain toisessa luvussa määritellään yleispalvelun sisältö ja asetetaan yleispalvelun laatustandardit. Lain 4 §:ssä säädetään yleispalvelun sisällöstä postidirektiiviä vastaavasti painoluokittain ja todetaan kirjattujen ja vakuutettujen lähetysten kuuluvan yleispalveluun. Lisäksi pykälässä säädetään yleispiirteisesti yleispalvelun tarjoajan toimipisteverkostosta sekä keräilyä ja jakelua koskevista yleispalvelun tarjoajan velvollisuuksista. Lain 5 §:n 1 momentissa asetetaan yleispalveluun kuuluvien kotimaan kirjelähetysten laatustandardi. Lisäksi 5 §:n 2 momentissa on postidirektiivin liitteen mukainen Euroopan yhteisön sisäistä ulkomaanpostia koskeva laatustandardi.

Lain kolmannessa luvussa määritellään postitoiminnan harjoittamisen edellytykset. Säännökset koskevat toimilupaa, sen ehtoja, hakemista, voimassaoloaikaa, siirtämistä ja raukeamista. Neljäs luku koskee postiyrityksen yleisiä velvollisuuksia. Tähän laajaan lukuun sisältyvät säännökset postiyrityksen velvoitteista, yleispalvelun tarjoajan hinnoittelusta ja kustannuslaskennasta, postiyritysten yhteistoimintavelvoitteista ja muista velvollisuuksista, kuten postitoiminnan hoitamista poikkeusoloissa koskevat säännökset.

Viidennessä luvussa on säännökset postitoiminnan ohjauksesta ja valvonnasta, mukaan lukien postitoiminnan valvontamaksusta, sen suuruudesta, perusteesta, määräämisestä ja perimisestä, samoin kuin liikenne- ja viestintäministeriön sekä Viestintäviraston oikeudesta saada postiyritykseltä postipalvelulaissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi tarpeellisia tietoja. Lain 5 a luku koskee Viestintävirastolle kuuluvia postinkulun varmistustehtäviä, kuudes luku pakkokeinoja, seuraamuksia ja muutoksenhakua. Seitsemäs luku sisältää erinäisiä säännöksiä virka-avusta, osoiterekisteristä, postitoiminnan lopettamisesta, postimerkkien julkaisemisesta ja postimaksumerkinnän käyttämisestä.

Laki haja-asutusalueiden postipalveluiden turvaamiseksi kerättävästä maksusta

Haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi perittävästä maksusta annetun lain tarkoituksena on sitä koskevan hallituksen esityksen (HE 22/1997 vp) mukaan lieventää kilpailun avautumisen vaikutuksia postitoiminnassa. Lain 2 §:n mukaan postitoiminnan harjoittaja, joka on saanut postitoimintalaissa tarkoitetun toimiluvan rajoitetun postitoiminnan harjoittamiseen, on velvollinen suorittamaan valtiolle veronluonteista maksua. Myynnistä suoritettavan maksun perusteena on lain 3 §:n perusteella postipalvelun arvonlisäveroton myyntihinta. Maksun suuruus määräytyy toimilupa-alueella myytyjen postipalvelujen myyntihintojen ja toimilupa-alueen väestötiheyden perusteella.

Hallituksen esityksessä todetaan edelleen, että perimällä maksua rajoitetun toimiluvan saaneilta postitoiminnan harjoittajilta, on tarkoitettu estää Suomen Posti Oy:n¹ kannalta hintojen hallitsematon aleneminen kilpailuilla alueilla. Lakia säädettäessä esitykseen ei katsottu liittyneen sellaisia seikkoja, joiden perusteella postitoimintamaksua olisi pidettävä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 85 tai 86 artiklassa² tarkoitettulla tavalla yhteisön kilpailulainsäädännön vastaisena.

Lakia säädettäessä arvioitiin, että postitoimintamaksuun voi liittyä perustamissopimuksen 92 artiklassa³ tarkoitettua valtion tukea Suomen Posti Oy:lle myönnetyn verohelpotuksen ja mahdollisen hajasijoitusalueiden postitoimintaan osoitettavan määrärahan osalta. Postitoimintamaksu arvioitiin kuitenkin yhteisöläinsäädännön mukaiseksi, koska sitä pidettiin tarpeellisena peruspostipalvelujen saatavuuden varmistamiseksi. Hallituksen esityksessä ei arvioitu postitoimintamaksua erikseen perustamissopimuksen 49 artiklan⁴ mukaisen palvelujen tarjoamisen vapauden näkökulmasta.

---

¹ nykyisin Itella Oyj

² nykyisin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 ja 102 artiklat

³ nykyisin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artikla

⁴ nykyisin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 56 artikla

2.1.2 Postitoiminta Suomessa

Posti- ja pienkuljetustoiminnan markkinat

Postipalvelulain säätelemä postipalvelu on osa posti- ja pienkuljettamisen ja siihen liittyvien muiden palveluiden markkinoita. Tilastokeskuksen yritysrekisterin mukaan toimialalla TOL 641 (posti- ja kuriiritoimiala) oli vuoden 2007 lopulla 300 yritystä. Yritysten määrä on noussut merkittävästi parissa vuodessa, sillä vuonna 2005 yrityksiä oli vain 267.

Tilastokeskus julkaisee posti- ja pienkuljetuksen tilastoa, joka ei ole toimialan kokonaistilasto, vaan perustuu otokseen edellä mainitun toimialan harjoittamasta kirje- ja pakettilähetysten välittämisen, lehtijakelun sekä osoitteettoman jakelusta. Otostilaston mukaan vuonna 2008 posti- ja pienkuljetustoiminnan koti- ja ulkomaan lähetysten määrä oli 4 053 miljoonaa kappaletta, mikä on kaksi prosenttia edellisvuotta enemmän.

Lähetysten kokonaismäärästä vuonna 2008 kotimaan lähetyksiä oli 3 966 miljoonaa kappaletta. Kotimaan lähetyksistä 27 prosenttia oli kirjeitä, puolitoista prosenttia paketteja, 26 prosenttia lehtiä ja 46 prosenttia osoitteettomia lähetyksiä. Jaettujen kirjeiden, pakettien ja lehtien määrä pysyi lähes ennallaan samalla, kun osoitteettomien lähetysten määrä kasvoi viisi prosenttia. Tilastointitavan muutoksesta johtuen kattavaa liikevaihtotietoa vuodelta 2008 ei ole saatavilla. Vuonna 2007 kokonaisliikevaihto oli 1 076 miljoonaa euroa, josta kirjeiden osuus oli 43 prosenttia, pakettien 24 prosenttia, lehtijakelun 8 prosenttia sekä osoitteettoman jakelun 25 prosenttia.

Ulkomaanlähetysten osuus kaikista lähetyksistä oli vuonna 2008 noin kaksi prosenttia eli 87 miljoonaa kappaletta. Näistä kertyi liikevaihtoa 258 miljoonaa euroa. Ulkomaan lähetysten kokonaismäärä pysyi edellisvuoden tasolla, mutta ulkomaan lähetysten liikevaihto vähentyi kahdella prosentilla. Ulkomaan lähetyksistä suurin osa eli 71 prosenttia oli kirjeitä. Paketteja puolestaan oli 10 prosenttia ja muita lähetyksiä 19 prosenttia. Eniten liikevaihtoa lähetyksistä kertyy yleensä pakettilähetyksistä, vuonna 2008 yhteensä 151 miljoonaa euroa. Kirjelähetysten ja muiden lähetysten liikevaihto yhteensä oli 107 miljoonaa.

Itella Oyj posti- ja muiden palveluiden tarjoajana

Itella Oyj on konserni, jonka toiminta on jaettu kolmeen liiketoimintaryhmään, jotka ovat viestinvälitys, logistiikka ja informaatio. Suomen lisäksi konsernilla on liiketoimintaa Pohjois- ja Keski-Euroopassa sekä Venäjällä. Konsernin liikevaihto vuonna 2009 oli 1 819,7 miljoonaa euroa, josta 70 prosenttia kertyi kotimaasta. Viestinvälityksen osuus liikevaihdosta on vajaa puolet, logistiikan noin 40 prosenttia ja informaation runsaat 10 prosenttia. Konserni työllisti vuonna 2009 keskimäärin noin 30 200 henkilöä, joista 75 prosenttia työskenteli kotimaassa.

Merkittävä osa Itella Oyj:n liiketoiminnasta on sellaista, joka ei kuulu postilainsäädännön piiriin. Postilainsäädännön piiriin kuuluvat toiminnot on organisoitu viestinvälityksen liiketoimintaryhmään. Viestinvälityksen liiketoimintaryhmä tarjoaa palveluita sekä kuluttaja- että yhteisö- ja yritysasiakkaille. Se huolehtii kuluttaja-asiakkaiden palveluista, tarjoaa jakelupalveluita kirjeille, mainoksille sekä sanoma- ja aikakauslehdille. Palveluita tarjotaan Suomen ohella Venäjällä. Lisäksi se tarjoaa yrityksille asiakassuhdemarkkinoinnin palveluita. Viestinvälityksen liikevaihto vuonna 2009 oli

898,7 miljoonaa euroa ja liikevoitto 63,5 miljoonaa euroa. Henkilöstön määrä vuoden lopussa oli 18 000. Liiketoimintayksikön välittämien lähetysten määrä pysyi kokonaisuudessaan edellisvuotisella tasolla ollen vähän alle 3 000 miljoonaa kappaletta, vaikka osoitteellisten kirjelähetysten määrä väheni seitsemällä prosentilla.

Itella Oyj:n logistiikan liiketoimintaryhmä tarjoaa yritys- ja yhteisöasiakkaille express-, rahti-, huolinta- ja varastointipalveluita sekä logistiikkaan liittyviä muita palveluita. Palveluita tarjotaan Suomen ohella useissa eri maissa. Liiketoimintaryhmän liikevaihto vuonna 2009 oli 713,9 miljoonaa euroa ja liiketulos -15,2 miljoonaa euroa. Henkilöstön määrä vuoden lopussa oli 10 000. Liiketoimintaryhmän välittämien pakettien määrä aleni 12 prosentilla.

Yhtiön informaation liiketoimintaryhmä tarjoaa yritys- ja yhteisöasiakkaille sähköisen laskutuksen ja taloushallinnon palveluita sekä Suomessa että useissa muissa maissa. Liiketoimintaryhmän liikevaihto vuonna 2009 oli 247,2 miljoonaa euroa ja liikevoitto 15,3 miljoonaa euroa. Henkilöstön määrä vuoden lopussa oli 2 000.

Yleispalvelun tarjonta

Itella Oyj:lle on toimiluvassa asetettu yleispalveluvelvoite. Postipalvelulain mukainen yleispalvelu käsittää osoitteellisten enintään kahden kilon painoisten kirjelähetysten ja enintään kymmenen kilon painoisten postipakettien välityspalvelun, maahan saapuvien enintään 30 kilon lähetysten kuljetus- ja jakelupalvelun ja kirjattujen ja vakuutettujen lähetysten palvelun. Lisäksi yleispalvelun tarjoajan on pidettävä jokaisessa kunnassa vähintään yksi yleispalvelua tarjoava toimipiste. Yleispalveluun kuuluu vähintään yksi keräily ja jakelu jokaisena työpäivänä.

Postipalveluiden piirissä ovat kaikki maamme 2,5 miljoonaa kotitaloutta sekä 250 000 yritystä. Yksityishenkilöiden osoitteita on käytössä noin 6,2 miljoonaa kappaletta ja yritysosoitteita noin 500 000 kappaletta. Jakelua suoritetaan yhteensä noin kolmeen miljoonaan jakelupisteeseen. Jakelu suoritetaan pääsääntöisesti viitenä päivänä viikossa. Kotitalouksia, joille jakelu suoritetaan poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi vain yhtenä päivänä viikossa, oli vuonna 2008 148 kappaletta lain salliman enimmäismäärän ollessa 300 kappaletta.

Itella Oyj:n toimipaikkaverkko kattaa koko maan. Vuonna 2009 toimipisteitä oli yhteensä vajaa 1 100 kappaletta, joista noin 950 oli yrittäjien hoitamia toimipisteitä. Toimipisteissä asioi päivittäin noin 100 000 asiakasta. Toimipisteiden lisäksi kirjelähetystyksiä voi jättää kirjelaatikoihin, joita on käytössä noin 7 500 kappaletta. Poikkeustapauksessa lähetykset voi haja-asutusalueella jättää postiyrityksen kuljetettavaksi myös postinjakajan välityksellä. Selvitysten mukaan mukaan 20 prosentilla kotitalouksista etäisyys lähimpään toimipaikkaan on alle 0,5 kilometriä. Alle kahden kilometrin etäisyydellä toimipaikasta puolestaan asuu runsaat 60 prosenttia kotitalouksista. Yli 10 kilometrin matka toimipisteeseen on noin viidellä prosentilla kotitalouksista. Kotitalouksista 60 prosentilla on lähimmälle kirjelaatikolle matkaa korkeintaan 0,5 kilometriä ja lähes 90 prosentilla kirjelaatikko on korkeintaan kahden kilometrin päässä. Vain parilla prosentilla kirjelaatikolle on matkaa enemmän kuin 10 kilometriä.

Yleispalveluun kuuluville kirjelähetyksille on asetettu kulkunopeutta mittaava laatustandardi. Sen mukaan yleispalveluun kuuluvat kotimaan kirjelähetykset, jotka on jätetty postiyrityksen välitettäväksi ja seuraavana työpäivänä jaettaviksi on jaettava siten, että lähetyksistä vähintään 85 prosenttia on perillä seuraavana työpäivänä ja vähintään 98 toisena työpäivänä. Vuonna 2009 kotimaan 1. luokan kirjeistä seuraavana

päivänä oli perillä 94 prosenttia ja toisena päivänä 99 prosenttia. Laatu on säilynyt vastaavalla korkealla tasolla koko 2000-luvun.
Postimarkkinoiden kehitys

Markkinoiden kehitys

Seuraavassa käsitellään posti- ja pienkuljettamisen markkinoiden tulevaisuuteen liittyviä kysymyksiä markkina-alueittain, jotka ovat kirje- ja pakettipalvelut, suoramainonta sekä sanoma- ja aikakauslehtien jakelu.

Kirjepalvelut

Kirjelähetysten määrän kehitys oli 1990-luvun lamaan saakka tasaisesti nouseva, minkä jälkeen kasvu pysähtyi. 2000-luvulla kirjeiden määrässä oli vähäistä vaihtelua kunnes vuonna 2009 lähetysvolyymit kääntyivät selvään laskuun siten, että 1. luokan lähetykset vähenivät seitsemällä prosentilla ja 2. luokan lähetykset viidellä prosentilla. Vuonna 2009 kirjelähetysten kokonaismäärä oli noin 850 miljoonaa kappaletta, joista 2. luokan kirjeiden osuus oli noin 55 prosenttia. Viime vuosina 1. luokan kirjelähetysten osuus kokonaisvolyymista on vähentynyt ja vastaavasti 2. luokan kirjelähetysten osuus kasvanut. Kirjelähetyksistä valtaosa eli noin 90 prosenttia on yritysten ja yhteisöjen lähettämiä kirjeitä. Loput ovat yksityishenkilöiden lähettämiä kirjeitä.

Lähetettyjen kirjelähetysten määrään keskeisimmin vaikuttavat tekijät ovat kansantuotteen kehitys, kirjelähetysten hinnoittelu sekä vaihtoehtoisten viestintämuotojen kehitys. Voimakkaimmin kirjevolyymeihin vaikuttaa tällä hetkellä sähköisen viestinnän kehitys ja siitä johtuva korvautuvuus. Sähköpostin ja internetin käytön yleistymisen on vaikuttanut merkittävästi paperille kirjoitettujen viestien määrään. Karkealla tasolla voidaan arvioida, että kirjoitetuista kohdeviestinnästä nykyisin yli 90 prosenttia tapahtuu sähköisessä muodossa. Vastaava osuus 15 vuotta sitten oli 40 prosenttia. Tulevan kehityksen kannalta avainasemassa on se, miten yritysten ja yhteisöjen kansalaisille lähettämien viestien sähköinen korvautuvuus toteutuu. Todennäköistä kuitenkin on, että tulevaisuudessa kirjelähetysten määrä vähenee.

Itella Oyj:n arvioitu markkinaosuus kotimaan kirjepalveluista on 90 prosenttia ja ulkomaan kirjepalveluista 95 prosenttia. Muut toimijat ovat kotimaisia tai kansainvälisiä jakelu- tai kuriiriyrityksiä, jotka tarjoavat muuta kuin postilainsäädännön soveltamisalaan kuuluvia kirjepalveluita lähinnä yrityksille ja yhteisöille.

Pakettipalvelut

Pienkuljetusten kohdalla markkinoiden jäsentäminen pakettilähetyksiin ja muihin on ongelmallista, koska paketin määritelmä ei ole nykyisin yksiselitteinen ja osa pientavaroista kulkee kirjeissä. Tavarankuljetuspalveluita tarjoavat useat jakelu- ja kuljetusyritykset ja niiden käyttämä terminologia vaihtelee. Lisäksi vain murto-osa kuljetetuista paketeista kuuluu postilainsäädännön soveltamisalaan. Seuraavassa käsitellään selkeyden vuoksi lähinnä kuluttajien roolia pakettien lähettäjinä. Pakettipalveluilla tarkoitetaan tässä alle 35 kilogramman tavaralähetyksiä.

Itella Oyj:n mukaan markkinoiden koko alle 35 kilogramman tavaralähetyksissä Suomessa oli vuonna 2009 vähän alle 60 miljoonaa lähetystä. Koska logistiikkamarkkinat ylipäättävänsä ovat hyvin kansantaloudesta riippuvia, lama vaikutti voimakkaasti myös pakettimarkkinaan, jonka koko pieneni viime vuonna 16 prosenttia. Kotimaisten

pakettien osuus on noin 85 prosenttia, mikä tarkoittaa, että kotimaisia paketteja lähetettiin Suomessa viime vuonna noin 50 miljoonaa kappaletta.

Itella Oyj arvioi, että yli 90 prosenttia kaikista alle 35 kilogramman paketeista on yritysten lähettämiä ja kuluttajien lähettäville paketeille jää alle 10 prosentin osuus. Kuluttajien osuus pakettien lähettämisessä on pysynyt samana pitkään. Kuluttajat lähettivät viime vuonna noin 4,5 miljoonaa pakettia ja näistä yli miljoonaa oli etäkaupan asiakaspalautuksia.

Itella Oyj on yksittäisenä toimijana suurin pakettimarkkinoiden toimijoista, vaikka sen osuus on alle puolet markkinoista. Sen tärkeimmät yksittäiset kilpailijat kuluttajien pakettipalveluissa ovat Matkahuolto Oy (mm. Bussipaketti) ja Rautakirja Oy (Ärrä-paketti). Matkahuolto Oy välittää paketteja omien yli 500 palvelupisteen lisäksi 700 Suomen Lähikaupan myymälöiden välityksellä. Rautakirja Oy palvelee pakettiasiakkaitaan 710 R-kioskin välityksellä. Pakettipalveluja tarjoavat myös kuorma-autoalan toimijat, joista suurimpia ovat DB Schenker Oy, Transpoint Oy ja Kaukokiito Oy. Suomessa toimii myös kansainvälisiä kuriiriyhtiöitä (DHL, TNT, DPD, Box), joiden taustalla on usein muiden maiden postiyhtiöitä. Kuriiriyhtiöillä on pakettikuljetusten lisäksi paljon kirje- ja asiakirjalähetyksiä. Paketteja kuljettavat edellisten lisäksi muun muassa taksit, lentoyhtiöt sekä saaristoalueilla vesitaksit ja yhteysalukset.

Pakettipalveluissa selkein kasvumahdollisuus liittyy yritysten ja kuluttajien välisen etäkaupan lisääntymiseen. Internetissä tapahtuva verkkokauppa on laajentunut viime aikoina myös uusiin tuoteryhmiin, jollaisia ovat esimerkiksi huonekalut, kodinkoneet ja kodin viihde-elektronikka. Sekä kuluttaja- että yritysasiakkailla pakettivälitykseen liittyy yhä useammin erilaisten lisäpalveluiden tarjonta. Tällaisia ovat esimerkiksi asennus- ja kokoamispalvelut sekä pakkausten purku ja kierrättäminen.

Sanoma- ja aikakauslehtien jakelu

Suomessa ilmestyi vuonna 2008 yhteensä 197 sanomalehteä, joiden yhteislevikki oli 3,1 miljoonaa kappaletta. Sanomalehtien levikkikehitys on lievästi laskeva. Kokonaisvolyymistä noin 11 prosenttia on irtonumeroita ja 89 kotiin jaettuja lehtiä. Päivälehtien eli 7-4 kerta viikossa ilmestyvien lehtien levikki oli 2,1 miljoonaa kappaletta. Harvemmin ilmestyvien, 3-1 päiväisten, lehtien levikki puolestaan oli 0,94 miljoonaa kappaletta. Sanomalehtien kustannuksista jakelun osuus on arviolta 30 ja 50 prosentin välillä.

Itella Oyj:n päiväjakelun piirissä on koko maa eli 2,5 miljoonaa kotitaloutta ja 250 000 yritystä. Itella Oyj:n varhaisjakelun piirissä on 2,2 miljoonaa kotitaloutta. Sanomalehtien jakelusta vuonna 2008 oli 69 prosenttia varhaisjakelua ja 17 prosenttia jaettiin Itella Oyj:n päiväjakelun yhteydessä. Loput 14 prosenttia on pääosin irtonumeromyyntiä. Kokonaisuudessaan Itella Oyj:n markkinaosuus sanomalehtien jakelusta on noin kaksi kolmasosaa. Loppu kolmannes jakautuu maakunnallisten lehtien 11 jakeluorganisaation kesken.

Sanomalehtien levikkien laskun arvioidaan jatkuvan myös lähivuosina. Kun vielä 1999 arviolta 80 prosenttiin kotitalouksista tilattiin vähintään yksi lehti, vastaava määrä oli vuonna 2008 enää 72 prosenttia. Tilattujen lehtien määrää vähentää osaltaan myös maksuttomien kaupunkilehtien tarjonta. Sähköinen lehti ei toistaiseksi ole syrjäyttänyt painettua lehteä, mutta pidemmällä aikavälillä sähköisellä viestinnällä on vaikutusta painetun sanomalehden kehitykseen ja sitä kautta myös sanomalehtien jakeluun.

Suomessa ilmestyi vuonna 2008 yhteensä 3 313 aikakauslehtinimikettä. Lisäksi kahdesta kolmeen kertaa vuodessa ilmestyviä nimikkeitä oli 1 456 kappaletta. Vahvistettu levikki

on 200 lehdellä, yhteenlaskettu levikki vuonna 2008 oli 13,8 miljoonaa kappaletta. Yleisölehtien kappalemyynnistä noin 14 prosenttia oli irtonumeroita ja 86 kotiin jaettuina lehtiä. Tilattujen lehtien osuus lehtien menekistä on Suomessa eurooppalaisittain suuri eli noin 95 prosenttia. Aikakauslehtien jakelukustannukset ovat arviolta 12–15 prosenttia lehden kaikista kustannuksista. Lehdet käyttävät jakelussaan lähes yksinomaan Itella Oy:n jakelua. Itella Oyj itse arvioi markkinaosuudekseen noin 90 prosenttia.

Aikakauslehdille valtakunnallisen jakelun ja siihen liittyvän yhtenäishinnoittelun säilymisen arvioidaan olevan tärkeää. Aikakauslehtien volyyymi on Suomessa varsin korkealla tasolla, eikä sen arvioida enää merkittävästi kasvavan lähivuosina. 2000-luvun alussa kehitys oli lievästi kasvava, mutta vuosina 2008 ja 2009 oli havaittavissa selvää laskua.

Suoramarkkinointilähetykset

Myös suoramarkkinointilähetysten jakelun voidaan katsoa kuuluvan posti- ja jakelutoiminnan markkinoihin. Suoramarkkinointilähetystä välitetään sekä osoitteellisenä että osoitteettomana. Keskeisin kilpailija Itella Oyj:lle osoitteettomien lähetysten välityspalveluissa on Suomen Suoramainonta –ketju, jonka jakelu kattaa noin 2,2 miljoonaa taloutta. Jakelukustannusten osuus osoitteellisissa lähetyksissä on noin 40 prosenttia ja osoitteettomissa noin puolet.

Vuonna 2009 osoitteellisen suoramarkkinoinnin määrä aleni merkittävästi lähinnä epäsuotuisan taloudellisen kehityksen johdosta. Sähköinen viestintä korvaa omalta osaltaan osoitteellista suoramarkkinointia, vaikka sen korvaavaa vaikutusta vuoden 2009 laman aikana ei ollut havaittavissa. Kokonaisuudessaan osoitteellisen suoramarkkinoinnin arvioidaan vähenevän tulevaisuudessa. Osoitteettoman suoramarkkinoinnin määrä sen sijaan lisääntyi. kaiken kaikkiaan osoitteettoman suoramarkkinoinnin markkina on viime vuosina kasvanut nopeasti kasvun ollessa keskimäärin kuutisen prosenttia vuodessa.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

2.2.1 EU:n lainsäädäntö

Postidirektiivi

Euroopan yhteisön puitteista postipalveluille säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 97/67/EY yhteisön postipalvelujen sisämarkkinoiden kehittämistä ja palvelun laadun parantamista koskevista yhteisistä sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2002/39/EY ja direktiivillä 2008/6/EY, joka päättää vuonna 1992 annetusta vihreästä kirjasta alkaneen yhteisön postiuudistuksen. Markkinoiden vapauttamisprosessi aloitettiin direktiivillä 97/67/EY, ja sitä syvennettiin direktiivillä 2002/39/EY sekä lisäämällä markkinoiden avoimuutta asteittain. Postipalvelujen sisämarkkinoiden toteuttaminen saatiin lainsäädännön osalta päätökseen vuonna 2008 annetulla direktiivillä 2008/6/EY.

Postidirektiivin ensimmäinen luku koskee direktiivin tavoitteita ja soveltamisalaa. Direktiivissä 2008/6/EY asetetaan markkinoiden täysimittaisen avaamisen määräajaksi useimmissa jäsenvaltioissa, näiden joukossa Suomi, 31.12.2010. Tämä aiheuttaa tarkistuksia direktiivin tavoitteisiin. Luvusta poistetaan viittaus niiden palvelujen määrittämisen perusteisiin, jotka voidaan varata yleispalvelun tarjoajille. Siihen lisätään viittaus yleispalvelujen rahoitukseen sellaisin edellytyksin, joilla taataan näiden palvelujen pysyvä tarjoaminen. Lisäksi direktiivin toiseen artiklaan tehdään yksittäisiä teknisiä tarkistuksia.

Direktiivin toinen luku koskee yleispalvelua. Tämän luvun säännöksiin tehdään uudella postidirektiivillä vain teknisiä tarkistuksia. Direktiivin kolmas luku muuttuu kokonaisuudessaan. Luku on aiemmin koskenut niiden palvelujen yhdenmukaistamista, jotka voidaan varata. Nyt luku koskee yleispalvelun rahoittamista. 7 artiklan mukaan jäsenvaltiot eivät saa myöntää tai pitää voimassa postipalvelujen käyttöönottoa ja tarjontaa koskevia yksin- tai erityisoikeuksia. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin rahoittaa yleispalvelun tarjonnan yhdellä tai useammalla artiklassa luetellulla tavalla tai muulla perustamissopimuksen mukaisella tavalla.

Artiklassa 7 nimenomaisesti mainitut rahoitustavat ovat yleispalveluun kuuluvien palvelujen hankkiminen julkisiin hankintoihin sovellettavia sääntöjä noudattaen, järjestelmä jolla myönnetään yleispalvelun tarjoajille korvaus julkisista varoista ja järjestelmä jolla yleispalveluvelvoitteiden nettokustannukset jaetaan palvelujen tarjoajien ja/tai käyttäjien kesken. Artiklassa 7 on lisäksi tarkempia säännöksiä mahdollisia korvausrahoitusta koskien.

Direktiivin neljäs luku koskee postipalvelujen tarjoamisen ja postiverkkoon pääsyn ehtoja. 9 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat ottaa yleispalvelun piiriin kuulumattomia palveluja varten käyttöön yleisvaltuutuksia siinä laajuudessa kuin se on tarpeen olennaisten vaatimusten noudattamisen takaamiseksi. Yleispalvelun piiriin kuuluvia palveluja varten jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön valtuutusmenettelyjä, yksittäiset toimiluvat mukaan lukien, siinä laajuudessa kuin se on tarpeen olennaisten vaatimusten noudattamisen takaamiseksi ja yleispalvelun tarjoamisen turvaamiseksi. Direktiivin 10 artiklassa säädetään ehdoista, joita voidaan asettaa valtuutusten myöntämiselle.

Direktiivin viides luku koskee hinnoitteluperiaatteita ja laskennan avoimuutta. Jäsenvaltiot saavat 12 artiklan mukaan päättää yhtenäisen hinnoittelun käyttämisestä koko alueellaan. Aiemmin yhtenäishinnoittelun käytölle ei artiklassa asetettu mitään edellytyksiä. Direktiivimuutoksen seurauksena yhtenäishinnoittelua voidaan käyttää, mikäli yleinen etu niin vaatii. Lisäksi 12 artiklaan lisätään hinnoitteluperiaate, jonka mukaan yleispalvelun tarjoajien on noudatettava avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteita sekä hintojen että niihin liittyvien ehtojen osalta, jos ne soveltavat erityishintoja esimerkiksi yrityksille, joukkolähetysten postittajille tai eri käyttäjiltä saadun postin kokoajille tarjottavien palveluiden osalta.

Direktiivin 14 artiklan 3 kohtaan lisätään iv alakohta, jonka mukaan yleiskustannukset, jotka ovat tarpeen sekä yleispalvelun että muun kuin yleispalvelun tarjoamiseksi, kohdennetaan asianmukaisesti. Artiklaan lisätään 9 kohta, jonka mukaan 14 artiklaa voidaan soveltaa yleispalvelun tarjoajaan, joka on nimetty ennen markkinoiden täydellisen avaamisen lopullista päivämäärää ja niin kauan kuin muita yleispalvelun tarjoajia ei ole nimetty. Artiklaan lisätään myös 10 kohta, jonka mukaan jäsenvaltio voi vaatia niitä postipalvelujen tarjoajia, joita vaaditaan maksamaan tukiosuus korvausrahoitukseen, ottamaan käyttöön asianmukainen eriytetty laskenta rahaston toiminnan varmistamiseksi.

Direktiivin kuudes luku koskee palvelujen laatua. Jäsenvaltioiden on korkealaatuisten postipalvelujen takaamiseksi varmistettava, että yleispalvelun laatustandardit asetetaan ja julkaistaan. Laatustandardit koskevat erityisesti kuljetusaikoja ja palvelujen säännöllisyyttä ja luotettavuutta. Lukuun tehdään kolmannella postidirektiivillä lähinnä teknisiä muutoksia. Uutena velvoitteena jäsenvaltioiden on rohkaistava riippumattomien, tuomioistuimen ulkopuolisten järjestelmien kehittämistä postipalvelujen tarjoajien ja käyttäjien välisten riitojen ratkaisemiseksi.

Teknisten standardien yhdenmukaistamista koskeva seitsemäs luku säilyy muuttumattomana. Kahdeksas luku koskee komissiota avustavaa jäsenvaltioiden

edustajista muodostuvaa komiteaa. Yhdeksäs luku koskee kansallista sääntelyviranomaista. Jälkimmäiseen tehdään eräitä lisäyksiä. Niiden jäsenvaltioiden, jotka vielä omistavat postipalvelujen tarjoajia tai joilla on niitä koskevaa määräysvaltaa, on varmistettava sääntelytoiminnan ja omistusoikeuteen tai määräysvaltaan liittyvien toimintojen erottaminen rakenteellisesti tehokkaasti toisistaan.

Direktiivin 22 artiklan 1 kohtaan tehdyn lisäyksen mukaan jäsenvaltioiden on julkaistava kansallisille sääntelyviranomaisille kuuluvat tehtävät helposti saatavilla olevassa muodossa varsinkin jos tehtävät annetaan useammalle kuin yhdelle elimelle. Yhteisen edun mukaisissa asioissa jäsenvaltioiden on tarvittaessa huolehdittava sääntelyviranomaisten ja kilpailulainsäädännön ja kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten välisestä kuulemisesta ja yhteistyöstä. Artiklan 2 kohtaan tehty lisäys edellyttää seuranta- ja sääntelymenettelyjen luomista yleispalvelun tarjoamisen varmistamiseksi. Artiklan 22 kohdan 3 mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että kansallisella tasolla on käytössä tehokkaita menettelyjä, joiden mukaisesti jokaisella sellaisella käyttäjällä ja postipalvelujen tarjoajalla, johon kansallisen sääntelyviranomaisen tekemä päätös vaikuttaa, on oikeus hakea päätökseen muutosta asianomaisista osa-puolista riippumattomalta muutoksenhakuelimeltä. Kansallisen sääntelyviranomaisen päätös on voimassa, kunnes muutoksenhaku on käsitelty, jollei muutoksenhakuelin toisin päätä.

Direktiiviin lisätään kokonaan uusi 9 a luku, joka koskee tietojen antamista. 9 a luvussa säädetään postipalvelujen tarjoajille säädettävästä velvollisuudesta antaa etenkin kansallisille sääntelyviranomaisille kaikki tiedot, myös taloudelliset tiedot ja yleispalvelun tarjoamista koskevat tiedot, jotta kansalliset sääntelyviranomaiset voivat varmistaa direktiivin säännösten tai sen perusteella tehtyjen päätösten noudattamisen. Tietopyyntöjen on oltava oikeassa suhteessa sääntelyviranomaisen tehtävien suorittamiseen nähden. Sääntelyviranomaisen on perusteltava pyyntönsä. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansalliset sääntelyviranomaiset toimittavat komissiolle sen pyynnöstä tarvittavat ja asiaankuuluvat tiedot, joita se tarvitsee suorittaakseen tämän direktiivin mukaiset tehtävänsä.

Loppusäännökset sisältävään 10 lukuun lisätään yleisluontoinen, informatiivinen 23 a artikla, jonka mukaan komissio avustaa jäsenvaltioita direktiivin täytäntöönpanossa, yleispalvelun nettokustannusten laskeminen mukaan luettuna. Yleispalvelun mahdollisten nettokustannusten laskemista koskevat tarkemmat ohjeet sisältyvät direktiivin uuteen liitteeseen I. Ohjeen mukaan yleispalveluvelvoitteiden nettokustannukset on laskettava niiden nettokustannusten erotuksena, joita nimetyille yleispalvelun tarjoajalle aiheutuu toisaalta toiminnasta yleispalveluvelvoitteiden piirissä ja toisaalta toiminnasta ilman yleispalveluvelvoitteita. Alkuperäisen direktiivin yhteisön sisäisen ulkomaanpostin laatustandardeja koskeva liite säilyy muuttumattomana liitteeksi II nimettynä.

EY:n komission virallinen huomautus

Euroopan yhteisöjen komissio on virallisessa huomautuksessaan (asia 2009/2148, 25.6.2009) asettanut kyseenalaiseksi, vastaavatko nykyinen postipalvelulaki ja postitoimintamaksua koskeva laki yhteisön oikeuden, erityisesti postidirektiivin 97/67/EY vaatimuksia.

Komission huomautuksen mukaan on ongelmallista, että postipalvelulain 6 §:n toimilupasääntely mahdollistaa rinnakkaisten yleispalvelua koskevien vaatimusten asettamisen muillekin kuin Itella Oyj:lle. Toimilupavaatimukseen kuuluvat muun muassa postin yleispalvelun takaaminen koko Suomen alueella tai osassa sitä ja vähintään yhden toimipisteen pitäminen jokaisessa kunnassa. Toimilupa on mahdollista saada myös rajoitetun postitoiminnan harjoittamiseen. Rajoitetussa toimiluvassa ongelman

muodostaa toimiluvan haltijan velvollisuus suorittaa postitoimintamaksu toimilupa-alueen väestötiheyden perusteella.

Komission mukaan postidirektiivissä ei ole perusteita, jotka oikeuttaisivat tällaisiin markkinoille pääsyä ja palvelujen tarjontaa koskeviin rajoituksiin, eikä komissio pidä tarpeellisina niitä vaatimuksia, jotka asetetaan sellaisille uusille markkinatoimijoille, jotka haluavat tarjota postin yleispalvelun piiriin kuuluvia postipalveluja. Nimetylle yleispalvelun tarjoajalle Itella Oyj:lle myönnetty toimilupa ehtoineen takaa postin yleispalvelun koko Suomen alueella. Näin ollen jäsenvaltioille asetettu velvollisuus varmistaa postin yleispalvelun tarjoaminen on täytetty. Koska yleispalvelua tarjotaan jo koko maan alueella, ei ole objektiivisia perusteita asettaa rinnakkaisia yleispalvelua koskevia vaatimuksia useammalle kuin yhdelle postipalvelujen tarjoajalle.

Komission mukaan ei ole osoitettu, että postipalvelulaisissa asetetut vaatimukset olisivat oikeasuhtaisia mahdolliseen lailliseen tavoitteeseen nähden. Voidakseen täyttää toimilupavaatimukset uusien markkinatoimijoiden olisi komission mukaan hyvin lyhyen ajan kuluessa luotava samanlainen koko maan kattava postinjakeluverkko kuin Itella Oyj:n ylläpitämä verkko tai maksettava erityinen liikevaihdon perusteella määräytyvä maksu, joka perustuu sen hallinnollisen alueen väestötiheyteen, joka palveluilla aiotaan kattaa.

Komissio on katsonut, että postipalvelulaki ja postitoimintamaksua koskeva laki yhdessä luovat markkinoille pääsyn esteitä markkinatoimijoille, jotka harjoittavat yleis-palveluun kuuluvaa postitoimintaa. Nämä toimilupavaatimukset estävät markkinoille pääsyn tai vaikeuttavat sitä suuresti. Samalla ne estävät postipalvelujen kehittymisen kysynnän ja tarjonnan pohjalta. Näillä perusteilla komissio on katsonut postipalvelulain, erityisesti sen 4 ja 6 §:n yhdessä postitoimintamaksua koskevan lain 2 §:n kanssa olevan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 56 artiklan ja postidirektiivin 9 artiklan vastaisia.

Arvonlisäverodirektiivin soveltaminen

Suomen arvonlisäverolainsäädännössä ei ole säädetty erikseen postipalvelujen arvonlisäverotuksesta. Suomessa postipalveluita pidetään tavarain kuljetuspalveluna ja siihen sovelletaan yleistä 22 prosentin arvonlisäverokantaa.

Arvonlisäverodirektiivin (2006/112/EY) 132 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on vapautettava verosta julkisen postilaitoksen palvelun suoritukset ja niihin liittyvät tavarain luovutukset, lukuun ottamatta henkilökuljetus- ja televiestintäpalveluita. Arvonlisäverodirektiiviä on Suomessa tulkittu siten, että maassa ei ole direktiivin tarkoittamaa julkista postitoimintaa.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin antoi 23.4.2009 tuomion C357/07 (TNT Posti UK Ltd) julkisen postilaitoksen palveluihin sovellettavan verottomuussäännöksen soveltamisalasta. Tuomiossaan se katsoi, että arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettuna julkisena postilaitoksena on pidettävä jokaista toimijaa, joka riippumatta siitä, onko se julkinen vai yksityinen, sitoutuu tarjoamaan väestön keskeisiä tarpeita vastaavia palveluja ja siten käytännössä huolehtimaan jäsenvaltion alueella kokonaan tai osittain postin yleispalvelusta, sellaisena kuin se on määritelty postidirektiivin 97/67 artiklassa 3.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen perustelujen mukaan arvonlisäverodirektiivin 132 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädettyä vapautusta on tulkittava sekä suppeasti että yhdenmukaisesti säännöksellä tavoitellun päämäärän kanssa. Verosta vapautettuina palvelusuoritteina ja niihin liittyvinä tavarain luovutuksena on pidettävä sellaisia suorituksia, joita julkinen postilaitos suorittaa tässä ominaisuudessaan eli sellaisen toimijan ominaisuudessa, joka sitoutuu huolehtimaan jäsenvaltiossa kokonaan tai osittain

postin yleispalvelusta. Yleispalvelun tarjoajan toimiluvan ehtoihin perustuvasta ja yleispalvelun tarjoajan asemaan liittyvistä velvoitteista johtuen tällainen toimija suorittaa postipalvelunsa sellaisen oikeudellisen sääntelyn puitteissa, joka eroaa olennaisesti siitä sääntelystä, jonka mukaisesti muun kaltaiset toimijat suorittavat postipalveluita.

2.2.2 Maailman postiliiton sopimukset

Suomi liittyi vuonna 1967 Maailman postiliiton (UPU) perussopimukseen, jota on täydennetty muun muassa kansainvälisen postiliikenteen yhteisiä sääntöjä koskevin yleissopimuksin. Perussopimus sisältää postiliiton perustavat määräykset. Maailman postiliiton yleisohjesääntö sisältää määräykset postiliiton toiminnasta ja perussopimuksen soveltamisesta. Maailman postiliiton yleissopimus ja liiton toimitusohjesäännöt sisältävät kansainväliseen postiliikenteeseen sovellettavat yleissäännöt sekä kirjeposti- ja postipakettiliikenteen määräykset.

Maailman postiliiton perussopimus ja yleissopimus toimitusohjesääntöineen ovat merkittävimmät Suomea sitovat kansainväliset postialan sopimukset. Vuonna 2004 tehdyt Maailman postiliiton yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset on saatettu eduskunnan hyväksyttäväksi ja saatettu voimaan 22 päivänä joulukuuta 2006 annetulla lailla (1364/2006). Yleissopimuksen muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset sekä samaan aikaan tehdyt Maailman postiliiton perussopimuksen seitsemäs lisäpöytäkirja, yleissopimuksen päättöpöytäkirja ja yleisohjesääntö on saatettu voimaan asetuksen tasoisina 2 päivänä maaliskuuta 2007 annetuilla tasavallan presidentin asetuksilla (226/2007 ja 227/2007).

2.2.3 Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö

Tässä alajaksossa esitetty lainsäädännön kansainvälinen vertailu perustuu pääosin kahteen liikenne- ja viestintäministeriön kesällä 2009 teettämään tutkimukseen postilainsäädännöstä Ruotsissa sekä kuudessa muussa Euroopan maassa. Uuden direktiivin voimaansaattaminen on EU-jäsenmaissa kesken. Tässä vaiheessa ei ole vielä tarkkaa tietoa siitä, miten eri maat aikovat saattaa voimaan uuden direktiivin edellyttämät muutokset kansallisessa lainsäädännössä tai millaisia tarkempia linjauksia EU:n komissiolla on direktiivin voimaansaattamisessa.

Ruotsi

Markkinatilanne

Ruotsissa luovuttiin monopolista kirjeiden välityksessä jo vuonna 1993 ja valtion postivirasto yhtiöitettiin Posten AB:ksi. Markkinoiden avaamisen jälkeen noin sata yritystä on harjoittanut luvanvaraista postitoimintaa. Lokakuussa 2008 aktiivisia toimijoita oli noin 30. Posten AB:lla oli vuonna 2007 noin 90 prosentin markkinaosuus kirjeiden kokonaismäärästä. Samalla suurimman kilpailijan Bring City Mailin osuus kirjeistä oli noin yhdeksänprosenttia. Bring City Mail toimii muun muassa 2. luokan massajakelun markkinalla, missä sen alueellinen kattavuus on levinnyt Tukholman alueelta kattamaan 54 prosenttia kaikista Ruotsin kotitalouksista. Kirjelähetysten kokonaismäärät ovat laskeneet viimeisen vuosikymmenen aikana. Pienet postitoimijat harjoittavat postitoimintaa usein muun jakeluliiketoiminnan ohella. Postitoimintaa valvovan viranomaisen mukaan paikalliset markkinatoimijat eivät ole tarpeeksi suuria uhkaamaan Posten AB:n asemaa kirjelähetysten markkinoilla ja ainoa sen kanssa aidosti kilpaileva taho on City Mail.

Viime aikojen merkittävin yksittäinen muutos postitoiminnassa on Ruotsin ja Tanskan postien yhdistyminen. Posten AB ja tanskalainen Post Danmark A/S yhdistyivät 24.6.2009 virallisesti Posten Norden AB:ksi. Ruotsin valtio omistaa Posten Norden AB:sta 60 prosenttia ja Tanskan valtio 40 prosenttia. Euroopan komissio hyväksyi yrityskaupan 41.4.2009. Hyväksymisen edellytyksenä oli muun muassa yhdistyvien yritysten markkinaosuuden laskeminen Tanskan yrityspakettimarkkinoilla. Kirjelähetysten markkinoilla yritykset jatkavat edelleen toimintaansa kuluttajille tutuilla nimillä Posten ja Post Danmark kansallisten säännösten mukaisesti.

Kilpailu pakettimarkkinoilla on monipuolista. Posten AB:lla on kuitenkin yhä noin 70 prosentin osuus yrityspaketeista ja tätä huomattavasti suurempi osuus kuluttajien pakettipalveluista. Kilpailu kuitenkin lisääntyy ja esimerkiksi saksalainen DHL on alkanut kilpailla Postenin kanssa yksityisasiakkaista aloittamalla yhteistyön ICA-päivittäistavarakauppaketjun kanssa.

Lainsäädäntö ja viranomaiset

Ruotsissa postitoimintaa säännellään Postilailla (Postlag) ja sen nojalla annetulla postiasetuksella (Postförordning). Sääntelyviranomaisena toimii PTS (Post- och telestyrelsen), jonka tehtävänä on postitoimialan valvonta etenkin siltä kannalta, vastaako postipalvelujen tarjonta yhteiskunnallisia tarpeita. Lisäksi PTS valvoo yleispalvelun laatuvaatimuksia ja yleispalvelun hintojen kohtuullisuutta, kustannusvastaavuutta sekä tiettyjen postipalveluiden hinnankorotuksen enimmäismääriä. PTS myöntää toimiluvat ja sen tulee valvoa postilaista ja -asetuksesta sekä toimiluvista johtuvia määräyksiä kaikkien postitoimijoiden osalta. Tässä tarkoituksessa PTS:llä on oikeus pyynnöstä saada tarvitsemansa tiedot ja asiakirjat. Lisäksi PTS:llä on oikeus päästä alueelle ja tiloihin, joissa valvonnan kohteena olevaa toimintaa harjoitetaan. PTS:llä on toimivalta velvoittaa valvottavaa noudattamaan lakia ja sen nojalla annettuja määräyksiä uhkasakon tai toimiluvan peruuttamisen uhalla.

Ruotsissa valmistellaan parhaillaan postilain uudistamista. Esitystä ei vielä ole annettu, mutta tavoitteena on saattaa uusi sääntely voimaan 30.6.2010.

Yleispalvelun ala

Yleispalvelu on määritelty postilain 1 §:ssä valtakunnan laajuiseksi mahdollisuudeksi enintään 20 kilogramman painoisten osoitettujen lähetysten vastaanottamiseen. Yleispalvelupakettien painoraja on siis nostettu direktiivin sallimalle enimmäistasolle. Yleispalveluun kuuluu myös mahdollisuus lähetysten vakuuttamiseen ja lähettämiseen kirjattuna. Ruotsissa on ollut yleispalveluvelvolliseksi määrätyn Posten AB:n ja PTS:n välillä erimielisyyttä siitä, kattaako yleispalvelu kaikki sanottuun painoluokkaan kuuluvat palvelut ja tuotteet, vai rajoittuuko yleispalvelu vain tiettyihin vähimmäisstandardit täyttäviin tuotteisiin.

Yleispalvelun laatuvaatimukset on määritelty postiasetuksessa sekä Posten AB:n toimilupaehdoissa. Yleispalveluun kuuluu vähintään yksi keräys ja jakelu jokaisena työpäivänä ja vähintään viitenä päivänä viikossa. Viisipäiväisestä jakelusta voidaan poiketa PTS:n määrittelemistä maantieteellisistä olosuhteista johtuen ja vuonna 2007 tämä poikkeusmahdollisuus kosketti 969 kotitaloutta. Yleispalvelun laatustandardin mukaan 85 prosenttia on toimitettava seuraavana työpäivänä ja ainakin 97 prosenttia kolmannen työpäivän kuluessa.

Yleispalveluvelvollisuuden asettaminen ja toimiluvat

Toimilupa edellytetään niiltä toimijoilta, jotka harjoittavat kirjeiden välitystä säännöllisen aikataulun mukaisesti ja maksua vastaan. Kirje on postilain 3 §:ssä määritelty

vastaanottajalle osoitetuksi; kuoreen tai muuhun vastaavaan suljetuksi lähetykseksi; joka on painoltaan enintään kaksi kilogrammaa. Myös osoitteellisesti lähetettyjen postikorttien, sanoma- ja aikakauslehtien, katalogien sekä kirjojen jakelun katsotaan PTS:n tulkinnan mukaan kuuluvan toimiluvanvaraisen postitoiminnan piiriin. Yli kahden kilogramman painoisten pakettien jakelu ei siis ole toimiluvanvaraista postitoimintaa, jonka käsite on siis tältä suppeampi kuin mitä yleispalvelun nojalla tarjottaviin palveluihin kuuluu. Ruotsissa yleispalveluvelvoite on tällä hetkellä asetettu Posten AB:lle.

Yleispalvelun rahoitus

Ruotsissa ei ole säädetty erityistä korvausmekanismia yleispalveluvelvoitteesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi. Tämä perustuu Ruotsin hallituksen postilain esitöissä ilmaisemaan näkemykseen, että ainoalla yleispalvelun tarjontaan kykenevällä toimijalla, Posten AB:lla, on merkittävä kilpailuetu ottaen huomioon sen täyden palvelun liiketoimintamalli. Valtio kuitenkin vastaa toimilupaehtojen mukaan eräistä vanhus- ja vammaispalveluista aiheutuvista kustannuksista. Näihin erityispalveluihin lukeutuu muun muassa maaseudulla toimivien postinjakajien vanhuksille ja vammaisille tarjoamat lisäpalvelut sekä äänikasettien ja vastaavien lisälaitteiden toimittaminen näkövammaisille. Kustannuksiltaan nämä olivat vuonna 2007 noin 4,8 ja 31,7 miljoonan kruunun luokkaa.

Postiverkkoon pääsy

Ruotsin postilain mukaan toimiluvan haltijan on sallittava muiden postiyriyten toimittamien välitysten toimittaminen omassa hallussaan oleviin postilokeroihinsa. Ehtojen tulee olla oikeudenmukaisia, puolueettomia ja syrjimättömiä. Lisäksi yleispalvelun tarjoajan vastuulla on postinumerojärjestelmän ylläpitäminen ja sen on osoitettava muille toimiluvan haltijoille pyynnöstä postinumerot postilaatikoihin ja –lokeroihin tietyllä postinumeroalueella. Pienemmät operaattorit ovat tuoneet esille, että niillä pitäisi olla laajemmat mahdollisuudet ostaa palveluita Posten AB:n jakeluketjusta kustannusvastaavaan hintaan. PTS:n on valvontatehtäviä suorittaessaan kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että toimiluvanhaltijat pääsevät keskenään sopimukseen postin kuljettamisesta postiyritykseltä toiselle, ja tarvittaessa toimittava välittäjänä tätä koskevassa riidassa.

Hinnoittelu ja kustannuslaskenta

Postilain mukaan yksitaiset kirjelähetykset on hinnoiteltava yhdenmukaisesti; palveluiden tulee olla kaikkien saatavilla kohtuulliseen hintaan ja yleispalveluvelvollisen on tarjottava yleispalvelua kustannussuuntautuneeseen hintaan. Lain esitöiden mukaan keskimääräisiä kustannuksia vastaavan hinnoittelun voidaan sanoa täyttävän kustannussuuntautuneisuuden vaatimuksen. Yleispalvelun tarjoajan yksittäiset hintasopimukset on edellä mainitusta huolimatta sallittu. Posten AB:n toimiluvan mukaan kustannussuuntautunut hinnoitteluelvoite koskee vain yleispalvelun tarjoajan yleispalveluvelvoitteen mukaisia palveluita.

Hinnoittelun kustannussuuntautunut arviointi on kaksiosainen tehtävä, joka muodostuu toisaalta kustannuslaskentaperiaatteiden mukaan laskettavien kustannusten huomioimisesta, sekä toisaalta kohtuullisen voittomarginaalin jättämisestä palveluntarjoajalle. Kohtuullista voittomarginaalia arvioitaessa huomiota voidaan PTS:n mukaan kiinnittää muun muassa liiketaloudellisiin, kilpailuoikeudellisiin, kansantaloudellisiin sekä kuluttaja- ja aluepoliittisiin seikkoihin. Posten AB:n toimilupaehtojen mukaan sen on järjestettävä kirjanpito ja laskentansa siten, että lupaviranomainen voi valvoa, että yleispalveluun kuuluvien postipalveluiden hinnat ovat lain mukaisesti kustannusperusteisia ja kohtuullisia. Toimiluvan mukaan yleispalvelun kustannukset ja tulot on esitettävä yhdenmukaisesti sovellettaviin, objektiivisesti

perusteltuihin sekä dokumentoituihin ja läpinäkyviin laskentajärjestelmiin pohjautuen. Edelleen laskentajärjestelmän on mahdollistettava omakustannuksen laskeminen jokaiselle yksittäiselle yleispalveluveloitteen mukaiselle palvelulle. Yksittäisellä palvelulla tarkoitetaan palvelua, joka voidaan erottaa palveluntarjoajan hinnastosta. PTS valvoo jälkikäteisesti sitä, miten hinnoittelukäytäntö vastaa laissa ja toimiluvassa asetettuja vaatimuksia.

Postilain esitöiden mukaan hintojen kohtuullisuutta tulee arvioida kustannusperusteisuuden ohella myös kotitalouksien mahdollisuutena käyttää palveluja ilman, että hinnat ovat niille liian ankaria suhteessa kotitalouksien tuloihin. Postilaissa ei ole sen sijaan hinnoittelun tasapuolisuutta ja läpinäkyvyyttä koskevia veloitteita vaan nämä voidaan johtaa ainoastaan Posten AB:n toimiluvasta. Postiasetuksessa kielletään nostamasta enintään 500 gramman painoisten yksittäisten yleispalvelulähetysten hintaa kuluttajahintaindeksin muutosta enempää.

Postilaissa on annettu Ruotsin hallitukselle mahdollisuus säätää, etteivät postitoimintaan kuuluvista palveluista perityt hinnat saa ylittää tiettyä perustaso. Käytännössä säännös antaa mahdollisuuden myös muiden kuin yleispalveluun kuuluvien postipalveluiden hintasääntelyyn.

Valitusmenettelyt

Yleispalvelun tarjoajan on pidettävä yleispalvelun ehdot yleisesti saatavilla, ylläpitää nopeita ja edullisia menettelyitä valitusten ratkaisemiseksi, sekä julkaista vuosittain tietoa valitusten määrästä, sekä siitä, miten valitukset on hoidettu. Posten AB:n toimiluvan ehdoissa on täsmennetty valitusasioiden käsittelyä koskevia menettelyitä.

Tanska

Markkinatilanne

Post Danmarkin kilpailijat ovat Tanskassa saaneet jalansijaa kilpailulle vapautettujen palveluiden alueella, kuten kuriiri- ja pikakirjelähetyksissä, logistiikkapalveluissa ja osoitteettoman suorajakelun tarjonnassa. Lisäksi merkittäväksi kilpailijaksi osoitteellisen postin jakelussa on noussut vuonna 2007 Tanskassa toimintansa aloittanut Posten Norgen omistama CityMail Danmark A/S, joka kuitenkin vetäytyi markkinoilta vuoden 2009 lopussa.

Tanskassa kolmannen postidirektiivin implementointi kuuluu hallituksen tämän vuoden lainsäätämishjelmaan. Uusi laki tulee voimaan vuoden 2011 alussa. Postimarkkinoiden avaamisesta on käyty paljon keskustelua. Erityisesti on noussut esille siirtyminen viisipäiväiseen jakeluun ja sanomalehtien rooli osana postitoimintaa.

Lainsäädäntö ja viranomaiset

Postitoiminnan harjoittamista sääntelee Postilaki (Lov om postbefordring). Tanskan postitoimintaa valvova viranomainen on tieturvallisuus- ja liikennevirasto (Færdselsstyrelse), joka on liikenneministeriön alainen itsenäinen hallinnollinen elin. Viraston toimivaltaan kuuluu merkittävimmistä sääntelykysymyksistä päättäminen, mukaan lukien päättäminen yleispalvelun jakelutiheydestä, yleispalveluun kuuluvien pakettien painorajasta, varatusta alueesta, postitoimijaksi rekisteröitymisen edellytyksistä, hinnoittelusta ja palvelutasosta. Joitakin sääntelytehtäviä kuuluu kuitenkin viraston sijaan kansalliselle kilpailuviranomaiselle (Konkurrencestyrelsen, KS). Keskeisimpiä tälle kuuluvia tehtäviä ovat yleispalvelun hinnoittelun

kustannussuuntautuneisuuden arviointi ja yleispalvelun tarjoajan käyttämien erityishintojen läpinäkyvyyden, tasapuolisuuden ja kustannusvastaavuuden arviointi.

Yleispalvelun ala

Sääntelyviranomaisen voi yleispalveluvelvoitteen asettamisen yhteydessä myöntää yleispalvelun tarjoajalle yksinoikeuden joidenkin postipalvelujen tarjoamiseen. Nimellisesti kyse on Post Danmark A/S:lle myönnetystä toimiluvasta, mutta koska postitoiminnan harjoittaminen ei sinänsä edellytä toimilupaa, on siinä käytännössä kyse yleispalveluvelvoitteesta jonka vastineeksi Post Danmarkille on postilain 2 §:n mahdollistamalla tavalla myönnetty yksinoikeus tiettyihin palveluihin. Toimiluvan voimassaoloa on viimeksi jatkettu kestämaan 1.7.2010 asti. Yleispalveluun kuuluu Post Danmarkin toimiluvan mukaan osoitteellisten enintään 2 kilogrammaa painavien kirjelähetysten jakelu; muiden osoitteellisten, yhdenmukaisten ja enintään 2 kilogrammaa painavien painotuotteiden jakelu; osoitteellisten päivittäin, viikoittain tai kuukausittain ilmestyvien ja enintään 2 kilogrammaa painavien lehtien jakelu; osoitteellisten enintään 20 kilogrammaa painavien postipakettien jakelu sekä eräät näkövammaisille tarkoitetut postilähettykset. Yleispalveluvelvoitteeseen kuuluu postilähetysten keräily, lajittelu, kuljetus ja jakelu. Lähetysten lähettäminen kirjattuna tai vakuutettuna kuuluu yleispalveluun.

Post Danmarkin toimiluvan mukaan sen on varmistettava kaikille käyttäjille hyvälaatuinen ja kohtuuhintainen postipalvelu. Yleispalveluun kuuluvat lähettykset on toimitettava vähintään kerran päivässä kuutena päivänä viikossa poikkeuspäiviä lukuun ottamatta. A-luokan kirjeissä palvelustandardi on toimitus lähetystä seuraavana postipäivänä, B-luokan kirjeissä kolmen postipäivän sisällä postittamisesta taikka neljä postipäivää, mikäli lähetyspäivä on torstai tai perjantai. Toimitusvarmuudesta säädetään kaksiportaisesti. Vaatimuksena on, että vähintään 93 prosenttia lähettyksistä toimitetaan aikataulun mukaisesti, mutta tavoitetaso palvelustandardin täyttämiseksi on 95 prosenttia. Jokaisessa kunnassa on oltava vähintään yksi toimipiste. Vähintään 5000 asukkaan kylässä on oltava yksi täyden palveluvalikoiman toimipiste. Lisäksi toimiluvassa on tarkempia säännöksiä koskien olemassa olevien toimipisteiden sulkemisesta.

Post Danmarkilla on yksinoikeus osoitteellisten kirjeiden välittämiseen Tanskassa, mukaan lukien ulkomailta Tanskaan lähetettyjen kirjeiden välittäminen. Vuodesta 2005 alkaen tämä yksinoikeus on rajattu koskemaan enintään 50 gramman painoisten kirjeiden välitystä, joiden hinta on korkeintaan 2,5 kertaa kotimaisten kirjeiden perustaksa. Tanskan postilaissa on erikseen säädetty tietyistä palveluista, joita ei voida varata. Tällaisia palveluita on osoitteellisten katalogien, esitteiden, mainoslehtien ja muiden vastaavien jakelu, kuriiriposti sekä osoitteelliset kirjelähettykset ulkomaille.

Yleispalveluvelvollisuuden asettaminen ja muut toimiluvat

Tanskan postilainsäädännössä ei säädetä postitoiminnan luvanvaraisuudesta. Postilain mukaan postitoiminnan harjoittaminen edellyttää kuitenkin rekisteröitymistä. Rekisteröitymiseen ei liity merkittävä vaatimuksia, joita voitaisiin pitää markkinoille pääsyn esteenä. Postitoiminnaksi on määritelty varsin yleisin sanankääntein enintään 20 kilogrammaa painavien lähetysten toimittaminen, mukaan lukien lähettykset ulkomaille ja ulkomailta.

Yleispalvelun rahoitus

Yleispalvelun kustannusrasitteesta on tehty viime vuosina kaksi eri selvitystä, jotka poikkeavat toisistaan huomattavasti. Vuosikertomuksessaan 2007 kilpailuviranomainen arvioi yleispalvelun tarjoamisen kustannusten vuonna 2005 olleen 700 miljoonaa Tanskan kruunua eli noin 94 miljoonaa euroa. Copenhagen Economicsin helmikuussa

2008 julkaiseman tutkimuksen mukaan yleispalvelun tarjoamisen kustannus olisi kuitenkin vain 150 miljoonaa Tanskan kruunua eli noin 20 miljoonaa euroa. Arvioiden ero perustuu siihen, millä perusteella kustannukset on kohdistettu yleispalvelulle ja muille palveluille. Copenhagen Economicsin arviossa lähtökohtana on ollut kustannukset jotka vältettäisiin luopumalla yleispalvelun tarjonnasta. Vuoteen 2007 asti valtio maksoi Post Danmarkille tukea jokaista toimitettua sanomalehteä kohti. Vuonna 2006 tuki oli noin 396 miljoonaa Tanskan kruunua eli noin 53 miljoonaa euroa. Vuodesta 2007 lähtien tuki on kuitenkin maksettu suoraan sanomalehdille, jolloin nämä voivat itse valita jakelun toimittajan. Muutos tukijärjestelmässä on johtanut siihen, että monet lehtijulkaisijat ovat ottaneet sanomalehtien jakelun omaan hoitoonsa.

Postiverkkoon pääsy

Post Danmarkin toimiluvassa on säännöksiä koskien pääsyä osoite- ja osoitteenmuutostietokantoihin. Postilokeroihin pääsyä koskien ei ole sääntelyä.

Hinnoittelu ja kustannuslaskenta

Yleispalveluun kuuluvat palvelut on hinnoiteltava yhdenmukaisin hinnoin, joiden on oltava syrjimättömiä, läpinäkyviä, kohtuullisia ja kustannusperusteisia. Vaatimus valtakunnallisesti yhdenmukaisen hinnoittelun käyttämisestä ei estä tekemästä yksittäisiä sopimuksia joidenkin asiakkaiden kanssa. Velvollisuus läpinäkyvään ja syrjimättömään hinnoitteluun koskee kuitenkin myös näitä erillissopimuksia. Varattuja palveluita koskevat hinnastot on hyväksyttävä etukäteen.

Valitusmenettelyt

Postitoimintaa koskevan asetuksen mukaan postitoiminnan harjoittajan on varmistettava, että postipalveluiden käyttäjillä on käytettävissään läpinäkyvät, yksinkertaiset ja kustannuksiltaan kohtuulliset menettelyt valitusten käsittelemiseksi erityisesti viivästys-, katoamis- ja vaurioitumistapauksissa. Postitoiminnan harjoittajan on selvitettävä käyttäjäehdoissaan mahdollisuudet valitusten tekemiseen, säännöt valitusajasta ja mahdollisista rajoituksista sekä ehdot korvauksen suorittamiselle viivästys-, katoamis- ja vaurioitumistapauksissa. Valitusten käsittely saa kestää enintään kolme kuukautta. Post Danmark on toimiluvan perusteella velvollinen korvaamaan viivästyksestä, katoamisesta tai vaurioitumisesta lähetykselle aiheutuneen vahingon, mikäli se on seurausta yleispalvelun tarjoajan tuottamuksellisesta menettelystä. Velvollisuus koskee vain yleispalveluvelvoitteen alaisia palveluita. Valitukset on ensi vaiheessa kohdistettava Post Danmarkiin. Mikäli asiakkaan ja Post Danmarkin välillä ei päästä tyydyttävään ratkaisuun voi asiakas viedä asian valvontaviranomaisen ratkaistavaksi. Valvontaviranomainen ei käsittele kilpailevien postitoimijoiden toimintaa koskevia valituksia. Post Danmarkin on vuosittain valmistettava ja julkaistava selvitys käsiteltyjen valitusten määrästä ja valitusmenettelyjen lopputuloksesta. Post Danmark julkaisee vuosineljänneksittäin yleiskatsauksen valituksista jaoteltuna kotimaisiin ja ulkomaisiin kirje- ja pakettilähetyksiin. Yleiskatsauksessa esitetään valitukset kategorioittain ja osuus valituksista, jotka ovat johtaneet hyvitykseen.

Norja

Markkinatilanne

Norjassa kansallinen postitoimija on Posten Norge AS, joka on Norjan valtion sataprosenttisesti omistama osakeyhtiö. Posten Norgella ei ole merkittävää kilpailijaa osoitteellisten kirjelähetysten markkinoilla, mukaan lukien kirjelähetykset ulkomaille ja ulkomailta. Aikakauslehtien ja katalogien jakelussa sanomalehtien jakeluyrityksillä on

noin 10 prosentin markkinaosuus lähetysten kokonaismäärästä. Tilattavista sanomalehdistä Posten Norgen osuus on 20 prosenttia ja sanomalehtien sekä niiden omien jakeluyritysten markkinaosuus on tilattavien sanomalehtien jakelumarkkinoilla noin 80 prosenttia. Osoitteettomien lähetysten osalta Posten Norgen markkinaosuus on 55 ja 60 prosentin välillä.

Kirjattujen lähetysten osalta Posten Norge hallitsee kotimaisten lähetysten markkinoita 68 prosentin markkinaosuudella. Toiseksi suurimman toimijan Tollpostin markkinaosuus on 17 prosenttia. Kansainvälisten kirjattujen lähetysten osalta kilpailu on monipuolista. Posten Norge on ulkomaille suunnattujen lähetysten osalta suurin 39 prosentin markkinaosuudella, sitä seuraavat DHL 21 prosentin osuudella, Tollpost 15 prosentin osuudella ja UPS 14 prosentin osuudella. Ulkomailta Norjaan tulevissa lähetyksissä suurimmat toimijat ovat Posten Norge 56 prosentin markkinaosuudella sekä Tollpost 21 prosentin osuudella ja UPS 18 prosentin osuudella.

Posten Norge on toiminut suhteellisen aktiivisesti lähialueilla pyrkien nousemaan merkittäväksi toimijaksi Pohjoismaiden alueella. Posten Norgen omistama CityMail on kilpaillut Ruotsissa Posten AB:n kanssa jo 1990-luvun alusta ja on toiminut Tanskassa vuoden 2009 loppuun asti.

Tällä hetkellä yleispalveluvelvoite on asetettu Posten Norge AS:n toimiluvassa, joka on voimassa 1.1.2007 alkaen, 31.12.2010 asti.

Lainsäädäntö ja viranomaiset

Norjassa valtakunnallista postin yleispalvelua sääntelee postilaki (Lov om formidling av landsdekkende postsendinger). Postitoiminnan valvontaviranomainen on PT (Post- og teletilsynet).

Norjassa ei toistaiseksi ole tehty ratkaisuja uuden postidirektiivin voimaansaattamiseksi.

Yleispalvelun ala

Norjan postilaissa yleispalvelu määritellään korkeintaan kaksi kilogrammaa painavien kirjelähetysten, korkeintaan kaksi kilogrammaa painavien tilattujen sanomalehtien ja aikakauslehtien sekä korkeintaan 20 kilogrammaa painavien postipakettien välitykseksi valtakunnallisesti tai rajatulla maantieteellisellä alueella. Välitys määritellään keräämiseksi, lajitteluksi, kuljettamiseksi ja/tai jakamiseksi.

Yleispalveluun on kuuluttava vähintään yksi keräily ja yksi jakelu jokaisena työpäivänä. Yleispalvelun tulee mahdollistaa lähetysten lähettäminen kirjattuna tai vakuutettuna. Yleispalvelun laatuvaatimuksista on säädetty vielä tarkemmin yleispalvelun harjoittajan toimiluvassa. Toimiluvan mukaan jokaisessa kunnassa on oltava ainakin yksi jokaisena arkipäivänä auki oleva kiinteä toimipiste. Toimipisteiden aukioloaikojen on oltava paikallisten tarpeiden mukainen. PT voi myöntää toimipistevaatuksesta poikkeuksen, mikäli se kokonaisarvion mukaan merkitsee kohtuutonta taakkaa yleispalveluvelvolliselle. Arvioinnissa on otettava huomioon käyttäjien tarve kiinteille toimipisteille. Postenin on turvattava palveluiden saatavuus ylläpitämällä riittävää määrää keräilypisteitä. Posten Norgen toimiluvassa on säännelty tarkemmin lähetysten toimitusvarmuudesta. Toimiluvan mukaan 85 prosenttia kotimaan priority-kirjeistä on toimitettava kuljetettavaksi jättämistä seuraavana päivänä ja 97 prosenttia viimeistään kolmantena päivänä kuljetettavaksi jättämispäivästä.

Yleispalveluvollisuuden asettaminen ja toimiluvat

Postilain 4 §:n mukaan postipalvelujen säännöllistä tarjoamista maksua vastaan voidaan harjoittaa vain ministeriön myöntämän toimiluvan nojalla. Toimilupa voi olla ajallisesti rajoitettu. Ministeriö voi päättää toimiluvan voimassaolon päättyvän vuoden kuluttua ennakoilmoituksen lähettämisestä. Toimiluvan myöntämisen yhteydessä voidaan asettaa yleispalveluvelvoite. Luvan myöntämisen yhteydessä voidaan asettaa myös palvelua ja sen laatua, postiverkkoa, hinnoittelua, hintojen julkaisemista, eräitä näkövammaisille tarkoitettuja palveluita ja valmiustilaan liittyviä tehtäviä koskevia ehtoja. Toimiluvan myöntämisen yhteydessä lupaviranomaisten on varmistettava, että yleispalvelua tarjotaan yleisölle kustannuksiin suuntautunein hinnoin. Vain yleispalveluyritykselle varattuja postipalveluita on tarjottava yhdenmukaisin hinnoin koko postilain maantieteellisellä soveltamisalueella.

Yleispalvelun rahoitus

Posten Norgella on käytössä laskentamalli yleispalvelun tarjoamisesta aiheutuvien kustannusten laskemiseksi. Kaksi konsulttiyritystä on liikenne- ja viestintäministeriön toimeksiannosta arvioinut mallin. Posten Norge laatii vuosittain laskelman yleispalvelun tarjoamisen kustannuksesta. Ulkopuolinen tilintarkastaja tarkastaa ja vahvistaa laskelman oikeellisuuden. Yleispalveluvelvoitteesta aiheutuvista kustannuksien korvaamisesta on käytössä järjestelmä, jonka mukaan valtio hankkii Posten Norgelta ostopalveluna kannattamattomia palveluita. Vaihtoehtoisina rahoitusmuotoina on arvioitu valmisteveroja ja yleispalvelurahaston perustamista, johon kaikkien postitoimijoiden olisi osallistuttava. Vuonna 2006 ministeriö on kuitenkin arvioinut, että kilpailu markkinoilla ei ole ollut riittävää näiden vaihtoehtojen käyttämiseksi.

Yleispalvelun tarjoamisen kustannusten laskeminen pitää sisällään seuraavat vaiheet: ensin arvioidaan varatuista palveluista tulevaisuudessa kertyvä voitto ja tämän jälkeen vähennetään yleispalvelun tarjoamisesta aiheutuva kustannus. Yleispalvelun tarjoamisesta aiheutuva kustannus lasketaan arvioimalla ensin palvelutaso, jonka Posten Norge tarjoaisi ilman yleispalveluvelvoitetta. Tätä hypoteettista liiketaloudellisesti kannattavaa palvelutasoa verrataan yleispalveluvelvoitteen mukaiseen tasoon. Merkittävin ero hypoteettisessa ja todellisessa tasossa on jakelutiheydessä harvaan asutuilla alueilla. Kustannusten lisäksi yleispalvelusta aiheutuu hyötyjä, jotka otetaan kustannusten lisäksi huomioon määriteltäessä liiketaloudellisesti kannattavaa palvelutasoa.

Vuonna 2003 lakiin tehdyillä muutoksilla määriteltiin aikataulu Posten Norge AS:lle yksinomaisesti varattujen palveluiden asteittaiselle vähentämiselle. Vuoden 2006 alusta lukien varatut palvelut ovat rajoittuneet enintään 50 grammaa painaviin kirjelähetyksiin, joiden lähetyshinta on enintään kaksi ja puolikertainen ensimmäisen painoluokan alle 20 grammaa painavien kotimaan priority-kirjeisiin verrattuna.

Posten Norgin toimiluvassa on säännelty nimenomaisesti ristiinsubventoinnin kiellosta varatuista palveluista muihin yleispalvelutuotteisiin tai yleispalvelun ulkopuolisiin tuotteisiin. Varattujen palvelujen osalta saatuja tuottoja kannattavilla alueilla voidaan käyttää saman palvelun alijäämän kattamiseen kannattamattomilla maantieteellisillä alueilla. Muilta osin ylijäämää kannattavien alueiden osalta voidaan käyttää vain niiden yleispalveluvelvoitteen mukaisten palveluiden ristisubventointiin, joiden tarjoaminen on liiketaloudellisesti kannattamatonta Postenille.

Norjan hallitus esitti varatuista palveluista luopumista 1. tammikuuta 2007 alkaen, ja parlamentti hyväksyi esityksen vuonna 2005. Kesäkuussa 2006 parlamentti kuitenkin päätti lykätä varatuista palveluista luopumista vaihtuneen hallituksen esityksestä. Uusi hallitus piti Posten Norgin yksinoikeutta varattuihin palveluihin keskeisen tärkeänä

laadukkaiden ja luotettavien postipalveluiden tarjoamiseksi koko Norjassa. Norjassa on ETA-sopimuksen nojalla pantava täytäntöön Euroopan yhteisöjen postidirektiivin (97/67/EY) muutosdirektiivi (2008/6/EY), joka edellyttää jäsenvaltioita purkamaan yksinoikeudet vuoden 2010 loppuun mennessä. Sääntelyviranomaisen mukaan liberalisointia ei tulla toteuttamaan ennen tätä.

Postiverkkoon pääsy

Norjan postilaissa ei ole Posten Norgen postiverkkoon, postilokeroihin ja osoitetietokantaan pääsyä koskevia säännöksiä.

Hinnoittelu ja kustannuslaskenta

PT:n on lupien myöntämisen yhteydessä varmistettava, että yleispalvelua tarjotaan yleisölle kustannuksiin suuntautunein hinnoin. Varattuja postipalveluita on lisäksi tarjottava yhdenmukaisin hinnoin koko postilain maantieteellisen soveltamisalan alueella. Yhtenäishinnoittelulvelvoite koskee ainoastaan varattuja yleispalveluita. Posten Norgen hinnoittelun ja alennuskäytäntöjen on toimiluvan perusteella oltava kustannussuuntautunutta, objektiivisesti perusteltua, läpinäkyvää ja tasapuolista. Varattuihin palveluihin kuuluvien kotimaan priority-kirjeiden hintataulukot on hyväksyttävä liikenne- ja viestintäministeriöllä. Ehdotus uusiksi hinnoiksi on esiteltävä ministeriölle vähintään neljä viikkoa ennen julkistamista. Hinnaston julkistaminen on tehtävä mahdollisimman aikaisin ja vähintään kaksi kuukautta ennen uuden hinnaston voimaantuloa. Varaamattomia yleispalveluita koskevia hinnastoja ei ole hyväksyttävä ministeriöllä, mutta niitäkin koskee velvollisuus ilmoittaa uusista hinnastoista vähintään kaksi kuukautta etukäteen.

Valitusmenettelyt

Valitus- ja hyvitysmenettelyistä säädetään Posten Norgen toimiluvassa, jonka mukaan valitusmenettelyiden on oltava yksinkertaisia, toimivia ja mahdollistettava valitusasioiden käsittely kohtuullisessa ajassa. Posten Norgen on vuosittain tehtävä selkoa PT:lle valitusten määrästä ja niiden käsittelystä.

Saksa

Markkinatilanne

Saksan postimarkkinoita koskien erityistä keskustelua on herättänyt Deutsche Postia koskeva arvonlisäveropoikkeus ja korkealle asetettu minimipalkka, jonka kilpailijat ovat katsoneet suojelevan Deutsche Postin asemaa. Ennen markkinoiden täyttä avaamista kilpailuolosuhteita kehitettiin ns. D-lupien avulla, joiden haltijat saivat tarjota myös vain yleispalvelun tarjoajalle varattujen palveluiden painorajan alittavia palveluita eräin edellytyksin. Vuoden 2007 lopulla maassa toimi aktiivisesti noin 850 palveluntarjoajaa, joista suurin osa oli pieniä paikallisia toimijoita. Suuremmat alueelliset toimijat ovat usein sidoksissa saksalaisiin julkaisijoihin, jotka ovat tulleet osoitteellisten jakeluiden markkinoille. Valvovan viranomaisen selvityksen mukaan uusien palveluntarjoajien osuus postilähetysten volyyymistä laski vuonna 2008 alle 10 prosenttiin kokonaismäärästä. Deutsche Postin merkittävimpiä kilpailijoita kansallisella tasolla ovat Alankomaiden TNT ja PIN Group, jotka vuoden 2008 alussa tavoittivat 90 prosenttia Saksan kotitalouksista omien verkkojensa tai alueellisten ja paikallisten yhteistyösopimusten kautta.

Lainsäädäntö ja viranomaiset

Saksassa postitoimintaa sääntelee vuoden 1997 postilaki (Postgesetz). Lain tarkoituksena on postisektorin sääntelyn kautta edistää kilpailua, sekä taata asianmukaiset ja riittävät palvelut koko liittotasavallan alueella. Postilain yhdeksi sääntelytavoitteeksi on asetettu yleispalvelun tarjoaminen koko liittotasavallan alueella kohtuullisin hinnoin. Saksan postimarkkina on vapautettu kilpailulle 1. tammikuuta 2008 alkaen. Postilain lisäksi merkittäviä säädöksiä ovat yleispalvelusta annettu asetus (Post-Universaldienstleistungsverordnung) ja hintasääntelyä koskeva asetus (Post-Entgeltregulierungsverordnung). Lisäksi postitoiminnan harjoittajien oikeuksista ja velvollisuuksista on säädetty asetuksella (Post-Dienstleistungsverordnung). Kansallinen valvontaviranomainen on (Bundesnetzagentur), jonka valvontatehtäviin kuuluu postitoiminnan lisäksi sähkö-, kaasu-, ja telemarkkinoiden, sekä rautatietoiminnan valvonta.

Yleispalvelun ala

Yleispalvelun laajuudesta säädetään postilaissa ja -asetuksessa. Saksan liittohallituksella (Bundesregierung) on toimivalta liittopäivien (Bundestag) ja liittoneuvoston (Bundesrat) suostumuksella määrittellä asetuksella yleispalvelun laajuus. Yleispalvelu ei voi olla toimilupaa edellyttävän postipalvelun määritelmää laajempi. Yleispalveluun kuuluvaksi voidaan määrittellä vain välttämättömiksi katsottavia palveluita. Yleispalvelun määritelmän on vastattava teknisen ja sosiaalisen kehityksen myötä muuttuvaa kysyntää. Lisäksi edellytetään, säädettävän yleispalvelun minimivaatimuksista, joihin kuuluu erityisesti postiverkon lähetyks- ja vastaanottopisteiden laatua ja laajuutta koskevat ominaisuudet sekä yleispalvelun hinnoittelua koskevat kriteerit. Yleispalvelun laajuudesta säädetään asetuksessa yleispalveluasetuksessa (Universaldienstleistungsverordnung). Asetuksen mukaan yleispalveluna on oltava saatavilla enintään 2 kilogrammaa painavien kirjeiden välitys, enintään 20 kilogrammaa painavien postipakettien välitys sekä sanoma- ja aikakauslehtien välitys. Asetuksen mukaan yleispalveluun on kuuluttava kirjelähetysten toimittaminen kirjattuna tai vakuutettuna, postiennakkolähetysten toimittaminen ja pikalähetyspalvelu. Asetuksessa on erikseen rajattu yleispalvelun ulkopuolelle lähetykset, joiden käsittely niiden sisällön tai ulkoisten mittojen takia edellyttää erityisiä toimia. Samoin yleispalvelun ulkopuolelle on rajattu vaarallisten lähetysten toimitus ja rikoslain vastaisen tai rasistisen sisällön toimittaminen.

Postiasetuksessa säädetään verraten yksityiskohtaisesti postipalveluilta edellytettävästä laadusta. Asetuksessa on erilliset pykälät koskien kirjeiden, pakettien ja sanoma- ja aikakauslehtien välitystä. Näistä kirjeiden välitystä koskeva laatusääntely on yksityiskohtaisin käsittäen koko postiverkon laajuutta koskevaa sääntelyä. Laatusääntelyssä säädetään toimipaikkojen vähimmäislukumäärästä ja edellytetään vähintään yhtä kiinteää toimipaikkaa jokaisessa yli 4000 asukkaan kunnassa. Kaupunkialueilla jokaisella asiakkaalla tulisi lähtökohtaisesti olla korkeintaan 2 kilometrin matka kiinteään postin toimipaikkaan. Asetuksessa on säädetty pakollisesta yhteistoiminnasta paikallisviranomaisten kanssa ennen toimipaikkojen sijaintia koskevien muutosten täytäntöönpanoa. Vastaavaa sääntelyä on lisäksi kirjelaatikoiden sijoittelusta. Vuositasolla 80 prosenttia lähetyksistä on toimitettava lähetystä seuraavana työpäivänä ja 95 prosenttia viimeistään tätä seuraavana työpäivänä. Postipaketeista 80 prosenttia on vuositasolla toimitettava kahden työpäivän sisällä postituksesta.

Yleispalveluvelvollisuuden asettaminen ja toimiluvat

Saksan postilain mukaan toimilupa vaaditaan enintään yhden kilogramman painoisten kirjelähetysten välittämiseen. Toimilupaa ei vaadita kuitenkaan kuriiripalveluiden harjoittamiseen. Sääntelyviranomainen myöntää toimiluvan kirjallisesta hakemuksesta,

jossa on määriteltävä se alue, jolla toimiluvanvaraista toimintaa on tarkoitus harjoittaa. Toimilupa on lain mukaan myönnettävä, mikäli sen epäämiselle ei ole laissa mainittua perustetta. Lain 6 §:n mukaan toimilupaa ei saa myöntää mikäli olosuhteet osoittavat että toimiluvan haltijalla ei ole sellaista tehokkuutta, luotettavuutta, eikä sellaista erityisosaamista, joita toimiluvan mukaisen toiminnan harjoittaminen edellyttää; yleinen järjestys tai turvallisuus vaarantuisi toimilupaa edellyttävän toiminnan käynnistämisen johdosta; tai toimiluvan hakija on merkittävässä määrin kykenemätön tarjoamaan sellaiset työolosuhteet, jotka ovat yleisiä toimiluvanvaraisella sektorilla. Toimilupaa edellyttämättömien postipalvelujen tarjoajan on rekisteröidyttävä.

Yleispalvelun tarjoajaa ei ole Saksassa nimetty. Tähän mennessä Deutsche Post on suostunut tarjoamaan kaikkia yleispalveluun kuuluvia palveluita. Deutsche Postilla on lisäksi velvollisuus ilmoittaa vähintään 6 kuukautta etukäteen, mikäli se aikoo luopua jonkin yleispalveluun kuuluvan palvelun tarjoamisesta, tai esim. palvelusta jollakin maantieteellisellä alueella. Mikäli Deutsche Post päättäisi luopua jonkin yleispalveluun kuuluvan palvelun tarjoamisesta, olisi kansallinen sääntelyviranomainen velvollinen varmistamaan yleispalvelun tarjonnan järjestämisen. Postilain mukaan valvontaviranomaisen on ilmoitettava virallisessa lehdessä, jos yleispalvelua ei joltakin osin tarjota edellytetyllä tavalla tai se epäilee näin voivan tapahtua. Ensi vaiheessa mikä tahansa postiyritys voi kuukauden sisällä ilmoituksesta tarjoutua yleispalvelun tarjoajaksi ilman korvausta. Mikäli yksikään yritys ei ilmoittaudu, valvontaviranomainen voi asettaa yleispalveluvelvoitteen sellaiselle toimiluvanhaltijalle, jolla on määräävä markkina-asema kyseisen palvelun alueella. Käytännössä vain Deutsche Post on määräävässä asemassa millään yleispalveluun kuuluvalla markkinalla. Laki mahdollistaa myös tarjouskilpailun järjestämisen yleispalvelun tarjonnan varmistamiseksi, mikäli velvoitteen asettaminen ilman lisäkorvausta ei olisi kohtuullista.

Postiverkkoon pääsy

Postilaki velvoittaa määräävässä asemassa olevan palveluntarjoajan myöntämään muille toimijoille pääsyn postiverkkoon. Postiverkkoon pääsy on myönnettävä ehdoin, joita sääntelyviranomainen pitää kohtuullisina. Kohtuullisuuden arvioinnissa lähtökohtana on vähittäishinta vähennettynä kustannussäästöillä. Tammikuussa 2008 hinnoittelukontrolli muuttui ennakkolisestä jälkikäteiseksi ja Deutsche Post korotti kustannusperustein myönnettäviä alennuksia 8-26 prosenttiin vähittäishinnasta. Samalla se pienensi alennusten saantiin oikeuttavia määrävaatimuksia. Deutsche Postilla on lisäksi velvollisuus tarjota kilpailijoille pääsy postilokerojärjestelmään. Näitä koskevat hinnat on hyväksyttävä etukäteen ja nykyinen hinnasto on voimassa 31. joulukuuta 2009 asti. Hinta postitusta kohti on 0,53 euroa, ja 0,04 € jokaisesta yksittäisestä lähetyksestä. Postinumerojärjestelmää koskien ei ole erityistä sääntelyä ja postinumerotietokanta on kaikkien saatavilla ja käytettävissä. Deutsche Post on velvollinen tarjoamaan kilpailijoiden käyttöön osoitteenmuutoksia koskevan tietokantansa kohtuullista ja etukäteen hyväksyttävää korvausta vastaan. Määräävässä asemassa olevalla palveluntarjoajalla on myös velvollisuus määrätyin edellytyksin lisensoida kilpailijoidensa käyttöön jakeluketjun yksittäisiä osia erikseen, mikäli tämä on taloudellisesti kohtuullista.

Hinnoittelu ja kustannuslaskenta

Hintasääntely on voimassa määräävässä markkina-asemassa olevan yrityksen kirjelähetysten suhteen. Postilain mukaan kaikkien luvanvaraisten palveluiden hinnat on hyväksyttävä valvovalla viranomaisella etukäteen, mikäli luvanhaltija on määräävässä asemassa. Valvova viranomainen voi käyttää hinnoittelun tarkastelussa kahta mallia. Se voi ensinnäkin tarkastella eri palveluiden hintoja erikseen ja arvioida niiden kustannustehokkuutta. Toinen käytössä oleva malli on hintakattomenettely, jossa viranomainen arvioi tuottavuuslaskelmien avulla hintojen keskimääräistä tasoa eri palveluita yhdistelevässä hintakorissa. Valvontaviranomainen arvioi hinnastoja

kuluttajahintaindeksiin ja tehokkuusvaatimukseen pohjautuvan mallin mukaan. Hinnoittelun vaatimukseen kuuluu myös se, että ylihintaa, alennuksia tai syrjivää hinnoittelua ei saa käyttää, ellei siihen ole lakiin perustuvaa velvoitetta tai perusteltua syytä. Tammikuusta 2008 alkaen velvollisuus hyväksyttää hinnat etukäteen ei koske enää yli 50 lähetyksen massapostituksia, mutta niitäkin koskee jälkikäteinen hintavalvonta.

Valitusmenettelyt

Postiasetus edellyttää, että asiakkaiden käytössä on nopeat ja tehokkaat valitusmenettelyt oikeuksiinsa pääsemiseksi. Viime kädessä asiakas voi viedä asian valvontaviranomaisen käsiteltäväksi. Lisäksi yleispalveluasetuksen mukaan kenellä hyvänsä on oikeus esittää valvontaviranomaiselle keinoja yleispalvelun laatuvaatimusten täyttämisen varmistamiseksi. Valvontaviranomainen on velvollinen antamaan tällaiseen esitykseen vastauksen.

Belgia

Markkinatilanne

Belgian kansallinen postiyritys on De Post-La Poste. Toistaiseksi kilpailun kehittyminen on vielä ollut hidasta johtuen De Post-La Posten voimakkaasta ankkuroinnista yhteiskunnassa muun muassa erittäin laajan yleispalvelun kautta. Markkinoiden vapauttaminen on nähty Belgiassa haasteelliseksi erityisesti yleispalvelun rahoituksen turvaamisen näkökulmasta. De Post-La Poste ja paikalliset poliitikot ovat peräänkuuluttaneet riittävän rahoituksen turvaamisen tärkeyttä ja yhdenvertaisten olosuhteiden turvaamista sääntelyn keinoin. Täyttä postipalvelujen liberalisointia ei odoteta tapahtuvaksi ennen vuoden 2011 alkua. Belgian postilainsäädäntöä ollaan uudistamassa kolmannen postidirektiivin implementoinnin edellyttämällä tavalla.

Lainsäädäntö ja viranomaiset

Postitoiminnan sääntelystä ja valvonnasta vastaa Belgiassa Belgisch Instituut voor postdiensten en telecommunicatie (BIPT). Postisektorin kehittämistä koskevat tärkeimmät säännökset sisältyvät artikloihin 129-154 eräiden julkisten yhtiöiden kehittämisestä annetussa laissa.

Yleispalvelun ala

Postin yleispalveluun kuuluvat seuraavien lähetysten välittäminen: korkeintaan kaksi kilogrammaa painavat kirjelähetykset, korkeintaan 10 kilogrammaa painavat pakettilähetykset ja korkeintaan 20 kilogrammaa painavat muista jäsenvaltioista lähetetyt pakettilähetykset. Lisäksi yleispalveluun kuuluu lähetysten välittäminen kirjattuna tai vakuutettuna. Yleispalvelu käsittää sekä kansalliset että rajat ylittävät palvelut. Postitoimintaan liittyvien velvoitteiden lisäksi De Post-La Postella on eräitä muita julkisia palveluita koskevia velvoitteita. Nämä liittyvät eräisiin rahoitus- ja eläkkeenmaksupalveluihin, postimerkkien myyntiin, sekä sanoma- ja eräiden aikakauslehtien toimittamiseen alennettuun hintaan. Kilpailun kehittymättömyyden on arvioitu osittain johtuvan laajennetun yleispalvelun tuomasta vahvasta yhteiskunnallisesta asemasta. Yleispalvelun turvaaminen markkinoiden vapauttamisen jälkeen nykyisessä laajuudessa on herättänyt paljon keskustelua Belgiassa. Yhtenä ratkaisuna yleispalvelun turvaamiseksi on ollut esillä toimilupaehtojen tiukentaminen. Keskustelun taustalla on osittain ollut myös huoli De Post-La Posten kilpailukyvyn turvaamisesta.

Postilain mukaan jokaisessa kunnassa on oltava yksi palvelupiste ja järjestettävä vähintään yksi keräily, kuljetus ja jakelu vähintään viitenä päivänä viikossa. Yleispalvelun laatua koskee lisäksi Belgian valtion ja De Post-La Posten välinen sopimus. Sopimuksen mukaan vähintään 95 prosenttia lähetyksistä on toimitettava aikataulun mukaisesti, ja vähintään 97 prosenttia korkeintaan päivän myöhässä.

Yleispalveluvelvollisuuden asettaminen ja toimiluvat

Belgian postisääntely edellyttää postitoiminnan harjoittajalta toimilupaa tai ilmoituksen tekemistä. Toimilupaa edellytetään yleispalveluun kuuluvien postipalveluiden tarjoamiseen siltä osin kuin ne eivät ole De Post-La Postelle varattuja. Pelkkä ilmoitus riittää yleispalveluun kuulumattomien postipalveluiden tarjoamiseen. Tällaisia palveluita ovat erityisesti pikakirje- ja kuriiripalvelut. Toimilupaedellytys ja ilmoituksenvaraisuus koskevat myös jakeluketjun yksittäisiä osia koskevia palveluita.

Yleispalvelun rahoitus

Yleispalvelu rahoitetaan pääosin varattujen palveluiden tuotoilla. Lisäksi lainsäädäntö mahdollistaa erityisen korvausrahaston perustamisen. Lainsäädännön perusteella toimiluvan haltijat De Post-La Poste mukaan lukien voidaan velvoittaa suorituksiin korvausrahastolle. Toistaiseksi tähän vaihtoehtoon ei ole kuitenkaan turvauduttu. Varattuihin palveluihin kuuluu enintään 50 grammaa painavien kirjelähetysten välittäminen hinnalla, joka on enintään 2,5-kertainen ensimmäisen painoluokan kirjeille. Lisäksi kirjattujen kirjeiden välitys hallinnollisessa ja oikeudellisessa viestinvälityksessä on varattu De Post-La Postelle yleisen edun ja järjestyksen suojaamisen perusteella.

Postiverkkoon pääsy

Belgian postilaissa ei ole säännöksiä koskien pääsyä De Post-La Posten postiverkkoon. Mahdollisesti neuvoteltavien verkkoonpääsysisopimusten on kuitenkin oltava syrjimättömiä. Sääntelyviranomaisella ei ole erityistä roolia verkkoon pääsyn sääntelyssä, mutta valvontaviranomainen on kuitenkin toivonut verkkoon pääsyä koskien läpinäkyvyyden lisäämistä.

Hinnoittelu ja kustannuslaskenta

Postilain mukaan hintojen on oltava kohtuullisia ja mahdollistettava kaikille käyttäjille palveluiden käyttäminen. Hinnoittelun on oltava kustannussuuntautunutta, läpinäkyvää ja syrjimätöntä. Hintojen on lisäksi oltava yhdenmukaiset koko Belgian alueella. Velvoitteet koskevat ainoastaan yleispalveluina tarjottavia palveluita. Postilaissa todetaan, ettei edellä sanottu estä tekemästä yksittäisiä hintasopimuksia, joissa otetaan huomioon sopimukseen kuuluvien palveluiden määrä ja laatu. Kustannussuuntautuneen hinnoittelun toteamiseksi yleispalvelun tarjoajan on kustannuslaskennassaan vähintäänkin eriteltävä kukin varattuihin palveluihin kuuluva palvelu toisistaan ja ei-varatuista palveluista. Lisäksi julkisten yhtiöiden kehittämisestä annetussa laissa on tarkempia säännöksiä kustannusten kohdentamisesta erityisesti useille palveluille yhteisten kustannusten kohdentamisesta. Pääsääntönä on kustannusten kohdistaminen alkuperäisen kustannuspaikan mukaan.

Valitusmenettelyt

Toimiluvanvaraisten ja ilmoitustenvaraisten palvelujen tarjoajia koskee velvollisuus ilmoittaa asiakkaalle mahdollisuudesta valittaa kuluttaja-asi miehelle, mikäli asiakkaan ja postin välillä ei päästä ratkaisuun valitusasiassa. Asiakasvalitukset käsittelee erityinen postisektoriin erikoistunut kuluttaja-asi mies. Valvontaviranomainen ei käsittele asiakasvalituksia.

Alankomaat

Markkinatilanne

Yleispalvelun tarjoajan TNT Postin kilpailijoiden osuus postilähetysten kokonaisvolyymistä oli 14 prosenttia vuonna 2008. Alankomaiden hallitus vapautti 1. huhtikuuta 2009 kilpailun. Hallitus oli asettanut vapauttamisen viimeiselle vaiheelle ehtoja, joiden se katsoi täyttyneen riittävässä määrin. Ehdot koskivat yhdenvertaisten toimintaolosuhteiden varmistamista naapurivaltioiden Saksan ja Iso-Britannian kanssa erityisesti arvonlisäveron, ja työlainsäädännön turvaamisen suhteen. Alankomaiden postimarkkina on verraten kilpailtua. Tämä johtuu osittain postimarkkinan suhteellisesta avoimuudesta jo ennen täyttä liberalisointia sekä osittain maantieteellisten olosuhteiden edullisuudesta postitoiminnan järjestämiselle. Vuonna 2000 poistettiin TNT:n arvonlisäveropoikkeus muita kuin varattuja palveluita koskien, jonka jälkeen markkinoille tulivat toimijat Sandd ja Selekt Mail. Niiden yhteenlaskettu toimitusvolyymi on vuoteen 2008 mennessä kasvanut 700 miljoonaan osoitteelliseen lähetykseen vuodessa. Tämä on 13 prosenttia koko osoitteellisten lähetysten markkinasta. Markkinoiden vapauttaminen lykkääntyi useampaan otteeseen ennakoidusta ja kilpailevat toimijat pitivät hallituksen toimintaa ja siitä aiheutunutta sääntelyepävarmuutta niiden kannalta kohtuuttomana, koska ne olivat markkinoiden vapauttamista ennakoiden tehneet merkittäviä investointeja jakeluverkostojensa kehittämiseen. Kesäkuussa 2008 Selekt Mail ja Deutsche Postin omistama World Net valittivat Euroopan komissiolle, koska katsoivat postimarkkinoiden avaamista pitkitettävän ainoastaan TNT:n intressissä, eikä yleispalvelun rahoituspohjan turvaamiseksi. Selekt Mail ja World Net pitivät tätä postidirektiivin vastaisena. TNT:n kilpailijoista Sandd ja Selekt Mail ovat kehittäneet oman valtakunnallisen jakeluverkon. Sandd ja Selekt Mail toimivat ennen kaikkea hitaan kuljetuksen, ja pienten kustannusten markkinoilla. TNT on tuonut markkinoille oman vastaavan palvelun saavuttaakseen takaisin markkinaosuutta. TNT on tehnyt kilpailijoiden kanssa sopimuksen postin edelleenlähetykspalvelusta. Selekt Mail on tuonut esille näkemyksensä, että edelleenlähetykspalvelu on hinnoiteltu kohtuuttoman korkeaksi, koska esimerkiksi Saksassa se on maksutonta.

Lainsäädäntö ja viranomaiset

Alankomaissa postitoimintaa sääntelee postilaki (Postwet) ja sen nojalla annettu postiasetus.

Yleispalvelun ala

Postilain mukaan asianomainen ministeri määrää läpinäkyvää menettelyä noudattaen määräämättömäksi ajaksi postiyrityksen, jonka velvollisuutena on yleispalvelun tai yleispalvelunosan tarjoaminen. Yleispalveluun kuuluu kirjeiden ja painotuotteiden välittäminen kahden kilogramman painorajaan asti ja postipakettien välittäminen 10 kilogramman painorajaan asti yhdenmukaisin hinnoin. Lisäksi yleispalveluun kuuluu massalähetysten toimittaminen 50 gramman painorajaan asti ei-yhdenmukaisin hinnoin, postilokeroiden vuokraaminen ja sellaisten korkeintaan seitsemän kilogrammaa painavien postilähetysten välittäminen, jotka sisältävät pääasiassa sokeainkirjoituksella painettua tekstiä. TNT:n vuosikertomuksen mukaan Alankomaiden postilaki ei velvoita TNT:tä välittämään yli 50 grammaa painavia massalähetyksiä tai osoitteettomia lähetyksiä.

Alankomaissa postilaissa säädetään varsin tarkasti yleispalvelun laatuvaatimuksista. Postilain mukaan yleispalvelun tarjoajan on suoritettava keräily ja jakelu vähintään kuutena päivänä viikossa. Keräily suoritetaan tähän tarkoitettuista kirjelaatikoista, tai muista keräilypisteistä, ja jakelu kaikkialle Alankomaiden alueella. Yleispalvelun tarjoajan on kyettävä toimittamaan vähintään 95 prosenttia yli yön toimitettavaksi jätetyistä kirjeistä vastaanottajalle lähetystä seuraavana postipäivänä. Postilaissa säädetään varsin

tarkkaan postiverkon laajuutta koskevista laatuvaatimuksista. Yleispalvelun tarjoajalla on sen mukaan oltava vähintään 2000 palvelupistettä joista vähintään 902:ssa on oltava täysi palveluvalikoima. Lisäksi kohdassa on asetettu tarkempia vaatimuksia toimipisteiden sijoittelua koskien. Näiden vaatimusten mukaan muun muassa vähintään 95 prosentilla asukkaista on oltava saatavilla täysi palveluvalikoima 5 kilometrin etäisyydellä kotipaikastaan.

Yleispalveluvollisuuden asettaminen ja toimiluvat

Postilain mukaan TNT:n velvollisuutena on yleispalvelun tarjoaminen Alankomaissa. Yleispalvelu määritellään tarkemmin postiasetuksessa, jossa on määritelty varatun palvelun ala. Postitoiminnan harjoittaminen ei edellytä toimilupaa, mutta postitoimijoiden on rekisteröidyttävä. Lainsäätäjän käsityksen mukaan yleiset postitoiminnan järjestämistä koskevat vaatimukset riittävät takaamaan palvelun vähimmäislaatustandardin.

Yleispalvelun rahoitus

Postilaissa säädetään järjestelyistä yleispalvelun rahoituksen turvaamiseksi. Sen mukaan yleispalvelun tarjoaja voi puolen vuoden sisällä kalenterivuoden päättymisestä hakea valvontaviranomaiselta kompensatiota, mikäli yleispalvelun tarjonta kalenterivuodelta on aiheuttanut nettokustannuksia palveluntarjoajalle. Nettokustannus jaetaan kaikkien postitoimijoiden kesken maksettavaksi niiden vuotuisen liikevaihdon mukaan. Kompensatiota myönnetään kuitenkin vain siltä osin kuin nettokustannus on riittävällä tavalla kyetty näyttämään toteen. Nettokustannuksen laskemisessa otetaan huomioon yleispalvelun tarjoamisesta postitoimijalle aiheutuvat edut, mukaan lukien immateriaaliset edut, kuten markkinointihyöty. Lain mukaan asetuksella voidaan tarkemmin säätää nettokustannuksen laskemisesta, kuten kustannusten kohdistamisesta yleispalveluun kuuluvien ja kuulumattomien palveluiden välillä.

Postiverkkoon pääsy

Postiyriety, joka omistaa valtakunnallisen viitenä päivänä viikossa toimivan jakeluverkon, on velvollinen tarjoamaan jakeluverkkoaan myös muiden postiyrietysten käyttöön. TNT:llä ei ole velvollisuutta myöntää alennuksia postiverkkoon pääsystä. Valvontaviranomainen on itse asiassa korostanut, että sen käsityksen mukaan verkkoonpääsyn hinta on käytännössä alennus, joten sikäli kuin se koskee yleispalvelua, on alennusten samoin kuin muiden ehtojen oltava yhdenmukaisia, kustannusperusteisia ja läpinäkyviä. TNT:n on lisensoitava kilpailijoille pääsy postilokerojärjestelmään kohtuullisin, objektiivisesti perustelluin sekä syrjimättömin ehdoin ja hinnoin. Pääsy postinumerojärjestelmään ja osoitteenmuutostietokantoihin on oltava pyynnöstä asiakkaiden ja kilpailijoiden käytössä kohtuullisen ajan sisällä pyynnön esittämisestä ja kustannusperusteista maksua vastaan. Pyyntöjen on liityttävä postilähetysten toimittamiseen.

Hinnoittelu ja kustannuslaskenta

Yleispalveluiden hinnoittelun on oltava kustannusperusteista, läpinäkyvää ja syrjimätöntä. Hinnoittelu ei saa muodostua postipalvelujen käyttämisen esteeksi kansalaisille. Hinnoittelua valvotaan lisäksi siten, että valvontaviranomainen on asettanut yleispalvelun perustaksan, jota TNT voi muuttaa vain kuluttajahintaindeksin muutoksen verran. TNT:n on saatettava ehdotetut hintamuutokset valvontaviranomaisen hyväksyttäväksi. TNT voi sen oman käsityksen mukaan neuvotella erityishintoja ja -ehtoja isoille asiakkaille, mikäli ne täyttävät kustannusperusteisuuden, läpinäkyvyyden ja syrjimättömyyden vaatimukset.

Iso-Britannia

Markkinatilanne

Iso-Britannian kansallinen postitoimija on hallituksen kokonaan omistama Royal Mail. Osoitteellisten lähetysten määrä on yli eurooppalaisen keskiarvon, mutta vuosittaiset lähetysmäärät ovat kääntyneet laskuun. Vaikka Iso-Britannian postimarkkina on vapautettu täysin kilpailulle 1. tammikuuta 2006 alkaen, hallitsee Royal Mail yhä perinteisten kirjelähetysten markkinoita. Esimerkiksi vuosina 2007-2008 Royal Mail toimitti 99 prosenttia kaikista osoitteellisista kirjelähetyksistä. Kilpailu on kehittynyt esimerkiksi yrityspostin keräilyn ja lajittelun markkinalla, jolla Royal Mailin markkinaosuus on noin 60 prosenttia ja sen kilpailijoista suurimmat markkinaosuudet ovat UK Mail:lla ja TNT:llä.

Lainsäädäntö ja viranomaiset

Postitoimintaa koskeva peruslaki on vuoden 2000 Postipalvelulaki (Postal Services Act). Postitoimintaa valvova viranomainen on Postcomm (The Postal Services Commission). Postcommin tehtävä on yleispalvelun saatavuuden turvaaminen Iso-Britanniassa. Postcommin tulee lisäksi varmistaa kaikkien postitoimijoiden, mukaan lukien yleispalvelun tarjoaja Royal Mail, asiakkaiden tarpeisiin vastaaminen koko Iso-Britanniassa. Edellä mainittujen lisäksi Postcommin tehtävänä on yleispalveluun kuuluvien postipalveluiden määrittely.

Yleispalvelun ala

Yleispalvelun sisällön määrittely on Postcommin vastuulla. Viimeksi kesäkuussa 2004 Postcomm listasi ne palvelut, joita Royal Mailin on tarjottava yleispalveluna kohtuulliseen ja kiinteään hintaan. Listauksen mukaan yleispalveluna on tarjottava priority ja non-priority kirjelähetykset, jotka painavat enintään 2 kilogrammaa. Tätä yleispalvelua vastaa Royal Mailin ensimmäisen ja toisen luokan kirjepalvelu. Yleispalveluna on tarjottava myös sellaiset standardipakettilähetykset, jotka painavat enintään 20 kilogrammaa. Listauksen mukaan yleispalvelut tulee olla mahdollista lähettää kirjattuna tai vakuutettuna. Näiden postidirektiiviä vastaavien yleispalveluiden lisäksi Postcomm on edellyttänyt eräiden yritysmassapostitusten tarjoamista yleispalveluna. Iso-Britanniassa ei ole ollut vain yleispalveluvelvolliselle postiyritykselle varattuja palveluita 1. tammikuuta 2006 alkaen. Kaikki toimiluvan nojalla toimivat postiyritykset voivat kerätä ja jakaa kaikkia postipalvelutuotteita kaikille asiakkaille.

Postilain mukaan yleispalvelun tarjonta edellyttää vähintään yhden keräilyn ja yhden jakelun järjestämistä jokaisena työpäivänä, lukuun ottamatta sellaisia maantieteellisiä olosuhteita, jotka Postcomm katsoo poikkeuksellisiksi. Lisäksi edellytetään, palveluita tarjottavan kohtuulliseen ja yhdenmukaiseen hintaan koko Yhdistyneiden Kuningaskuntien alueella. Lähetysten lähettämisen kirjattuna tulee olla mahdollista kohtuulliseen hintaan. Royal Mailin toimiluvassa on säännelty erittäin yksityiskohtaisesti edellytetystä toimitusvarmuudesta eri lähetyslajeja koskien. Toimitusvarmuudessa pysymistä varmistamaan on määrätty portaittaisesta sanktiojärjestelmästä.

Yleispalveluvelvollisuuden asettaminen ja toimiluvat

Kirjeiden välittäminen paikasta toiseen edellyttää toimilupaa. Luvanvaraisuus ei kuitenkaan koske vähintään 350 grammaa painavien kirjeiden välitystä, eikä tätä pienempienkään kirjeiden välitystä, mikäli siitä peritään vähintään yhden punnan suuruinen maksu. Postcomm voi asettaa edellä tarkoitetun toimiluvan myöntämisen ehtona luvanhaltijalle velvollisuuden tarjota yleispalvelua. Lisäksi Postcomm voi asettaa yleispalvelun tarjoamiselle tarkempia ehtoja. Royal Mailin lisäksi toimilupa on myönnetty

noin 30 postiyritykselle. Royal Mailin toimiluvassa säädetty ehdot ovat muita kattavampia mm. hinnoittelua ja palvelulta edellytettävää laatua koskien. Royal Mailin lisäksi muiden postitoimijoiden on täytettävä tietyt vähimmäisehdot saadakseen toimiluvan. Muille toimijoille asetetut toimilupaehdot koskevat erityisesti kuluttajien oikeuksien turvaamista, edelleen lähetystä ja tietojen antamista Postcommille.

Yleispalvelun rahoitus

Tilikaudelta 2007-2008 yleispalvelu aiheutti Royal Mailille 100 miljoonan punnan vuotuisen tappion. Royal Mail on tuonut yleispalvelun rahoituspohjan turvaamiseksi voimakkaasti esille, että yleispalvelun määritelmää olisi kavennettava siltä osin kuin yleispalveluvelvoite on postidirektiivin edellyttämää laajempi. Lisäksi Royal Mail on tuonut esille, että tukku tuotteen hintasääntelyä tulisi purkaa. Postcommin käsitys on Royal Mailin näkemyksistä poiketen ollut, että merkittävin syy Royal Mailin taloudellisen tuloksen heikentymisestä johtuu siitä, ettei Royal Mail ole kyennyt saavuttamaan asetettuja tavoitteita tehokkuuden parantamisessa.

Postiverkkoon pääsy

Iso-Britanniassa on vuodesta 2001 alkaen säännelty pakollisesta pääsystä Royal Mailin postiverkkoon. Verkkoon pääsystä on määräykset toimilupaehdoissa. Kolmansien osapuolten velvollisuutena on neuvotella postiverkkoon pääsyn ehdoista Royal Mailin kanssa. Mikäli neuvotteluissa ei päästä tulokseen, kumpi tahansa osapuoli voi pyytää Postcommilta postiverkkoon pääsyn ehtojen määrittelyä. Ensimmäinen verkkoon pääsyä koskeva sopimus neuvoteltiin vuonna 2004 Royal Mailin ja UK Mailin välillä. Läpinäkyvyyden ja tasapuolisuusperiaatteiden nojalla tätä sopimusta on myöhemmin käytetty pohjana verkkoon pääsyä koskevissa sopimuksissa useiden muiden postitoimijoiden sekä isojen asiakkaiden kanssa. Sopimuksia verkkoon pääsystä on lisäksi tehty ehdoin, joissa hinnoittelu on perustunut alueellisten keskihintojen laskemiseen. Valtakunnallisista ja alueellisista verkkoon pääsyä koskevista sopimuksista on olemassa myös malleja, joissa operaattorit toimivat Royal Mailin agentteina, millä on vaikutusta arvonlisäveron määrään. Postcomm on ainoana EU-valtiona säännellyt etukäteisestä minimihintaerosta verkkoon pääsyyn liittyvien tukku tuotteiden ja tukku tuotetta vastaavien vähittäistuotteiden välillä osana vuosien 2006-2010 hintasääntelyohjelmaa. Huhtikuussa 2006 Royal Mail perusti erityisen tukkutoimijan, joka hallinnoi Royal Mailin verkkoon pääsyä koskevia sopimusneuvotteluita. Postcomm on ilmoittanut harkitsevansa tasapuolisen kohtelun vaatimuksen asettamista verkkoon pääsyä koskeviin sopimuksiin. Tasapuolisuusvaatimuksen etuina on nähty sen etukäteinen varmistaminen, ettei Royal Mail suosi omia tuotteitaan kilpailijoiden kustannuksella.

Hinnoittelu ja kustannuslaskenta

Postipalveluiden hinnoittelusta säädetään Royal Mailin toimiluvassa erittäin yksityiskohtaisesti. Royal Mailille on määritelty hintamarginaali, joka tulee vähintään olla verkkoon pääsyn tukku tuotteen ja tukku tuotetta vastaavan vähittäistuotteen välillä.

Valitusmenettelyt

Postcommilla on kuluttajansuojalain (Consumers, Estate Agents and Redress Act) nojalla velvollisuus säätää toimiluvan haltijoita koskevista valitusmenettelyistä. Postcomm on syyskuussa 2008 julkaissut voimassa olevat ohjeet kuluttajavalitusten käsittelystä. Ohjeiden mukaan jokaisella toimiluvan haltijalla on oltava läpinäkyvät, yksinkertaiset ja kustannuksiltaan kohtuulliset menettelyt asiakasvalitusten käsittelemiseksi. Valitusten tekeminen on oltava mahdollista sekä kirjallisesti että suullisesti. Ohjeissa todetaan myös, että menettelyn on sovellettava myös sellaisten valitusten käsittelyyn, joissa

valittaja ei voi esittää juurikaan todistusaineistoa. Iso-Britanniassa on syyskuuhun 2008 asti toiminut erityinen postialaan keskittynyt kuluttajaelin (Postwatch). Sen toiminta on kuitenkin siirtynyt yleiselle itsenäiselle kuluttajaelimelle (Consumer Focus), jonka tehtäviin kuuluu erityisesti postiyriyten asiakkaiden edunvalvonta yleisellä tasolla, mutta se voi auttaa myös yksittäisissä tapauksissa, esimerkiksi mikäli valituksen käsittely postiyriyksen kanssa ensi vaiheessa ei ole johtanut tulokseen.

2.3 Nykytilan arviointi

2.3.1 Postimarkkinoiden kehitys

Voimassa oleva laki tuli voimaan vuoden 2002 alusta. Lain säätämisen jälkeen postitoimialalla ja muun viestinvälityksen toimialalla on tapahtunut olennaisia muutoksia.

Postitoiminnan toimialan ja harjoitetun liiketoiminnan luonne on muuttunut. Perinteisen postitoiminnan merkitys on vähentynyt samalla, kun logistiikan ja kokonaispalvelun rooli on kasvanut. Postitoimintaan kytkeytyy muu pienlähetyksen jakelutoiminta sekä näihin liittyvät lisäpalvelut. Toiminnan kehittämisessä korostuvat yritysten ja yhteisöjen asiakastarpeet. Entistä enemmän on tarpeen luoda palvelukokonaisuuksia, joissa yhdistyvät fyysinen ja sähköinen viestintä sekä erilaiset liitännäispalvelut. Toimialaa muuttaa myös kilpailu erilaisten viestintävälitysmuotojen kesken. Postitoiminnan sisällä syntyvällä kilpailulla on vaikutuksia, mutta koko toimialan kannalta keskeistä on kehittää toimintaa siten, että ala säilyy kilpailukykyisenä suhteessa muihin viestinvälitysmuotoihin. Postitoiminnan toimiala on myös kansainvälistynyt nopeasti. Suuret valtioiden omistamat postiyriykset ovat laajentaneet toimintaansa muihin maihin eri tavoin. Lisäksi kansainväliset kuriiri- ja logistiikkayriykset hakeutuvat uusille markkinoille liiketoimintamahdollisuuksien avautuessa.

Tietoyhteiskuntakehitys ja sähköisen viestinnän raju lisääntyminen vaikuttavat olennaisesti postitoiminnan kehitykseen. Postiverkossa välitettyjen osoitteellisten kirjelähetyksen volyymit ovat lähteneet laskuun. Suomessa kirjevolyyymi kasvoi hieman vielä vuonna 2008, mutta väheni vuonna 2009 seitsemän prosenttia. Kehityksen oletetaan jatkuvan. Tele-, pankki- ja vakuutusyritysten laajamittainen siirtyminen sähköiseen viestintään alentaa lähetyksien määrää merkittävästi. Julkisen vallan ja viranomaisten pyrkimykset sähköisen viestinnän lisäämiseen vaikuttavat omalta osaltaan lähetyksien kehitykseen. Postitoiminnan kannalta olennaista on myös sanoma- ja aikakauslehtien tilaajamäärien kehitys, vaikka lehtien jakelu ei lain soveltamisalaan sisällykään. Sanomalehtien levikkikehitys on laskevaa. Aikakauslehtien levikit ovat pysyneet nykyisellä korkealla tasolla. Osoitteettomien lähetyksien määrä puolestaan on kasvussa. Postilähetyksien lähettäjäasiakkaiden kysynnän ohella ratkaisevaa on myös postin vastaanottaja-asiakkaiden, erityisesti yksittäisten kansalaisten, toimintatapojen muutokset.

Liikenne- ja viestintäministeriön postipalvelujen tasoa mittaavan seurantatutkimuksen mukaan suomalaisten selkeä enemmistö pitää maamme postitoimintaa korkeatasoisena. Seurantatutkimusta on tehty vuodesta 1996 lähtien ja koko ajan suomalaisten käsitykset postitoiminnasta ovat olleet erittäin myönteisiä. Ajoittaisista lievista vaihteluista huolimatta varsinkin yksityishenkilöiden arviot ovat pysyneet vakaina. Selvityksen mukaan toiminnan luotettavuus, laatu ja ammattitaito arvostetaan korkealle sekä yritys- että yksityisasiakkaiden taholta. Vastaavansuuntaisia tuloksia on myös saatu Itella Oyj:n markkinatutkimuksissa.

Edellä kuvatusta toimintaympäristön muutoksesta johtuen on välttämätöntä tarkastella postitoimintaa koskevaa lainsäädäntöä kokonaisuudessaan uudelleen. Tämä on tarpeen, jotta voidaan turvata postitoiminnan kehitysedellytykset ja palvelukyky tulevaisuudessa.

2.3.2 Lain soveltamisala

Tällä hetkellä postipalvelulakia sovelletaan postipalvelujen ja postiyrityksen yleispalvelun tarjoamiseen. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että sääntelyn piirissä ovat osoitteellisiin kirjelähetuksiin ja yleispalveluun kuuluviin pakettilähetystyksiä koskevat palvelut. Soveltamisalasta on nykyisellään suljettu pois lehtien jakelu, pienimuotoinen kirjelähetysten jakelu- ja kuljetustoiminta, elinkeinonharjoittajan omaan toimintaan liittyvä postitoiminta, kuriiripalvelut sekä muut kuin yleispalveluun kuuluvat pakettipalvelut.

Soveltamisalan määrittely on lähtökohtaisesti osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi ja toimivaksi postipalveluiden tarjonnan varmistamisessa. Soveltamisalaa ei ole tarpeen muuttaa, mutta eräitä täsmennyksiä soveltamisalasäännöksiin on tarpeen harkita, jotta säännökset vastaisivat paremmin markkinoiden nykytilaa ja tulkintaongelmilta vältyttäisiin.

Lehtijakelu ei nykyisellään kuulu lain soveltamisalaan, vaikka se liittyy läheisesti postitoiminnan harjoittamisen kokonaisuuteen. Lehtijakelun on perinteisesti katsottu kuuluvan perustuslain turvaaman sananvapauden piiriin. Lehtijakelun ottamista postilainsäädännön piiriin on arvioitu sekä aiemman postitoimintalain että voimassa olevan postipalvelulain säätämisen yhteydessä. Lehtien julkaisu- ja toiminnan katsotaan kuuluvan perustuslain turvaaman sananvapauden piiriin. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan kannanotoissa (PeVL 14/1993 vp, PeVL 28/2000 vp) on pidetty sananvapauden kannalta ongelmallisena, että oikeus jaella lehtiä olisi riippuvainen viranomaisen päätöksestä.

Pakettien osalta lain soveltamisala on ongelmallinen siltä osin, että sääntelyn piirissä ovat vain yhden postiyrityksen lain kriteerit täyttävät pakettilähetykset. Vastaavia pakettipalveluita on merkittävässä määrin tarjolla myös erilaisten kuriiri-, kuljetus- ja logistiikkayritysten toimesta. Lain soveltamisalan laajentamista käsittämään kaikki pakettipalvelut ei voida kuitenkaan pitää lain tavoitteisiin nähden oikeasuhteisena. Soveltamisalan laajentaminen toisi pakettipalveluja tarjoaville yrityksille lisää hallinnollista taakkaa sekä osin päällekkäistä sääntelyä muun kuljetuslainsäädännön kanssa ilman, että palvelujen käyttäjät siitä hyötyisivät. Pakettipalveluja ei kuitenkaan voida kokonaan jättää lain soveltamisalan ulkopuolelle, koska direktiivissä myös pakettipalvelut on sisällytetty yleispalveluun, jonka tarjonta pitää turvata. Tästä syystä on perusteltua edelleenkin rajata lain soveltamisala vain yleispalveluun kuuluviin pakettipalveluihin. Lisäksi yleispalvelun sisältöä koskevaa sääntelyä tulee täsmentää siten, että yleispalveluun kuuluvan paketin määrittely on selkeä.

2.3.3 Postipalvelujen tarjonta

Nykyisen lain mukaan toimilupaa tarvitaan kaikkeen postitoiminnan harjoittamiseen. Soveltamisalan rajauksesta johtuen käytännössä kuitenkin toimilupa vaaditaan vain kirjepalveluiden tarjoamiseen tilanteessa, jossa postiyritys on muu kuin yleispalvelun tarjoaja. Tällä hetkellä ainoa toimiluvan haltija on Itella Oyj. Suomen Suoramainonta Oy:lle myönnettiin toimilupa rajoitettuun postitoimintaan vuonna 1997, mutta yhtiö ei aloittanut toimiluvan mukaista postitoimintaa ja toimilupa on rauennut. Postipalvelulain voimassaoloaikana uusia toimilupahakemuksia ei ole tehty.

Postitoiminnan yhteiskunnallisen merkityksen ja siihen liittyvien luottamuksellisen viestin suojaan liittyvien näkökohtien vuoksi postitoiminnan harjoittaminen on säädetty toimiluvanvaraiseksi. Vaikka postitoiminnan toimintaympäristö on rajussa muutoksessa, toiminnan harjoittamisen perusteissa ei ole tapahtunut sellaista muutosta, joka edellyttäisi toimilupajärjestelmästä luopumista. Myös direktiivi mahdollistaa toimilupakäytännön jatkamisen. Olennaista kuitenkin on, että toimiluvan myöntäminen tapahtuu oikeusharkintaisesti laissa mainittujen kriteerien pohjalta. Myöntämismenettelyn tulee myös olla mahdollisimman kevyt ja nopea. Tästä syystä on syytä arvioida uudelleen sitä, mikä taho toimiluvan myöntää. Lisäksi tulee harkita toimiluvan myöntämisedellytyksiä ja toimilupaan liittyviä hallinnollisia menettelyjä koskevien säännösten täsmentämistä.

Voimassa olevan lain 6 §:ään on sisällytetty listaus seikoista, joista voidaan toimiluvassa antaa määräyksiä. Itella Oyj:n toimiluvassa yhtiölle on asetettu velvollisuus tarjota koko maan kattavaa yleispalvelua. Tämän lisäksi yhtiö on velvollinen välittämään myös ulkomaisia postilähetyksiä Suomeen ja Suomesta lähetettyjä postilähetyksiä ulkomaille Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten ja EY:n lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Toimiluvassa on todettu, että valtio ei ole velvollinen suorittamaan postipalvelun tarjoajalle korvausta postitoiminnan harjoittamisesta. Lisäksi toimilupa sisältää määräyksiä toiminnan lainmukaisuudesta, toimiluvan siirrosta ja valvonnasta. Toimilupa on voimassa 31.12.2021 saakka.

Lain ehtojenantovaltuus on varsin väljä, jolloin toimilupaviranomaisen on nykyisin mahdollista sisällyttää toimilupaan laajasti erilaisia velvollisuuksia, jolla on merkittäviä vaikutuksia postiyrityksen toimintaan. Kaikkiin toimilupiin voidaan sisällyttää yleispalveluvelvollisuuteen liittyviä ehtoja. Lähtökohtana tulisi kuitenkin pitää sitä, että toimiluvassa voitaisiin asettaa vain sellaisia velvollisuuksia, jotka täydentävät lain säädöksiä ja tai sen nojalla annettuja säädöksiä. Ehtoja tulisi sisällyttää toimilupaan vain tarvittaessa. Myöskään lainsäädännön kanssa päällekkäin olevia ehtoja ei tulisi asettaa. Uudelleentarkastelu on perusteltua myös siksi, että direktiivi sisältää säännöksiä siitä, millaisia velvollisuuksia voidaan asettaa toisaalta yleispalvelun tarjoajalle ja toisaalta muille postiyrityksille.

2.3.4 Yleispalvelu

Postidirektiivissä ja voimassa olevassa laissa on turvattu postitoiminnan yleispalvelu eli säädetty postipalvelujen vähimmäistaso, jonka tulee olla kaikkien käyttäjien saatavilla tasapuolisin ehdoin koko maassa. Yleisellä tasolla yleispalvelulla tarkoitetaan yleisesti ja laajalti käytettyjä perusluontoisia palveluita, joita jokin yritys veloitetaan tarjoamaan kaikille palvelua haluaville käyttäjille hyvälaatuisena ja kohtuullisin hinnoin. Palvelu määritellään yleispalveluksi, jos se on olennainen yleiselle hyvinvoinnille, enemmistö asukkaista käyttää sitä, sen jakelua varten on tehtävä verkostoinvestointeja sekä palvelua pidetään tarkoituksenmukaisena ja välttämättömänä. Yleispalveluiksi lasketaan tyyppillisesti postipalvelujen lisäksi esimerkiksi myös televiestintä- ja energiapalvelut.

Voimassa olevassa laissa on säädetty, että koko maassa tulee olla tarjolla postipalvelujen yleispalvelua, joka käsittää 1) vastaanottajalle osoitettujen enintään kahden kilon painoisten kirjelähetyksien ja enintään kymmenen kilon painoisten postipakettien välityspalvelun, 2) maahan saapuvien lähetyksien osalta kuljetus- ja jakelupalvelun enintään kolmeen kymmeneen kiloon asti sekä 3) kirjattujen ja vakuutettujen lähetyksien palvelun. Yleispalveluun kuuluvat edellä mainitut sekä kotimaan että ulkomaanpalvelut.

Voimassa olevassa laissa säädetään edelleen, että yleispalvelun tarjoajan on pidettävä jokaisessa kunnassa vähintään yksi yleispalvelua tarjoava toimipiste. Postipalveluiden

käyttäjillä tulee olla mahdollisuus jättää yleispalveluun kuuluvia kirjelähetyksiä postiyrityksen kuljetettaviksi kohtuullisen matkan päässä asunnostaan sijaitsevaan keräilypisteeseen. Yleispalveluun kuuluu vähintään yksi keräily ja jakelu jokaisena työpäivänä.

Postipalvelulain 5 §:ssä on määritelty yleispalvelun laatustandardit. Sen mukaan yleispalveluun kuuluvat kotimaan kirjelähetykset, jotka on jätetty postiyrityksen välitettäväksi ja seuraavana työpäivänä jaettaviksi ja joista on maksettu voimassa oleva maksu, on jaettava siten, että lähetyksistä vähintään 85 prosenttia on perillä seuraavana työpäivänä ja vähintään 98 prosenttia viimeistään toisena työpäivänä. Laki sisältää myös säännökset yhteisön sisäisen ulkomaanpostin jakamisesta direktiivin säännösten mukaisesti.

Yleispalvelun tarjoajaksi on nykyisin toimiluvassa nimetty Itella Oyj, joka tarjoaa yleispalvelua osana posti- ja muun jakeluliiketoiminnan kokonaisuutta. Itella Oyj tarjoaa säännellyn yleispalvelun lisäksi merkittävässä määrin erilaisia postituotteita ja -palveluita sekä muita jakelu-, kuljetus- ja logistiikkapalveluita.

Voimassa olevan lain yleispalvelun määritelmää on tulkittu erilaisin tavoin. Esimerkkinä tästä on Viestintäviraston 13.10.2009 antama päätös Itella Oyj:n yleispalvelutuotteiden hinnoittelusta, josta päätöksen saaja on valittanut hallinto-oikeudelle. Valitus kohdistuu muun ohella Viestintäviraston tulkintaan yleispalvelun sisällöstä. Lisäksi määritelmällä on merkitystä arvonlisäverodirektiivin soveltamisessa, kuten edellä kohdassa 2.2.1 on kuvattu. Tästä syystä onkin perusteltua täsmentää nykyistä määrittelyä.

Yleispalveluvelvoitteen säätämisen tarkoituksena on turvata käyttäjille kohtuuhintainen postitoiminnan peruspalvelu tasapuolisen ehdoin. Voimassa olevan lain yleispalveluvelvoitteella turvataan erityisesti yksittäisen kuluttajan tai kuluttajaan rinnastettavissa olevan pienyrityksen postipalvelujen saatavuus. Yksittäisten kansalaisten lähettämien kirjeiden osuus kokonaisvolyymistä on viime vuosina vähentynyt. Vuonna 2009 lähetetyistä kirjeistä yksittäisten kansalaisten lähettämiä kirjeitä ja kortteja, joiden kuljetusmaksu on maksettu postimerkillä, oli yhdeksän prosenttia. Vastaavasti 2009 noin 91 prosenttia kirjelähetyksistä oli yritysten ja muiden yhteisöjen lähettämiä. Yrityspostin välittäminen perustuu pääosin lähettäjäyritysten postipalvelun tarjoajan kanssa tehtyihin erillisiin sopimuksiin ja maksu tapahtuu erikseen sovitulla maksutavoilla käteismaksun sijaan. Lisäksi palvelutaso on voitu sopia erikseen ja lähettämiseen voi liittyvä erilaisia lisäpalveluita. Lähetysten vastaanottajina yksityishenkilöt sen sijaan ovat merkittävä enemmistö. Lähetetyistä kirjeistä 88 prosenttia on suunnattu yksityishenkilöille lopun 22 prosentin vastaanottajan ollessa yritys tai yhteisö.

Tämän perusteella voidaan sanoa, että yksittäisen kansalaisen kannalta olennaisinta on, että yleispalvelussa taataan direktiivinkin edellyttämällä tavalla viisipäiväinen jakelu, mikä luo edellytykset myös muiden kuin yleispalveluun kuuluvien postilähetysten sekä lehtien säännöllisen jakelun. Lisäksi tärkeää on, että postin pienasiakkaan saatavilla on kohtuuhintainen kirje- ja pakettituote, joka toimitetaan vastaanottajalle kohtuullisessa ajassa. Lisäksi kansalaisen kannalta on olennaista, että kirjelähetyksiä voi jättää kohtuullisen matkan päässä sijaitsevaan keräilypisteeseen ja että hänellä on kohtuudella mahdollisuus hyödyntää yleispalvelua tarjoavan toimipisteen palveluita.

Tällä hetkellä kuluttajille tarjotaan yleisimpänä yleispalvelutuotteena niin sanottua 1. luokan kirjettä, joka maksetaan postimerkillä tai sitä vastaavalla käteismaksutavalla. Sähköisten viestintämahdollisuuksien lisääntyttyä kirjeen kulkunopeudella ei kuitenkaan ole enää samanlaista merkitystä kuin ennen. Nopeutta vaativaan viestintään käytetään pääsääntöisesti televiestintää ja sähköpostia. Vastaavasti kuluttajien vastaanottamista kirjeistä valtaosa on tiliotteita, laskuja ja markkinointiviestintää sisältäviä kirjeitä, joiden

perilletulon nopeus ei ole kriittinen tekijä. Kirjeen perilletulon sijasta selvityksissä keskeiseksi tekijäksi on sanomalehden toimittamisajankohta.

Kuluttajille tarjottavia yleispalvelutuotteita vastaavat tuotteet ovat luonnollisesti myös yritysten ja yhteisöjen saatavilla. Merkittävä osa yritysten lähettämistä kirjeistä on sellaisia lähetyksiä, jonka toimitusaika on edellä mainittua 1. luokan kirjettä pidempi sekä hinta vastaavasti alhaisempi. Yritykset ovat siirtymässä kasvavassa määrin sähköiseen viestintään sekä hitaampien kirjepalveluiden käyttöön. Kymmenen viime vuoden aikana esimerkiksi 1. luokan kirjetuotteen kokonaiskäyttöosuus on laskenut 50 prosentista 40 prosenttiin.

Sellaiset yritykset, joiden postipalvelujen tarve on yksittäistä kuluttajaa merkittävästi suurempi, pyrkivät hyödyntämään suuria lähetyksiä myös postilähetysten maksun määrittelyssä. Postiyritys tarjoaa yleensä sopimusasiakkailleen edullisempia hintoja kuin satunnaisille asiakkaille. Suurissa määrissä lähetettyjen postilähetysten yksikköhinta muodostuu yleensä edullisemmaksi kuin yksittäisten lähetysten, koska niiden maksuissa huomioidaan eräkoosta johtuvat kustannussäästöt sekä se, että ne saattavat ohittaa osan postilähetysten käsittelyketjua. Isompia määriä lähetettävillä yrityksillä on myös satunnaista asiakasta suurempi neuvotteluvoima postiyritykseen nähden. Myös postitoimialan kilpailu tulee kohdistumaan juuri yritysten lähetettäviin kirjeisiin.

Toimintaympäristön muutoksella, erityisesti lähetyksivolyymien pienenemisellä ja lisääntyvällä kilpailulla, on merkittäviä vaikutuksia yleispalvelun tarjoamisen edellytyksiin. Lähetettyjen postilähetysten määrä sinänsä on maassamme tähän saakka ollut varsin korkea. Internetissä tapahtuvan etäkaupan yleistymisen on omiaan lisäämään postipalvelujen kysyntää. Paperimuotoinen viestintä on kuitenkin vähenemässä sähköisen viestinnän lisääntyessä koko ajan. Esimerkiksi vuonna 2009 kirjelähetysten kokonaisvolyymi aleni seitsemän prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Oletettavaa on, että sähköinen korvautuvuus ja volyymin aleneminen tulee jatkumaan.

Suomen postipalvelujen markkinoihin liittyy sellaisia maantieteellisiä erityispiirteitä, jotka on huomioitava yleispalvelun tarjonnassa. Moniin muihin EU-maahan verrattuna Suomi on varsin harvaan asuttu, etäisyydet ovat pitkiä ja kaupungistumisen aste on matala. Asutus keskittyy Etelä-Suomeen, erityisesti pääkaupunkiseudulle, sekä muutamisiin kasvaviin kaupunkiseutuihin. Laajat harvaan asutut alueet pitävät sisällään myös järvi- ja saaristoalueita, joilla jakelun kustannukset ovat poikkeuksellisen korkeat.

Postipalveluiden jakeluprosessin aikataulun määrää pitkälti yleispalvelun 1. luokan kirjelähetysten kulkunopeudelle asetettu yleispalvelun laatustandardi. Voimassa olevan sääntelyn puitteissa ei ole mahdollista toteuttaa olennaisia muutoksia jakeluun ja sen aikatauluun, vaikka se olisi perusteltua sekä asiakastarpeiden näkökulmasta että kustannussyistä. Sääntely rajoittaa yleispalvelun tarjoajan mahdollisuuksia sopeutua muuttuvaan markkinatilanteeseen esimerkiksi jakelutoimintaa tehostamalla ja kehittää uusia toimintamalleja esimerkiksi haja-asutusalueiden palveluun ja lähilogistiikan ratkaisuihin.

Posti- ja siihen liittyvä muu jakelutoiminta Itella Oyj:n harjoittamassa laajuudessa yhdessä yleispalveluvelvoitteen kanssa edellyttää tietyn kapasiteetin ylläpitoa. Koko maan kattavan viisipäiväisen jakelun ja toimipaikkaverkoston ylläpitämisen kustannuksista suuri osa on luonteeltaan sellaisia, että ne eivät alene samassa suhteessa volyymin alenemisen kanssa. Esimerkiksi jakelun kustannusten muodostumiseen vaikuttaa jakajien kulkema matka, eikä niinkään kannettavien lähetysten määrä. Vastaavasti toimipaikkojen ylläpidon kustannukset ovat varsin kiinteitä. Käytännössä yleispalvelun tarjonta nykyisellään edellyttää, että sitä tuotetaan osana postitoiminnan kokonaisprosessia ja palvelut hinnoitellaan siten, että alueelliset kustannuserot

esimerkiksi taajaan asuttujen kaupunkiseutujen ja harvaan asutun maaseudun välillä tasataan. Arviot siitä, kuinka paljon tällaisen subvention tarve todellisuudessa on, vaihtelevat muutamasta kymmenestä miljoonasta yli sataan miljoonaan euroon. Jos postitoimialalle lisäksi syntyy kilpailua kirjepalveluihin, on oletettavaa, että kilpailtujen kirjetuotteiden hintataso alenee, millä on vaikutusta yleispalvelun tarjoajan edellytyksiin kattaa yleispalvelun tuottamisesta aiheutuvat kustannukset tulorahoituksella.

Edellä kuvatuista syistä yleispalvelun määrittelyä, tasoa ja tarjoajan velvoitteita tulee tarkastella uudelleen siten, että yleispalvelun tuottamisen kustannuksia voidaan alentaa jossakin määrin tai ainakin hillitä kustannusten nousua ja mahdollistaa postipalvelujen kehittäminen. Lähtökohtana tulee kuitenkin olla, että palveluiden taso ei alene tavalla, joka on kohtuutonta keskimääräisen postipalvelujen käyttäjän kannalta. Palvelutason asettamisessa tulee ottaa huomioon todellinen palveluiden käyttötarve, palveluiden käytön määrä ja merkitys käyttäjälle. Kustannussäästöjä on mahdollista löytää erityisesti muuttamalla yleispalvelun kulkunopeuden laatustandardia, mutta myös esimerkiksi tarkastelemalla toimipaikkaverkoston tiheyttä tai poikkeusmahdollisuutta viisipäiväisestä jakelusta erityisolosuhteissa. Yritysten ja yhteisöjen lähettämän postin luonteesta johtuen voidaan pitää perusteltuna, että se rajattaisiin yleispalvelun ulkopuolelle. Lähtökohtana voidaan pitää, että postipalveluiden käyttäjinä olevien yritysten ja yhteisöjen neuvotteluvoima ja yrityspostin lisääntyvä kilpailu pitävät huolen siitä, että yrityksilläkin on mahdollista hankkia asiakastarpeitaan vastaavia kohtuuhintaisia postipalveluita. Lisäksi yritys- ja yhteisöasiakkaatkin voivat halutessaan käyttää yleispalveluun kuuluvia palveluita, mikäli se on niiden asiakastarpeiden kannalta perusteltua.

Tällä hetkellä yleispalveluvelvollisuus on asetettu toimiluvassa toimiluvan voimassaoloajaksi. Toimilupaa voidaan nykyisellään sen voimassa ollessa tietyin edellytyksin muuttaa, mutta toimilupaviranomaista ei ole velvoitettu seuraamaan palveluiden kehitystä tai arvioimaan yleispalveluvelvoitteen tarvetta uudelleen säännöllisesti. Muutetun direktiivin mukaan yleispalveluvelvollisuus tulee asettaa tarpeen mukaan joko yhdelle tai usealle toimijalle. Velvoite voi kohdistua myös vain tiettyihin palveluihin tai asiakasryhmiin. Direktiivi edellyttää myös, että yleispalveluvelvollisuutta arvioidaan uudelleen määräajoin. Nykyinen sääntely ei täytä direktiivin vaatimuksia. Sen ei myöskään voida katsoa parhaalla mahdollisella tavalla tukevan postimarkkinoiden kehitystä ja postipalveluiden käyttöä. Yleispalvelun sitominen toimilupaan on postiyrityksen kannalta jäykkä menettely. Tästä syystä yleispalveluvelvoitteen asettamismenettelyä tulee arvioida uudelleen. Lisäksi markkinoiden seuranta ja arviointia tulee kehittää.

Yleispalvelun keskeinen ominaisuus on palvelusta perittävän hinnan kohtuullisuus. Voimassa oleva lainsäädäntö sisältää lähtökohtaisesti direktiivin hinnoittelulta edellyttämät peruselementit. Direktiivi mahdollistaa myös yhtenäishinnoittelun käyttämisen, jonka säilyttäminen on edelleenkin perusteltua kuluttajien yleisesti käyttämässä yleispalvelutuotteen hinnoittelussa. Yleispalvelun hinnoittelua ja sen valvonnan suorittamiseksi tarvittavan kustannuslaskennan ohjaamista koskevaa sääntelyä on kuitenkin syytä täsmentää yleispalvelun määrittelyn muuttuessa tulkinnan selkeyttämiseksi. Valvovalle viranomaiselle on myös taattava riittävät mahdollisuudet puuttua yleispalvelun hinnoitteluun. Voimassa olevan lain hinnoittelua koskevia säädöksiä on tulkittu eri tavoin. Oikeuskäytäntöä ei toistaiseksi ole syntynyt, mutta edellä mainittu hallinto-oikeudessa vireillä oleva Itella Oyj:n valitus liittyy myös yleispalvelun hinnoitteluun.

2.3.5 Kilpailun edistäminen

Suomessa postitoiminta on avattu kilpailulle jo vuoden 1994 alussa voimaan tulleella postitoimintalailla. Yleispalvelua tarjoavan Itella Oyj:n kanssa kilpailevaa toimiluvanalaista toimintaa ei ole syntynyt, joskin yhtiö toimii merkittävässä määrin muilta osin kilpailuilla markkinoilla. Suomen Suoramainonta Oy:lle myönnettiin vuonna 1997 toimilupa rajoitetun postitoiminnan harjoittamiseen pääkaupunkiseudulla. Yritys ei aloittanut toimintaansa ja toimilupa on rauennut.

Kilpailun kehittymättömyyteen on useita syitä, joista osa liittyy toiminnan luonteeseen ja lainsäädäntöön liittyviin ratkaisuihin.

Postitoiminta on liiketoimintaa, jossa palveluiden kustannusten muodostumiselle ovat ominaisia mittakaava-, monituote- ja tiheysedut. Mittakaavaetua saavutetaan, kun käsiteltävien volyymien ja verkoston koon kasvaessa yksikkökustannukset laskevat. Monituote-etuja syntyy, kun yksikkökustannukset laskevat tuotettaessa useamman tyyppisiä tuotteita ja palveluita. Tiheyseduilla tarkoitetaan yksikkökustannusten laskua volyymin kasvaessa kiinteässä jakeluverkostossa. Postipalveluiden tarjonta perustuu yleensä laajalle tuotanto- ja jakeluverkostolle, joten postitoimialalle näiden etujen saavuttaminen on merkittävä tekijä.

Postitoiminnan harjoittaminen paikallisesti tai alueellisesti ei välttämättä edellytä mittavia investointeja. Toisaalta silloin edellä kuvattuja kustannusetujakin voidaan saavuttaa rajoitetusti. Valtakunnallisen laajamittaisen toiminnan harjoittaminen vaatii kuitenkin laajaa infrastruktuuria ja kapasiteetin ylläpitoa, joka omalta osaltaan nostaa alalle tulon kynnyistä. Tällaisessa toiminnassa edellä kuvatut kustannusedut muodostuvat merkittäviksi.

Itella Oyj ainoana lainmukaisten postipalveluiden tarjoajana on määrävissä markkina- asemassa kirjepalveluiden tarjoajana. Itella Oyj:llä on myös muuta merkittävää liiketoimintaa lehtijakelussa ja osoitteettomien lähetysten jakelumarkkinoilla, logistiikkapalveluissa sekä sähköisessä viestintävälityksessä. Ainoana postipalvelujen tarjoajana Itella Oyj pystyy hyödyntämään asemaansa kokonaispalvelujen tarjonnassa. Yhtiön kilpailuasema on kaiken kaikkiaan vahva, koska sen postitoiminnan harjoittamiseen liittyvä osaaminen ja palveluiden taso on korkea. Postikilpailun edistämisen kannalta on keskeistä luoda edellytyksiä alalle tulolle sekä huolehtia siitä, että palvelutuotteiden ristikkäistuilla ei ole kielteistä vaikutusta kilpailuun.

Alalle tulon kynnyistä nostavat myös postitoiminnan lainsäädäntöön liittyvät vaatimukset. Postipalvelulaissa kaikilta postiyrityksiltä edellytetään viisipäiväistä jakelua. Lisäksi myös muut postiyritykset kuin yleispalvelun tarjoaja tulee toimiluvassa velvoittaa noudattamaan yleispalvelun laatustandardia, ellei toimilupaviranomainen erityisen painavasta ja perustellusta syystä toisin päättä. Lisäksi kaikkiin postiyrityksiin sovelletaan vaatimusta tarjota palveluita suomen, ruotsin ja saamen kielellä.

Postipalvelulain ohella alalle tulon kynnyistä nostaa erityinen haja-asutusalueiden postipalveluiden turvaamiseksi kerättävästä maksusta annetun lain nojalla perittävä vero, joka muun postiyrityksen kuin yleispalvelun tarjoajan tulee maksaa liikevaihdostaan, mikäli ei harjoita postitoimintaa yleispalveluna koko maassa. Maksun suuruus riippuu toimialueen asukastiheydestä ja on alimmillaan viisi ja korkeimmillaan 20 prosenttia liikevaihdosta. Alueilla, joilla väestötiheys jää alla 250 asukasta neliökilometrillä, maksua ei peritä. Koska alalle ei ole syntynyt kilpailua, laki ei ole toistaiseksi tullut sovellettavaksi.

Edellä kuvattu verolaki nostaa omalta osaltaan alalle tulon kynnystä. Verolain vaikutusta kilpailun syntyymiseen on arvioitu myös EY:n komission Suomelle antamassa virallisessa huomautuksessa, jota on edellä kuvattu kohdassa 2.2.1. Huomautuksessaan komissio katsoo, että postipalvelulaki yhdessä edellä mainitun verolain kanssa luo markkinoille pääsyn esteitä toimijoille.

Direktiivin päätarkoituksena on postimarkkinoiden avaaminen kilpailulle kokonaan. Markkinoiden avaamisella tavoitellaan postimarkkinoiden laajenemista ja kehittymistä, postitoiminnan tehostamista sekä postipalvelujen laadun paranemista. Direktiivi edellyttää, että yksin- ja erityisoikeuksista yleispalvelun rahoittamisen muotona luovutaan. Direktiivi edellyttää myös, että yleispalvelun tarjoajan kustannuslaskennan läpinäkyvyyttä tulee lisätä, jotta estetään palvelutuotteiden ristikkäistukien kielteinen vaikutus kilpailuun. Direktiivin mukaan postiyrityksille ei myöskään voida asettaa samanaikaisesti palvelun laatuun liittyviä ja yleispalvelun rahoitukseen liittyviä velvoitteita. Direktiivi kannustaa myös siihen, että tarvittaessa sääntelytoimin varmistetaan, että kilpailevilla postiyrityksillä on avoin ja syrjimätön pääsy posti-infrastruktuurin tiettyihin osiin. Varsinaista verkkoon pääsyn hintasääntelyä direktiivi ei kuitenkaan edellytä.

Voimassa olevaa lainsäädäntöä tulee tarkastella näiden direktiivin edellytysten valossa. Uudessa lainsäädännössä tulee huolehtia siitä, että postiyrityksille ei aseteta yleispalveluvelvollisuuden kanssa päällekkäisiä velvollisuuksia tilanteessa, jossa niillä on velvollisuus osallistua yleispalvelun kohtuuttomien nettokustannusten korvaamiseen. Tällaisia ovat muun ohella palvelun tasoon liittyvät velvollisuudet. Lisäksi tulee huolehtia siitä, että lainsäädännöllä varmistetaan kaikkien postiyritysten pääsy esimerkiksi postinumero- ja osoitejärjestelmään. Postidirektiivin mukaan jäsenvaltioiden tulee varmistaa avoin ja syrjimätön pääsy tämänkaltaisiin infrastruktuurin osiin ja yleispalvelun piirissä tarjottaviin palveluihin, jos se on tarpeen käyttäjien edun suojelemiseksi tai tehokkaan kilpailun edistämiseksi. Tässä vaiheessa alalle tulon kynnystä alennetaan keventämällä muiden kuin yleispalvelun tarjoajan velvollisuuksia ja säätämällä pääsystä tiettyihin infrastruktuurin osiin. Yleispalvelun tarjoajalla on määräävän markkina-aseman yrityksenä velvollisuus tarjota muille yrityksille palveluita kilpailulainsäädännössä edellytetyin tavoin. Tällöin sen toiminta tulee myös kilpailuviranomaisten valvottavaksi, mitä on pidettävä tässä vaiheessa riittävänä kilpailun edistämisen kannalta. Kilpailutilanteen kehitystä tulee kuitenkin seurata ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin.

Markkinoiden tehokkaan toiminnan kannalta olennaista on, että valvovalla viranomaisella on asianmukainen toimivalta direktiivin edellyttämällä tavalla. Tämä vaatimus koskee erityisesti yleispalvelun hinnoittelun valvontaa. Uudessa sääntelyssä tuleekin turvata Viestintäviraston mahdollisuudet toteuttaa valvontatehtävänsä. Lisäksi on huomattava, että markkinoiden kehittyessä yleisen kilpailuoikeuden ja kilpailuviranomaisen rooli korostuu. Yleispalvelun tarjoajan määräävään markkina-asemaan liittyvissä kysymyksissä toimivaltainen viranomaisena on Kilpailuvirasto.

2.3.6 Yleispalvelun rahoitus

Voimassa olevaan lakiin ei sisälly erityisiä säännöksiä postitoiminnan yleispalvelun rahoituksesta. Lähtökohtana on ollut, että yleispalvelua tarjotaan osana postitoiminnan kokonaisuutta ja se rahoitetaan postipalvelujen myynnistä saaduilla tuloilla. Tällä hetkellä yleispalvelun rahoitus on turvattu. Koska kilpailua kirjepalveluissa ei ole, Itella Oyj on pystynyt tältä osin määrittämään hintatasonsa kustannustensa mukaisesti siten, että toimintaa on pystytty harjoittamaan kannattavasti. Nykyisen sääntelyn voimassa ollessa kilpailevien postiyritysten alalle tulo on epätodennäköistä, joten yleispalvelun rahoituspohjan säilyttäminen edellyttää lähinnä toimintojen tehostamista kustannustason ja sitä kautta hintojen nousun hillitsemiseksi.

Postitoiminnan toimintaedellytysten muuttuessa sekä toimintaympäristön kehityksestä että direktiivistä johtuen on tarpeen yleispalvelun ylläpitämiseksi varmistaa yleispalvelun rahoitus niin, että yleispalvelua tarjoavan yrityksen taloudellinen asema säilyy riittävällä tasolla laissa säädetyn palvelun järjestämiseksi. Yleispalvelun taloudellisten toimintaedellytyksiä voidaan vahvistaa toisaalta arvioimalla uudelleen yleispalveluvelvoitteiden tasoa ja toisaalta luomalla edellytyksiä sellaiselle postiyrityksen liiketoiminnan kokonaisuudelle, joka mahdollistaa yleispalvelun tarjoamisen osana postitoiminnan ja siihen läheisesti liittyvän muun jakelutoiminnan kokonaisuutta.

Samalla on kuitenkin syytä varautua tilanteeseen, jossa yleispalvelun tarjontaa ei pystytä takaamaan ilman julkista lisärahoitusta tai muita erityistoimenpiteitä. Tilannetta on kuitenkin tarkasteltava direktiivin valossa ja toimenpiteiden valmistelussa tulee noudattaa objektiivisuuden, avoimuuden, syrjimättömyyden, suhteellisuuden ja markkinoiden mahdollisimman vähäisen vääristymisen periaatteita.

Haja-asutusalueiden postipalveluiden turvaamiseksi säädettiin vuonna 1997 erityinen verolaki, jota on edellä kuvattu. Tarkoituksena on ollut, että kerätyt varat käytettäisiin yleispalvelua toteuttavan postiyrityksen yleispalvelusta aiheutuvien rasitteiden korvaamiseksi. Laissa säädetään vain maksuvelvollisuudesta ja maksun maksamisesta. Laissa ei ole säädetty sitä, miten ja millä edellytyksillä varoja ohjattaisiin haja-asutusalueiden postipalvelun turvaamiseen. Laki ei tähän mennessä ole tullut sovellettavaksi, koska Itella Oyj:n kanssa kilpailevaa toimintaa ei ole syntynyt. Ottaen huomioon laissa säädetyt maksun määräytymisen perusteet on epävarmaa, pystyttäisinkö tällä verolla todellisuudessa kattamaan mahdollisia korvattavia kustannuksia. Lisäksi on huomioitava, että lailla on kilpailuvaikutuksia, joita on selvitetty aiemmin.

Direktiivi mahdollistaa yleispalveluun kuuluvien palvelujen hankinnan julkisena hankintana direktiivin 7 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Yleispalveluun kuuluvien palveluiden turvaamista julkisena hankintana ei voida pitää perusteltuna, koska se on toimintatapana hallinnollisesti raskas eikä välttämättä tuota palvelujen käyttäjien kannalta parasta mahdollista lopputulosta.

Direktiivissä on myös esitetty vaihtoehtoja yleispalvelun kustannusten kattamiseksi tilanteessa, jossa yleispalvelun tarjonnasta aiheutuneet nettokustannukset muodostavat kohtuuttoman taloudellisen rasitteen yleispalvelun tarjoajalle. Jäsenvaltio voi ottaa käyttöön järjestelmän, jolla myönnetään yleispalvelun tarjoajalle korvaus julkisista varoista tai järjestelmän, jossa yleispalveluvelvoitteiden nettokustannukset jaetaan palvelun tarjoajien ja/tai käyttäjien kesken. Tämän tyyppisen lähestymistavan voidaan arvioida soveltuvan julkista hankintaa paremmin suomalaisille postipalvelujen markkinoille.

Kohtuuttomien nettokustannusten korvaaminen ei ole direktiivin mukaan ensisijainen keino varmistaa yleispalvelun tarjonta, mutta tällaiseen tilanteeseen on syytä varautua. Uuden sääntelyn tulisi kuitenkin olla sellaista, että kustannukset tulevat käytännössä korvattavaksi vain poikkeustapauksessa ja objektiivisin perustein. Erityisen valtion talousarvion ulkopuolisen korvausrahaston perustamista ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Vastaava menettely voidaan järjestää esimerkiksi sisällyttämällä tarvittaessa valtion talousarvioon määräraha kustannusten korvaamiseksi ja esimerkiksi kerätä vastaava summa postiyrityksiltä. Lähtökohtana kuitenkin on, että muiden postiyritysten velvollisuus osallistua kustannusten korvaamiseen syntyy vasta sitten, kun todellinen tarve korvaukseen voidaan osoittaa. Maksuvelvollisuuden tarkemmista perusteista tulisi tällöin säätää erikseen avoimuuden ja oikeasuhteisuuden periaatteita noudattaen.

2.3.7 Postilähetysten vastaanotto, välittäminen ja jakelu

Postiyrityksillä on palveluvelvollisuus eli niillä on velvollisuus vastaanottaa ja välittää jokaisen sitä haluavan kirjelähetys voimassa olevaa maksua vastaan toimituspensa ja toimitusehtojensa mukaisesti postin saajalle. Tätä perussäännöstä ei ole tarpeen muuttaa.

Postin saajan näkökulmasta postilähetysten vastaanottoon liittyvät seikat ovat olennaisia. Lisäksi jakelun järjestämisellä on merkittävä kustannusvaikutus postiyritykselle. Jakelun järjestäminen perustuu postiyrityksen suunnitteluun, jossa sovitaan yhteen postiyrityksen toiminnalliset ja taloudelliset näkökohdat, postinsaajien tarpeet sekä jakelun muut olosuhteet. Voimassa olevassa laissa lähtökohta on, että pientaloihin kirjelähetys tulee jakaa postilaatikkoon, joka sijaitsee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisen matkan päässä postin saajasta. Kerrostaloissa kirjelähetys jaetaan rakennukseen asiakaskohtaisena jakeluna eli käytännössä postiluukkuihin. Tätä perussääntelyä ei ole tarpeen muuttaa.

Kerrostaloalueilla vallitseva jakelutapa on nykyään jakelu postiluukkuihin. Eräissä kiinteistöissä on siirrytty postinsaajien toivomuksesta niin sanottuun lokerikkojakeluun eli postilähetys jaetaan keskitetysti rakennuksessa sijaitsevaan lokerikkoon asuntojen postiluukun sijasta. Lokerikkoon jakelulla on mahdollista nopeuttaa postinjakajan työtä ja näin saada aikaan kustannussäästöjä. Huomattavaa on myös, että siirtyminen lokerikkojakeluun ei estä toteuttamasta sanomalehtien varhaisjakelua tai mainosjakeluita postiluukkuun.

Postinjakelu pientalo- ja haja-asutusalueilla perustuu pääsääntöisesti postilaatikkojen ryhmittelyyn eli postinsaajien laatikot ovat yhtenäisissä ryhmissä siten, että postinsaajan matka postilaatikon on kohtuullinen. Ryhmittelyjä on postiyrityksen aloitteesta vuosien varrella toteutettu asteittain ja kehitys jatkuu. Käytännössä nykyisin postilaatikon sijoittelun määrittelee yleispalvelun tarjoaja ja sijoittelua ohjaavat Viestintäviraston postinjakelun järjestämisestä antamat valtakunnalliset ohjeet ja suositukset. Osassa tapauksissa muutos on aiheuttanut vastustusta ja laatikkojen uudelleensijoittelu on riitautettu. Useimmat erimielisyydet on pystytty ratkaisemaan neuvotteluteitse. Vuosittain Viestintävirastossa on tullut vireille harvoja riita-asioita, jotka koskevat postiyrityksen jakelusuunnitelmaa. Kuntien rakennusvalvontaviranomaisen ratkaistavaksi on päätyntä vuosittain muutamia tapauksia. Riitatapauksia on ratkottu Viestintäviraston ohjeiden ja suositusten valossa. Viestintäviraston ohjeet ja suositukset eivät ole luonteeltaan sitovia. Koska kyse on kuitenkin postinsaajan kannalta merkittävästä asiasta, on Viestintävirastolle syytä antaa valtuudet antaa asiassa sitovia määräyksiä.

Voimassa oleva laki ohjaa ottamaan huomioon jakelutavan määrittelyssä paikalliset olosuhteet, postin saajan henkilökohtaiset erityistarpeet ja muut tarkoituksenmukaiset perusteet. Käytännössä tätäkin ovat ohjanneet Viestintäviraston ohjeet ja suositukset Näihin on sisällytetty muun ohella suositus postilähetysten jakelusta liikuntaesteisille ja yli 75-vuotiaille. Kuten edellä on jo todettu, nykyisten ohjeiden ja suositusten sijaan Viestintäviraston tulisi voida antaa jakelutavan määrittelystäkin sitovia määräyksiä. Lisäksi on perusteltua, että viittaus liikuntaesteisyyden ja korkean iän huomioon ottamisesta nostettaisiin lain tasolle.

Postin jakelua ja postilaatikon sijoittamista koskevia riitoja ratkaistaan osin Viestintävirastossa ja osin kunnissa rakennusvalvontaviranomaisen toimesta. Viestintävirasto käsittelee jakelusuunnitelmaa koskevat valitukset ja kuntatasolla ratkaistaan yksittäisen laatikon paikkaa koskevat riidat. Käytännössä tämä on osoittautunut hallinnollisesti raskaaksi menettelyksi, koska samasta asiasta on periaatteessa voitu valittaa kahdelle taholle. Riitojen ratkaisussa tulisikin uudistuksessa pyrkiä siihen, että postilaatikon sijoitteluun liittyvien riitojen ratkaisumenettelyt

selkiytyisivät. Tämä olisi perusteltua sekä hallinnollisen taakan vähentämiseksi sekä postin saajan oikeusturvan varmistamiseksi. Säädöksiä uudistettaessa tulee huomioida, että pääsääntöisesti riitauttamisen aihe on yksittäisen postilaatikon sijainti.

Voimassa olevan lainsäädännön postipalveluiden tarjontaan liittyvät vastuukysymykset ovat peruslähtökohdiltaan toimivia. Postipalvelujen vastuusäännökset noudattavat yleisen kuljetus- ja vahingonkorvauslainsäädännön periaatteita ottaen huomioon postipalveluiden erityspiirteet. Viivästyksestä, vahingoittumisesta tai katoamisesta aiheutuvat vahingot korvataan laissa mainittuihin enimmäissummiin saakka. Käytännössä on kuitenkin ilmennyt jonkin verran tilanteita, jossa esimerkiksi on epäselvää, kenelle korvaus on maksettava tai mistä ajankohdista määräajat lasketaan. Säännöksiä tulisikin selkeyttää tältä osin. Voimassa oleva laki määrittelee korvauksen tilanteessa, jossa tavallinen kirjelähetys on viivästynyt, vahingoittunut tai kadonnut. Tällainen tilanne on kuitenkin vaikeasti todennettavissa. Vaikka säännös tulee harvoin sovellettavaksi, on se kuitenkin perusteltua säilyttää.

Postitoiminnan luotettavuuden ja sujuvuuden sekä kirjesalaisuuden turvaamiseksi on olennaista, että laissa on säännökset postilähetysten käsittelystä tilanteessa, jossa lähetystä ei ole voitu toimittaa lähetykseen merkittyyn osoitteeseen, johon lähetys tulisi lähtökohtaisesti toimittaa. Voimassa oleva laki sisältää perussäännökset lähetysten käsittelystä, mutta käytännössä on esiintynyt jonkin verran ongelmatilanteita säännösten soveltamisessa. Osoiteselvittely ja muu lähetysten perillemenon varmistamiseen liittyvä toiminta kuormittaa postipalveluprosessia merkittävästi. Tällöin on tärkeää, että säännökset ovat selkeitä ja mahdollistavat sujuvat toimintamallit, joilla varmistetaan lähetysten perilletoimittaminen ja kirjesalaisuuden säilyminen.

2.3.8 Postitoiminnan ohjaus ja valvonta sekä eräät säännökset

Postitoiminnan ohjauksesta ja yleisestä kehittämisestä vastaa voimassa olevan lain mukaan liikenne- ja viestintäministeriö. Postitoiminnan valvontatehtävä on annettu Viestintävirastolle. Lisäksi kuluttaja- ja kilpailuviranomaiset voivat puuttua postitoiminnan harjoittamiseen oman toimivaltansa puitteissa. Eri toimijoiden toimivaltasuhteissa ei ole ollut ongelmia. Postipalveluiden tarjonnan monimuotoistuessa on kuitenkin tarpeen, että eri viranomaisen välinen yhteistyö on sujuvaa. Lisäksi direktiivi kannustaa edistämään postitoimintaa valvovan viranomaisen yhteistyötä kuluttaja- ja kilpailuviranomaisten kanssa. Tämä tulisi huomioida lainsäädäntöä uudistettaessa.

Direktiivin yhtenä tavoitteena on vahvistaa valvovan viranomaisen roolia. Tästä syystä Viestintäviraston toimivaltaa koskevia säännöksiä tulee täsmentää. Käytännössä esimerkiksi Viestintäviraston mahdollisuuksia antaa sitovia määräyksiä postitoiminnan järjestämisestä koskevista seikoista tulisi vahvistaa. Lisäksi tulisi varmistaa, että viranomaisella on riittävät mahdollisuudet saada tietojansa toteuttamiseksi.

Postitoiminnan valvontatehtävien rahoitus on tällä hetkellä järjestetty perimällä toimiluvanhaltijoilta liikevaihtoon sidottua valvontamaksua. Järjestelmä on toiminut ongelmitta, eikä muutostarpeita ole.

Voimassa olevaan lakiin sisältyy luottamuksellisen viestin suojaa ja vaitiolovelvollisuutta koskevat säädökset, jotka tulee säilyttää lakia muutettaessa. Varautumista koskevia säännöksiä on tarpeen tarkistaa vastaamaan muiden vastaavien yhteiskunnan toiminnan kannalta olennaisten toimintojen varautumissääntelyä. Lisäksi säännöksiä tarkistettaessa tulee huomioida tarve varautua normaaliolojen häiriötilanteisiin.

Voimassa olevassa laissa valtioneuvosto voi hakemuksesta myöntää postiyritykselle oikeuden julkaista kansainvälisesti hyväksyttäviä postimerkkejä. Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö voi hakemuksesta myöntää postiyritykselle oikeuden julkaista Suomessa hyväksyttäviä postimerkkejä. Viestintävirastolla puolestaan on oikeus antaa tarvittaessa määräyksiä postimerkkejä vastaavan postimaksumerkinnän käytöstä. Säännöstä tulisi uudistaa siten, että se vastaisi toimiluvan myöntäjään liittyvää uutta sääntelyä.

Pakkokeinoja ja seuraamuksia koskevaa sääntelyä voidaan pitää toimivana, eikä sitä ole tarpeen muuttaa nykyisestä. Sen sijaan uudistuksessa tulee arvioida sitä, ovatko lain valitusmenettelyitä ja muutoksenhakua koskevat säännökset riittävän selkeitä.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi postilaki, jolla korvattaisiin nykyisin voimassa oleva postipalvelulaki ja sen nojalla annetut alemman asteiset säädökset. Lisäksi esityksessä ehdotetaan kumottavaksi haja-asutusalueiden postinjakelun turvaamiseksi kerättävästä maksusta annettu laki.

Postilaki muodostaisi uuden yleisen sääntelykehyksen postitoiminnan harjoittamiselle maassamme. Tämän lisäksi lailla säädetään erityisesti EU:n postidirektiivin mukaisen yleispalvelun tarjonnasta. Uudessa postilaissa myös saatettaisiin kansalliseen lainsäädäntöön postidirektiivin muutokset sekä ne Maailman Postiliiton (UPU) viimeisimmät sopimusmuutokset, joiden nojalla on tarpeen tehdä lainmuutoksia.

Tämän esityksen tavoitteena on varmistaa postin yleispalvelun tarjonta ja saatavuus koko maassa sekä edistää postitoiminnan ja erityisesti postin yleispalvelun tarjoamisen toimintaedellytyksiä. Tavoitteena on turvata postitoiminnan jatkuvuus ja sujuvuus niin kotimaassa kuin kansainvälisessäkin postiliikenteessä. Ehdotuksen tarkoituksena on luoda edellytyksiä postipalvelun hyvälaatuiselle ja kattavalle tarjonnalle siten, että asiakastarpeiden mukaisia lähetysten välityspalveluita on tarjolla koko maassa.

Uuden lain tarkoituksena on varmistaa, että koko maassa on saatavilla kohtuullisin, avoimin ja syrjimättömin ehdoin postin peruspalvelut, jotka vastaavat keskimääräisen käyttäjän palvelutarpeita. Palvelujen saatavuus varmistetaan määrittelemällä aikaisempaa tarkemmin postin yleispalvelu ja täsmentämällä yleispalvelun tarjoajan velvollisuuksia. Tämän lisäksi yleispalvelun saatavuus turvataan edistämällä yleispalvelun tarjoamisen edellytyksiä siten, että yleispalvelun tarjoajalla on mahdollisuus tarjota yleispalvelua mahdollisimmin kustannustehokkaasti. Lisäksi esitykseen sisältyy mekanismi, jolla viime kädessä varmistetaan yleispalvelun tarjonta julkisin varoin, jos yleispalvelun nettokustannukset muodostuvat yleispalvelun tarjoajalle kohtuuttomiksi. Lähtökohtana kuitenkin on, että yleispalvelua pystytään tarjoamaan kustannustehokkaasti ja tarjonta pystytään rahoittamaan markkinaehtoisesti.

Uuden lain tarkoituksena on yleispalvelun turvaamisen lisäksi edistää yleisesti postitoimialan ja postipalvelujen kehitystä. Uusien yritysten tuloa postimarkkinoille edistetään karsimalla postiyriyten velvollisuuksia nykyisestä ja madaltamalla näin alalle tulon kynnystä. Lisäksi säännöksillä varmistetaan, että muilla postiyriyksillä on pääsy olemassa olevan yleispalveluverkon eri osiin avoimin ja syrjimättömin ehdoin.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Uuden postilain soveltamisalaan ei esitetä muutoksia nykyiseen postipalvelulakiin verrattuna. Soveltamisalaan kuuluisivat osoitteellisten kirjelähetysten sekä yleispalvelupakettien välittäminen, kun taas lehtijakelu jäisi edelleen soveltamisalan ulkopuolelle. Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät edelleen myös kuriirilähetttäminen, yritysten sisäinen tai pienimuotoinen postitoiminta sekä muut pakettipalvelut kuin yleispalvelupaketit.

Postitoiminnan harjoittaminen esitetään säilytettäväksi toimiluvanvaraisena toimintana. Oikeusharkintaan perustuvan toimiluvan kirjepalveluiden tarjoamiseen myöntäisi liikenne- ja viestintäministeriö. Toimiluvan sisältöä koskevia säännöksiä ehdotetaan

täsmennettäväksi. Toimiluvassa ei saa asettaa ehtoja, jotka johtaisivat lain kanssa rinnakkaisiin velvoitteisiin. Esimerkiksi toimipisteverkkoa tai jakelukertoja koskevia ehtoja ei voitaisi asettaa muille kuin yleispalvelun tarjoajille

Esityksessä ehdotetaan muutoksia yleispalveluvelvoitteen asettamiseen. Nykyisin yleispalveluvelvollisuus on toimiluvassa asetettu Itella Oyj:lle. Esityksessä ehdotetaan, että velvollisuus yleispalvelun tarjontaan asetettaisiin postimarkkinoiden arvioinnin perusteella tietylle yritykselle Viestintäviraston päätöksellä. Velvollisuus voitaisiin myös jättää nimenomaisesti asettamatta, mikäli yleispalvelun piiriin kuuluvien palveluiden tarjonta olisi riittävää. Yleispalveluvelvollisuuden tarpeellisuutta ja ehtoja tulisi arvioida säännöllisin väliajoin.

Esityksessä ehdotetaan yleispalvelun alaa täsmennettäväksi nykyisestä postipalvelulain määrittelystä. Uuden määrittelyn mukaan yleispalveluun kuuluu ensinnäkin alle kahden kilogramman painoisia kirjelähetyksiä koskevien postipalveluiden pysyvä tarjonta edellyttäen, että lähetykset maksetaan yleisesti käytettävillä käteismaksutavoilla ja ne voidaan jättää postiyrityksen kuljetettavaksi keräilypisteeseen. Lisäksi yleispalveluun määriteltäisiin kuuluviksi enintään kymmenen kilogramman painoiset postipaketit, jotka maksetaan yleisesti käytettävissä olevilla käteismaksutavoilla ja jotka käyttäjällä on mahdollisuus jättää postiyrityksen kuljetettavaksi postitoimipisteeseen tai muuhun soveltuvaan jättöpaikkaan ja noutaa postitoimipisteestä. Maahan saapuvien pakettien osalta painoraja olisi 20 kilogrammaa. Yleispalveluun kuuluisivat myös edellä mainittujen lähetyksien kirjaamis- ja vakuuttamispalvelut. Käytännössä yleispalvelun piiriin kuuluisivat kuluttajien ja vastaavien ehdoin yleispalvelulähetyksiä lähettävien pienten ja keskisuurten yritysten postipalvelut.

Yleispalveluvelvoitetta tarkennettaisiin nykyisestä siten, että laissa olisi nimenomaisesti määritelty palvelu, joka tulee vähintään pitää tarjolla. Vähimmäisvaatimukseksi määriteltäisiin sellaisen kirjetuotteen tarjonta, johon sovelletaan kirjeen kulkunopeutta kuvaavaa yleispalvelun laatustandardia. Käytännössä postipalvelun perustuotteen muodostaisi kirjetuote, joka on tarkoitettu perille toimitettavaksi lähettämistä seuraavana toisena päivänä nykyisin käytössä olevan niin sanotun 1. luokan kirjeen sijasta. Myös yleispalvelun laatustandardia muutettaisiin. Edellä kuvatun yleispalvelun kirjetuotteen laatustandardi määriteltäisiin siten, että lähetyksistä vähintään 95 prosenttia tulee olla perillä jättöpäivästä lukien toisena työpäivänä ja vähintään 98 prosenttia viimeistään kolmantena työpäivänä. Lisäksi Euroopan yhteisön sisäiselle ulkomaanpostille asetettaisiin direktiivin mukaiset kulkunopeusstandardit.

Nykyisen postipalvelulain yleispalvelun toimipisteitä koskevaa sääntelyä esitetään täsmennettäväksi. Yleispalvelun tarjoajalla olisi edelleenkin velvollisuus ylläpitää toimipisteitä. Esityksessä luovutettaisiin nykyisestä määrittelystä, jonka mukaan jokaisessa kunnassa on oltava vähintään yksi toimipiste. Sen sijaan lakiin kirjattaisiin vaatimus, jonka mukaan toimipisteet on sijoitettava siten, että yleispalvelunkäyttäjät voivat asioida toimipisteessä kohtuullisen matkan päästä vakituisesta asunnostaan. Lisäksi pykälässä lueteltaisiin täsmällisemmin kriteerejä, jotka tulee ottaa huomioon toimipisteitä sijoitettaessa. Myös muun kuin kiinteän toimipisteen ylläpitäminen olisi mahdollista.

Yleispalvelun tarjoajalle ehdotetaan edelleen säädettäväksi velvollisuus järjestää lähetyksien keräily ja jakelu viitenä arkipäivänä viikossa. Poikkeusmahdollisuutta viisipäiväisyydestä ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että nykyisen laissa säädetyt kotitalouksien suurimman sallitun määrän sijasta lakiin määriteltäisiin ne rajoitetut olosuhteet, joissa viisipäiväisyydestä olisi mahdollista poiketa.

Postilaatikkojen sijoittamista koskevaa sääntelyä esitetään täsmennettäväksi nykyisestä. Postilaatikon sijainnin määrittelee yleispalvelun tarjoaja. Postinsaajalla säilyisi edelleen mahdollisuus valittaa postilaatikkojen sijoittelusta. Tarkoituksena on, että jatkossa kaikki

postilaatikkojen sijoittelua koskevat riita-asiat ohjautuisivat selkeästi kunnan rakennusvalvontaviranomaisen ratkaistaviksi. Samalla Viestintävirastolle säädettäisiin mahdollisuus antaa määräyksiä postin jakelun käytännön järjestämisestä. Jakelua koskevia Viestintäviraston määräyksiä sovellettaisiin kaikkiin postiyhtiöihin.

Yleispalveluun kuuluvien palveluiden hinnoittelua koskevia säädöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi. Yleispalvelun tarjoajan tulisi hinnoitella yleispalveluun kuuluvat postipalvelut siten, että ne ovat kohtuulliset ja sellaiset, että palvelut ovat kaikkien käyttäjien saatavilla heidän asuinpaikastaan riippumatta. Lisäksi hintojen tulee olla kustannussuuntautuneet, niiden tulee kannustaa tehokkaaseen yleispalvelun tarjontaan ja noudattaa avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteita. Yhtenäishinnoitteluvollisuus asetettaisiin koskemaan yleispalvelun peruskirjetuotetta, jolle myös asetetaan yleispalvelun laatustandardi. Lisäksi laissa annettaisiin nykyistä tarkempia määräyksiä yleispalvelun tarjoajan kustannuslaskennasta ja kustannuslaskentajärjestelmästä.

Esityksessä lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi säädös, joiden perusteella voidaan tarvittaessa määrittää yleispalvelun tarjonnan aiheuttamat nettokustannukset postiyhtiölle, jolle on asetettu nimenomainen velvollisuus tarjota yleispalvelua. Nettokustannukset laskisi yleispalvelun tarjoajan aloitteesta Viestintävirasto. Esityksessä ehdotetaan, että yleispalvelun tarjoajalla olisi oikeus saada korvausta valtion varoista se osa yleispalvelun nettokustannuksista, joka muodostaa tälle kohtuuttoman taloudellisen rasitteen. Nettokustannusten korvaamisesta päättäisi liikenne- ja viestintäministeriö Viestintäviraston laskelman pohjalta. Vastaavasti muut postiyhtiöt voitaisiin velvoittaa osallistumaan kustannusten korvaamiseen erikseen säädettävällä tavalla.

Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi nykyisin säännöksiä, jolla edistetään eri postiyhtiöiden välistä yhteistoimintaa. Velvollisuus toimittaa perille toisen postiyhtiön postiverkkoon toimitettu postilähetys säilyisi. Tämän lisäksi lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi sääntelyä, joka koskee toisen postiyhtiön pääsyä postiinfrastruktuurin tiettyihin osiin. Tällaisia osia ovat postinumero- ja osoitejärjestelmän ylläpito ja tietojen luovutusvelvollisuus sekä postilokeroiden saavutettavuus.

Ehdotuksessa esitetään säilytettäväksi nykyisen lain lähtökohta, jonka mukaan postiyhtiöllä on velvollisuus vastaanottaa ja välittää jokaisen sitä haluavan kirjelähetysvoimassa olevaa maksua vastaan toimilupansa ja toimitusehtojensa mukaisesti postin saajalle. Tästä pääsäännöstä voidaan poiketa vain laissa mainituissa tapauksissa, jotka liittyvät lähetyksen sisällön haitallisuuteen tai lainvastaisuuteen. Postiyhtiöiden tulee nykyiseen tapaan myös laatia ja julkaista toimitusehdot. Nykyistä poiketen kotitalouksille tarkoitettuja toimitusehtoja ei enää tarvitsisi hyväksyttävä Viestintävirastolla.

Jakelun toteuttamista koskevat säännökset ehdotetaan säilytettäväksi pääsääntöisesti nykyisellään. Pientaloihin jaettavat kirjelähetykset tulee kantaa laitteeseen tai rakennelmaan, joka sijaitsee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisen matkan päässä postin saajan osoitepaikasta. Kerrostalojen asuinhuoneistoihin jaettavat kirjelähetykset tulee kantaa huoneistokohtaisesti postiluukkuihin. Postin saaja voi sopia postiyhtiön kanssa tästä poikkeavista järjestelyistä kohtuullista maksua vastaan. Jakelupaikan määrittelyssä huomioon otettavia seikkoja täydennetään siten, henkilökohtaisista erityistarpeista postin saajan liikuntaesteisyys ja vähintään 80 vuoden ikä tulee ottaa huomioon. Lisäksi Viestintävirastolle säädettäisiin mahdollisuus antaa sitovia määräyksiä paikallisten olosuhteiden, postin saajan henkilökohtaisten erityistarpeiden tai tarkoituksenmukaisten perusteiden huomioon ottamisesta.

Lakiin sisältyviä postiyhtiön vastuuta käsitteleviä pykäläitä esitetään täsmennettäväksi.

Ehdotukseen sisältyy myös nykyistä lakia vastaavat säännökset, joilla on tarkoitus turvata lähetysten perille toimittaminen ja kirjesalaisuus. Ehdotuksen mukaan lähtökohta on, että kirjelähetys tai paketti tulee toimittaa lähetykseen merkittyyn osoitteeseen. Tästä pääsäännöstä voidaan poiketa, jos postinsaaja on tehnyt osoitteenmuutoksen eikä lähettäjän kanssa ole muuta sovittu. Ehdotus sisältää säännökset myös sellaisten lähetysten käsittelystä, joita postiyritys ei ole voinut toimittaa perille (perillesaamattomat). Postiyrittäjä tulee pyrkiä selvittämään perillesaamattoman lähetysten vastaanottajan oikea osoite. Mikäli osoitetta ei voida selvittää, lähetys tulee palauttaa vastaanottajalle.

Kirjesalaisuuden turvaamiseksi lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännös, jonka mukaan postiyrittäjällä ei lähtökohtaisesti ole oikeutta avata suljettua kirjettä. Oikeus lähetysten avaamiseen olisi Viestintävirastolla ja rajoittuisi tilanteeseen, jossa postiyritys ei ole pystynyt selvittämään lähetysten vastaanottajaa eikä lähettäjää lähetysten toimittamista varten. Postiyritys voi avata postipaketin, jos se on vahingoittunut ja avaaminen on välttämätöntä sisällön suojaamiseksi tai sen kunnon toteuttamiseksi tai jos on aihetta epäillä, että se saattaa aiheuttaa vaaraa terveydelle ja omaisuudelle. Postipaketin avaamiseen olisi oikeus myös silloin, jos avaaminen olisi välttämätöntä paketin myymiseksi tai hävittämiseksi.

Ehdotukseen sisältyy myös pykälät postiyrittäjien velvollisuudesta maksaa Viestintäviraston postitoiminnan valvontamaksua, jolla katetaan viraston tämän lain mukaisten tehtävien hoitamisesta. Valvontamaksun suuruudeksi ehdotetaan 0,0024 prosenttia postiyrittäjien Suomessa harjoittaman toimiluvanvaraisen postitoiminnan liikevaihdosta. Maksun tasoon ei ehdoteta muutosta nykytilanteeseen verrattuna.

Lisäksi ehdotukseen sisältyy nykyisiä säännöksiä vastaavat pykälät, jotka koskevat poikkeusoloihin varautumista, postitoiminnan ohjausta ja valvontaa sekä pakkokeinoja, seuraamuksia ja muutoksenhakua.

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi laki haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi perittävästä maksusta.

4. Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

4.1.1 Vaikutukset kotitalouksien asemaan

Ehdotuksella ei ole merkittäviä vaikutuksia eri väestöryhmien ja kotitalouksien taloudelliseen asemaan. Tilastokeskuksen kulutustutkimuksen mukaan kotitalous käytti vuonna 2006 postimaksuihin vuosittain keskimäärin noin 28 euroa eli 1,2 prosenttia kaikista viestintämenoistaan ja 0,09 prosenttia kaikista kulutusmenoistaan. Vastaava summa vuonna 1995 oli noin 18 euroa ja vuonna 2001 puolestaan vajaa 22 euroa. Vertailuna voidaan todeta, että kotitalouden tietoliikennemenot, joihin myös postimaksut luetaan, olivat vuonna 2006 kokonaisuudessaan 859 euroa. Kotitalouksien tietoliikennemenot nousivat vuodesta 1995 vuoteen 2006 yhteensä 110 prosenttia, vastaava kasvuprosentti postimaksuissa oli vajaa 55 prosenttia.

Kotitalouksien lähettämien lähetysten määrä on vähäinen. Itella Oyj:n arvion mukaan kotitalous lähettää keskimäärin 30 kirjeviestiä ja vastaanottaa 250 kirjeviestiä vuosittain. Kortteja tai kirjeitä lähetetään tyypillisesti muutama vuodessa. Paketteja puolestaan lähetetään tätäkin vähemmän. Merkittävä osuus kotitalouksista ei lähetä paketteja ollenkaan. Vuonna 2010 niin sanotun 1. luokan kirjelähetyksen postimaksu oli 0,80 euroa sekä kotimaahan että ulkomaille lähetettynä. Kotitalouksien yleisimmin käyttämä pakettituote on Postipaketti. Painosta riippuen sen hinta vaihtelee 8,50 eurosta kappaleelta 18 euroon kilogrammaa kohti. Hinnat sisältävät arvonlisäveroa 22 prosenttia. Postipalveluiden käytöllä ei näin ollen ole olennaista taloudellista merkitystä yksittäiselle kotitaloudelle. Palvelun hinnalla ei myöskään arvioida olevan kotitalouksien postipalvelujen kysyntää tai kulutuskäyttäytymistä ohjaavaa merkittävää vaikutusta.

Ehdotuksella arvioidaan olevan postipalveluiden hintatasoon kotitalouden kannalta hintojen nousua hillitsevä vaikutus. Yleispalveluun kuuluvien tuotteiden ja palveluiden hintojen tulee ehdotuksen mukaan olla kohtuullisia ja sellaisia, että kaikilla käyttäjillä on niitä mahdollista käyttää. Lisäksi yleispalveluun kuuluvan vähimmäistuotteen osalta edellytetään tasahinnoittelua. Viime kädessä kohtuuhintaiset palvelut turvataan julkisen varoin tilanteessa, jossa nettokustannukset nousevat yleispalvelun tarjoajalle kohtuuttomiksi.

4.1.2 Yritysvaikutukset

Lainsäädäntöön sopeutumisesta ja sen noudattamisesta aiheutuu yrityksille kertaluontoisia tai toistuvia liiketoiminnallisia kustannuksia. Postilainsäädännössä tällaisia kustannuksia aiheuttavat kaikille postiyrityksille esimerkiksi jakelun järjestämiseen ja kirjesalaisuuden turvaamiseen liittyvät säännökset sekä varautumisvelvollisuus poikkeusoloihin. Näiden lisäksi yleispalvelun tarjoajaan kohdistuu erityisiä velvoitteita, jollaisia ovat esimerkiksi viisipäiväinen jakelu ja postitoimipisteverkon ylläpito. Ehdotuksilla pyritään vähentämään nykyisestä sekä kaikille postiyrityksille että erityisesti yleispalvelun tarjoajalle aiheutuvia liiketoiminnallisia kustannuksia.

Ehdotuksen merkittävimmät taloudelliset vaikutukset kohdistuvat yleispalvelun tarjoajaan. Ehdotusten lähtökohtana on ollut arvioida yleispalvelua ja siihen liittyviä velvoitteita uudelleen siten, että yleispalvelun tarjonnan taloudelliset edellytykset säilyisivät myös muuttuvassa toimintaympäristössä. Nykyisin Itella Oyj on toimiluvassa velvoitettu tarjoamaan yleispalvelua koko maassa. Ottaen huomioon markkinoiden

rakenteen, yhtiön toiminnan laadun ja laajuuden on varsin todennäköistä, että yleispalveluvollisuus ainakin kirjelähetysten osalta säilyisi Itella Oyj:llä, joten seuraavassa vaikutuksia tarkastellaan Itella Oyj:n kannalta.

Yleispalveluun kuuluvien lähetysten määrittelyn sekä laatustandardin tarkistaminen mahdollistaa muutokset Itella Oyj:n prosesseihin siten, että toimintaa voidaan tehostaa ja saada aikaan kustannussäästöjä. Yleispalvelukirjeiden laatustandardin muuttaminen mahdollistaa yleisesti palveluprosessin tehostamisen sekä esimerkiksi sanomalehtien varhaisjakelun ja postin päiväjakelun yhdistämisen tarvittaessa. Muutoksella voidaan pienentää lajitteluverkoston kiinteitä kustannuksia, vähentää yötyön ja käsin tehtävän lajittelun määrää sekä tehostaa jakelua. Tämän arvioidaan saavan aikaan vähintään noin 30-35 miljoonan euron kustannussäästöt edellyttäen, että kirjevolyymistä merkittävä osa siirtyy kulkemaan hitaammalla nopeudella uuden laatustandardin mukaisesti. Itella Oyj arvioi, että mikäli muutosta ei toteuteta, yhtiölle aiheutuu arviolta 50-75 miljoonan euron lisäinvestointitarve lajittelukoneiden, materiaalikäsittelyjärjestelmien sekä kiinteistöihin hankintaan liittyen. Toimipisteitä koskevan kustannussäästön Itella Oyj arvioi olevan noin viisi miljoonaa euroa vuositasolla edellyttäen, että nykyistä toimipisteverkostoa karsitaan noin 250 toimipisteellä. Viisipäiväisestä jakelusta poikkeamismahdollisuuden tarkistamisen arvioidaan mahdollistavan noin 0,5 miljoonan euron vuosittainen säästön.

Yleispalveluun kuuluvien lähetysten määrittelemisen uudelleen merkitsee käytännössä myös sitä, että yrityksille ja yhteisöille suunnatut postipalvelut, jotka perustuvat sopimukseen, eivät enää kuuluisi yleispalveluun. Näin ollen niihin enää sovellettaisi postilain yleispalvelun hinnoittelua koskevaa sääntelyä, vaan yleisen kilpailuoikeuden säännöksiä. Tämä mahdollistaa sen, että Itella Oyj voi hinnoitella merkittävän osan kirjepalveluistaan markkinaehtoisesti. Tämä lisää yhtiön mahdollisuuksia sopeuttaa toimintaansa markkinaolosuhteiden mukaisesti. Itella Oyj arvioi, että nykyisestä kirjelähetysten volyymista noin 20 prosenttia olisi muutoksen jälkeen yleispalvelutuotteita. Vastaavasti pakettilähetysten volyymistä yleispalveluun sisältyisi kymmenisen prosenttia.

Ehdotus lisäisi olennaisesti muita kuin yleispalveluun kuuluvia postipalvelutuotteita käyttävien yritysten määrää. Käytännössä yritysten käyttämien, muiden kuin yleispalveluun kuuluvien postipalveluiden hintojen muodostus tapahtuisi markkinaehtoisesti. Palveluissa ja alueilla, joilla kilpailua syntyy, hintataso määräytyisi kysynnän ja tarjonnan mukaan. Muutoin palvelun tarjoajan hinnoittelua ohjaisi lähinnä yleinen kilpailuoikeus. Toisaalta on kuitenkin huomattava, että postipalveluja tarvitsevalla yrityksellä on aina mahdollisuus käyttää yleispalveluun kuuluvia palveluita, mikäli se vastaa yrityksen asiakastarpeita.

Ehdotuksella on vaikutuksia postiyritysten väliseen kilpailuun ja posti- ja jakelutoiminnan markkinoiden toimivuuteen. Nämä markkinat muodostavat kokonaisuuden, josta vain osa on postilainsäädännön alaan kuuluvaa toimintaa. Lain soveltamisalaan kuuluvan osoitteellisten kirjeiden välittämisen ohella kokonaismarkkinoihin voidaan sanoa kuuluvan sanomalehtien varhais- ja viikonloppujakelu, sanoma- ja aikakauslehtien jakelu postin perusjakelussa ja osoitteettomien lähetysten välittäminen. Lisäksi markkinaan voidaan katsoa kuuluviksi myös muita liitännäisiä pienkuljetuksen markkinoita. Keskeisin näistä on pakettien välittäminen, josta yleispalvelupaketit kuuluvat lain soveltamisalaan. Informaatiologiikkaa voidaan myös pitää merkittävänä liitännäismarkkinana postitoiminnalle.

Edellä kuvatulla posti- ja jakelutoiminnan kokonaismarkkinoilla kilpailua on merkittävässä määrin osoitteellisten kirjeiden välittämistä ja sanoma- ja aikakauslehtien päiväjakelua lukuun ottamatta. Ehdotuksella edistetään uusien yritysten pääsyä osoitteellisten kirjepalveluiden markkinoille karsimalla kaikkiin postiyrityksiin kohdistuvia velvollisuuksia ja parantamalla postiyritysten mahdollisuuksia pääsyä postiverkon infrastruktuuriin.

Lisäksi alalle tulevia yrityksiä rasittava erityinen vero esitetään poistettavaksi. Oikeusharkintainen toimilupamenettely säilyy, mutta se ei muodosta kynnystä alalle tulolle.

Erilaisista toiminnan harjoittajista potentiaalisia alalle tulijoita ovat esimerkiksi sanomalehtien jakeluyhtiöt, erilaiset suorajakeluyritykset, lähetti- ja kuriiriyritykset sekä kansainväliset posti-, kuljetus- ja kuriiriyhtiöt. Kilpailun syntymisessä merkitystä on myös informaatiologiikan yrityksillä. Itella Oy:n koko maan kattavaa postipalveluverkostoa vastaavan kilpailevan toiminnan syntymistä ei voida pitää todennäköisenä. Todennäköisempää on, että kilpailevaa toimintaa syntyy esimerkiksi alueellisesti tai tiettytyyppisissä lähetyksissä. Yksittäisten toimijoiden alalle tulon ohella yhtenä mallina on myös erityyppisten toimijoiden verkostoituminen ja yhteistyö. Mahdolliset kilpailijat pyrkivät yhdistämään erilaisia resursseja ja osaamista optimaalisen palveluvalikoiman ja synergiaetujen aikaansaamiseksi. Tällainen toimintamalli parantaa erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten toimintamahdollisuuksia.

Ehdotuksella on vaikutuksia markkinoiden keskittymisasteeseen siten, että se vähentää Itella Oyj:n määräävää markkina-asemaa osoitteellisten kirjepalveluiden markkinoilla edellyttäen, että kilpailua syntyy. Vaikutuksen laajuus riippuu siitä, kuinka paljon markkinoille tulee kilpailevia yrityksiä ja millaisia palveluita ne tarjoavat. Vertailuesimerkkinä voidaan mainita Ruotsi, jossa on ollut kilpailua kaikissa postipalveluissa useita vuosia. Yleispalvelun tarjoajan markkinaosuus on noin 90 prosenttia.

Kilpailun mahdollisella lisääntymisellä on vaikutuksia Itella Oyj:n asemaan postipalvelujen tarjonnassa. Oletettavaa on, että kilpailua ei juuri synny yleispalveluun kuuluvien kirjelähetysten osalta. Kilpailu kohdistuu todennäköisesti erityisesti yritysten isoina erinä lähetettäviin osoitteellisiin kirjelähetystyksiin, jotka tällä hetkellä muodostavat merkittävän osan Itella Oyj:n postitoiminnan tulonmuodostuksesta. Nämä kirjepalvelut yhdessä postilain soveltamisalan ulkopuolella olevan lehtijakelun kanssa ovat tärkeä edellytys yhtiön kyvylle tarjota myös yleispalvelua ja ylläpitää koko maan kattavaa posti-infrastruktuuria. Lähetysvolyymien pieneneminen merkitsee käytännössä Itella Oyj:lle suurempaa tuottojen menetystä kuin kustannusten säästöä. Nettomenetyksen suuruus riippuu kuitenkin volyymimuutoksen suuruudesta ja tarkasteltavan aikavälin pituudesta. Vastaaminen kilpailun lisääntymiseen, kysynnän rajuihin muutoksiin tai hintatason olennaiseen laskuun edellyttää toiminnan tehostamista ja muita sopeuttamistoimenpiteitä. Lisäksi tilanne on omiaan luomaan hintojen nostopaineita sellaisissa palveluissa ja alueilla, joilla kilpailua ei ole. Tämänkin vaikutuksen suuruus riippuu siitä, missä määrin kilpailua syntyy.

Posti- ja siihen liittyvä muu jakelutoiminta Itella Oyj:n harjoittamassa laajuudessa yhdessä yleispalveluvelvoitteen kanssa edellyttää tietyn kapasiteetin ylläpitoa. Näin ollen sen sopeutumiskyky rajuihin toimintaympäristön muutoksiin on lyhyellä tähtäimellä rajallinen. Ehdotukseen liittyykin yleispalvelun turvaamiseksi mahdollisuus, että yleispalvelun tarjoajalle korvataan yleispalvelun kohtuuttomia nettokustannuksia valtion varoista. Vastaavasti muu postiyritys voidaan velvoittaa tarvittaessa maksamaan osuus esimerkiksi erityisen veron muodossa näiden kustannusten kattamiseen. Yleispalvelun tarjoajalla on siis tiettyssä tapauksessa mahdollisuus kompensoida yleispalvelun kustannuksia muilta postiyrityksiltä kerättäviltä varoilla. Näin ollen muille kuin yleispalvelun tarjoajalle syntyy välittömiä taloudellisia kustannuksia samalla, kun yleispalvelun tarjoaja saa yritystukea. Tilannetta arvioidaan tarkemmin jäljempänä arvioitaessa vaikutuksia julkiseen talouteen.

Ehdotuksen toimilupamenettelystä ja tiedonantovelvoitteista aiheutuu yrityksille hallinnollisia kustannuksia, joiden määrä ei kuitenkaan olennaisesti lisääny nykyiseen verrattuna.

Ehdotuksella on taloudellisia vaikutuksia, jotka liittyvät yrityksiin ja yhteisöihin postipalvelujen käyttäjinä. Vaikutukset ulottuvat osin myös yrityksiin, jotka tarvitsevat postitoimintaan läheisesti liittyviä jakelupalveluita, jotka eivät kuulu lain soveltamisalaan. Tällaisia yrityksiä ovat erityisesti sanoma- ja aikakauslehtien kustantajat, koska lehtijakelua tuotetaan osana postitoiminnan kokonaisprosessia ja osin erillisenä varhaisjakeluna sekä Itella Oyj:n että muiden jakelijoiden toimesta.

Kilpailun lisääntyminen postipalveluiden tarjonnassa johtaa hintatason laskuun sellaisissa palveluissa ja sellaisilla alueilla, jossa kilpailua syntyy. Lisäksi oletettavaa on, että asiakastarpeen mukainen tuotedifferointi lisääntyy ja palveluvaihtoehdot lisääntyvät. Kilpailun syntymisen mahdollisuudet eri alueilla ja asiakasryhmissä ovat kuitenkin erilaiset. Kilpailun oletetaan syntyvän postitoiminnan kannattavimmissa kirjetuotteissa eli suurissa määrissä postipalveluita tarvitsevien yritysasiakkaiden osalta. Asiakkaiden saavuttaman nettohyödyn suuruutta on kuitenkin vaikea arvioida.

Kilpailun hintatasoa alentavat vaikutukset eivät kohdistu kaikkiin postipalveluita käytettäviin yrityksiin ja yhteisöihin. Muiden kuin yleispalveluun kuuluvien postilähetysten hinnat saattavat eriytyä esimerkiksi alueittain. Hintatason eriytymisellä on vaikutusta erityisesti sellaisen yrityksen toimintaan, joka lähettää suuria määriä postilähetyksiä lähinnä alueille, jossa kilpailevaa jakelutoimintaa ei ole.

Lehtijakelulla on merkittävä rooli postiverkon kappalevolyymin ylläpitäjänä. Koska erilaisia jakelupalveluita toteutetaan yhteisessä verkossa, esimerkiksi kirjevolyymien lasku luo kustannuspaineita lehtijakelulle. Toisaalta vähenevät lehtivolyymit nostavat kirjepalvelujen toteuttamisen yksikkökustannuksia tietyn peruskustannuksen ollessa kohtalaisen kiinteä. Lehtien jakelutarpeet ovat erilaisia kuin esimerkiksi kirjetuotteiden. Sanomalehdille olennaista on aikaisin aamulla tapahtuva jakelu, joka on mahdollista toteuttaa seitsemänä päivänä viikossa. Tästä syystä merkittävä osa sanomalehtien jakelusta tapahtuu erillisenä postin päiväjakelusta. Aikakauslehdet tarvitsevat tyypillisimmillään jakelua kerran viikossa. Aikakauslehtien jakelu tapahtuu tällä hetkellä lähes yksinomaan postin päiväjakelun yhteydessä.

Vaikka lehtijakelu ei kuulu ehdotettuun lain soveltamisalaan, ehdotukseen sisältyy sääntelyä, mikä edistää myös koko maan kattavan lehtijakelun ylläpitämistä. Tällaisia ovat esimerkiksi yleispalvelun laatustandardiin liittyvät muutokset sekä sellaiset yleispalvelun tarjontaan liittyvät ehdotukset, jotka alentavat yleispalvelun tarjoamisen kustannuksia. Lehtijakelun kannalta olennaista on myös se, että yleispalvelun hinnoittelun perustana oleva kustannuslaskentajärjestelmä ja kustannusten kohdistaminen tehdään asianmukaisella tavalla siten, että lehtijakelun kannettavaksi ei tule sellaisia kustannuksia, joita se ei aiheuta.

Kilpailun syntymistä mahdollistavilla ehdotusten vaikutus lehtijakeluun riippuu siitä, missä määrin Itella Oyj:n kanssa kilpailevaa toimintaa todella syntyy. Toisaalta kilpailun syntyminen edistää omalta osaltaan lehtijakelun hintatason alenemista ja tehokkuuden lisääntymistä alueilla, joilla kilpailua syntyy. Toisaalta se saattaa luoda hintatason nousupaineita alueilla, joilla jakelu on ainoastaan yleispalvelun tarjoajan vastuulla.

Liikenne- ja viestintäministeriössä on parhaillaan käynnissä selvitysmiehen työ, jossa selvitetään posti ja muun jakelutoiminnan kehittämistä lähinnä lehtijakelun näkökulmasta. Lehtijakelun näkymiä käsitellään tarkemmin tämän selvitystyön yhteydessä.

Yleispalvelun laatustandardia koskevan sääntelyn muuttamisella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia koko elinkeinoelämän toimintaan, joskin yksittäisten yritysten ja yhteisöjen tilanteet ja tarpeet vaihtelevat. Suurimmille yrityksille laatustandardin

muutoksesta ei aiheudu merkittäviä vaikutuksia, koska ne jo nyt käyttävät hitaammin perille toimitettavia kirjetuotteita. Pienten ja keskisuurten yritysten toiminnalle ehdotetulla muutoksella sen sijaan on enemmän merkitystä, koska osa yritystoiminnan kannalta välttämättömistä viesteistä, esimerkiksi tarjousasiakirjat, välitetään 1. luokan kirjelähetystenä. Todennäköistä kuitenkin on, että muutoksesta huolimatta postiyrietykset jatkossakin tulevat tarjoamaan postituotetta, joka toimitetaan perille seuraavana päivänä. Lisäksi sähköistä viestintää voidaan tässäkin käyttää korvaavana vaihtoehtona. Selvitysten mukaan pienissä ja keskisuurissa yrityksissä kirjoitetuista viesteistä 70 prosenttia on sähköisiä ja 30 prosenttia kirjeitä. Etä- ja postimyynnissä nopeimman luokan lähetysten kulkunopeudella on merkitystä sekä tilaajalle että toimittajalla. Tulevaisuudessa hinta saattaa kuitenkin muodostua ohjaavaksi tekijäksi sille, millä kuljetusnopeudella lähetykset toimitetaan.

4.2 Vaikutukset kansantalouteen ja julkiseen talouteen

Ehdotuksen valtiontaloudelliset vaikutukset riippuvat siitä, joudutaanko yleispalvelun kustannuksia jossakin vaiheessa korvaamaan yleispalvelun tarjoajalle valtion varoista. Postitoimintaan ei nykyisin ole osoitettu julkista rahoitusta ja siihen sovelletaan 22 prosentin arvonlisäverokantaa. Yritysverotulojen ja arvonlisäverotulojen ohella valtio on vuosittain saanut osinkotuloja Itella Oyj:n omistajana. Vuodelta 2007 osinkoja tuloutettiin omistajalle 39 miljoonaa euroa ja vuodelta 2008 yhteensä 10 miljoonaa euroa. Vuodelta 2009 osinkoa ei ehdoteta jaettavaksi. Ehdotuksen vaikutusta Itella Oyj:n valtiolle verotulojen ja osinkojen muodossa tuottamaa hyötyä tulevaisuudessa ei ole tarkoituksenmukaista arvioida, koska yhtiöllä on merkittävässä määrin muuta toimintaa sekä Suomessa että ulkomailla ja yhtiön taloudellisen tilanteen kehittymiseen vaikuttavat monet muutkin tekijät.

Ehdotuksessa esitetään, että yleispalvelun tarjoajalle korvattaisiin valtion varoista se osa yleispalvelun nettokustannuksista, joka muodostaa tälle kohtuuttoman taloudellisen rasitteen. Arviointi tapahtuisi yleispalvelun tarjoajan pyynnöstä Viestintäviraston tekemän nettokustannuslaskelman perusteella. Yleispalvelun nettokustannuksia ei toistaiseksi ole ollut tarpeen arvioida, koska Itella Oyj on pystynyt tuottamaan yleispalvelua kannattavasti. Itella Oyj:n liikevaihto vuonna 2008 oli 1 952,9 miljoonaa euroa ja liikevoitto 69,0 miljoonaa euroa. Vuonna 2009 yhtiön liikevaihto pieneni 1 819,7 miljoonaan euroon lähinnä taloudellisen taantumien vaikutuksesta. Liikevoitto oli 46,7 miljoonaa euroa. Yhtiön viestinvälityksen liiketoiminta-alueen, johon sisältyy kuluttajien postipalveluiden lisäksi yrityksille tarjottavat kirjeiden, mainosten sekä sanoma- ja aikakauslehtien jakelupalvelut sekä asiakassuhdemarkkinoinnin palvelut, liikevaihto vuonna 2008 oli 918,1 miljoonaa euroa ja liikevoitto 86,2 miljoonaa euroa. Vastaavat luvut vuonna 2009 olivat 898,7 miljoonaa euroa ja 63,5 miljoonaa euroa. Tällä hetkellä tarvetta nettokustannusten korvaamiseen ei ole ja ehdotuksessa kynnys korvauksen maksamisesta on melko korkealla. Näin ollen esityksen voimaantulo hetkellä on epätodennäköistä, että lain edellytykset kustannusten korvaamisesta täyttyisivät.

Pitemmällä aikavälillä sellaisen tilanteen syntyminen, jossa valtiolle syntyisi korvausvelvollisuus yleispalvelun tarjoajaan nähden, edellyttäisi markkinaolosuhteiden olennaista muutosta. Tällaisia muutostekijöitä ovat muun ohessa postikilpailun laajamittainen syntyminen, laajamittainen kirjeliikenteen korvautuminen sähköisellä viestinnällä sekä lehtijakelun olennainen supistuminen. Käytännössä tämä merkitsisi sitä, että valtion talousarvioon tulisi ottaa korvauksen summaa vastaava määräraha, jos korvausvelvollisuus realisoituisi. Määrärahaa vastaava summa olisi mahdollista kattaa esimerkiksi postiyrietyksiltä perittävällä erityisellä maksulla tai verolla, josta säädettäisiin erikseen. Ehdotuksen mukaan postiyrietysten toimilupaan voitaisiin sisällyttää tätä koskeva velvollisuus. Ehdotuksen lähtökohtana siis on, että valtion lisääntyvät menot voitaisiin kompensoida vastaavilla kasvavilla tuloilla.

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi laki haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi perittävästä maksusta. Lain kumoamisella ei olisi vaikutusta valtiontalouteen, koska yksikään lain mukaan maksuvelvollinen rajoitetun postitoiminnan harjoittaja ei ole aloittanut toimintaansa, eikä maksusta näin ollen ole kertynyt valtiolle tuloja. Vaikka maksuvelvollisuuden piiriin kuuluvia postiyrityksiä alalle tulisivatkin, on oletettavaa, että tämän veroluonteisen maksun maksukertymä ei olisi merkittävä. Lain kumoamisella saattaa olla välillisiä vaikutuksia Itella Oyj:n kannattavuuteen ja sitä kautta esimerkiksi osingonjakokykyyn edellyttäen, että lain kumoaminen edistää kilpailun syntymistä.

Ehdotuksella ei ole sanottavaa vaikutusta kuntien tai muun julkishallinnon talouteen. Julkisen hallinnon käyttämien postipalvelujen hintataso saattaa alentua, mutta sen vaikutus kokonaisuuteen on marginaalinen.

Ehdotuksella edistetään toimivaa kilpailua, jolla on keskeinen merkitys taloudelliselle tehokkuudelle ja tuottavuudelle. Kilpailu tai ainakin kilpailun uhka kannustaa kehittämään postipalvelujen tuotannon kustannustehokkuutta ja tuottavuutta, ottamaan käyttöön uutta innovatiivista teknologiaa ja kehittämään uusia palvelumuotoja. Ehdotuksella pyritään edesauttamaan myös sähköisten palvelujen kehittämistä osana postitoimintaa postidirektiivin mahdollistamissa puitteissa. Ehdotuksen lähtökohta on, että sillä varmistetaan toimiva, luotettava ja kustannustehokas logistinen perusinfrastruktuuri yhteiskunnan eri tarpeisiin.

4.3 Vaikutukset viranomaisen toimintaan

Postitoiminnan yleinen ohjaus ja kehittäminen ehdotetaan säädettäväksi edelleen liikenne- ja viestintäministeriön tehtäväksi. Viestintäviraston tehtävänä olisi edelleen lain ja sen nojalla annettujen säännösten valvonta. Tältä osin ehdotuksella ei ole vaikutusta liikenne- ja viestintäministeriön ja Viestintäviraston keskinäisiin toimivaltasuhteisiin. Ehdotuksen tarkoituksena on kannustaa Viestintävirastoa yhteistyön kuluttaja- ja kilpailuviranomaisten kanssa. Tällä ei kuitenkaan ole vaikutusta näiden virastojen toimivaltasuhteisiin.

Ehdotus vaikuttaa viranomaisten tehtäviin ja menettelytapoihin. Liikenne- ja viestintäministeriön tehtävänä olisi jatkossa yleisen ohjauksen ja kehittämisen lisäksi toimilupien myöntäminen sekä yleispalvelun nettokustannusten korvaamisesta päättäminen. Viestintäviraston uusiksi tehtäviksi lain ja toimilupien noudattamisen ohella tulisivat yleispalveluvelvoitteen asettamisesta päättäminen sekä yleispalvelun nettokustannusten laskeminen. Tehtävien määrän arvioidaan kasvavan sekä uusien tehtävien myötä että alan toimijoiden määrän lisääntyessä. Toisaalta postipalvelujen varmennustehtävät vähenevät, kun postipakettien varmennuskäsittelystä luovutaan. Lisääntyvät tehtävät lisäävät todennäköisesti jossain määrin Viestintäviraston resurssitarpeita jatkossa, mutta tarkkaa määrää voidaan arvioida vasta, kun uusien valvottavien yritysten määrä ja erityisesti mahdollinen tarve yleispalvelun nettokustannusten laskemiseen on tiedossa. Ehdotuksella ei kuitenkaan ole olennaista vaikutusta kansalaisten asiointiin viranomaisen kanssa.

Ehdotuksella lisätään jonkin verran viranomaisen selvitys- ja raportointivelvollisuutta. Viranomaisen tulee jatkossa muun ohella raportoida Euroopan unionin komissiolle yleispalvelun kustannuslaskentajärjestelmiin liittyvistä seikoista. Ehdotus ei kuitenkaan sisällä sellaisia hallinnollisia tehtäviä, jotka vaikeuttavat viranomaisen varsinaista toimintaa.

Esityksessä ehdotetaan, että Viestintäviraston päätöksistä voitaisiin jatkossa valittaa suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Ehdotus tehostaa valitusprosessia ja vähentää sekä viranomaisen että tuomioistuimen työtaakkaa.

4.4 Ympäristövaikutukset

Esityksellä on todennäköisesti postitoiminnan kokonaisenergiankulutusta ja kasvihuonekaasupäästöjä vähentävä vaikutus, koska se mahdollistaa muun ohessa tuotantoprosessien tehostamisen. Postitoiminnan energiankulutuksesta ja hiilidioksidipäästöistä valtaosa syntyy eri liikennevälineiden käytöstä. Hiilidioksidipäästöjä syntyy myös lajittelukeskus- ja toimipistekiinteistöjen lämmityksestä ja sähkönkulutuksesta. Esimerkiksi Itella Oyj on arvioinut liikennevälineiden aiheuttavan noin kaksi kolmasosaa kaikista sen toiminnassa syntyvistä hiilidioksidipäästöistä. Itella Oyj on myös vuonna 2008 arvioinut yhdestä kirjeestä syntyvän noin 35 hiilidioksidigrammaa vastaava päästö.

Energian kulutukseen ja kasvihuonekaasupäästöjen määrään vaikuttaa pääasiassa kuljettava matka, eikä kerralla jaettavien tuotteiden määrällä ole mainittavaa merkitystä aiheutuviin päästöihin. Esityksen mukainen yleispalvelukirjeiden laatustandardin muuttaminen mahdollistaa esimerkiksi sanomalehtien varhaisjakelun ja postin päiväjakelun yhdistämisen. Jakelujen yhdistämisellä ja jakelutoiminnan tehostumisella on todennäköisesti jakelusta aiheutuvia liikennemääriä pienentävä vaikutus kun kahden jakeluauton sijasta jakelureitillä voisi kulkea vain yksi auto, joka toimittaisi postinsaajille useampia tuotteita. Liikennemääriä vähentää vähäisessä määrin myös yleispalveluun kuuluvasta viisipäiväisestä jakeluvälitteestä poikkeamisen mahdollisuuden hieman laajempi käyttöönotto. Muutoksen hyötyjä saattaa kuitenkin vähentää se, että kilpailun myötä syntyy päällekkäisiä jakeluverkkoja.

Esityksellä parannetaan postiyriyten pääsyä postiverkon infrastruktuuriin, mikä vähentää esimerkiksi lähetysten kuljetustarvetta epätarkoituksenmukaisiin jättöpaikkoihin. Esityksellä ei ole vaikutusta postitoiminnasta aiheutuvan jätteen syntyyn tai sen käsittelyyn.

4.5 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

4.5.1 Vaikutukset kansalaisten asemaan ja toimintaan yhteiskunnassa

Ehdotuksella on vaikutuksia yksittäisiin kansalaisiin ja kotitalouksiin ensisijaisesti postipalvelujen käyttäjinä. Ehdotuksella ei muuteta nykyisen lain lähtökohtaa, jonka mukaan tarkoituksen on turvata koko maassa postipalveluiden saatavuus ja hyvälaatuinen yleispalvelu. Tarkoituksena on myös luoda edellytyksiä sille, että jatkossa myös lain soveltamisalan ulkopuolella oleva sanomalehtien jakelu saataisiin turvattua myös harvaan asutuilla alueilla, joilla yleispalvelun tarjoaja on ainoa jakelupalvelun tarjoaja. Painetun viestinnän kattava jakelu on tärkeä kansalaisten tasa-arvoisen tiedonsaannin ja viestinnän kannalta.

Postin yleispalveluun kuuluvien lähetysten rajaamisella nykyistä kapeammaksi ei arvioida olevan olennaista vaikutusta kansalaisiin postipalvelujen käyttäjänä. Jokaisella kansalaisella on edelleen mahdollista lähettää yleispalveluna sellaisia kirje- ja pakettilähetyksiä, joita kansalaiset tavanomaisesti käyttävät. Nykyisen käytännön mukaan tällainen peruskirjelähetys, jolle on asetettu laatustandardi ja yhtenäishinnoitteluvälite, on niin sanottu 1. luokan kirje eli kirjelähetys, joka on tarkoitus toimittaa vastaanottajalle lähettämistä seuraavana päivänä. Ehdotuksen

mukaan tällaiseksi peruslähetykseksi määriteltäisiin lähetyksen, joka on tarkoitettu perille toimitettavaksi lähettämistä seuraavana toisena työpäivänä. Käytännössä siis tällaisen peruskirjeen kulkunopeus hidastuisi nykyisestä. Muutoksella ei kuitenkaan arvioida olevan olennaista haittaa kansalaiseen näkökulmasta. Sähköisen viestinnän yleistyessä perinteisen kirjeen toimitusajan ei selvitysten pohjalta arvioituna enää ole kriittinen tekijä. Mikäli edellä kuvatun perustuotteen kulkunopeus ei ole riittävä kansalaisen tarpeisiin, korvaavina palveluna tulee kyseeseen jokin muu nopeammin perille toimitettava yleispalvelutuote. Sähköisistä palveluista korvaavia palveluita voivat olla esimerkiksi teksti- tai sähköpostiviesti.

Lähetyksen vastaanottoon rajauksen muutoksella ei ole vaikutusta. Valtaosa kuluttajien vastaanottamista lähetyksistä on yritysten lähettämiä kirjeitä, jotka eivät jatkossa olisi yleispalvelua. Kansalaisen kannalta tärkeitä kirjepostia ovat muun ohessa elinkeinonharjoittajilta tulevat laskut, perintäkirjeet ja tiliotteet sekä viranomaisten päätökset. Ehdotus ei tältä osin heikennä kansalaisten asemaa, koska kyse on yleensä lähetyksistä, jotka toimitetaan perille niin sanottuina 2. luokan kirjeinä, joiden kulkunopeudelle ei laatustandardia ole asetettu nykyäänkään. Näiden kirjeiden kulkunopeus on nykyisin yleispalvelun tarjoajan toimitusehtojen mukaan kolme työpäivää, joten lainmuutos nopeuttaa niiden kulkua vastaanottajalle. Elinkeinoharjoittajien ja viranomaisten tulee kirjeitä lähettäessään huomioida, että vastaanottajalle tulee varata kohtuullinen aika tarvittaessa reagoida vastaanottamaansa kirjeeseen. Postiyrityksellä puolestaan on velvollisuus toimittaa välitettäväkseen ottamansa lähetyksen lain, toimilupansa ja toimitusehtojensa mukaisesti vastaanottajalle.

Ehdotukseen sisältyy edelleen lähetyksen jakeluun ja keräilyyn liittyviä säännöksiä, joilla on vaikutusta postipalveluiden käyttäjiin. Yleispalvelun tarjoajan tulisi edelleen jakaa lähetykset ja suorittaa lähetyksen keräily pääsääntöisesti viitenä arkipäivänä viikossa. Poikkeusmahdollisuutta tästä pääsäännöstä ehdotetaan laajennettavaksi nykyisestä erikseen määritellyissä tapauksissa. Tämä merkitsee, että nykyistä jonkin verran suurempi joukko kotitalouksista ei olisi viisipäiväisen jakelun piirissä. Ehdotetun muutoksen ei kuitenkaan arvioida tuottavan kohtuutonta haittaa postin saajille, koska postipaketista tai viranomaiselta saapuneesta lähetyksestä tulee kuitenkin ilmoittaa postinsaajalle viipymättä. Lähetyksistä ilmoittamisessa voidaan hyödyntää nopeita, sähköisiä viestinnän muotoja. Jakelupoikkeukseen piiriin arvioidaan kuuluvan korkeintaan muutamia tuhansia postinsaajatalouksia. Muissa EU-maissa poikkeusten piirissä on nollasta yhteen prosenttia väestöstä. Kreikassa poikkeuksen piirissä on kuitenkin seitsemän prosenttia väestöstä.

Postinlähetyksen jakelupaikan määrittelyä ehdotetaan täsmennettäväksi nykyisestä, mutta täsmentämisellä ei yleisellä tasolla ole olennaista vaikutusta postinsaajan asemaan nykytilanteeseen verrattuna. Postilaatikkojen sijoitteluun liittyvien valitusten käsittelyä yksinkertaistetaan, mikä selkeyttää valitusmenettelyä ja yhdenmukaistaa ratkaisukäytäntöä postin saajien näkökulmasta arvioituna. Liikuntaesteisyyden ja korkean iän huomioon ottamisen jakelupaikkaa määriteltäessä ehdotetaan nostettavaksi lain tasolle, mikä parantaa erityisryhmien asemaa. Viestintäviraston tehostettavaksi ehdotettu määräystenantovalta edistää postinsaajien tasavertaista kohtelua ja oikeuksien toteutumista.

Ehdotuksessa turvataan edelleen postin käyttäjien mahdollisuutta asioida yleispalvelua tarjoavassa toimipisteessä, joka sijaitsee kohtuullisen matkan päässä vakituisesta asunnosta. Toimipaikka voi olla myös muu kuin kiinteä toimipaikka. Ehdotuksella ei ole tarkoitus heikentää yleispalvelun saatavuutta, vaan mahdollistaa asiakastarpeiden mukainen palvelutarjonta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Lähetysten perille toimittamista koskevien ja postiyriyten vastuuta koskevien säännösten täsmentämisellä ei ole vaikutusta postinsaajien asemaan. Tarkoituksena ei ole muuttaa nykyistä oikeustilaa, vaan selkeyttää vallitsevia käytäntöjä.

Ehdotuksessa postinsaajan oikeussuojakeinot säilyvät nykyisellään.

4.5.2 Sosiaaliset ja terveysvaikutukset sekä vaikutukset yhdenvertaisuuteen, lapsiin ja sukupuolten tasa-arvoon

Ehdotuksella turvataan tiettyjen peruspostipalvelujen pysyvä kohtuuhintainen tarjonta kaikille. Esitykseen sisältyy jakeluun liittyviä säännöksiä, joilla parannetaan ikääntyneiden ja liikuntaesteisten mahdollisuuksia käyttää postipalveluita.

Ehdotuksella ei ole vaikutuksia ihmisten henkiseen tai fyysiseen terveyteen tai hyvinvointiin. Ehdotuksella ei ole vaikutuksia lapsiväestöön tai sen etuun. Ehdotuksella ei myöskään ole vaikutusta sukupuolten tasa-arvon toteutumiseen.

4.5.3 Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään

Posti-, kuriiri- ja muun jakelutoiminnan toimiala (Tilastokeskuksen toimialaluokitus TOL 641) työllistää runsaat 22 000 työntekijää (2007). Näistä runsaat 19 000 työntekijää on Itella Oyj:n palveluksessa. Loput työskentelevät erilaisissa kuljetus- ja jakeluyrityksissä, joita on noin 300.

Postitoiminnan toimintaympäristön ja -tapojen sekä liiketoiminnan muuttuessa Itella Oyj:n työntekijämäärä vähenee Yhtiön arvion mukaan muutokset merkitsevät noin 5 000 työpaikan vähennystarvetta, josta osa on jo tapahtunut. Uudet alalle tulevat yritykset lisäävät osaltaan työvoiman kysyntää, mutta kokonaisuudessaan perinteinen postitoiminta tulee jatkossa työllistämään nykyistä vähemmän. Työvoiman kysyntä siirtyy uudenslaisiin palveluihin ja uuden teknologian hyödyntämiseen liittyviin tehtäviin. Toimialan työllisyyden kehitystä arvioitaessa on kuitenkin huomioitava, että työllisyysvaikutukset pitemmällä aikavälillä eivät merkittävässä määrin suoranaisesti johdu tästä esityksestä, vaan toimialan yleisestä kehityksestä. Samaan aikaan on huomioitava, että työvoiman saatavuus saattaa tulevaisuudessa muodostua kriittiseksi tekijäksi toiminnan kehittämisessä.

Mikäli ehdotetut muutokset johtavat Itella Oyj:ssä prosessimuutoksiin, niillä on vaikutuksia yhtiön henkilöstön työoloihin. Tällaisia vaikutuksia voivat olla esimerkiksi yötyön väheneminen sekä päivällä tehtävän jakelutyön aikaistumista varhaiseen aamuun.

4.5.4 Vaikutukset rikosentorjuntaan ja turvallisuuteen

Postitoimintaan liittyy perusoikeuksista keskeisesti oikeus luottamuksellisen viestin suojaan ja yksityisyyden suojaan. Laissa on näitä oikeuksia turvaavia ja turvallisuutta edistäviä säännöksiä. Ehdotuksessa ei esitetä muutoksia vallitsevaan oikeustilaan.

Ehdotuksella ei ole vaikutuksia viranomaisen mahdollisuuden estää, paljastaa tai selvittää rikoksia. Ehdotuksella ei myöskään ole vaikutuksia ihmisten alttiuteen tehdä rikoksia.

4.5.5 Aluekehitysvaikutukset

Ehdotus turvaa kohtuuhintaisten peruspostipalveluiden saatavuuden eri alueilla osin yhtenäisesti hinnoiteltuna. Muiden kuin yleispalveluun kuuluvien postipalveluiden hinnoittelu saattaa eriytyä tuotteittain ja alueittain riippuen siitä, missä laajuudessa kilpailua syntyy sekä mihin alueisiin ja tuotteisiin kilpailu kohdistuu. Lainsäädännössä ei tälläkään hetkellä ole estettä sille, että tällaisten tuotteiden hinnoittelu eriytyisi. Toimintaympäristön muutoksia alueellisesti ja muutosten vaikutusten laajuutta ja kohdistumista eri alueisiin ei tässä vaiheessa ole mahdollista luotettavasti ennakoida. Laajamittaisen kilpailun syntyminen voi vaikuttaa jossakin määrin harvaanasuttujen alueiden postitoiminnan järjestämiseen ja postipalvelun käyttäjien asemaan, mikäli yleispalvelun tarjoajan kyky vastata velvollisuuksistaan heikkenee. Yleispalvelua tulee kuitenkin joka tapauksessa tarjota koko maassa laissa määritellyllä tavalla tasapuolisin ehdoin.

Ehdotuksella parannetaan alueiden kuljetus- ja jakelutoimintaa harjoittavien yritysten toimintamahdollisuuksia alentamalla alalle tulon esteitä.

Ehdotus ei ole ristiriidassa valtioneuvoston 13.5.2009 antaman periaatepäätöksen kanssa, joka koskee saariston kehittämistä vuosiksi 2010–2011. Periaatepäätöksessä edellytetään postipalvelujen turvaamista saaristossa vuoden 2011 jälkeen sekä sen selvittämistä, onko mahdollista nostaa postinjakelutiheyttä ympärivuotisesti asuttuun saaristoon.

4.5.6 Tietoyhteiskuntavaikutukset

Ehdotuksella on välillinen vaikutus tietoyhteiskunnan palveluiden kehittymiseen. Fyysisten lähetysten jakeluun tarkoitettu palveluverkko on osa tietoyhteiskunnankin perusinfrastruktuuria. Tehokas ja luotettava jakeluverkko on välttämätön edellytys esimerkiksi etäkaupan tavara- ja muiden fyysisten lähetysten perilletoimittamisessa.

Vaikka ehdotus ei mahdollista esimerkiksi yleispalvelun tarjontaa sähköisessä muodossa, on uudistuksessa pyritty huolehtimaan siitä, että myös postitoiminnassa voitaisiin hyödyntää teknologisen kehityksen mahdollistamia toimintatapoja ja innovaatioita. Direktiivin lähtökohtana on fyysisten postipalveluiden turvaaminen kaikille, eikä se näin ollen mahdollista esimerkiksi pitkälle menevää jakeluvaihtoehtojen keventämistä.

Ehdotuksella turvataan postipalvelujen käyttäjien mahdollisuus vastaanottaa viestejä fyysisessä muodossa. Sähköisen viestinnän lisääntyessä tämä mahdollisuus on edelleen tarpeen, koska kaikilla ei ole mahdollisuuksia tai kykyä hyödyntää sähköisiä palveluita.

5. Lakiehdotuksen perustelut

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälässä säädetään lain soveltamisalasta. Voimassa olevan postipalvelulain ensimmäinen pykälä sisältää säännöksen lain tarkoituksesta. Säännös ehdotetaan poistettavaksi, koska sillä ei ole itsenäistä merkitystä, vaan postipalveluiden ja yleispalvelun tarjontaa turvataan lain aineellisten säännösten avulla.

Pykälän 1 momentin mukaan tätä lakia sovelletaan postipalvelujen ja yleispalvelun tarjoamiseen. Säännös vastaa sisällöltään postipalvelulain 2 pykälän 1 momenttia. Postipalvelu ja yleispalvelu määritellään jäljempänä laissa.

Ehdotetussa 2 momentissa säädetään siitä, mitkä palvelut jätetään nimenomaisesti lain soveltamisalan ulkopuolelle. Lain soveltamisalaa ei ehdoteta muutettavaksi nykyisestä, mutta joitakin täsmennyksiä soveltamisalasäännöksiin ehdotetaan tehtäväksi. Pykälän johdantolauseen nojalla lakia ei sovelleta sellaiseen keräilyyn, lajitteluun, kuljetukseen ja jakeluun, jotka koskevat pykälän eri kohdissa määriteltäviä lähetyksiä tai palveluita. Vaikka lähetysten välittämisen eri elementit luetellaan johdantolauseessa erikseen, arvioinnin kohteena on tarjottavan palvelun kokonaisuus.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan tätä lakia ei sovelleta sellaisiin palveluihin, jotka koskevat sanoma- ja aikakauslehtiä. Säännös perustuu postipalvelulain 2 §:n 2 momentin 1 kohtaan. Lehtien julkaisutoiminnan on perinteisesti katsottu kuuluvan perustuslain turvaaman sananvapauden piiriin. Tämän vuoksi on pidetty tärkeänä, että lehtien jakelu jää postipalvelun sääntelyn ulkopuolelle. Käsitellessään hallituksen esitystä postipalvelulaiksi perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 28/2000 vp) todennut, että joukkotiedotuksen vapauden kannalta on olennaista, että sanoma- ja aikakauslehtien kuljetus ja jakelu on rajattu lain soveltamisalan ulkopuolelle. Tästä syystä valiokunta ei pitänyt ehdotusta perustuslaissa turvattun sananvapauden kannalta ongelmallisena. Lehtien jakelusta huolehtivat osin lehtien kustantajat ja osin yleispalvelun tarjoaja, eikä tätä tilannetta ole tarkoitus sääntelyllä muuttaa.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan tätä lakia ei sovelleta sellaisiin palveluihin, jotka koskevat osoitteettomia lähetyksiä. Osoitteettomat lähetykset voivat olla esimerkiksi kirjelähetyksiä, lehtiä tai postipaketteja. Uudessa kohdassa tämä todetaan selvyuden vuoksi. Myöskään voimassa olevassa postipalvelulaissa ei säännellä osoitteettomia lähetyksiä, mutta niiden jääminen sääntelyn ulkopuolelle selviää vain lähetysten määritelmistä. Oikeustila säilyy siten nykyisen kaltaisena. Esimerkkinä osoitteettomista kirjelähetyksistä voidaan mainita osoitteeton suoramainonta. Osoitteettomia lehtiä ovat taas esimerkiksi kaupunkilehdet. Kaupunkilehdet jaetaan osoitteettomina, joten ne poikkeavat tältä osin muista lehdistä. Osoitteettomina kaupunkilehdet eivät ole tähänkään asti kuuluneet postilainsäädännön alaan, joten oikeustilaa ei ehdoteta muutettavaksi. Säännös lisätään ainoastaan sääntelyn täsmentämiseksi.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan lakia ei sovelleta kirjelähetyksiä koskeviin palveluihin, jos toiminta on pienimuotoista, taloudelliselta merkitykseltään vähäistä sekä laajuudeltaan sellaista, että sillä ei ole yleispalvelun saatavuuden kannalta olennaista merkitystä. Säännös perustuu postipalvelulain 2 §:n 2 momentin 2 kohtaan. Sen sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi. Ehdotuksessa korostetaan sitä, että toiminnan tulee olla taloudelliselta merkitykseltään vähäistä. Säännöksen nojalla ei siten voida sulkea soveltamisalan ulkopuolelle sellaista palvelua, joka on yleispalvelun

saatavuuden kannalta vähämerkityksistä mutta taloudellisesti merkittävää. Joka tapauksessa tämän kohdan nojalla ulkopuolelle jäävän toiminnan on oltava myös pienimuotoista.

Ehdotetussa 4 kohdassa jätetään soveltamisalan ulkopuolelle kuriiripalvelut, jotka eivät kuulu myöskään postipalvelulain soveltamisalaan. Kuriiripalveluita koskee postipalvelulain 2 §:n 2 momentin 4 kohta. Säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että sen mainitaan nimenomaisesti koskevan kirjelähetysten lähettipalveluita. Voimassa olevassa laissa kuriiripalvelut mainitaan vain säännöksen perusteluissa. Lisäksi lähettipalvelut määritellään siten, että palvelusta on sovittu erillisellä asiakas- tai lähetyskohtaisella sopimuksella. Näistä lähetyskohtaista sopimusta ei mainita voimassa olevassa laissa. Lisäys on tarpeen yksiselitteisyyden vuoksi. Edelleen lähettipalvelun määritelmään kuuluu se, että sopimus perustuu toimitusvarmuuteen ja -nopeuteen, kuten myös voimassa olevan lain mukaan. Säännökseen ehdotetaan vielä lisättäväksi kriteeri, jonka mukaan lähettipalvelussa ei käytetä säännöllistä jakelureittiä. Lisäyksellä korostetaan sitä eroa postitoimintaan, että lähettipalveluiden tarjoajat hoitavat jakelun lähetyskohtaisesti kullekin vastaanottajalle erikseen. Säännöksen tarkoituksena ei ole sulkea kaikkia kahdenvälisiä sopimuksia soveltamisalan ulkopuolelle, vaan juuri aidot kuriiripalvelut, kuten nykyisinkin.

Ehdotetun 5 kohdan mukaan lakia ei sovelleta keräilyyn, lajitteluun, kuljetukseen tai jakeluun, joka koskee postipaketteja, jotka eivät kuulu yleispalveluun. Säännös vastaa sisällöltään postipalvelulain 2 §:n 2 momentin 5 kohtaa. Lain soveltamisalaan kuuluu siten vain sellainen pakettien välittäminen, jota tarjotaan postiyritykselle asetetun yleispalveluvollisuuden nojalla.

Pykälän 6 kohdan nojalla soveltamisalan ulkopuolelle jätetään elinkeinonharjoittajan omaan toimintaan tarvittava tai liittyvä postitoiminta. Säännös vastaa postipalvelulain 2 §:n 2 momentin 3 kohtaa.

Säännöksellä pannaan yhdessä 2 §:n kanssa täytäntöön postidirektiivin 2 artikla.

2 §. *Määritelmät.* Pykälä sisältää laissa käytettävien keskeisten käsitteiden määritelmät. Määriteltäviksi on otettu yleensä sellaiset käsitteet, joita käytetään laissa useissa kohdissa. Muualla laissa määritellään joitakin muita käsitteitä, jotka ovat käytössä vain paikoittaisesti. Useat määriteltävät käsitteet ovat samoja kuin voimassa olevassa postipalvelulaissa. Samojenkin käsitteiden määritelmiä on kuitenkin paikoin tarpeen tarkastella uudelleen. Pykälä perustuu postipalvelulain 3 §:ään.

Pykälän 1 kohdan mukaan tässä laissa tarkoitetaan postitoiminnalla tämän lain mukaista postipalvelun ja yleispalvelun tarjontaa. Säännös vastaa voimassa olevan postipalvelulain määritelmää. Postipalvelu ja yleispalvelu määritellään myöhemmin tässä pykälässä.

Pykälän 2 kohdassa määritellään postipalvelu, joka on lain kannalta keskeinen käsite. Postipalveluna pidetään säännöksen mukaan maksua vastaan tapahtuvaa kirjelähetysten tai yleispalveluun kuuluvien postipakettien säännöllistä välittämistä postin lähettäjältä tai toiselta postiyritykseltä postin saajalle tai toiselle postiyritykselle; postipalveluna pidetään palvelua, joka sisältää aina vähintään postilähetysten jakelun ja joka voi kattaa myös lähetysten keräilyn, lajittelun ja kuljetuksen. Säännös perustuu postipalvelulain 3 §:n 2 kohtaan.

Määritelmässä ensinnäkin rajataan postipalvelu siten, että se on maksua vastaan tapahtuvaa lähetysten välittämistä. Kuten voimassa olevan lainkin mukaan, määritelmässä korostetaan toiminnan elinkeinoluonnetta. Tämä rajaa lain soveltamisalan ulkopuolelle esimerkiksi sellaisen yhdistysten tiedotteiden jakamisen, joka tehdään vapaaehtoistyönä. Välitettävät lähetykset voivat puolestaan olla joko kirjelähetymiä tai

yleispalveluun kuuluvia paketteja. Jo 1 §:ssä suljetaan lain soveltamisalan ulkopuolelle sanoma- ja aikakauslehtien välittäminen. Myöskään postipalvelun määritelmän mukaan lehdet eivät ole sellaisia lähetyksiä, joiden välittämistä voitaisiin pitää postipalveluna.

Määritelmässä ehdotetaan selvennettäväksi, että postiyrityksen tulee hoitaa lähetysten välittämistä säännönmukaisena toimintana. Tällä ei tarkoiteta sitä, että lähetyksiä tulisi esimerkiksi jaella kaikkina arkipäivinä. Yleispalvelun tarjoajalla on velvollisuus jakaa lähetykset viitenä arkipäivänä viikossa, mutta jokin toinen postiyritys voi jakaa ne kahtena päivänä viikossa. Määritelmän säännöllisyydellä tarkoitetaan sitä, että jakelu ja muut siihen mahdollisesti kuuluvat palvelut hoidetaan säännöllisen suunnitelman mukaisesti. Suunniteltuun jakeluun kuuluu esimerkiksi reittisuunnitelma, jonka mukaan jakelu hoidetaan. Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät kuriiripalvelut ovat esimerkki sellaisista palveluista, joissa lähetysten välittämistä ei hoideta säännöllisen suunnitelman mukaisesti. Niissä lähetysten välittäminen perustuu täysin yksilöllisiin sopimuksiin ja jakelu hoidetaan satunnaisesti eri kohteisiin.

Postipalvelun elementtejä ovat postipalvelulain ja postidirektiivin mukaan keräily, lajittelu, kuljetus ja jakelu. Eri toiminnoista voivat vastata eri yritykset tai ne voivat olla yhden yrityksen hoitamana kokonaisuutena. Postidirektiivin johdanto-osan kappaleessa 17 todetaan, että pelkkää kuljetusta ei ole pidettävä postipalvelua. Postipalvelulaissa mitään vastaavaa rajausta ei ole tehty, vaan mainittuja elementtejä käsitellään kokonaisuutena.

Keräilyn käsitettä voidaan täsmentää siten, että lähetysten katsotaan tulleen keräilyksi siinä vaiheessa, kun ne ovat fyysisesti saapuneet postiverkkoon. Siksi lähetykset tulevat tällöin myös tämän lain piiriin. Tämä on johdettavissa kirjelähetyksen määritelmästä, jossa tarkoitetaan fyysiselle alustalle kirjoitettua viestiä. Jos lähetys kulkee osan toimintoketjusta sähköisessä muodossa, siihen tulee soveltuvin osin soveltaa sähköisen viestinnän lainsäädäntöä.

Ehdotetussa kohdassa postipalveluna pidetään sellaista lähetysten välittämispalvelua, joka sisältää aina vähintään postilähetysten jakelun. Siten postipalvelun tarjoajia olisivat sellaiset yritykset, jotka hoitaisivat vähintään kirjeiden tai yleispalvelupakettien jakelua. Postipalvelun tarjoajana ei sen sijaan pidettäisi esimerkiksi yritystä, joka pelkästään keräilisi ja tulostaisi kirjelähetyksiä. Postipalvelua tarjoaisi myös yritys, joka hoitaisi kirjelähetysten jakelun jollain alueella itse mutta käyttäisi jakeluun jossain toisen postiyrityksen verkkoa. Postipalvelun tarjoaja voi siten hoitaa osan palveluista antamalla ne alihankkijan tehtäväksi. Postiyritys voi esimerkiksi antaa lähetysten kuljetukset eri alueilla paikallisten yritysten hoidettaviksi. Jäljempänä esityksen 62 ja 63 §:ssä säädetään tällaisten muiden yritysten vaitiolovelvollisuudesta sekä velvollisuudesta turvata luottamuksellisen viestin salaisuus. On todennäköistä, että suurin osa postiyrityksistä hoitaa tai teettää alihankintana toisella yrityksellä myös muita kohdassa tarkoitettuja toimintoja: lähetysten keräilyä, lajittelua ja kuljetusta. Tällöin myös niitä pidettäisiin sen tarjoaman postipalvelun osina.

Pykälän 3 kohdan mukaan yleispalvelulla tarkoitetaan 3 luvun mukaista postipalvelujen tarjontaa. Kohta perustuu postipalvelulain 3 §:n 3 kohtaan. Yleispalvelu määritellään mainitussa postipalvelulain kohdassa viittaamalla sen pysyvään tarjontaan ja muihin ominaisuuksiin. Ehdotetussa kohdassa yleispalvelun ominaisuuksia ei määritellä, koska ne sisältyvät 3 lukuun, jossa yleispalvelun sisältö määritellään.

Kirjelähetyksellä tarkoitetaan 4 kohdassa kirjelähetyksellä osoitteellista, enintään kahden kilogramman painoista fyysiselle alustalle kirjoitettua viestiä. Määritelmä perustuu postipalvelulain 3 §:n 4 kohtaan, mutta säännökseen ehdotetaan joitakin täsmennyksiä.

Ehdotetun määritelmän nojalla kirjelähetyksinä pidetään vain osoitteellisia lähetyksiä. Osoitteettomien lähetysten jakelu jää myös 1 pykälän mukaan lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Säännöksen mukaan kirjelähetyks on fyysiselle alustalle kirjoitettu viesti. Fyysinen alusta voi postidirektiivin 2 artiklan 7 kohdan mukaan olla minkä laatuinen tahansa. Mainitun säännöksen nojalla ehdotuksen ulkopuolelle jäävät sähköiset viestit. Ehdotuksessa säännellään siten vain fyysisiä postilähetyksiä, ei sähköisessä muodossa välitettäviä viestejä. Jotta viesti tulisi ehdotetun lain soveltamisalaan, sen tulee olla viimeistään jakeluvaiheessa fyysisessä muodossa. Lisäksi uutena elementtinä määritelmään sisältyy se, että kyse on viestistä. Tällä ei määritelmässä tarkoiteta pelkästään henkilökohtaisia viestejä, vaan kyse voi olla myös esimerkiksi suoramainonnasta, joka määritellään erikseen jäljempänä 6 kohdassa. Viestillä kuitenkin viitataan siihen, että kyse on lähtökohtaisesti muusta kuin tavaralähetyksestä.

Lähetyksen ominaisuuksiin kuuluu määritelmän mukaan se, että se on jätetty kuljetettavaksi. Postiyritystä ei ole tarpeen mainita, koska kirjelähetyks on määriteltävä lähetyksen ominaisuuksien eikä sen välittäjän kautta. Kirjelähetyksen kahden kilogramman painoraja vastaa nykyistä postipalvelulakia ja on sidoksissa myös postidirektiivin yleispalvelun määritelmään. Voimassa olevan lain määritelmässä kirjelähetyksiksi luetaan kirje ja postikortti. Kirjelähetykseen sisältyvä viesti voidaan jättää kuljetettavaksi esimerkiksi kuoressa tai postikorttina. Kirjelähetykset voidaan erottaa pakettilähetyksistä sen perusteella, missä muodossa ne yleensä lähetetään. Kuori voi olla perinteinen kirjekuori taikka muu, esimerkiksi muovista valmistettu kääre.

Säännöksen mukaan kirjelähetyksen muut ominaisuudet ja kirjelähetyksilajit määritellään tarvittaessa postiyrityksen toimitusehdoissa. Myös voimassa olevassa lainsäädännössä viitataan toimitusehtoihin vastaavalla tavalla. On tarpeen korostaa, että toimitusehdoilla voidaan antaa ainoastaan sääntelyä täydentäviä, ei sen kanssa ristiriidassa olevia ehtoja.

Postipaketilla tarkoitetaan pykälän 5 kohdan mukaan yleispalveluun kuuluvaa osoitteellista tavaralähetyksiä, joka on jätetty kuljetettavaksi; postipaketin muut ominaisuudet määritellään tarvittaessa yleispalvelun tarjoajan toimitusehdoissa. Postipaketin määritelmä perustuu postipalvelulain 3 §:n 5 kohtaan, mutta siihen ehdotetaan tehtäväksi joitakin täsmennyksiä. Lain alaan kuuluvat sekä ehdotuksen että voimassa olevan lain mukaan vain yleispalveluun kuuluvat postipaketit. Näillä tarkoitetaan ehdotetussa laissa sellaisia pakettilähetyksiä, jotka kuuluvat yritykselle asetetun yleispalveluvollisuuden piiriin. Kuljetettavaksi jättämistä koskevat samat perustelut kuin edellä kirjelähetyksen määritelmää.

Ehdotetussa säännöksessä paketilla tarkoitettaisiin osoitteellista tavaralähetyksiä. Tällä lisäyksellä pyritään erottamaan kirjelähetyks paketista nykyistä täsmällisemmin. Paketti sisältää tyypillisesti tavaraa, joka voi postidirektiivin 2 artiklan 6 kohdan nojalla olla joko kaupallista arvoa omaavaa tai sitä vailla olevaa tavaraa. Myös pakettilähetyksiä on tarpeen tuottaa, minkä vuoksi niiden ominaisuuksia voitaisiin määritellä tarkemmin toimitusehdoissa. Kuten kirjelähetyksien perusteluissa tuotiin esiin, toimitusehdoilla ei voida luoda ristiriitaa lain kanssa eikä luonnollisesti myöskään kaventaa siinä tai sen nojalla asetettuja velvoitteita.

Pykälän 6 kohta sisältäisi osoitteellisen suoramainonnan määritelmän, jota voimassa oleva postipalvelulaki ei sisällä. Kohdan mukaan osoitteellisella suoramainonnalla tarkoitetaan osoitteellista kirjelähetyksiä, joka koostuu yksinomaan mainos-, markkinointi- tai myyntityöstä ja sisältää vastaanottajan nimeä, osoitetta, yksilöintinumeroa sekä muita viestin luonnetta muuttamattomia eroavaisuuksia lukuun ottamatta vain samansisältöisen, merkittävälle vastaanottajamäärälle osoitetun sanoman. Osoitteellinen suoramainonta on tarpeen määritellä, koska se luetaan

kirjelähetykseksi mutta sitä kohdellaan luonteensa vuoksi laissa paikoin eri tavoin kuin muita kirjelähetyksiä. Tämä koskee erityisesti perillesaamattomien lähetysten käsittelyä. Kuten määritelmästä käy ilmi, olennaisin ero muihin osoitteellisiin kirjelähetyksiin on se, että kyseessä on kirjelähetys, joka lähetetään sisällöltään samanlaisena suurelle joukolla ihmisiä.

Ehdotettu määritelmä perustuu postidirektiivissä aiemmin olleeseen määritelmään. Vaikka direktiivi ei enää muutetussa muodossaan sisällä kyseistä määritelmää, sitä on pidettävä hyödyllisenä ehdotetun lain kannalta. Direktiivissä esitettiin vielä täsmentäviä rajoituksia tavalla, joka selventää myös 6 kohdassa ehdotettua. Suoramainontapostina ei ensinnäkään pidetä laskuja, tavaralaskuja, tiliotteita eikä muita sisällöltään toisistaan eroavia viestejä. Suoramainontapostina ei myöskään pidetä viestiä, jossa yhdistetään suoramainontapostia ja muita lähetyksiä samaan kuoreen. Suoramainontaposti käsittää sekä ulkomaille suunnatun että kotimaisen suoramainontapostin.

Pykälän 7 kohdan mukaan postiyrityksellä tarkoitetaan 3 §:n mukaisen toimiluvan haltijaa. Määritelmä vastaa sisällöltään postipalvelulain 3 §:n 6 kohtaa.

Yleispalvelun tarjoajalla tarkoitetaan 8 kohdan määritelmän mukaan postiyritystä, jolle on asetettu 4 luvussa tarkoitettu yleispalveluvollisuus. Määritelmä vastaa sisällöltään postipalvelulain 3 §:n 7 kohtaa. Se poikkeaa voimassa olevasta säännöksestä siten, että yleispalveluvollisuus ehdotetaan asetettavaksi eri tavoin kuin voimassa olevassa laissa. Yleispalvelun tarjoajalla ei tarkoiteta yritystä, joka tarjoaa sellaisia palveluita, jotka on 3 luvussa määritelty yleispalvelun piiriin kuuluviksi. Ilmauksella yleispalvelun tarjoaja tarkoitetaan määritelmän mukaisesti vain sitä, jolle on asetettu yleispalveluvollisuus.

Postin lähettäjällä tarkoitetaan 9 kohdan mukaan henkilöä, joka on jättänyt kirjelähetyksen tai postipaketin postiyrityksen välitettäväksi voimassa olevaa maksua vastaan. Säännös vastaa voimassa olevan postipalvelulain 3 §:n 8 kohtaa. Henkilöllä tarkoitetaan säännöksessä sekä luonnollista henkilöä että oikeushenkilöä. Säännöksen mukainen lähettäjä voi olla myös se, jonka lukuun lähetetään. Säännöksessä tarkoitettuna lähettäjänä ei voida pitää esimerkiksi tulostusoperaattoria, joka tulostaa lähettäjän sähköisesti toimittamat kirjelähetykset ja toimittaa ne postiyrityksen välitettäväksi. Sen sijaan lähettäjänä pidetään asiakasta, joka on laatinut lähetykseen tulevan viestin ja antanut lähetykset tulostusoperaattorille edelleen välitettäväksi.

Pykälän 10 kohdan mukaan postin saajalla tarkoitetaan kirjelähetykseen tai postipakettiin merkittyä henkilöä, jolle postilähetys on osoitettu. Postipalvelulain 3 §:n 9 kohta sisältää postin saajan määritelmän, joka on ehdotetun säännöksen perustana.

Säännöksellä pannaan yhdessä 1 §:n kanssa täytäntöön postidirektiivin 2 artikla.

2 luku. Postipalvelujen tarjoaminen

3 §. *Toimilupaa edellyttävä postitoiminta.* Pykälän 1 momentin mukaan 2 §:ssä tarkoitettuja kirjelähetyksiä koskevan postipalvelun tarjoaminen edellyttäisi toimilupaa. Pykälässä täsmennetään sitä, millainen toiminta vaatii toimilupaa.

Ensinnäkin toimiluvanvaraisuus koskisi vain 2 §:n määritelmän mukaisia kirjelähetyksiä, kuten osoitteellisia kirjelähetyksiä ja postikortteja sekä osoitteellista suoramainontaa. Jos siis toiminnan harjoittaja välittää pelkkiä paketteja tai osoitteetonta suoramainontaa, toimilupa ei ole tarpeen.

Toiseksi toiminnan tulee olla postitoiminnan määritelmän mukaista. Esimerkiksi pelkkä kirjelähetyksen tulostaminen, kuoriin laittaminen ja lajittelu ei siten olisi

toimiluvanvaraista. Myös esimerkiksi sanoma- ja aikakauslehtien jakelu jäisi toimilupavaatimuksen ulkopuolelle, koska lehtiä koskevat palvelut eivät kuulu 2 §:n mukaan lain soveltamisalaan.

Toimiluvanvaraisuus ehdotetaan rajattavaksi vain kirjeitä koskeviin postipalveluihin, koska tällaista rajausta pidetään tarkoituksenmukaisena lainsäädännön selkiyttämiseksi. Voimassa olevan postipalvelulain mukaan toimilupaa tarvitaan kaikkeen postitoimintaan. Käytännössä toimilupa kuitenkin vaaditaan vain kirjepalveluiden tarjoamiseen, jos kyseessä on muu postiyritys kuin yleispalvelun tarjoaja. Tämä seuraa postipalvelulain soveltamisalan rajauksesta, jonka mukaan laki ei koske lainkaan muuta pakettien välityspalvelua kuin yleispalvelua. Kirjeet ovat viestinvälityksen ydintoimintaa, kun taas pakettipalvelut ovat lähtökohtaisesti tavarankuljetusta, ja raja postipaketin ja muun tavarankuljetuksen välillä voi olla tulkinnanvarainen. Lain soveltamisalaa ei haluta laajentaa nykyisestä.

Pykälä on sopusoinnussa postidirektiivin 9 artiklan 2 kohdan kanssa.

4 §. *Toimilupahakemuksen sisältö.* Toimilupahakemuksessa on ehdotetun pykälän mukaan annettava kaikki ne toimilupaviranomaisen pyytämät tiedot, jotka ovat tarpeen arvioitaessa 8 §:ssä tarkoitettuja toimiluvan myöntämisen edellytyksiä. Ehdotetun 8 §:n mukaan toimiluvan edellytykset liittyisivät hakijan taloudellisiin voimavaroihin ja kykyyn harjoittaa säännöllistä toimiluvan mukaista toimintaa sekä lain noudattamiseen ja kansalliseen turvallisuuteen.

Tarkemmat säännökset hakemuksen sisällöstä annetaan pykälän mukaan valtioneuvoston asetuksella. Voimassa oleva postipalvelulaki sisältää yksilöidyt vaatimukset siitä, mitä toimilupahakemuksen tulee sisältää ja mitä asiakirjoja siihen tulee liittää. Hakemuksen sisältöä ja liitteitä koskeva luettelo ehdotetaan siirrettäväksi asetuksen tasolle, koska tämäntyyppinen hakemuksen teknisiä yksityiskohtia koskeva sääntely on tarkoituksenmukaista antaa alemmanasteisena.

Pykälän nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa voitaisiin edellyttää, että hakija antaa toimilupahakemuksessa vastaavat tiedot, kuin voimassa olevassa postipalvelulaissa vaaditaan. Postipalvelulain 7 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvostolle osoitetusta postitoimintaa koskevasta toimilupahakemuksesta tulee käydä ilmi: 1) hakijan nimi ja kotipaikka; 2) alue, jolle toimilupaa haetaan; 3) tiedot suunnitellun postitoiminnan laadusta; 4) selvitys postipalvelujen toimitusehdoista; 5) selvitys 6 §:n 2 momentissa säädettyjen edellytysten täyttymisestä; sekä 6) muut liikenne- ja viestintäministeriön edellyttämät selvitykset. Lisäksi 7 §:n 2 momentissa säädetään, että hakemukseen on liitettävä kauppa- tai yhdistysrekisterinote tai muu vastaava selvitys, yhtiöjärjestys tai sitä vastaava yhtiö- tai muu sopimus, tarvittaessa säädekirja, säätiön, yhdistyksen tai osuuskunnan säännöt sekä kahdeksi vuodeksi laadittu harjoitettavan postitoiminnan yleissuunnitelma sekä rahoituslaskelma. Saman momentin nojalla hakijana olevan yhteisön on oheistettava hakemukseensa hakijan viimeksi vahvistettu tilinpäätös ja toimintakertomus sekä luettelo hakijan omistajista, osakkaista tai jäsenistä taikka muista henkilöistä tai yhteisöistä, jotka käyttävät hakijana olevassa yhteisössä päätösvaltaa.

Pykälä on sopusoinnussa postidirektiivin 9 artiklan 3 kohdan kanssa.

5 §. *Toimilupa-alue.* Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan toimiluvan haltija voi tarjota toimiluvan piiriin kuuluvia postipalveluita vain sillä alueella, jolle toimilupa myönnetään. Postiyrityksen tulee hakea toimilupa koko sille alueelle, jossa aikoo harjoittaa postitoimintaa. Siten toimiluvan haltija ei voisi esimerkiksi keräillä lähetyksiä toimialueensa ulkopuolelta jakaakseen ne omalla toimialueellaan. Toisaalta toimiluvan haltijalla ei olisi velvollisuutta hoitaa itse koko toimialueensa jakelua oman postiverkon

avulla, vaan se voisi esimerkiksi ostaa osan jakelusta toiselta postiyritykseltä. Olennaista toimilupasääntelyn kannalta on, että postiyrityksen todellinen toiminta-alue on toimiluvassa määritellyn mukainen.

Voimassa olevassa lainsäädännössä vastaava periaate sisältyy toimiluvan haltijan velvollisuuteen yksilöidä toimilupahakemuksessaan, millä alueella aikoo harjoittaa toimintaa. Liikennevaliokunta on postipalvelulain käsittelyn yhteydessä (LiVM 13/2000 vp) pitänyt tärkeänä, että alueellisen toimiluvan haltija ei voi laajentaa palveluitaan toimialueensa ulkopuolelle.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan alueen, jolle toimilupaa haetaan, tulee muodostaa hallinnollisesti ja toiminnallisesti yhtenäinen toiminta-alue. Vastaava toimilupa-alueita koskeva arviointiperuste sisältyy voimassa olevan lain 6 §:n 2 momentin 4 kohtaan. Toimilupa-alueelta edellytetään hallinnollista ja toiminnallista yhtenäisyyttä, jotta toiminta-alue olisi asiakkaiden kannalta mielekäs ja helposti hahmotettavissa. Palvelut voisivat olla erityisesti yksityisille kuluttajille vaikeasti saavutettavia, jos toiminta-alue määriteltäisiin hyvin hajanaiseksi. Voimassa olevan lain yksityiskohtaisten perustelujen mukaan alueen yhtenäisyyttä arvioitaessa huomioon olisi otettava muun muassa haetun toimilupa-alueen suhde olemassa oleviin valtion alue- ja paikallishallinnon jaotuksiin, kuten esimerkiksi kihla- ja seutukuntajako. Toiminnallisen yhtenäisyyden kannalta huomioon voitaisiin ottaa esimerkiksi jako talousalueisiin.

Pykälä on sopusoinnussa postidirektiivin 9 artiklan 3 kohdan kanssa.

6 §. *Hakemusmaksu.* Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin hakemusmaksusta, jonka toimilupaa tai sen muutosta hakeva yritys olisi velvollinen maksamaan. Pykälän mukaan toimiluvan hakija olisi velvollinen suorittamaan valtiolle hakemuksen yhteydessä hakemusmaksun, joka on 1 000 euroa. Hakijan tulisi maksaa ehdotettu maksu myös määräysvallan muutosta ja toimiluvan muuttamista ja siirtämistä koskevien hakemusten yhteydessä sekä ennakkopäätöstä haettaessa.

Toimiluvan hakija ei joudu voimassa olevan lain nojalla maksamaan toimilupahakemuksen käsittelystä, joten maksu olisi muutos nykytilaan. Vastaava maksu on käytössä muissa viestinnän alan toimiluvissa, jotka kuuluvat liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalaan. Sekä viestintämarkkina- (393/2003) että televisio- ja radiotoiminnasta annetussa laissa (744/1998) toimiluvan hakija veloitetaan maksamaan 1 000 euron suuruinen hakemusmaksu.

Ehdotetulla maksulla pyrittäisiin torjumaan aiheettomien hakemusten tekemistä. Sillä halutaan myös yhtenäistää viestinnän alan toimilupakäytäntöä tältä osin. Postitoiminnan luonne huomioon ottaen kyse on kuitenkin varsin pienestä maksusta. Hakemusmaksun lisäksi tässä laissa asetetaan toimiluvan haltijalle velvollisuus maksaa postitoiminnan valvontamaksu 68 – 71 §:n nojalla.

On perusteltua asettaa hakijalle maksuvelvollisuus myös silloin, kun kyse on määräysvallan muutoksesta, toimiluvan muuttamisesta tai siirtämisestä taikka ennakkopäätöksen hakemisesta. Edellytyksenä on, että näitä asioita käsitellään hakemuksesta. Esimerkiksi toimiluvan ehtojen muuttaminen muusta syystä ei luo maksuvelvollisuutta. Myös mainitunkaltaisten hakemusten käsittely aiheuttaa kustannuksia viranomaiselle ja maksut ovat perusteltavissa samoin syin kuin varsinaisen toimilupahakemuksen maksu.

Pykälä on sopusoinnussa postidirektiivin 9 artiklan 3 kohdan kanssa. Hakemusmaksussa on kyse menettelyyn liittyvästä hallinnollisesta maksusta, joka on avoin, saatavilla, syrjimätön, oikeasuhteinen, täsmällinen ja yksiselitteinen. Maksu on julkistettu etukäteen ja se perustuu objektiivisiin perusteisiin.

7 §. *Toimilupaviranomainen ja toimilupamenettely.* Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan toimilupaa postipalvelun tarjoamiseen haetaan liikenne- ja viestintäministeriöltä. Toimilupia ei julisteta haettaviksi, vaan ne ovat vapaasti haettavissa. Säännöksellä muutettaisiin nykytilannetta siten, että toimilupaviranomaisena olisi valtioneuvoston sijasta liikenne- ja viestintäministeriö. Voimassa olevan lain nojalla postitoimintaa voivat harjoittaa yhteisöt, virastot, laitokset ja säätiöt, joille valtioneuvosto on myöntänyt siihen toimiluvan. Toimilupahakemukset on käsitelty valtioneuvoston yleisistunnossa.

Toimiluvan käsittely on perusteltua siirtää ministeriötasolle etenkin siitä syystä, että ehdotetussa laissa yleispalveluvelvoitteen asettaminen ja toimiluvan myöntäminen erotettaisiin toisistaan. Esityksessä ehdotetaan, että yleispalveluvelvoitetta ei enää asetettaisi toimiluvalla vaan Viestintäviraston päätöksellä, joka pohjautuisi viraston tekemään markkinoiden arviointiin. Tällöin toimiluvan yhteiskunnallinen merkittävyys pienenee nykyisestä. Toimiluvan käsittelyä virkatyönä ministeriössä puoltaa myös se, että toimiluvan myöntämisessä ei ole kyse tarkoituksenmukaisuusharkinnasta, vaan lakiin sidotusta oikeusharkinnasta.

Pykälän 2 momentin mukaan toimilupaviranomainen myöntää toimiluvan määräajaksi, enintään kymmeneksi vuodeksi. Hakemuksella muutettaisiin oikeustilaa nykyisestä siten, että toimiluvan voimassaoloaikaa lyhennettäisiin kahdestakymmenestä kymmeneen vuoteen. Toimilupa-ajan lyhentämisellä pyrittäisiin siihen, että toimilupia voitaisiin tarkastella uudelleen tiheimmin väliajoin kuin tällä hetkellä. Lyhyemmin väliajoin tapahtuva tarkastelu on tarpeen erityisesti siksi, että postitoiminta on tällä hetkellä murrosvaiheessa.

Pykälän 3 momentin mukaan toimilupaa koskeva päätös on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa hakemuksen saapumisesta toimilupaviranomaiselle. Toimilupaviranomainen voi pidentää kolmen kuukauden määräaikaa enintään kolmella kuukaudella, jos se on erityisen syyn vuoksi tarpeen. Ehdotetulla sääntelyllä on tarkoitus lyhentää toimilupahakemusten käsittelyaikaa nykyisestä. Voimassa olevan postipalvelulain 7 §:n 3 momentissa säädetään hakemuksen käsittelyajaksi kuusi kuukautta. Ehdotetulla säännöksellä varmistettaisiin, että toimilupaviranomainen käsittelee hakemuksen mahdollisimman ripeästi, lähtökohtaisesti kolmessa kuukaudessa.

Käsittelyajan pidentämiseen oikeuttava erityinen syy voisi olla esimerkiksi tarve pyytää hakijalta sellaisia täydennyksiä, joiden toimittamiseen hakija tarvitsisi runsaasti aikaa. Määräajan pidennysmahdollisuus voisi tulla siis kyseeseen tilanteissa, joissa lisäaikaa tarvittaisiin viranomaisesta riippumattoman syyn vuoksi. Pidennystarve voisi kuitenkin syntyä joissakin tilanteissa myös viranomaisien omista tarpeista. Tällainen tilanne voisi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, jos hakemuksen käsittely vaatisi poikkeuksellisen laajoja selvityksiä.

Ehdotettu säännös on sopusoinnussa postidirektiivin 9 artiklan 3 kohdan kanssa.

8 §. *Toimiluvan myöntämisen edellytykset.* Ehdotetun pykälän nojalla toimiluvan myöntäminen perustuisi oikeusharkintaan, joten myöntämisen edellytyksistä säädettäisiin laissa tarkkarajaisesti. Toimilupa tulee myöntää kaikille sellaisille hakijoille, jotka täyttäisivät pykälässä tarkoitetut toiminnan harjoittamisen perusedellytykset. Tällainen sääntely ei jätä toimilupaviranomaiselle harkintavalttaa, joten toimiluvan myöntämisessä ei ole kyse tarkoituksenmukaisuusharkinnasta. Viranomaisen harkintavallan laajuuteen vaikuttaa myös perustuslain 6 §:ssä tarkoitettu yhdenvertaisuusperiaate.

Pykälä vastaisi sisällöltään osin voimassa olevan lain 6 §:n 2 momenttia. Ehdotetun pykälän 1 kohdan mukaan toimilupa on myönnettävä, jos hakija on yritys tai yhteisö,

jolla on riittävät taloudelliset voimavarat huolehtia postiyrityksen velvollisuuksista. Kohta vastaa pääosin voimassa olevan postipalvelulain 6 §:n 2 momentin 1 kohtaa ja sen tarkoituksena on varmistaa hakijan vakavaraisuus. Kohdassa ehdotetaan rajattavaksi toimiluvan myöntämismahdollisuus sellaisiin hakijoihin, jotka ovat yrityksiä tai yhteisöjä. Yrityksellä tai yhteisöllä tarkoitettaisiin säännöksessä esimerkiksi osakeyhtiötä tai muuta yhteisöä, kuten säätiötä tai osuuskuntaa. Hakijan ei tarvitsisi olla postiyritys, vaan se voisi toimia pääasiallisesti muillakin kuin postimarkkinoilla.

Säännöksen 2 kohdan mukaan lupaviranomaisella ei ole perusteltua syytä epäillä hakijan rikkovan postitoiminnasta annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Säännös vastaa voimassa olevan postipalvelulain 6 §:n 2 momentin 2 kohtaa.

Pykälän 3 kohdassa säädetään edellytykseksi, että hakijalla on kyky säännölliseen toimiluvan mukaiseen toimintaan. Kohta vastaa voimassa olevan postipalvelulain 6 §:n 2 momentin 3 kohtaa.

Pykälän 4 kohdassa toimiluvan myöntämisen edellytykseksi säädetään, että lupaviranomaisella ei ole erityisen painavia perusteita epäillä toimiluvan myöntämisen vaarantavan ilmeisesti kansallista turvallisuutta. Ehdotettu kohta on uusi ja sillä varmistettaisiin, että toimilupa voitaisiin evätä ilmeisen turvallisuusriskin vuoksi.

Postiyrityksen toiminta on luottamuksellisten viestien käsittelyä. Yrityksellä on toiminnassaan myös pääsy osoiterekistereihin. Näiden viestien ja tietojen väärinkäyttö voisi pahimmillaan olla uhka kansalliselle turvallisuudelle. Uhan voisi muodostaa esimerkiksi salaisiksi luokiteltujen asiakirjojen saattaminen taholle, joka voisi käyttää niitä vihamielisiin tarkoituksiin. Toimiluvan myöntämisen edellytyksiin on tällaisten tilanteiden varalta tarpeen lisätä kohta, jonka nojalla kansalliseen turvallisuuteen liittyvät seikat voidaan ottaa huomioon.

Lupaviranomaisella tulisi olla erityisen painavat perusteet epäillä kansallisen turvallisuuden voivan vaarantua. Vaarantumisen tulisi myös olla ilmeistä. Toimiluvan epäämiseen ehdotetun kohdan nojalla on siten korkea kynnyks. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi tilanne, jossa toimilupaa hakisi yritys, jonka omistaisi Suomea kohtaan vihamielisesti esiintynyt valtio ja jonka vahingoittamistarkoituksesta on vahva epäily tai jopa näyttöä.

Vastaava kansalliseen turvallisuuteen liittyvä harkinta sisältyy myös tiettyjen teletoiminnan toimilupien myöntämiseen eräiden radiotaajuuksien huutokaupasta annetun lain (462/2009) mukaan.

Ehdotettu säännös on sopusoinnussa postidirektiivin 9 artiklan 3 kohdan kanssa.

9 §. *Toimiluvan sisältö.* Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädettäisiin niistä perusehdoista, jotka kaikkien toimilupien tulisi vähimmillään sisältää. Säännöksen mukaan toimiluvassa on määriteltävä postiyrityksen maantieteellinen toimialue ja toimiluvan voimassaoloaika. Säännös on uusi ja sen tarkoituksena on täsmentää toimilupien sisältöä koskevaa sääntelyä. Toimilupa-aluetta koskeva sääntely sisältyy lain 5 §:ään ja voimassaoloaika koskeva sääntely 7 §:ään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sellaisista ehdoista, joita toimilupa voitaisiin vähimmäissisällön lisäksi liittää. Momentissa tarkoitettujen ehtojen tulee olla sellaisia, jotka täydentävät tämän lain säännöksiä tai sen nojalla annettuja säädöksiä. Ehtoja liitetään toimilupa vain tarvittaessa eivätkä ne saa olla päällekkäisiä lain tai sen nojalla annettujen säännösten kanssa.

Ehdotetun 1 kohdan mukaan toimilupaehto voi koskea yhteistoimintaa muiden postiyriyten kanssa. Toimintaympäristössä, jossa toimii useita postiyriityksiä, saattaa olla tarpeen sovittaa toimintoja yhteen toimiviksi. Tällaisen ehdon avulla voidaan turvata esimerkiksi kirjeiden laatustandardin toteutumista tapauksissa, joissa postiyriitykset ostavat jakelupalveluita toisiltaan. Voimassa oleva postipalvelulaki ei sisällä valtuutta asettaa yhteistoimintaa koskevia toimilupaehtoja.

Ehdotetun 2 kohdan nojalla toimilupaehto voi koskea Maailman postiliiton sopimusten noudattamista. Maailman postiliiton yleissopimuksen nojalla jäsenvaltion tulee nimetä jokin postiyriity hoitamaan postiliikennettä ja täyttämään siihen liittyvät Maailman postiliiton sopimusten edellyttämät velvoitteet kyseisellä alueella.

Momentin 3 kohdassa säädettäisiin toimilupaviranomaisen mahdollisuudesta asettaa postinumerojärjestelmän ylläpitämistä koskeva toimilupaehto. Postinumerojärjestelmästä säädetään lain 37 §:ssä. Postinumerot muodostavat sellaisen koko maan kattavan järjestelmän, jonka hallinnoinnin on oltava yhdellä taholla. Siksi on tarpeen antaa toimilupaviranomaiselle valtuus asettaa sitä koskeva velvollisuus. Mainitun 37 §:n mukaan toimilupaviranomaisen tulee huolehtia siitä, että postitoiminnan hoitamiseksi ylläpidetään postinumerojärjestelmää. Pykälässä säädetään myös velvollisuudesta luovuttaa tietoja postinumerojärjestelmästä ja tiedottaa siihen tehtävistä muutoksista. Toimiluvassa voidaan antaa vain sellaisia postinumerojärjestelmän ylläpitämiseen liittyviä ehtoja, jotka täydentävät laissa säädettyä. Postinumerojärjestelmästä ei ole sääntelyä voimassa olevassa postipalvelulaissa. Postipalvelulaissa ei myöskään anneta toimilupaviranomaiselle nimenomaista valtuutusta asettaa toimiluvassa postinumerojärjestelmään liittyviä ehtoja.

Momentin 4 kohdan nojalla toimiluvassa voidaan asettaa velvoite, joka koskee kielilaissa (423/2003) tai saamen kielilaissa (1086/2003) tarkoitettua kielellistä palvelua. Ehdotetun lain 20 § velvoittaa yleispalvelun tarjoajaa suoraan noudattamaan kielilakia ja saamen kielilakia. Toimiluvassa ei siksi aina tarvitse asettaa kielellistä palvelua koskevaa ehtoa. Jos yleispalveluvelvollisuus kuitenkin asetetaan yksityiselle yritykselle, velvollisuuden asettaneen viranomaisen tulee kielilain nojalla huolehtia siitä, että tämä sitoutuu tarjoamaan kielellistä palvelua. Toimilupaehto olisi tällainen kielilaissa tarkoitettu sitoumus. Jos yleispalvelun tarjoaja on esimerkiksi nykyiseen tapaan valtion omistama yritys, erillistä toimilupaehtoa ei tarvita, vaan siihen sovelletaan sitä, mitä kielilaissa säädetään liikelaitoksen sekä valtion ja kunnan yhtiöiden kielellisistä palveluista.

Momentin 5 kohdan mukaan toimilupaviranomainen voi asettaa toimilupaehtoja, jotka koskevat velvollisuutta määrittellä postilaatikoiden paikat. Postilaatikoiden paikkaa koskeva sääntely sisältyy lain 44 §:ään. Lähtökohtana on, että postilaatikoiden paikat määrittelee yleispalveluyriity, jolle on asetettu kirjelähetysten välittämistä koskeva yleispalveluvelvollisuus. Jos tällaista yritystä ei kuitenkaan ole nimetty, postilaatikoiden paikan määrittely tulee antaa jonkin toisen postiyriityksen tehtäväksi. Tarkoituksenmukaista on, että velvollisuutta hoitaa tällöinkin sellainen yritys, joka toiminnassaan välittää kirjepostia.

Momentin 6 kohdan mukaan toimilupaviranomainen voi asettaa toimilupaehdon, joka koskee velvollisuutta maksaa erikseen säädettävällä tavalla tukiosuus, jos 33 §:n mukainen osuus yleispalvelun nettokustannuksista tulee korvattavaksi. Jos nettokustannusten korvaaminen yleispalvelun tarjoajalle tulee ajankohtaiseksi, sitä koskevasta menettelystä ja muiden postiyriitysten velvollisuudesta osallistua kustannusten korvaamiseen säädetään 33 §:n mukaan erikseen. Velvollisuuden perusteista tulee jo perustuslain nojalla säätää laissa. Toimilupaviranomainen ei siten voi asettaa velvollisuutta toimiluvassa. Toimilupaan voidaan sen sijaan sijoittaa tarvittaessa joitakin yksityiskohtaisempia teknisluonteisia määräyksiä, jotka täydentävät laissa säädettyä.

Momentin 7 kohdan nojalla toimilupaviranomainen voi asettaa muita palvelujen laadun, saatavuuden tai tehokkuuden turvaamiseksi tarpeellisia ehtoja. Vastaavia ehtoja voidaan asettaa voimassa olevan postipalvelulain 6 §:n 5 momentin nojalla. Ehdotetun säännöksen 1 – 6 kohdat perustuvat siihen toimilupaehtojen asettamistarpeeseen, joka on nyt tiedossa. On kuitenkin tarkoituksenmukaista säätää viranomaiselle mahdollisuus asettaa toimiluvassa sellaisia ehtoja, joiden tarvetta ei juuri nyt voida ennakoita. Mahdollisuus antaa muita ehtoja rajataan kuitenkin siten, että niiden on oltava tarpeen palvelujen laadun, saatavuuden tai tehokkuuden turvaamiseksi.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, milloin toimilupaehtoja voidaan asettaa yleispalvelun tarjoajalle ja milloin myös muulle postiyritykselle. Säännöksen lähtökohtana on, että yleispalvelun tarjoajalla on velvollisuus toimia Maailman postiliiton sopimuksen mukaisena nimettynä operaattorina, ylläpitää postinumerojärjestelmää ja tarjota kielellistä palvelua kielilaisilla tarkoitetulla tavalla. Maailman postiliiton yleissopimus on voimassa suurelta osin laintasoisena. Postinumerojärjestelmän ja kielellisen palvelun velvollisuuksia puolestaan säännellään ehdotetun lain 20 ja 37 §:ssä. Jos yleispalveluvelvollisuutta ei olisi asetettu, tällaisia velvollisuuksia voitaisiin kohdistaa muulle postiyritykselle toimilupaehdolla. Momentissa säädetään lisäksi, että kohdan 5 mukainen ehto voidaan asettaa muulle kuin yleispalvelun tarjoajalle vain, jos alueella ei ole asetettu kirjelmähetysten välittämistä koskevaa yleispalveluvelvollisuutta. Säännös on tarpeen sen varmistamiseksi, että joka tilanteessa on olemassa taho, joka huolehtii postilaatikoiden sijainnin suunnittelusta. Tämänhetkisen tilanteen valossa on todennäköistä, että kaikki 3 momentissa mainitut velvollisuudet kohdistuvat yleispalvelun tarjoajaan.

Ehdotetussa 4 momentissa rajataan se, millaisia ehtoja toimilupaviranomainen voi asettaa suhteessa muuhun lainsäädäntöön. Momentin mukaan toimilupaviranomainen ei saa asettaa ehtoja, jotka johtaisivat rinnakkaisiin velvoitteisiin tämän lain tai sen nojalla annettujen säädösten taikka muun lainsäädännön kanssa. Momentin nojalla toimilupaviranomainen ei saa toimilupaehdoissa toistaa sellaisia velvoitteita, jotka ovat sovellettavissa postiyritykseen joko alakohtaisen tai muun lainsäädännön nojalla. Postiyritystä koskevaa sääntelyä ovat ensinnäkin tämä laki ja sen nojalla annettu alemmanasteinen sääntely. Näiden lisäksi postitoimintaa koskevaa lainsäädäntöä sisältyy esimerkiksi rikoslakiin. Myös muussa kuin alakohtaisessa lainsäädännössä asetetaan velvollisuuksia, joita postiyritysten on muiden yritysten tapaan noudatettava. Tällaisia velvollisuuksia on esimerkiksi henkilötietolaissa (523/1999) ja yhtiölainsäädännössä. Momentti on tarpeen, koska direktiivin 9 artiklan 2 kohdan mukaan toimilupa ei saa johtaa rinnakkaisiin ehtoihin, jotka ovat sovellettavissa yrityksiin muun kuin alakohtaisen kansallisen lainsäädännön perusteella.

Ehdotettu pykälä on sopusoinnussa postidirektiivin 9 artiklan 2 ja 3 kohdan kanssa.

10 §. *Toimiluvan muuttaminen.* Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin siitä, millaisissa tilanteissa toimilupaa voitaisiin muuttaa. Pykälän mukaan toimilupaa voidaan ensinnäkin muuttaa toimiluvan voimassaoloaikana toimiluvanhaltijan hakemuksesta tai tämän suostumuksella. Tältä osin pykälä vastaa pääosin voimassa olevan postipalvelulain 6 §:n 5 momentissa säädettyä. Selvyyden vuoksi pykälään lisätään nimenomainen maininta toimiluvan muuttamisesta toimiluvanhaltijan hakemuksella. Käytännössä toimilupaa voidaan nytkin muuttaa toimijan hakemuksella, koska myös hakemusta voidaan pitää suostumuksena. Täsmennyksenä pykälään lisätään myös rajoitus, jonka mukaan muutos voidaan tehdä vain toimiluvan voimassaoloaikana.

Toiseksi pykälässä säädettäisiin, että toimilupaa voidaan muuttaa muutoinkin, jos se on välttämätöntä pykälässä määriteltävän erityisen syyn vuoksi. Tällainen erityinen syy voi johtua teknisestä kehityksestä tai sellaisesta olennaisesta muutoksesta, joka tapahtuu

luvanvaraisen toiminnan toimintaedellytyksissä. Vastaava säännös sisältyy viestintämarkkinalakiin ja televisio- ja radiotoiminnasta annettuun lakiin.

Voimassa olevan postipalvelulain mukaan toimilupaa voidaan muuttaa muutoinkin, milloin siihen on lain tarkoituksen kannalta erityisen perusteltu syy, kuten yleispalvelun turvaaminen. Säännös on tarpeen muuttaa muun muassa siksi, että yleispalveluvollisuus ehdotetaan asetettavaksi Viestintäviraston päätöksessä eikä toimiluvassa.

On välttämätöntä varautua siihen, että postitoiminnan muutokset voivat aiheuttaa tarvetta muuttaa toimilupaehtoja. Pykälässä rajataan tarkkaan, millaisin edellytyksin toimilupaehtoja voidaan muuttaa ilman toimiluvanhaltijan hakemusta tai suostumusta. Muutoksen tekeminen vaatii poikkeuksellista tilannetta. Tällainen muutos voidaan pykälän sanamuodon mukaan tehdä vain silloin, jos se on välttämätöntä. Välttämättömänä muutosta voidaan pitää esimerkiksi tilanteessa, jos toiminnan jatkaminen voimassa olevin toimilupaehdoin on käytännössä mahdotonta tai huomattavan vaikeaa. Ilman toimiluvanhaltijan suostumusta tehtäviä muutoksia rajataan toimintaedellytysten muutostilanteissa myös siten, että edellytyksenä olevan muutoksen on oltava olennainen. Säännöksen soveltamista yksittäistapauksessa rajoittavat lisäksi hallinnon yleiset periaatteet, kuten suhteellisuusperiaate ja tarkoitussidonnaisuuden periaate.

Esimerkkinä toimintaedellytysten muuttumisesta voisi olla se, että Viestintävirasto asettaisi toimijalle yleispalveluvelvoitteen. Velvoite voisi johtaa esimerkiksi siihen, että yksityiselle yritykselle asetettaisiin 9 §:n 4 kohdan mukainen kielellinen palveluvelvoite. Yleispalveluvelvoitteen asettaminen voisi johtaa muihinkin uusiin velvollisuuksiin, koska toimilupaviranomaisen tulisi tarkastella kokonaisuutena, onko toimilupaehtoja tarpeen muuttaa yleispalvelun turvaamisen vuoksi.

Pykälä ei ole ristiriidassa postidirektiivin 9 artiklan 2 ja 3 kohdan kanssa.

11 §. *Toimiluvan peruuttaminen.* Toimilupaviranomainen voi ehdotetun pykälän nojalla peruuttaa postiyrityksen toimiluvan osaksi tai kokonaan pykälässä määriteltyjen ehtojen täyttyessä. Voimassa olevan postipalvelulain nojalla toimilupa voidaan peruuttaa vain, jos toimiluvanhaltija siirtää toimiluvan toiselle. Koska peruuttamistarve voi syntyä myös muissa tilanteissa, lakiin on tarpeen lisätä säännös, jonka perusteella toimilupa voidaan peruuttaa tarvittaessa muutenkin kuin toimiluvan siirron vuoksi. Ehdotettu peruuttamisen sääntely vastaa viestintämarkkinalain sääntelyä.

Pykälässä luetellaan kolme perustetta, joiden nojalla toimilupa voidaan peruuttaa. Kaikissa tilanteissa lisäedellytyksenä on se, että toimiluvan haltijalle annetaan ensin tilaisuus korjata menettelynsä siten kuin jäljempänä 2 momentissa säädetään.

Pykälän 1 kohdan nojalla toimilupa voidaan peruuttaa, jos postiyritys on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tämän lain säännöksiä tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, muun postitoimintaa koskevan lain säännöksiä, 9 §:ssä tarkoitettuja toimilupaehtoja tai 24 §:ssä tarkoitettua yleispalveluvollisuutta. Tämän lain nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä voivat olla esimerkiksi valtioneuvoston asetukset ja Viestintäviraston määräykset. Muu postitoimintaa koskeva laki taas voi olla esimerkiksi rikoslaki (578/1995), jonka 38 luvussa säädetään myös tieto- ja viestintärikoksista. Yleispalveluvollisuuden ehdoilla taas tarkoitetaan Viestintäviraston yleispalveluvollisuuden asettamispäätöksessä asetettuja ehtoja.

Pykälän 2 kohdan mukaan toimilupaviranomainen voi peruuttaa toimiluvan, jos postiyrityksellä ei enää toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen ole riittäviä taloudellisia voimavaroja huolehtia velvollisuuksistaan. Taloudellinen vakavaraisuus on 8

§:n mukaan toimiluvan myöntämisen edellytyksenä. Jos tämä edellytys ei enää täyty, toimilupaviranomaisen on voitava peruuttaa toimilupa tarvittaessa. Toimiluvan peruuttamista harkittaessa toimijan taloudellista tilannetta on tarkasteltava kokonaisuutena ja erityisesti suhteessa tämän harjoittamaan toimintaan ja asetettuihin velvollisuuksiin.

Pykälän 3 kohdan mukaan toimilupaviranomainen voi peruuttaa toimiluvan, jos toimiluvan haltija ei ole aloittanut säännöllistä toimiluvan mukaista toimintaa yhdeksän kuukauden kuluessa toimilupakauden alkamisesta, ellei toimilupaviranomainen toimiluvanhaltijan hakemuksesta toiminnan edellytyksiin liittyvien syiden vuoksi toisin määrää. Säännöksellä on tarkoitus muuttaa nykyistä oikeustilaa tapauksissa, joissa toimiluvanhaltija ei aloita toimintaansa. Voimassa olevan postipalvelulain mukaan toimilupa raukeaa tällaisessa tilanteessa. Ehdotetun muutoksen nojalla toimilupa ei toimiluvanhaltijan passiivisuuden vuoksi enää raukeaisi, vaan toimilupaviranomainen voisi peruuttaa toimiluvan. Toimiluvan peruuttaminen on sekä toimiluvanhaltijan että viranomaisen kannalta selkeämpi ja yksiselitteisempi menettely, etenkin kun voimassa olevassa postipalvelulaissa ei säädetä viranomaiselle velvollisuutta vahvistaa raukeamista päätöksellä.

Pykälän 3 kohdassa otetaan kuitenkin huomioon, että toimiluvanhaltijalla voi olla sellainen toiminnan edellytyksiin liittyvä syy, jonka vuoksi toimintaa ei ole voitu aloittaa. Tällöin toimiluvanhaltijan tulee osoittaa toimilupaviranomaiselle hakemuksessa, että tällainen syy on olemassa. Toimilupaviranomainen harkitsee, onko toimilupa syytä tällöin jättää peruuttamatta. Toiminnan edellytyksiin liittyvä syy tulee kyseeseen silloin, kun toiminnan perusedellytykset ovat niin puutteelliset, että toimintaa on mahdotonta aloittaa. Esimerkki tällaisesta syystä voi olla tilanne, jossa toiminnassa tarvittavat välineet viivästyvät sovitusta sopimuskumppanin toimitusvaikeuksien vuoksi. Viranomainen voi kuitenkin myös edellytyksiin liittyvästä syystä huolimatta päättää, että toimilupa on syytä peruuttaa. Harkinnassa on otettava huomioon muun muassa se, missä määrin toimija voi tai olisi voinut vaikuttaa tilanteeseen itse. Säännöksen ei ole tarkoitus mahdollistaa sitä, että toimija tietoisesti lykkää toiminnan aloittamista lain vastaisesti.

Toimiluvan peruuttaminen edellyttää kaikissa tapauksissa lisäksi sitä, että postiyritys ei kehotuksesta huolimatta ole kohtuullisessa, vähintään kuukauden pituisessa määräajassa korjannut menettelyään, saattanut taloudellisia voimavarojaan riittäviksi tai aloittanut toimintaansa. Toimiluvanhaltijalle on aina annettava ensin mahdollisuus korjata se seikka, jonka nojalla toimilupa voitaisiin peruuttaa. Tästä syystä toimiluvanhaltijalle on aina ensin annettava kehoitus. Kehotuksen voi antaa joko toimilupaviranomainen tai 75 §:n mukaisesti Viestintävirasto. Postiyritykselle on aina varattava tilaisuus tulla kuulluksi asiassa hallintomenettelylaissa säädetyllä tavalla.

Toimilupaviranomainen voi peruuttaa toimiluvan myös, jos luvanhaltija lopettaa toimintansa. Toiminnan lopettaminen voidaan todentaa siten, että toimiluvanhaltija itse ilmoittaa lopettaneensa toiminnan osin tai kokonaan. Lopettamisen voi todeta myös Viestintävirasto, joka valvoo lain noudattamista 67 §:n nojalla.

Toimiluvan peruuttaminen on äärimmäinen keino reagoida tilanteisiin, joissa toimiluvanhaltija ei toimi velvollisuuksiensa mukaisesti. Peruuttaessaan toimiluvan viranomainen rajoittaa yrityksen elinkeinotoimintaa. Siksi peruutus on tehtävä huolellisesti harkiten ja vain painavien syiden perusteella.

Pykälä ei ole ristiriidassa postidirektiivin 9 artiklan 3 kohdan kanssa.

12 §. *Toimiluvan siirtäminen.* Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan toimilupaa ei saa siirtää. Vastaava kielto sisältyy voimassa olevan postipalvelulain 9 §:n 1 momenttiin.

Toimiluvan siirtokielto on tarpeen postitoiminnan toimiluvan yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi. Pykälän 1 momentti vastaa sisällöltään osin voimassa olevan postipalvelulain 9 §:n 1 momenttia.

Momentissa ehdotetaan säänneltäväksi myös menettelystä tilanteessa, jossa tosiasiallinen määräysvalta toimiluvanhaltijaan nähden muuttuu. Määräysvallan siirtymistä merkitsevät muutokset on tarpeen saattaa toimilupaviranomaisen harkittavaksi, jotta siirtokieltoa ei kierrettäisi määräysvallan järjestelyin. Ehdotetun säännöksen mukaan toimilupaviranomainen voi peruuttaa toimiluvan, jos tosiasiallinen määräysvalta toimiluvanhaltijaan nähden muuttuu. Tosiasiallinen määräysvalta toimiluvan haltijaan nähden voi muuttua esimerkiksi yrityskaupan, fuusion tai muun liikkeenluovutustilanteen yhteydessä. Selkeiden omistajanvaihdosten lisäksi useissa tilanteissa, esimerkiksi omistusosuuksien muuttuessa, on harkittava, onko määräysvallan muutos tapahtunut. Harkinnassa on otettava huomioon, että tosiasiallinen määräysvalta ei aina ole enemmistöosakkaalle kuuluva oikeus, vaan se voi perustua esimerkiksi osakkuussopimukseen, yhtiön omiin sääntöihin tai muuhun vastaavaan järjestelyyn, jonka perusteella toinen yhtiö voi vaikuttaa ratkaisevasti toimiluvan haltijan toimintaan. Arvioinnissa on tarkasteltava omistussuhteita ja muita määräysvaltaan vaikuttavia tekijöitä ja verrattava niitä toimilupaa haettaessa vallinneeseen tilanteeseen.

Pykälässä ehdotetaan uusia menettelysäännöksiä määräysvallan muutostilanteisiin. Uudet säännökset ovat tarpeen menettelyjen tarkentamiseksi ja toimilupakäytäntöjen yhtenäistämiseksi. Vastaava sääntely sisältyy myös viestintämarkkinalakiin. Ehdotetun säännöksen mukaan määräysvallan muuttumisesta on ilmoitettava välittömästi toimilupaviranomaiselle. Toimilupaviranomaisen on päätettävä toimiluvan peruuttamisesta kahden kuukauden kuluessa ilmoittamisesta. Toimilupaviranomainen ratkaisisi asian valituskelpoisella hallintopäätöksellä.

Ehdotetun 2 momentin mukaan toimiluvanhaltija voi pyytää 1 momentin perusteella tapahtuvasta toimiluvan peruuttamisesta ennakkopäätöksen. Voimassa oleva postipalvelulaki ei tunne mahdollisuutta ennakkopäätöksen pyytämiseen. Ennakkopäätöstä koskeva sääntely on tarpeen lisätä lakiin toimilupaa koskevien menettelyjen joustavoittamiseksi ja toimilupakäytäntöjen yhtenäistämiseksi. Viestintämarkkinalaki ja televisio- ja radiotoiminnasta annettu laki sisältävät mahdollisuuden ennakkopäätösmenettelyyn. Jos toimiluvanhaltija suunnittelisi sellaisen sopimuksen tekemistä, jonka yhteydessä määräysvallan siirtyminen saattaisi tulla kyseeseen, hän voisi viedä esisopimuksen toimilupaviranomaisen käsiteltäväksi. Näin toimilupaviranomaisen kanta saataisiin selville jo ennen lopullisen sopimuksen tekemistä.

Toimilupaviranomaiselle asetettaisiin säännöksessä määräaika ennakkopäätösasian käsittelyyn. Säännöksen mukaan toimilupaviranomaisen tulee antaa päätös kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hakemus on saapunut viranomaiselle.

Toimilupaviranomaisen määräajan alkaminen kytkettäisiin tapauskohtaisesti kilpailuviranomaisten ratkaisuun. Jos määräysvallan muutos on yrityskauppa, joka on ilmoitettava kilpailunrajoituksista annetun lain (480/1992) mukaan kilpailuvirastolle tai yrityskeskittymien valvonnasta annetun neuvoston asetuksen ("EY:n sulautuma-asetus") (EY) N:o 139/2004 mukaan komissiolle, toimilupaviranomaisen päätös olisi ehdotuksen mukaan annettava kahden kuukauden kuluessa siitä, kun yrityskauppa-asia on lainvoimaisesti ratkaistu. Määräaika olisi muutoksen jälkeen yhteensopivampi kilpailunrajoituksista annetun lain yrityskauppavalvontaan liittyvien määräaikojen kanssa. Sääntelyllä korjattaisiin ongelmatilanteita, joita määräajan laskemisessa on ilmennyt muiden viestinnän alan toimilupien määräysvallan muutostilanteissa.

Ehdotetun 3 momentin mukaan peruuttamisen edellytyksenä olevana toimiluvan siirtona ei pidetä toimiluvan siirtämistä konsernin sisäisesti emoyhtiön ja sen täysin omistaman

tytäryhtiön välillä. Tällaisesta siirrosta on välittömästi ilmoitettava toimilupaviranomaiselle. Säännös vastaa voimassa olevan postipalvelulain 9 §:n 2 momenttia.

Pykälä ei ole ristiriidassa postidirektiivin 9 artiklan 3 kohdan kanssa.

13 §. *Toimenpiteet postitoiminnan lopettamisen johdosta.* Pykälässä säädettäisiin siitä, mihin toimiin postiyrityksen ja viranomaisten tulee ryhtyä silloin, jos postiyritys lopettaa toimintansa. Pykälä vastaa voimassa olevan postipalvelulain 41 §:ää. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vain siten, että valtioneuvoston sijasta toimivaltaisena viranomaisena olisi liikenne- ja viestintäministeriö, joka on ehdotuksen mukainen toimilupaviranomainen.

Pykälä ei ole ristiriidassa postidirektiivin 9 artiklan 3 kohdan kanssa.

3 luku. Yleispalvelun sisältö

14 §. *Yleispalvelun tarjoaminen.* Ehdotettu pykälä on yleispykälä, jossa määriteltäisiin tietyt yleispalvelun perusominaisuudet. Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan lain 1 §:ää. Ehdotetun pykälän mukaan yleispalvelun tulisi olla tarjolla koko maassa tasapuolisin ehdoin. Tämän lisäksi pykälässä säädettäisiin, että yleispalvelun tulee olla tarjolla pysyvästi. Pysyvyyden vaatimus sisältyy voimassa olevan lain yleispalvelun määritelmään 3 §:n 3 kohdassa.

Voimassa olevan lain 1 §:ään sisältyvä määrite hyvälaatuinen ehdotetaan poistettavaksi, koska hyvälaatuisuudelle ei tämän pykälän yhteydessä ole määritelty itsenäisiä kriteereitä. Itsenäistä sisältöä tällä pykälällä ei ole. Hyvälaatuisuutta ei ole perusteltua arvioida yleispykälän nojalla, vaan muissa pykälissä asetettavien kriteereiden perusteella. Näitä ovat esimerkiksi laatustandardin mukaisen nopeusvaatimuksen täyttyminen, hinnoittelusäännöksen mukainen kohtuuhintaisuus ja jakelun säännöstenmukaisuus.

Ehdotetulla pykälällä pannaan täytäntöön osin postidirektiivin artikkelit 3 ja 5.

15 §. *Yleispalveluun kuuluvat postilähetykset.* Yleispalveluun kuuluvien postilähetysten määritelmää ehdotetaan muutettavaksi. Yleispalvelun sisältöä on tarpeen täsmentää, koska postipalvelulain nykymääritelmän sisältöä on tulkittu erilaisin tavoin. Määritelmästä pyritään tekemään mahdollisimman yksiselitteinen, jotta yleispalveluun kuuluvat tuotteet ja palvelut pystyttäisiin rajaamaan niistä tuotteista, jotka jäävät yleispalvelun ulkopuolelle.

Pykälässä säädettäisiin siitä, millaisia postilähetymiä koskevien postipalveluiden tulee olla pysyvästi tarjolla yleispalvelun piirissä. Pysyvällä tarjonnalla pykälässä tarkoitetaan sitä, että tarjolla on aina oltava vähintään yksi sellainen palvelu, joka täyttää pykälän mukaiset kriteerit. Yleispalvelun piiriin kuuluvat kaikki ne tuotteet, jotka ovat määritelmän mukaisia. Yleispalvelun tarjoajalla on mahdollisuus valita, millaisia kriteerit täyttäviä tuotteita se pitää tarjolla. Yleispalvelun tarjoaja voi sen vuoksi päättää lakata tarjoamasta esimerkiksi sellaistakin pakettituotetta, joka kuuluu yleispalveluun. Sen on kuitenkin pidettävä huolta siitä, että tarjolla on jokin yleispalvelun määritelmän mukainen pakettituote. Yleispalveluun kuuluvana ei voida pitää esimerkiksi sellaista pilottituotetta, joka on tarjolla esimerkiksi rajatulla alueella kokeiluluonteisesti ja rajatun ajan.

Yleispalveluun kuuluisivat pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan enintään kahden kilogramman painoiset kirjelähetykset, jotka maksetaan yleisesti käytettävissä olevilla käteismaksutavoilla ja jotka käyttäjällä on mahdollisuus jättää postiyrityksen kuljetettavaksi keräilypisteeseen. Määritelmässä yleisesti käytettävissä olevilla käteismaksutavoilla tarkoitetaan postimerkkejä sekä niihin rinnastettavia

käteismaksutapoja, kuten lämpökirjoitinleimoja. Maksutavan tulee olla yleisesti kaikkien käytettävissä.

Koska yleispalvelutuotteita olisivat vain yleisesti käytettävissä olevilla käteismaksutavoilla maksettavat lähetykset, yleispalvelun ulkopuolelle jäisivät kaikki sellaiset lähetykset, jotka laskutettaisiin asiakkaalta sopimuksen mukaisesti. Yleispalvelu ei siten sisältäisi esimerkiksi massapostitettavia lähetyksiä. Massapostitettavien lähetysten yksikköhinta muodostuu yleensä edullisemmaksi kuin postimerkillä maksettavien lähetysten, koska niiden maksuissa pystytään ottamaan huomioon suuret lähetysmäärät ja se, että ne saattavat ohittaa osan postilähetysten käsittelyketjua.

Kirjelähetys määritellään 2 §:n 4 kohdassa. Määritelmän piiriin kuuluvat myös postikortit, kuten kirjepostimerkillä lähetettävät kortit tai määrätyn suuruudessa erissä pienemmällä postimerkillä lähetettävät joulukortit. Yleispalvelukirjeen kahden kilogramman painoraja vastaa sekä direktiiviä että voimassa olevaa lakia.

Keräilypisteellä pykälässä tarkoitetaan kirjelaatikkoa tai muuta vastaavaa pistettä, jonne käteismaksumerkinnällä varustetun kirjelähetyksen voi jättää kuljetettavaksi.

Yleispalvelun määritelmään ehdotetaan täsmennystä, jonka mukaan kotimaan kirjelähetyksistä tarjolla tulee pitää vähintään sellaista kirjetuotetta, johon sovelletaan jäljempänä 20 §:ssä määriteltävää yleispalvelun laatustandardia. Säännöksen nojalla yleispalvelun tarjoajan on aina pidettävä kotimaan kirjelähetyksistä tarjolla vähintään sellaista kirjetuotetta, joka on tarkoitettu viimeistään jättöpäivästä lukien toisena työpäivänä jaettavaksi. Tämä yli kahden yön kuljetettava kirje olisi yleispalvelun vakiokirje, jonka tulisi täyttää lain 20 §:ssä määriteltävä laatustandardi. Laatustandardi asetettaisiin vain yli kahden yön kuljetettavalle kirjeelle.

Muut kirjetuotteet olisivat yleispalvelua, jos ne olisivat ominaisuuksiltaan määritelmän mukaisia. Siten yleispalveluun kuuluisi esimerkiksi nykyinen seuraavaksi työpäiväksi perille kuljetettava 1. luokan kirje, jos sen ominaisuudet vastaisivat yleispalvelun määritelmää. Koska se kuuluisi yleispalveluun, siihen sovellettaisiin yleispalvelukirjeitä koskevaa sääntelyä lukuun ottamatta laatustandardia. Yleispalveluun kuuluvana se kuitenkin tulisi esimerkiksi hinnoitella kustannussuuntautuneesti ja sen hinnoittelu valvoisi Viestintävirasto.

Yleispalveluun kuuluvista postipaketeista säädettäisiin pykälän 1 momentin 2 kohdassa. Yleispalvelupaketteja olisivat enintään kymmenen kilogramman painoiset postipaketit, jotka maksetaan yleisesti käytettävissä olevilla käteismaksutavoilla ja jotka käyttäjällä on mahdollisuus jättää postiyrityksen kuljetettavaksi postitoimipisteeseen tai muuhun soveltuvaan jättöpaikkaan ja noutaa postitoimipisteestä. Yleispalvelupaketin kymmenen kilogramman painoraja vastaa sekä direktiiviä että voimassa olevaa lakia.

Lain 1 §:ssä rajataan lain soveltamisalan ulkopuolelle muut kuin yleispalveluun kuuluvat paketit. Siten postipaketin yleispalvelun määritelmässä rajataan myös välillisesti se, mitkä paketit kuuluvat lain soveltamisalaan.

Paketin jättöpaikalla tarkoitetaan sellaista paikkaa, jossa postiyritys säännönmukaisesti ottaa vastaan pakettilähetyksiä. Se on tyypillisesti postitoimipaikka, mutta mahdollisesti myös jokin muu paikka, kuten lajittelukeskus tai lastauslaituri.

Määritelmää rajaa myös se, että yleispalvelupaketti on tuote, joka toimitusehdoissa määritellään noudettavaksi toimipisteestä. Noudettava pakettilähetys kuuluu edelleen yleispalveluun, vaikka paketin saaja esimerkiksi tilaisi kotiinkuljetuksen maksullisena lisäpalveluna.

Määritelmän mukaisen yleispalvelun ulkopuolelle jäävät muun muassa sellaiset pakettituotteet, jotka toimitusehtojen mukaan aina noudetaan lähettäjältä. Noutopaikkana voi olla esimerkiksi lähettäjäyrityksen oma toimipiste tai yksityishenkilön koti.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan yleispalveluun kuuluisivat maahan saapuvat enintään 20 kilogramman painoiset postilähettykset. Voimassa olevassa laissa säädetään maahan saapuvien lähetysten painorajaksi 30 kilogrammaa. Painorajaa ehdotetaan alennettavaksi, jotta sääntely vastaisi direktiivin säännöksiä. Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että muista jäsenvaltioista tulevat enintään 20 kg:n painoiset postipaketit toimitetaan perille niiden alueella.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan yleispalveluun kuuluisivat edellä 1 ja 2 kohdassa määriteltyjen postilähetysten kirjaamis- ja vakuuttamispalvelut. Kohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi nykyisestä, jotta yleispalveluun kuuluvat kirjatut ja vakuutetut lähettykset pystyttäisiin rajaamaan yksiselitteisesti. Tarjolla tulisi siis olla kirjaamis- ja vakuuttamispalveluita määritelmät täyttävillä kirje- ja pakettilähettyksille. Voimassa olevan lain mukaan yleispalveluun kuuluvat kirjatut ja vakuutetut postilähettykset.

Yleispalvelun tavoitteena on turvata postipalveluiden peruspalvelut. Tärkeintä yleispalvelun sääntelyssä on turvata sellaiset palvelut, joiden tarjolla oloa voitaisiin muuten pitää epävarmana joissakin tilanteissa tai joillakin alueilla.

Turvaamisen tarve on selvästi suurin, kun on kyse palveluista, joita tavanomaisesti käyttävät kuluttaja-asiakkaat sekä pienet ja keskisuuret yritykset. Tällaisten asiakkaiden lähetysmäärät ovat usein pieniä. Siksi he eivät pysty neuvottelemaan sellaisia sopimusetuja itselleen, joita suurempia lähetysmääriä postittavien asiakkaiden on mahdollista saada. Yleispalvelun on siksi tärkeää vastata erityisesti kuluttajien sekä pienten ja keskisuurten yritysten tarpeita. Käteismaksullinen lähetys on tällaisille postipalveluiden käyttäjille tärkein lähetystapa.

Postiyrityksen kannalta massapostitettavat lähettykset tuovat verkkoon ennakoitavissa olevia suuria lähetysmääriä ja enemmän tuottoa kuin pienasiakkaiden yksittäiset lähettykset. Ne myös usein ohittavat osan postiyrityksen toimintoketjusta, mikä tekee niistä kustannustehokkaampia. Postiyritykselle on siten kannattavaa tarjota hyviä palveluita ja etuja nimenomaan massapostittajille. Siksi ei olekaan nähtävissä, että suurasiaikkaiden palveluiden saanti vaarantuisi, vaikka ne eivät olisi osana yleispalvelua.

Näistä syistä massapostitettavat sekä muut erikseen laskutettavat kirje- ja pakettilähettykset ehdotetaan rajattavaksi yleispalvelun ulkopuolelle.

Pykälän 2 momentin mukaan tässä pykälässä tarkoitettuun yleispalveluun kuuluvat sekä kotimaan palvelut että ulkomaanpalvelut. Momentti vastaisi voimassa olevan lain 4 §:n 4 momenttia.

Pykälällä pannaan täytäntöön postidirektiivin 3 artiklan 4 kohta.

16 §. *Toimipisteet.* Pykälän mukaan yleispalvelun tarjoajan on ylläpidettävä toimipisteitä, joista yleispalveluun kuuluvat tuotteet ja palvelut ovat saatavilla. Yleispalvelun tarjoajalle asetetaan voimassa olevan postipalvelulain 4 §:n 2 momentissa velvollisuus pitää jokaisessa kunnassa vähintään yksi yleispalvelua tarjoava toimipiste. Yleispalvelun tarjoajalle on edelleen perusteltua säätää velvollisuus ylläpitää toimipisteitä, jotta käyttäjien saatavilla ovat myös sellaiset tuotteet ja palvelut, joita voidaan tarjota vain toimipisteestä käsin. Toimipisteessä käyttäjällä on myös mahdollisuus saada henkilökohtaista neuvontaa.

Kuten nykyisinkin, toimipisteenä voisi olla yleispalvelun tarjoajan itse ylläpitämä toimipiste, yhteispalvelupiste tai asiamiesposti, joka toimii muun yrityksen yhteydessä.

Yhteispalvelupisteitä koskee julkisen hallinnon asiakaspalvelujen järjestämisestä yhteisissä palveluyksiköissä annettu laki (802/1993). Lain tavoitteena on turvata toimiva ja kattava julkinen palveluverkko.

Ehdotetussa pykälässä säilytettäisiin voimassa olevan lain velvoite pitää toimipisteissä tarjolla yleispalvelua. Lain sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että toimipisteissä on oltava saatavilla yleispalveluun kuuluvat tuotteet ja palvelut. Sanamuodon muutoksella ei ole tarkoitus muuttaa oikeustilaa nykyisestä.

Ehdotuksen mukaan toimipisteen sijainti ei enää olisi sidoksissa kuntaan. Kunnan merkitys toimipaikan sijoittamisen kriteerinä on vähentymässä. Kuntaliitosten myötä kuntien määrä vähenee. Toisaalta muuttoliike saattaa lyhyessäkään ajassa vaikuttaa kunnan asukkaiden määrään merkittävästi. Asiakastarpeiden ja asioinnin suuntautuminen ei myöskään ole sidoksissa kuntarajoihin. Lisäksi voimassa olevan säännöksenkään peruste ei ole tyhjentävä, koska toimipisteitä tulee pitää vähintään yksi kuntaa kohti. Harkittaessa toimipisteiden riittävyttä voimassa olevan lain nojalla on otettava huomioon myös muut säännöksessä mainitut seikat: kunnan asukasluvu ja pinta-ala, kunnassa ilmenevät asiointitarpeet, ja muut paikalliset olosuhteet sekä myös erilaisten uusien postipalvelumuotojen kehittyminen.

Ehdotetun säännöksen mukaan toimipisteet tulee sijoittaa siten, että yleispalvelun käyttäjät voivat asioida toimipisteessä kohtuullisen matkan päässä vakituisesta asunnostaan. Kohtuullisen matkan käsitettä ei voimassa olevan lain toimipaikkasäännöksissä käytetä lainkaan. Sen sijaan keräily pistettä koskevassa 4 §:n 3 momentissa ja jakelua koskevassa 12 §:n 1 momentissa kohtuullisen matkan käsite on käytössä. Kohtuullista matkaa postilaatikolle määritellään tarkemmin Viestintäviraston ohjeissa, jotka koskevat kirjelähetysten vastaanotossa ja jakelussa tarvittavien laitteiden ja vähäisten rakennelmien sijoittelua. Kohtuullinen matka mitattaisiin yksityishenkilöiden vakituisesta asunnosta.

Ehdotetun säännöksen nojalla toimipisteiden sijainti tulisi määritellä siten, että yleispalvelun käyttäjien matka toimipisteeseen olisi kohtuullinen. Kohtuullisuus voidaan määritellä keskimääräisenä asiointimatkana tarkasteltavalla alueella. Tarkasteltava alue tulee rajata sen mukaan, mikä on toimipisteen todellinen asiointialue. Siihen vaikuttavat siten kaikki ne kotitaloudet tai toimipaikat, jotka todennäköisesti käyttävät asiointipaikkanaan kyseistä toimipaikkaa. Nykyisen toimipaikkaverkon etäisyyksiä laskettaessa on todettu, että 95 % kotitalouksista sijaitsee tietä pitkin mitattuna enintään 11 kilometrin päässä postin toimipaikasta. Koska kyseisessä luvussa ovat mukana niin tiheästi asuttujen kaupunkialueiden kuin harvaan asutun maaseudunkin toimipisteet, voidaan arvioida, että kohtuullisen matkan vaihteluväli voi olla melko suuri.

Kohtuullista matkaa on arvioitava siten, että se suhteutetaan asuinalueen mukaan. Kohtuullinen matka harvaan asutulla alueella on väistämättä erimittainen kuin esimerkiksi pääkaupunkiseudulla. Harvaan asutulla alueella etäisyydet kaikkiin palveluihin ovat pidempiä kuin taajamassa. Suurissa kaupungeissa taas voi olla tarpeen tarkastella eri kaupunginosia ja niissä tarjottavia palveluita.

Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus antaa tarkempia säännöksiä toimipaikkaverkon järjestämisestä koskevista seikoista, kuten jäljempänä 4 momentissa säädetään. Tämä koskee myös kohtuullisen matkan määrittelyä. Toimipisteiden sijaintia ei kuitenkaan ole tarkoitus määritellä pelkän matkan perusteella, vaan tarkoitus on tarkastella sitä, miten sijainti täyttää momentin sisältämien kaikkien kriteerien kokonaisuuden.

Toimipisteiden sijaintia ja kohtuullista matkaa määriteltäessä on otettava huomioon alueen väestötiheys ja pinta-ala, alueella ilmenevät asiointitarpeet, palveluiden sijainti yleensä ja muut paikalliset olosuhteet sekä uusien postipalvelumuotojen kehittyminen. Kyseinen lista vastaa suurimmaksi osaksi voimassa olevan lain listaa huomioon otettavista seikoista. Siihen ehdotetaan kuitenkin lisättäväksi uutena kriteerinä palveluiden sijainti yleensä. Asiointitarpeiden tarkastelua ei enää sidota kuntaan, koska myöskään toimipaikkaverkko ei ole sidoksissa kuntarajoihin. Ehdotetulla säännöksellä pyritään ottamaan paremmin huomioon se, mihin alueen asukkaiden todellinen asiointi suuntautuu. Palveluiden sijainti yleensä on seikka, joka vaikuttaa siihen, mihin asiointi todellisuudessa suuntautuu. Palveluilla tarkoitetaan mitä tahansa tavanomaisia palveluita, kuten ruokakauppoja, pankkikonttoria, kirjastoa tai kampaamoja. Postipalveluiden tulee olla saatavilla siellä, missä muutkin palvelut ovat tarjolla. Postipalveluita ei ole tarkoituksenmukaista tarjota paikassa, joka on syrjässä tavanomaisilta asiointireiteiltä, vaikka se maantieteellisesti mitattuna olisi keskellä asiointialuettaan. Siksi palveluiden sijainti yleensä on tarpeen ottaa huomioon toimipaikan sijaintia päätettäessä ja arvioitaessa.

Asiointitarpeita tarkasteltaessa voidaan ottaa huomioon myös todellinen toimipisteessä asiointi. Yleispalvelun tarjoajalla on tieto siitä, minkä verran sen eri toimipisteissä asioidaan päivittäin. Asiointitarvetta voidaan pitää pienenä esimerkiksi toimipisteessä, jossa palvelullaan keskimäärin viittä asiakasta vuorokaudessa.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan toimipisteinä voi olla myös muu kuin kiinteä toimipiste, jos sen käyttäminen ei vaaranna yleispalvelun tarjontaa. Säännös on uusi ja sillä halutaan luoda mahdollisuus pitää palveluita tarjolla liikkuvassa toimipisteessä. Liikkuvasta toimipisteestä voitaisiin tarjota palveluita samaan tapaan kuin kiinteästä konttorista. Etuna olisi, että liikkuvan toimipisteen avulla palvelut voitaisiin tuoda lähemmäs asiakkaita. Tästä olisi etua erityisesti syrjäseuduilla, joissa välimatkat muuten ovat pitkät. Käytännössä liikkuvana toimipisteinä voisi toimia esimerkiksi auto, joka kiertäisi kunnan eri osissa.

Liikkuvan toimipisteen käytön ehtona on, että se ei saa vaarantaa yleispalvelun saatavuutta. Yleispalvelun saatavuutta on tässä yhteydessä arvioitava käyttäjien kannalta objektiivisesti. Yleispalvelu vaarantuisi esimerkiksi silloin, jos muun kuin kiinteän toimipisteen käyttö johtaisi siihen, että palvelut olisivat käyttäjille tarjolla vain hyvin rajallisia aikoja tai pitkän matkan päässä. Ehdon täyttymistä arvioitaessa on otettava kokonaisuutena huomioon se tilanne, johon liikkuvan toimipisteen käyttö johtaa. Arvioinnissa on käytettävä vertailukohtena myös sitä, miten palveluita todellisuudessa pystyttäisiin tarjoamaan kiinteästä konttorista. Vertailussa voidaan esimerkiksi ottaa huomioon, että todellisuudessa liikkuvan toimipisteen palveluita pidettäisiin tarjolla ehkä lyhyempiä aikoja kerrallaan, mutta ne voitaisiin tuoda lähemmäs kuin kiinteän konttorin palvelut.

Ehdotetun 3 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettujen toimipisteiden ohella yleispalvelun tarjoaja voi ylläpitää myös muita toimipisteitä. Ehdotettu momentti on uusi. Säännöksellä halutaan selventää sitä seikkaa, että palvelun tarjoaja voi ylläpitää myös sellaisia toimipaikkoja, joissa ei ole tarjolla kaikkia yleispalveluun kuuluvia tuotteita ja palveluita. Muut toimipisteet voivat olla esimerkiksi noutopisteitä, joihin jätettävien lähetysten tyypit ovat hyvin rajatut ja joista ei saa kirjattavien tai vakuutettujen lähetysten palveluita. Tällaiset toimipisteet voivat kuitenkin olla vain toimipaikkaverkon täydentäjiä. Perusverkon tulee olla niin tiheä, että 1 momentin kriteerit täyttyvät.

Ehdotetussa 4 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta. Momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin siitä, miten 1 momentissa tarkoitettuja toimipisteen sijaintiin vaikuttavia seikkoja on arvioitava. Asetuksenantovaltuus on tarpeen, koska näin yksityiskohtaista sääntelyä ei ole

tarkoituksenmukaista antaa lain tasolla. Asetuksessa voidaan säätää esimerkiksi siitä, minkä lähteiden perusteella asiointitarpeita voidaan arvioida. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää myös toimipisteverkon järjestämiseen liittyvistä teknisistä seikoista.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 3 artiklan 2 kohta.

17 §. *Keräily ja jakelu.* Pykälässä säädettäisiin niistä jakeluun ja keräilyyn liittyvistä velvollisuuksista, jotka koskevat yleispalvelun tarjoajaa. Säännös velvoittaa siten vain sitä, jolle on asetettu yleispalveluvelvollisuus. Lisäksi jakelusta säädetään jäljempänä 43 §:ssä, jota sovelletaan kaikkiin postiyrityksiin.

Pykälän 1 momentin mukaan yleispalveluun kuuluvat kirjelähetykset on keräiltävä ja jaettava vähintään kerran päivässä viitenä arkipäivänä viikossa, arkipyhiä lukuun ottamatta. Velvollisuudesta voidaan poiketa tilapäisesti vain, jos postin keräily tai jakaminen estyy syystä, joka johtuu postin saajasta, lain säännöksestä, liikenteen keskeytyksestä tai muusta vastaavasta ylivoimaisesta esteestä ja jota postin jakelussa ei ole voitu ottaa huomioon. Pykälä vastaisi osin voimassa olevaa sääntelyä. Keskeistä siinä on velvollisuus keräillä ja jakaa yleispalveluun kuuluvat kirjelähetykset vähintään kerran päivässä viitenä päivänä viikossa. Direktiivin 3 artiklan 3 kohdan nojalla yleispalvelu on taattava vähintään viitenä työpäivänä viikossa. Saman kohdan mukaan yleispalvelun tulee kattaa vähintään yksi keräily ja yksi jakelu.

Viisipäiväinen keräily- ja jakeluvaikeus koskee nykyisin kaikkia toimiluvanhaltijoita. Ehdotetulla pykälällä on tarkoitus muuttaa oikeustilaa siten, että velvollisuus soveltuu vain yleispalvelun tarjoajaan. Muutos on tehtävä, koska direktiivissä estetään asettamasta tällaista velvollisuutta kaikille toimijoille. Direktiivin 9 artiklan 2 kohdan nojalla velvollisuus viisipäiväiseen keräilyyn ja jakeluun voidaan asettaa vain nimetyille yleispalvelun tarjoajille.

Muut toimijat voisivat esityksen mukaan lain rajoittamatta itse valita sen, miten usein ne haluavat keräillä ja jaella lähetykset. Postidirektiivin 9 artiklan 2 kohdan nojalla toimijoille ei voi asettaa muita teknisiä tai toiminnallisia ehtoja kuin sellaisia, jotka ovat tarpeen tämän direktiivin mukaisten velvoitteiden täyttämiseksi. Mainitun artiklan 3 kohdan mukaan taas velvoitteiden on oltava avoimia, saatavilla, syrjimättömiä, oikeasuhteisia, täsmällisiä ja yksiselitteisiä. Direktiivin mukaiset velvoitteet täytetään nimeämällä tarvittaessa yleispalvelun tarjoaja, jolla on velvollisuus keräillä ja jakaa lähetykset viitenä päivänä viikossa. Koska yleispalvelu tulee näin turvatuksi, ei muille toimijoille enää ole tarpeen asettaa jakelutiheyttä koskevia velvollisuuksia. Tällaiset velvollisuudet eivät myöskään olisi oikeasuhteisia, koska ne eivät olisi tarpeen direktiivin velvoitteiden täyttämiseksi mutta ne rajoittaisivat toimijan mahdollisuutta valita itse toimintatapansa.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi viisipäiväisestä keräily- ja jakeluvollisuudesta aineellisesti pääosin samoin kuin voimassa olevassa laissa. Voimassa olevan lain 4 §:n 3 momentin mukaan yleispalveluun kuuluu vähintään yksi keräily ja jakelu jokaisena työpäivänä. Lisäksi 12 §:n 2 momentissa säädetään, että kirjelähetykset on jaettava vähintään jokaisena työpäivänä. Poikkeuksen tästä voi tehdä säännöksessä määriteltävän ylivoimaisen esteen nojalla.

Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että keräilyn ja jakelun tulisi tapahtua viitenä arkipäivänä viikossa, arkipyhiä lukuun ottamatta. Pykälästä tehdään yksiselitteisempi rajaamalla päivien lukumäärä viiteen. Tämä vastaa nykyistä oikeustilaa, joten kyseessä on vain sanamuodon täsmennys. Arkipäivillä tarkoitetaan tavanomaista työviikkoa eli viikonpäiviä maanantaista perjantaihin, mikä vastaa nykyistäkin tulkintaa. Lauantaita ei lueta arkipäiväksi. Myös maininta arkipyhistä lisätään säännökseen selvyuden vuoksi. Jos

pyhäpäivä tai muu kansallinen lomapäivä sattuu arkipäiväksi, jakelu- ja keräilyvelvoitetta ei ole.

Pykälää ehdotetaan täsmennettäväksi nykyisestä siten, että kirjelähetyksiä koskeva velvollisuus koskisi yksiselitteisesti sekä keräilyä että jakelua. Oikeustilaan muutos ei vaikuta, koska voimassa olevan postipalvelulain 4 §:n 3 momentissa mainitaan sekä keräily että jakelu. Maininta keräilystä on kuitenkin tarpeen lisätä myös ehdotettuun 17 §:ään, joka vastaa postipalvelulain 12 §:n 2 momenttia.

Ehdotetun momentin nojalla velvollisuudesta voitaisiin poiketa vain tilapäisesti sellaisen ylivoimaisen esteen vuoksi, jota postin jakelussa ei ole voitu ottaa huomioon. Ylivoimaisten esteiden esimerkkilista on sama kuin voimassa olevan lain 12 §:n 2 momentissa. Mainittujen esimerkkien lisäksi ylivoimaisena esteenä on pidettävä muitakin sellaisia tilanteita, joita yleispalvelun tarjoaja ei ole voinut välttää, kuten esimerkiksi pandemiatilannetta tai autolla kuljettavan reitin tilapäistä kulkukelvottomuutta roudan tai muun vastaavan seikan vuoksi. Säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että poikkeaminen voisi olla vain tilapäistä. Ylivoimaisella esteellä ei voitaisi perustella pysyviä poikkeuksia viisipäiväisestä keräily- ja jakelovelvollisuudesta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että lähettäjällä tulee olla mahdollisuus jättää yleispalveluun kuuluvia kirjelähetyksiä postiyrityksen kuljetettaviksi kohtuullisen matkan päässä asunnostaan sijaitsevaan keräilypisteeseen. Säännös vastaa sisällöltään voimassa olevan postipalvelulain 4 §:n 3 momentin ensimmäistä virkettä. Keräilypisteellä tarkoitetaan kirjelaatikoita ja muita sellaisia pisteitä, joista lähetykset keräillään.

Pykälän 3 momentin mukaan postipaketit on jaettava kohtuullisessa ajassa. Kuitattavien lähetyksien ja postipakettien jakelussa voidaan käyttää saapumisilmoitusta. Säännös vastaa voimassa olevan postipalvelulain 12 §:n 3 momenttia.

Pykälällä pannaan täytäntöön postidirektiivin 3 artiklan 3 kohta.

18 §. *Poikkeukset keräily- ja jakelutiheydestä.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä, millä perusteilla yleispalvelun tarjoaja voi poiketa säännöllisestä viisipäiväisestä keräilystä ja jakelusta. Pykälän 1 momentin mukaan yleispalvelun tarjoajalla on oikeus poiketa 17 §:ssä säädetystä keräily- ja jakelutiheydestä, kun kyseessä ovat 1) vaikeakulkuisella saaristo- tai erämaa-alueella sijaitsevat taloudet, jotka eivät sijaitse ympärivuotisesti liikennöitävän tien varrella mukaan lukien maantielauttojen ja vähintään viitenä päivänä viikossa kulkevien yhteysalusten avulla liikennöitävät tiet tai 2) yksittäiset taloudet, joiden vuoksi yleispalvelun tarjoajan on tehtävä jakelureitiltä vähintään yhden kilometrin mittainen yhdensuuntainen poikkeama, jonka varrella ei ole muita talouksia.

Voimassa olevan postipalvelulain 13 § sisältää rajatun mahdollisuuden poiketa keräilyn ja jakelun viisipäiväisyydestä. Mainitun pykälän nojalla postiyritys voi poiketa keräily- ja jakelutiheydestä vaikeakulkuisilla saaristo- tai erämaa-alueilla silloin, jos taloudet eivät sijaitse ympärivuotisesti liikennöitävän tien varrella. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi yksi uusi poikkeusperuste. Asutus on Suomessa paikoin hyvin harvaa tai reitit vaikeakulkuisia. Tämä vaikeuttaa varsinkin jakelua ja nostaa sen kustannuksia erityisesti lähetysmäärien pienentyessä.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 1 kohta sisältää voimassa olevan postipalvelulain mukaisen poikkeusperusteen, joka koskee vaikeakulkuisia saaristo- ja erämaa-alueita. Ehdotuksessa on tarkoitus säilyttää poikkeusperusteen soveltamisala nykyisen kaltaisena.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan yleispalvelun tarjoaja voisi poiketa viisipäiväisestä keräily- ja jakelutiheydestä, kun kyseessä ovat yksittäiset taloudet, joiden vuoksi yleispalvelun tarjoajan on tehtävä jakelureitiltä vähintään yhden kilometrin mittainen yhdensuuntainen poikkeama, jonka varrella ei ole muita talouksia. Kohdan nojalla poikkeuksen voisi tehdä joissakin sellaisissa tapauksissa, joissa yksittäisen talouden vuoksi tulisi tehdä jakelureitiltä pistoksi kutsuttu poikkeama. Piston varrella ei ole muita talouksia, vaan sen ainoana tarkoituksena on jakaa lähetykset yhteen talouteen. Yleispalvelun tarjoajalla on oikeus poikkeukseen piston perusteella vain silloin, jos se on yhdensuuntaisena vähintään yhden kilometrin mittainen. Yhdensuuntaiset poikkeamat vievät jakelureiteillä huomattavasti aikaa ja siten hidastavat jakelua. Koska poikkeama reitiltä joudutaan tekemään vain yhden talouden vuoksi, se vaikeuttaa jakelun tarkoituksenmukaista järjestämistä. Tästä syystä on tarpeen voida poiketa viisipäiväisestä jakelusta yhdensuuntaisten poikkeamien vuoksi.

Ehdotetussa 2 momentissa säädetään yleispalvelun tarjoajalle velvollisuus toimittaa vuosittain Viestintävirastolle selvitys 1 momentissa mainittujen talouksien lukumäärästä ja sijainnista. Pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetyillä perusteilla viisipäiväisen jakelun ulkopuolelle jäisi arvion mukaan noin 2 000 – 3 000 taloutta. Ilmoitusvelvollisuus vastaa voimassa olevan postipalvelulain 13 §:n 2 momentissa säädettyä. Pykälään lisättäisiin velvollisuus selvittää Viestintävirastolle myös näiden talouksien sijainti. Sijaintitietojen avulla Viestintävirasto pystyisi tarkastelemaan sitä, täyttävätkö poikkeustalouksiksi luetut taloudet ne kriteerit, joista laissa säädetään.

Voimassa olevan postipalvelulain 13 §:n 2 momentissa säädetään rajoituksen piiriin kuuluvien talouksien enimmäismääräksi 300. Ehdotettu uusi poikkeusperuste lisäisi poikkeustalouksien määrää nykyisestä. Ehdotettu lisäys on kuitenkin välttämätön, jotta viisipäiväinen jakelu ei muuttuvassa toimintaympäristössä muodostu yleispalvelun tarjoajalle kohtuuttoman raskaaksi. Suomen maantieteelliset olosuhteet poikkeavat merkittävästi useimmista Euroopan unionin maista. Siksi myös viisipäiväinen jakelu voi olla yleispalvelun tarjoajalle selvästi hankalampi hoitaa kuin monissa muissa jäsenmaissa. Tästä huolimatta Suomessa on tähän mennessä annettu yleispalvelun tarjoajalle poikkeuksellisen pienet mahdollisuudet jakaa lähetyksiä harvemmin kuin viitenä päivänä viikossa.

Postidirektiivin 3 artiklan 3 kohdassa annetaan jäsenvaltiolle mahdollisuus poiketa viisipäiväisestä keräily- ja jakeluvollisuudesta poikkeukselliseksi katsotuissa tilanteissa tai maantieteellisissä olosuhteissa. Kansallisen sääntelyviranomaisen tämän kohdan mukaisesti myöntämistä poikkeuksista on ilmoitettava komissiolle ja kaikille kansallisille sääntelyviranomaisille. Komission kertomus postidirektiivin soveltamisesta osoittaa, että suurimmassa osassa jäsenmaita annetaan yleispalvelun tarjoajalle merkittävästi laajemmat mahdollisuudet poiketa jakelu- ja keräilytiheydestä kuin Suomessa.

Tulevaisuudessa poikkeustalouksien palveluita voidaan todennäköisesti kehittää sähköisen viestinnän avulla. Kaksipäiväistä jakelua voidaan täydentää esimerkiksi välittämällä kirjelähetykset muina päivinä sähköisessä muodossa vastaanottajalle. Tällainen järjestely vaatisi vastaanottajan suostumuksen.

Pykälän 3 momentin mukaan tässä pykälässä tarkoitettujen poikkeustalouksien kirjelähetyksen keräily ja jakelu on tehtävä vähintään kerran viikossa. Yleispalvelun tarjoajan on ilmoitettava postipaketista sekä viranomaiselta saapuneesta lähetyksestä postinsaajalle viivytyksettä. Ilmoitus on tehtävä viimeistään kolmantena päivänä lähetyksen saapumisesta, jos postin saaja on puhelimitse, sähköpostitse tai muutoin tavoitettavissa. Momentti vastaa osin voimassa olevan postipalvelulain 13 §:n 1 momentissa säädettyä. Säännökseen ehdotetaan tehtäväksi joitakin sanamuodon muutoksia, joilla ei ole vaikutusta säännöksen asiasisältöön.

Pykälällä pannaan täytäntöön postidirektiivin 3 artiklan 3 kohta.

19 §. *Yleispalvelun laatustandardi.* Ehdotetussa pykälässä säädetään laatustandardista, jonka avulla määritellään yleispalvelukirjeiden kulkunopeutta. Pykälän 1 momentin mukaan yleispalveluun kuuluvat kotimaan kirjellähetykset, jotka on jätetty yleispalvelun tarjoajan välitettäväksi ja jättöpäivästä lukien toisena työpäivänä ja joista on maksettu voimassa oleva maksu, on jaettava siten, että lähetyksistä vähintään 95 prosenttia on perillä viimeistään jättöpäivästä lukien toisena työpäivänä ja vähintään 98 prosenttia viimeistään kolmantena työpäivänä. Momentissa asetettava laatustandardi koskee siis sellaisia kirjellähetyksiä, jotka on kuljetettava perille viimeistään jättöpäivästä lukien toisena työpäivänä.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettujen kirjepalveluiden tarjoaminen on yleispalvelun tarjoajan vähimmäisvelvollisuutena. Tämä seuraa ehdotetun 15 §:n 1 momentin 1 kohtaan sisältyvästä viittauksesta. Kyseisen kohdan mukaan kotimaan kirjellähetyksistä tarjolla tulee pitää vähintään sellaista kirjetuotetta, johon sovelletaan jäljempänä 19 §:ssä määriteltävää yleispalvelun laatustandardia. Siten yleispalvelun tarjoajan on vähintään pidettävä tarjolla 1 momentin mukaista kirjettä.

Voimassa olevassa postipalvelulain 5 §:ssä laatustandardi asetetaan seuraavana työpäivänä jaettaville kirjellähetyksille. Nyt laatustandardi ehdotetaan asetettavaksi kulkunopeudeltaan hitaammalle kirjeelle, josta muodostuu yleispalvelun vakiokirje. Laatustandardin muuttaminen mahdollistaa sen, että kirjellähetyksen käsittelyprosessi voidaan säätää yli kahden yön kuljetettavan kirjeen mukaan. Tämä puolestaan avaa mahdollisuuden siihen, että sanomalehtien varhaisjakelu ja kirjepostin päiväjakelu voidaan laajamittaisesti yhdistää yhdeksi aamulla tapahtuvaksi jakelukerraksi. Jakeluiden yhdistämisellä puolestaan saavutetaan merkittäviä kustannussäästöjä, mikä auttaa turvaamaan yleispalvelua. Jos kirjeet tulisi edelleen kuljettaa lähtökohtaisesti perille seuraavana päivänä, niitä ei ehdittäisi toimittaa yhdistettyyn jakeluun lisäämättä merkittävästi yöllä tehtävää lajittelutyötä. Tämä puolestaan aiheuttaisi merkittäviä kustannuksia ja tekisi yhdistämisen mahdottomaksi.

Laatustandardi on perusteltua asettaa yli kahden yön kirjeelle myös siitä syystä, että tarve käyttää yli yön kulkevaa kirjellähetystä on vähenemässä. Sähköisiä välineitä on tarjolla ja niitä käytetään yhä laajemmin niissä tilanteissa, joissa vaaditaan nopeaa viestintää. Muun muassa laskutus on kiihtyvällä vauhdilla muuttumassa sähköiseksi.

Laatustandardi ehdotetaan asetettavaksi korkealle tasolle. Yli kahden yön kuljetettavista kirjellähetyksistä vähintään 95 prosenttia tulisi toimittaa perille viimeistään jättöpäivästä lukien toisena työpäivänä ja vähintään 98 prosenttia viimeistään kolmantena työpäivänä. Tällaisella laatustandardilla turvattaisiin se, että kirjellähetykset toimitetaan perille luvatussa ajassa. Kulkunopeuksia seurataan ja niistä raportoidaan edelleen samalla tavoin kuin voimassa olevan lain nojalla.

Velvollisuus asettaa kulkunopeusstandardi pohjautuu postidirektiiviin. Direktiivin 17 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot asettavat kotimaan postille laatustandardit. Jäsenvaltion harkinnassa on, millainen laatustandardi kotimaan lähetyksille asetetaan. Standardin asettamista rajoitetaan vain siten, että direktiivin liitteessä II määritellään standardit, joita on noudatettava Euroopan yhteisön sisäisessä ulkomaanpostissa. Nämä standardit kyetään täyttämään myös silloin, jos kirjeen kulkunopeus muutetaan ehdotetusti.

Pykälän 2 momentissa säädetään mainitun direktiivin liitteen mukaiset yhteisön sisäisen ulkomaanpostin standardit. Momentin mukaan Euroopan yhteisön sisäinen ulkomaanposti on jaettava siten, että lähetyksistä vähintään 85 prosenttia on perillä jättöpäivästä lukien kolmantena päivänä ja 97 prosenttia lähetyksistä on perillä jättöpäivästä lukien

viidentenä päivänä. Yleispalvelun tarjoajan on noudatettava yhteisön sisäisen ulkomaanpostin laatustandardeja sekä koko yhteisön sisäisessä postissa että kahden yhteisön jäsenvaltion välisessä postissa. Momentti vastaa voimassa olevan postipalvelulain 5 §:n 2 momenttia.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 17 artikla ja direktiivin liite II.

20 §. *Kielellisten oikeuksien turvaaminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi yleispalvelun tarjoajan velvollisuudesta turvata kielelliset oikeudet. Kielellisten oikeuksien turvaamisella tarkoitetaan pykälässä velvollisuutta tarjota palveluita suomen ja ruotsin kielellä siten kuin kielilaissa (423/2003) säädetään. Myös saamenkielisen väestön tarpeet on otettava huomioon saamen kielilaissa (1086/2003) säädetyllä tavalla.

Pykälän nojalla velvollisuus tarjota palveluita eri kielillä koskee sekä yleispalvelun tarjoajaa että yritystä, joka sopimuksen nojalla tarjoaa tämän palveluita asiakkaille. Siten myös asiamiesposteihin soveltuvat samat velvoitteet kuin muihin yleispalvelun tarjoajan toimipisteisiin. Asiasta ehdotetaan otettavaksi sen tärkeyden vuoksi lakiin nimenomainen säännös, kuten myös voimassa olevassa postipalvelulaissa.

Ehdotettu säännös eroaa voimassa olevasta postipalvelulaista siten, että kielilain mukaiset velvoitteet asetetaan vain yleispalvelun tarjoajalle. Esityksen lähtökohtana on, että postipalvelujen peruspalvelun tarjonta tulee turvatuksi yleispalvelun kautta. Asettamalla yleispalveluvelvollisuuden viranomaisen antaa postipalveluiden tarjoamisen postiyrityksen tehtäväksi. Yleispalveluvelvoitteen vuoksi on perusteltua, että yrityksellä on myös kielellisiä palveluita koskevia velvoitteita. Muille postiyrityksille tällaisia velvollisuuksia ei ole tarpeen säätää, koska viranomaisen ei ole antanut niille tehtäviä hoidettaviksi.

Säännös vastaa osin voimassa olevan postipalvelulain 15 §:n 2 momenttia. Mainitussa postipalvelulain säännöksessä viitataan siihen, mitä kielilaissa ja saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetussa laissa säädetään viranomaisen velvollisuuksista. Ehdotettu säännös ei sisällä viittausta viranomaisen velvollisuuksiin, vaan kielilakiin yleensä, jolloin velvollisuudet määräytyisivät sen mukaan, mitä kielilaissa säädetään. Kielilailla turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön oikeudet perustuslaissa edellytetyllä tavalla, joten sen soveltamista on pidettävä riittävänä turvaamaan kielelliset oikeudet myös postipalveluissa.

Kielilaki sisältää nimenomaiset säännökset erityyppisten palveluntarjoajien velvollisuuksista. Yleispalvelun tarjoajaan sovelletaan ehdotetun säännöksen nojalla joko mainittujen lakien säännöksiä liikelaitoksen sekä valtion ja kunnan yhtiöiden kielellisistä palveluista tai yksityisten kielellisestä palveluvelvollisuudesta. Sovellettava säännös määräytyy yleispalvelun tarjoajan yhtiömuodon mukaan.

Kielilain 24 §:ssä säädetään liikelaitoksen sekä valtion ja kunnan yhtiöiden kielellisistä palveluista. Säännöksen perusteluiden mukaan on kiinnitettävä huomiota siihen, miten merkittävästä toiminnasta kansalaisen näkökulmasta katsottuna on kysymys. Toisaalta perustelujen mukaan on arvioitava, mitä kohtuudella voidaan vaatia yhtiöltä. Lisäksi huomiota tulisi kiinnittää siihen, toimiiko kyseinen yritys käsillä olevan palvelun tarjoamisessa monopoliasemassa tai määrävässä markkina-asemassa vai tarjoaako vastaavaa palvelua useita toimijoita kilpailluilla markkinoilla.

Kielilain 25 §:ssä säädetään yksityisten kielellisestä palveluvelvollisuudesta. Kielilain perustelujen mukaan julkisen vallan siirtäessä tehtäviä yksityisten hoidettaviksi tulisi erityislainsäädäntöön otettaville säännöksillä huolehtia siitä, että peruspalveluun kuuluvat viranomaistehtävät edelleen hoidetaan molemmilla kansalliskielillä. Esimerkkinä tästä mainitaan muun muassa posti. Kielilain lähtökohtana on, että yksityisen yrittäjän tulee

antaa laissa edellytettyä kielellistä palvelua silloin, kun hän antaa palvelua viranomaisen toimeksiannosta. Viranomaisen on myös varmistettava, että toimeksiantotehtävän vastaanottaja sitoutuu antamaan kielilaisissa edellytettyä kielellistä palvelua, jollei lain edellyttämää palvelutasoa muulla tavoin voida ylläpitää. Ehdotetun 9 §:n 4 kohdan nojalla toimilupaan voitaisiinkin sisällyttää kielilain tarkoittama ehto.

Saamen kielilain 17 ja 18 § vastaavat kielilain 24 ja 25 §:ää.

Jos yleispalveluvelvoite on asetettu useammalle kuin yhdelle yritykselle, lähtökohtana on, että kaikkien yleispalvelun tarjoajien tulisi turvata kielelliset palvelut samantasoisesti. Viranomaisen on tällöin huolehdittava siitä, että tarvittaessa yritykselle asetetaan tätä koskeva velvoite.

Säännös on sopusoinnussa postidirektiivin 9 artiklan 2 ja 3 kohdan kanssa.

21 §. *Tiedoksiantomenettely.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi yleispalvelun tarjoajan velvollisuudesta huolehtia laissa säädetyn tiedoksiantomenettelyn käytettävissä olosta koko maassa. Pykälä vastaa voimassa olevan postipalvelulain 29 §:n 3 momenttia.

Pykälä on sopusoinnussa postidirektiivin 8 artiklan kanssa.

4 luku. Yleispalveluvelvollisuuden asettaminen

22 §. *Markkinoiden arviointi.* Ehdotetun pykälän mukaan Viestintäviraston on säännöllisin väliajoin arvioitava kirje- ja pakettipalveluiden markkinoita. Markkinoiden arvioinnissa tulee selvittää palveluiden tarjonta eri puolilla maata siten, että Viestintävirasto voi arvioida yleispalveluvelvollisuuden asettamistarvetta 25 §:n mukaisesti. Markkinoiden arvioinnin perusteella Viestintäviraston tulee päättää, onko yleispalvelun turvaamiseksi tarpeen määrätä yleispalveluvelvoitteita. Markkinoita tulee arvioida säännöllisin väliajoin. Tällä tarkoitetaan säännöksessä sitä, että arvioinnin on oltava toistuvaa, koska myös yleispalveluvelvollisuuden tarvetta on arvioitava. Kiinteää aikaväliä arvioinnille ei ole tarkoituksenmukaista asettaa, koska markkinatilanne saattaa vaihdella siten, että arvioinnin aikavälejä on voitava vaihdella.

Markkinoita koskevan arvion tulee olla sellainen, että Viestintävirasto voi perustaa siihen päätöksensä yleispalveluvelvoitteiden asettamisesta. Arvioinnin kohteena ovat kirje- ja pakettipalveluiden markkinat. Koska markkinoita arvioidaan yleispalveluvelvollisuuden asettamisen tarkastelua varten, arvioinnissa on perusteltua keskittyä yksityisille kuluttajille sekä pienille ja keskisuurille yrityksille tarjottaviin palveluihin. Markkinoita on arvioitava sellaisella tarkkuudella, jonka perusteella Viestintävirasto voi todeta, onko esimerkiksi kotimaan kirje- tai pakettipalveluiden yleispalvelun tarjonta turvattu siten kuin jäljempänä 23 §:ssä säädetään. Siten 23 §:n mukaiset seikat on otettava huomioon markkina-arviota laadittaessa.

Markkinoita koskeva tarkastelu tehdään alueittain, koska koko maan tarkastelu ei antaisi todellista kuvaa palveluiden tarjonnasta. Viranomaisen tulisi rajata tarkasteltava alue tarkoituksenmukaisella tavalla sitä silmällä pitäen, millaiselle alueelle yleispalveluvelvoite voidaan lähtökohtaisesti asettaa. Arvioinnissa on tarkasteltava erikseen kirje- ja pakettipalveluiden markkinoita, koska nämä palvelut vastaavat täysin eri tarpeisiin. Ne ovat myös lähtökohdiltaan hyvin erilaiset. Kirjemarkkinoilla ei toistaiseksi ole ollut kilpailua, kun taas pakettimarkkinoilla kilpailu on todellista ja palveluita tarjoavia yrityksiä on useita. Tarkastelussa tulee ottaa huomioon kaikki vastaavankaltaisia palveluita tarjoavat yritykset. Sitä ei siten voida rajoittaa pelkkiin toimiluvan haltijoihin.

Markkinoita on arvioitava selvittämällä palveluiden ja tuotteiden tarjontaa eri alueilla, koska yleispalveluvelvollisuus voidaan asettaa palveluittain ja alueittain. Tarjonta voi

vaihdella huomattavasti eri alueiden ja eri tuotteiden kesken. On ennakoitavissa, että esimerkiksi suurimmissa kaupungeissa voidaan todeta olevan tarjolla kattavampi palveluvalikoima kuin haja-asutusalueilla ja palveluita tarjoavat useammat yritykset. Tarkastelussa on myös selvitettävä, onko tarjottavat palvelut todella suunnattu kuluttajille. Lain valmistelun tausta-aineistoksi teetetyssä pakettimarkkinoiden tutkimuksessa havaittiin muun muassa se, että monet palvelut saattavat olla periaatteessa kuluttajien saatavilla, mutta käytännössä niitä tarjotaan ehdoilla, jotka suosivat yrityksiä merkittävästi. Palveluita saatetaan siten myydä kuluttajille esimerkiksi niin korkeilla hinnoilla, että näiden ei kannata niitä käyttää. Markkinoita arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota myös siihen, kuinka pysyväisluonteisesti palveluita tarjotaan. Esimerkiksi satunnaisesti tai tilapäisesti tarjolla olevia palveluita ei voida katsoa yleispalvelua vastaaviksi.

Palveluiden ominaisuuksien lisäksi on myös tarkasteltava, onko palveluntarjonnassa kilpailua. On siis selvitettävä, kuinka paljon on yrityksiä, jotka tarjoavat vaihtoehtoisia palveluita. Palveluita tarjoavia yrityksiä tulee tarkastella siten, että voidaan arvioida esimerkiksi sitä, ovatko ne tosiasiallisesti keskenään kilpailevia. Tosiasiallista kilpailuasetelmaa ei ole esimerkiksi silloin, jos palveluita tarjoaa kaksi samaan konserniin kuuluvaa yritystä.

Tuotteiden ja palveluiden tarkastelu tulee jaotella siten, että se on tarkoituksenmukainen harkittaessa, onko yleispalvelua pidettävä turvattuna. Esimerkiksi kirjemarkkinoiden tarkastelussa ei ole todennäköisesti tarkoituksenmukaista jaotella kirjeitä niiden kulkunopeuden mukaisesti, vaan kirjetuotteita voidaan tarkastella yhtenä kokonaisuutena. Koska yleispalvelukirjeenä tulee tarjota vähintään kirjettä, joka toimitetaan perille yli kahden yön, yleispalvelukirjeeseen verrattavien tuotteiden tulee kuitenkin olla kulkunopeudeltaan vähintään tämän mukaisia. Olennaista tarkastelussa on, että tuotteita ja palveluita tarkastellaan sen mukaan, voidaanko niitä pitää vaihtoehtoisina. Toisiaan vastaavina tuotteina ja palveluina voidaan siten pitää sellaisia tuotteita ja palveluita, joiden voidaan katsoa korvaavan toisensa.

Markkinoiden arviointi on tarpeen tehdä säännöllisin väliajoin, koska postipalveluiden markkinat kehittyvät kaiken aikaa. Palveluiden kysynnässä saattaa esimerkiksi tapahtua nopeitakin muutoksia, jos yhä useammat siirtyvät sähköisten palveluiden käyttäjiksi. Tämän voidaan olettaa heijastuvan myös palveluiden tarjontaan. Ehdotuksen mukaan palveluita tulisi arvioida säännöllisin väliajoin. Väliajan ei kuitenkaan tarvitse aina olla samanmittainen. Esimerkiksi lain soveltamisen alkuvaiheessa voi olla tarpeen arvioida markkinoita tiheämmin väliajoin sen seuraamiseksi, miten kilpailutilanne ja palveluiden saatavuus kehittyvät. Vakiintuneessa tilanteessa arviointi voidaan tehdä harvemmin.

Viestintäviraston on markkinoiden arvioinnin perusteella harkittava, onko jollekin alueelle tai joihinkin palveluihin tai tuotteisiin tarpeen määrätä yleispalveluvelvoitteita. Voimassa olevan postipalvelulain 6 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvosto asettaa yleispalveluvelvoitteen toimiluvassa. Toimilupa voidaan lain 8 §:n nojalla myöntää enintään kahdeksikymmeneksi vuodeksi.

Markkinoiden arviointia ei tehdä hallintopäätöksenä, joten siitä ei ole muutoksenhakuoikeutta. Sen sijaan Viestintävirasto tekee markkinoiden arviointiin perustuvan hallintopäätöksen asettaessaan yleispalveluvelvollisuuden. Markkinoiden arviointi tulee siten muutoksenhaun kohteeksi siinä vaiheessa, jos yleispalveluvelvollisuuden asettamispäätökseen haetaan muutosta.

Pykälän 2 momentin mukaan Viestintäviraston tulee seurata palveluiden tarjontaa ja 23 §:ssä tarkoitettuja yleispalveluvelvollisuuden tarpeellisuuteen vaikuttavia seikkoja sekä tässä pykälässä tarkoitettujen markkinoiden arvioinnin että sen väliajoilla tehtävän seurannan avulla. Markkinoiden arviointi on 1 momentin mukaan tehtävä säännöllisin

väliajoin. Yleispalveluiden markkinoita on kuitenkin seurattava myös arviointien välisenä aikana. Erityisen tärkeää tämä on silloin, jos yleispalveluvelvoite on jätetty asettamatta jollekin alueelle tai joihinkin palveluihin. Viestintäviraston on seurannalla varmistettava, että ei synny tilannetta, jossa yleispalvelua ei tarjottaisi. Jos Viestintävirasto havaitsee, että yleispalvelua ei enää ole tarjolla joltain osin, sen on ryhdyttävä toimiin ja asetettava yleispalveluvelvoite.

Markkinoiden arviointi tulee tehdä säännöllisesti ja arvioinnille asetetaan laissa tietyt kriteerit. Arviointien väliaikana tehtävälle seurannalle ei sen sijaan aseteta mitään erityisiä vaatimuksia. Seurannan tarkoituksena on johtaa, että se tulee tehdä tavalla, joka tuo esiin mahdolliset häiriöt tai olennaiset puutteet palveluntarjonnassa. Jos yleispalveluvelvollisuus on jätetty osin tai kokonaan määräämättä, seurannan tulee kohdistua kaikkiin niihin palveluntarjoajiin, joiden on katsottu markkinoita arvioitaessa tarjoavan toisiaan korvaavia palveluita.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 4 artiklan 2 kohta sekä 22 artiklan 2 kohta.

23 §. Yleispalveluvelvollisuuden asettaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä, milloin ja miten yleispalveluvelvoite tulee asettaa. Pykälän 1 momentin mukaan Viestintäviraston on päätöksellään asetettava yhdelle tai useammalle postiyritykselle velvollisuus tarjota yleispalvelua, jos markkinoiden arviointi osoittaa sen olevan tarpeen yleispalvelun turvaamiseksi. Yleispalveluvelvollisuus voidaan asettaa vain postiyritykselle. Koska ehdotetussa laissa toimiluvan tarvitsisivat vain ne yritykset, jotka tarjoaisivat kirjepalveluita, myös pakettipalveluita koskeva velvollisuus voitaisiin asettaa vain tällaiselle yritykselle. Tällainen raja on perusteltu sen vuoksi, että pakettipalveluista lain alaan kuuluvat vain yleispalvelupaketit. Muihin pakettipalveluita tarjoaviin yrityksiin lakia ei sovelleta. Yleispalveluvelvollisuuden asettamista rajaa ajallisesti se, mihin asti yrityksen toimilupa on voimassa. Yleispalveluvelvollisuus voidaan asettaa enintään siihen saakka kuin yrityksen toimilupa on voimassa.

Yleispalveluvelvollisuus tulee asettaa silloin, jos se on tarpeen yleispalvelun turvaamiseksi. Jäljempänä 2 momentissa säädetään tarkemmin siitä, milloin yleispalvelua on pidettävä turvattuna. Yleispalveluvelvollisuus voidaan asettaa yhdelle tai useammalle postiyritykselle, mutta päällekkäisiä velvoitteita eri yrityksille ei voida asettaa. Viestintävirasto asettaa velvollisuuden valituskelteisellä hallintopäätöksellä. Päätöksen tekemistä koskevat siten myös hallintolain (434/2003) mukaiset periaatteet. Harkinta perustuu 22 §:n mukaiseen markkinoiden arviointiin, joten se tehdään todellisen markkinatilanteen pohjalta.

Yleispalveluvelvollisuuden asettaminen ehdotetaan tehtäväksi erillään toimiluvan myöntämismenettelystä, koska velvoitteen todellinen tarve voidaan näin selvittää paremmin. Postidirektiiviin on tuotu mahdollisuus jättää yleispalvelun tarjoaja määräämättä, jos palveluita on tarjolla niin, että kilpailun voidaan katsoa toimivan ja yleispalvelun tarjonta on turvattu. Aiemmin direktiivin lähtökohtana on ollut se, että yleispalvelun tarjoaja tulee aina määrätä. Uusi mahdollisuus otetaan ehdotuksessa huomioon siten, että markkinatilanne selvitetään määrääjain ja päätökset tehdään siihen pohjautuen. Asettamispäätös ja markkinoiden arviointi tulevat ehdotuksen mukaan Viestintäviraston tehtäviksi, koska virasto on postipalvelulain noudattamista valvova viranomaisena, joka tekee markkina-analyysyjä ja asettaa velvollisuuksia huomattavan markkinavoiman yrityksille viestintämarkkinoiden alalla.

Pykälän 1 momentissa säädetään lisäksi, että velvollisuuden asettamispäätöksen tulee perustua avoimuuden, suhteellisuuden ja syrjimättömyyden periaatteisiin. Päätökset on siten tehtävä niin, että niiden velvoitteen asettamisen perusteet määritellään mahdollisimman avoimesti ja täsmällisesti ja siten, että niitä voidaan soveltaa samalla

tavoin kaikkiin postiyhtiöihin. Velvollisuudet tulee myös asettaa siten, että ne ovat oikeassa suhteessa tavoitteisiin nähden.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, milloin yleispalvelua on pidettävä turvattuna. Jos yleispalvelu osoittautuu osin tai kokonaan turvatuksi jollakin tarkastellulla alueella, yleispalveluvelvoitetta ei ole tarpeen asettaa. Yleispalvelu voi olla osin turvattu, jos joitakin yleispalveluun kuuluvia palveluita on tarjolla riittävästi mutta joitakin ei. Jotta yleispalveluvelvoitetta voitaisiin pitää turvattuna, kaikkien pykälän mukaisten edellytysten on täyttyvä.

Momentin 1 kohdan mukaan yleispalvelua on pidettävä turvattuna, jos palveluita on kattavasti tarjolla kaikille käyttäjille. Kattavuudella tarkoitetaan sitä, että palveluita on saatavana joka puolella tarkastelualueetta. Kattavana palveluiden tarjontaa voidaan pitää vain, jos palvelut ovat käyttäjien saatavilla keskimäärin kohtuullisen matkan päässä heidän vakituksista asunnostaan. Kohtuullista matkaa on arvioitava samoin kriteerein kuin toimipaikan sijaintimatkan kohtuullisuutta. Siksi on otettava huomioon muun muassa se, että taajamassa ja haja-asutusalueella kohtuullisena pidettävä matka on väistämättä erilainen. Haja-asutusalueella välimatkat ovat tyypillisesti pidempiä kuin taajamissa, joten tämä voi perustellusti heijastua myös palveluiden tarjontaan.

Momentin 2 kohdan mukaan yleispalvelua on pidettävä turvattuna, jos käyttäjillä on tosiasiallinen mahdollisuus saada yleispalvelun piiriin kuuluvia palveluita. Tosiasialliset mahdollisuudet käyttäjillä on silloin, jos palvelut ovat tosiasiasa tarjolla kaikille käyttäjille. Palveluita ei ole tosiasiasa tarjolla kaikille käyttäjille, jos niitä ei tarjota esimerkiksi erityisryhmille.

Momentin 3 kohdan mukaisena edellytyksenä on, että tarjottavat palvelut ovat hinnaltaan kohtuullisia ja niitä tarjotaan kohtuullisin ja tasapuolisin ehdoin. Hinnan ja muiden ehtojen kohtuullisuutta on välttämätöntä tarkastella yhtenä tekijänä, koska niillä on suuri tosiasiallinen vaikutus siihen, pystyvätkö kuluttajat käyttämään tarjottuja palveluita. Postityöryhmän teettämän pakettipalvelututkimuksen mukaan kuluttajille tarjottavista palveluista osa on sellaisia, joiden hinta ja muut ehdot sulkevat kuluttajat tosiasiasa pois palvelun käyttäjien piiristä. Palvelun käyttämisen esteenä kuluttajalle voi olla esimerkiksi se, että kuluttajalle tarjottava hinta on korkea tai palvelun käyttäminen vaatii sellaisen tietokoneohjelmiston käyttämistä, joka on tarkoitettu massapostituksille.

Hinnan kohtuullisuutta taas voidaan arvioida muun muassa vertailemalla kuluttajille tarjottavia palveluita keskenään ja määrittämällä tällaisen vertailun avulla, millaista hintaa voidaan pitää kohtuullisena. Ellei samanlaisia palveluita ole tarjolla, voidaan vertailukohtana käyttää vastaavan kaltaisia palveluita. Kohtuullisuuden arviointi yleispalvelun tarjoajan hinnoittelun valvonnassa on selvemmin sidoksissa kustannussuuntautuneisuuteen. Tämän momentin nojalla tehtävässä arvioinnissa palveluiden kustannuksia ei ole tarpeen selvittää.

Momentin 4 kohdan nojalla edellytetään, että alueella on keskenään kilpailevia yrityksiä, jotka tarjoavat vastaavia palveluita ja jotka täyttävät 24 §:ssä tarkoitetut postiyhtiöstä koskevat edellytykset. Yleispalvelun voidaan katsoa olevan turvattua vain, jos siihen kuuluvia palveluita tarjoaa usea yritys. Riittävänä määränä voidaan lähtökohtaisesti pitää kolmea yritystä. Kahden kilpailevan palveluntarjoajan muodostamat markkinat eivät vielä turvaa palvelun hintojen ja ehtojen muodostumista kuluttajan näkökulmasta kohtuullisiksi. Tätä ns. kolmen verkon kriteeriä Viestintävirasto on käyttänyt viestintämarkkinalain mukaisissa yleispalvelupäätöksissään. Kriteerin mukainen periaate soveltuu myös postipalveluihin. Yritysten tulee myös olla sellaisia, jotka täyttävät 24 §:ssä määriteltävät edellytykset yleispalveluvelvoitteen asettamiselle.

Viestintävirasto voi jättää veloitteen määräämättä osin tai kokonaan vain, jos kaikki 2 momentin mukaiset edellytykset täyttyvät. Yleispalvelua ei siis voida pitää turvattuna esimerkiksi vain siitä syystä, että palveluita tarjoaa usea yritys.

Pykälän 3 momentin mukaan Viestintäviraston tulee yleispalveluvelvoitetta asettaessaan määritellä, mitä 15 §:ssä tarkoitettuja palveluita veloitteen piiriin kuuluu ja mitä aluetta velvoite koskee. Yleispalveluvelvoite voidaan asettaa yhdelle tai useammalle postiyritykselle. Velvoite voi laajimmillaan koskea kaikkia yleispalveluun kuuluvia palveluita ja koko maata. Yleispalveluvelvoitteita voidaan kuitenkin asettaa myös siten, että eri postiyritykset vastaavat eri osista yleispalvelua. Kirjelähetyksiä ja postitoimipaikkoja koskeva velvoite voidaan esimerkiksi asettaa yhdelle yritykselle ja pakettilähetyksiä koskeva velvoite toiselle.

Eri postiyritykset voidaan myös velvoittaa vastaamaan yleispalvelun tai sen osan tarjoamisesta tietyllä maantieteellisellä alueella. Esimerkiksi jos palveluiden tarjonta jakaantuu hyvin alueellisesti joissakin yleispalveluun kuuluvissa tuotteissa, tämä voidaan ottaa huomioon velvoitetta asetettaessa. Yleispalveluvelvollisuuden alue tulee määritellä viranomaisen tarkoituksenmukaiseksi katsomalla tavalla. Voidaan arvella, että velvollisuutta ei ole mielekästä asettaa hyvin sirpaleisesti, esimerkiksi kuntakohtaisesti. Luontevana alueena saattaisi toimia esimerkiksi talousalue, koska sen määrittelyssä otetaan huomioon ne keskuskeskukset, joissa alueelta asioidaan.

Velvoitteiden asettamista eri postiyrityksille rajoitetaan pykälän 4 momentissa. Sen mukaan Viestintävirasto ei saa asettaa eri yleispalvelun tarjoajille päällekkäisiä velvoitteita. Tällä tarkoitetaan sitä, että kullakin alueella kutakin tuotetta tai palvelua on velvollinen tarjoamaan vain yksi yritys. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla voi olla vain yksi yleispalvelun tarjoaja, joka on velvoitettu tarjoamaan kirjepalveluita. Kaikkien muiden toimijoiden tulee voida toimia ilman yleispalveluvelvoitteita. Niiden kirjepalveluita koskee tältä osin kaikkiin toimijoihin sovellettava sääntely, mutta ei yleispalveluyrityksiä koskeva sääntely.

Pykälän 4 momentin mukaan yleispalvelupäätöksellä ei saa asettaa rinnakkaisia velvoitteita tämän lain tai sen nojalla annettujen säädösten, muun lainsäädännön taikka yritykselle asetettujen toimilupaehtojen kanssa. Momentissa rajataan se, millaisia velvoitteita Viestintäviraston voi yleispalvelupäätöksessä asettaa suhteessa muuhun lainsäädäntöön. Momentin nojalla Viestintävirasto ei saa yleispalvelupäätöksessä toistaa sellaisia velvoitteita, jotka ovat sovellettavissa postiyritykseen joko alakohtaisen tai muun lainsäädännön nojalla. Postiyritystä koskevaa sääntelyä ovat ensinnäkin tämä laki ja sen nojalla annettu alemmanasteinen sääntely. Näiden lisäksi postitoimintaa koskevaa lainsäädäntöä sisältyy esimerkiksi rikoslakiin. Myös muussa kuin alakohtaisessa lainsäädännössä asetetaan velvollisuuksia, joita postiyritysten on muiden yritysten tapaan noudatettava. Tällaisia velvollisuuksia on esimerkiksi yhtiölainsäädännössä. Toimilupapäätös on puolestaan instrumentti, joka sisältää toimiluvan haltijaa koskevia ehtoja. Myöskään toimiluvalla ja yleispalvelupäätöksellä ei ole tarkoitus luoda päällekkäisiä ehtoja. Momentti on tarpeen, koska direktiivin 9 artiklan 2 kohdan mukaan toimilupa ei saa johtaa rinnakkaisiin ehtoihin, jotka ovat sovellettavissa yrityksiin muun kuin alakohtaisen kansallisen lainsäädännön perusteella.

Pykälällä pannaan täytäntöön postidirektiivin 4 artikla sekä 22 artiklan 2 kohta ja se on sopusoinnussa direktiivin 9 artiklan 2 ja 3 kohdan kanssa.

24 §. *Yleispalveluvelvollisuuden asettamisen edellytykset.* Pykälän 1 momentin mukaan yleispalveluvelvollisuus voidaan asettaa postiyritykselle, joka täyttää 8 §:ssä tarkoitettut toimiluvan myöntämisen edellytykset. Myös yleispalveluvelvoitetta asetettaessa on tarpeen tarkistaa, että yritys täyttää tietyt taloudelliset ja toiminnalliset perusedellytykset. Säännöksessä viitataan 8 §:ään, joten edellytykset ovat samat kuin

ne, jotka asetetaan toimiluvanhaltijalle. Ne koskevat taloudellisia voimavaroja, kykyä noudattaa postitoimintaa koskevia säännöksiä ja määräyksiä, kykyä säännölliseen toimintaan ja kansallista turvallisuutta. Viestintäviraston tulee ennen yleispalveluvelvollisuuden asettamista tarkistaa edellytysten täyttyminen.

Pykälän 2 momentin mukaan yleispalveluvelvollisuus tulee asettaa sille yritykselle, jolla on parhaat edellytykset 3 luvussa tarkoitetun yleispalvelun tarjoamiseen. Jos tarkasteltavalla alueella toimii useita postiyrityksiä, niitä on yleispalveluyrityksen valinnassa vertailtava. Vertailussa asetetaan kullakin maantieteellisellä alueella toimivat postiyritykset paremmuusjärjestykseen. Vertailussa on kiinnitettävä huomiota postiyrityksen taloudellisiin voimavaroihin ja toimintamalleihin. Viestintäviraston on arvioitava, miten postiyritys pystyisi täyttämään palveluntarjonnassaan 3 luvussa asetetut vaatimukset. Vertailussa on siis tarkasteltava muun muassa sitä, kuinka hyvin yritys kykenisi toteuttamaan esimerkiksi jakelua ja keräilyä koskevat vaatimukset. Myös alueellinen kattavuus on tärkeä postipalveluiden saatavuuden kannalta. Koska yleispalvelun sääntelyllä turvataan nimenomaan kuluttajien ja pienyritysten palveluita, tarkastelun on lähdettävä näiden tarpeista. Tasaveroisten yritysten kesken merkitystä voi olla myös sillä, onko yritys itse halukas tarjoamaan yleispalvelua. Menettelyä säänneltäisiin tältä osin viestintämarkkinalain 59 §:ää vastaavasti.

Pykälän 3 momentissa säädetään poikkeuksellisesta mahdollisuudesta asettaa yleispalveluvelvoite muulle kuin yrityksen toiminta-alueelle tai muihin palveluihin. Jos yleispalvelun turvaamisen kannalta on välttämätöntä eikä velvoitteen asettaminen ole postiyrityksen kannalta kohtuutonta, yleispalveluvelvoite voidaan momentin mukaan asettaa postiyritykselle myös muulle alueelle tai muihin yleispalveluun kuuluviin palveluihin kuin yritys on hakenut toimilupaa.

Momentti vastaa voimassa olevan postipalvelulain 6 §:n 4 momenttiin sisältyvää säännöstä. Siihen ehdotetaan tehtäväksi ainoastaan sellaiset muutokset, jotka ovat välttämättömiä yleispalveluvelvoitteen asettamismenettelyn muuttumisen vuoksi. Kuten postipalvelulain perusteluista selviää, säännöksen mukainen menettely on tarkoitettu käytettäväksi vain sellaisissa erittäin poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa yleispalvelua ei kyetä muuten turvaamaan.

Pykälällä pannaan täytäntöön postidirektiivin 4 artikla sekä 22 artiklan 2 kohta ja se on sopusoinnussa direktiivin 9 artiklan 2 ja 3 kohdan kanssa.

25 §. *Yleispalveluvelvollisuuden uudelleentarkastelu ja muuttaminen.* Pykälässä säädetään siitä, millaisin edellytyksin voimassa olevaa yleispalveluvelvollisuutta voidaan tarvittaessa muuttaa.

Ensinnäkin Viestintävirasto voi muuttaa yleispalveluvelvoitetta sen voimassa ollessa yleispalvelun tarjoajan hakemuksesta tai tämän suostumuksella. Tämä vastaa toimilupasääntelyssä toimiluvan ehtojen muuttamista. Jos yleispalvelun tarjoaja pyytää Viestintävirastoa muuttamaan yleispalveluvelvoitetta, Viestintäviraston tulee hakemusta harkitessaan tarkastella, vaikuttaisiko muutos yleispalvelun pysymiseen turvattuna. Viestintäviraston on siis tarkasteltava niitä perusteita, joilla myös yleispalveluvelvoitteen asettamista harkitaan.

Pykälän 2 momentissa säädetään edelleen, että yleispalveluvelvoitetta voidaan muuttaa muutoinkin, jos se on välttämätöntä sellaisen erityisen syyn vuoksi, joka johtuu 1) teknisestä kehityksestä, 2) sellaisesta olennaisesta muutoksesta, joka tapahtuu yleispalvelun piiriin kuuluvan toiminnan toimintaedellytyksissä tai 3) sellaisesta olennaisesta muutoksesta, joka tapahtuu 23 §:ssä tarkoitetussa palveluiden tarjonnassa. Yleispalveluvelvoitetta voidaan näiden edellytysten perusteella muuttaa jopa ilman yleispalvelun tarjoajan suostumusta. Tällainen muutos edellyttää kuitenkin aina

poikkeuksellista tilannetta, jossa muutos on yleispalvelun turvaamisen kannalta välttämätön.

Kaksi ensimmäistä kohtaa vastaavat 10 §:ssä tarkoitettuja toimilupaehtojen muuttamisedellytyksiä. Sen sijaan kolmatta kohtaa ei sisälly toimilupasäännöksiin. Yleispalveluvelvoitetta on kuitenkin voitava muuttaa myös silloin, jos palveluiden tarjonnassa tapahtuu jokin olennainen muutos. Muutos voi aiheuttaa sen, että yleispalvelua ei enää voida pitää turvattuna. Esimerkkinä tällaisesta tilanteesta voi olla se, että jokin yleispalvelun tarjoaja lopettaa toimintansa kokonaan ja tilalle on nopeasti löydettävä uusi. Tällöin Viestintävirasto voi esimerkiksi laajentaa toisen yleispalvelun tarjoajan velvollisuutta sellaiseen tuotteeseen, johon se ei aiemmin ole ulottunut.

Pykälällä pannaan täytäntöön postidirektiivin 4 artikla sekä 22 artiklan 2 kohta ja se on sopusoinnussa direktiivin 9 artiklan 2 ja 3 kohdan kanssa.

5 luku. Yleispalvelun tarjoajan hinnoittelu ja kustannuslaskenta

26 §. *Hinnoittelu.* Pykälän 1 momentissa säädetään yleispalveluun kuuluvien postipalveluiden hinnoittelun periaatteista. Yleispalveluun kuuluvat postipalvelut tulee hinnoitella siten, että hinnat ovat kohtuulliset sekä sellaiset, että palvelut ovat kaikkien käyttäjien saatavilla maantieteellisestä sijainnista riippumatta. Hinnoittelun periaatteisiin kuuluu, että hintojen on oltava kustannussuuntautuneita ja kannustettava tehokkaaseen tarjontaan. Lisäksi hinnoittelu tulee tapahtua avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteita noudattaen. Hinnoittelua koskeva sääntely vastaa lähtökohdiltaan nykylainsäädäntöä, mutta esityksessä nykyistä sääntelyä esitetään täsmennettäväksi.

Hinnoittelun kohtuullisuutta tulee arvioida keskimääräisen käyttäjän kannalta. Tätä periaatetta vahvistaa toisen luetelmakohdan vaatimus siitä, että palvelujen tulee olla kaikkien käyttäjien saatavilla maantieteellisestä sijainnista riippumatta.

Direktiivissä edellytetään, että hintojen on oltava kustannuslähtöisiä ja kannustettava tehokkaaseen tarjontaan. Pykälässä esitetään käytettäväksi käsitettä kustannussuuntautunut, koska sille on viestintämarkkina-alaissa muodostunut vakiintunut tulkinta ja se sisällöllisesti vasta direktiivin tarkoittamaa periaatetta.

Kustannussuuntautuneella hinnalla tarkoitetaan hintaa, joka on aiheutuneet kustannukset ja toiminnan tehokkuus huomioon ottaen kohtuullinen. Kustannussuuntautuneessa hinnassa on otettava huomioon myös kohtuullinen pääomalle laskettava tuotto, johon vaikuttavat postiyrityksen investoinnit ja niihin liittyvät riskit. Tuottovaatimusta ei kuitenkaan voida kohdistaa taseeseen kuulumattomalle henkiselle pääomalle, koska sen erottaminen fyysisen ja rahamääräisen pääoman tapaan tuottovaatimusta määrittäessä ei ole mahdollista toteuttaa objektiivisin perustein.

Yleispalvelun tarjoajan kustannuslaskennasta säädetään jäljempänä 28 §:ssä. Toiminnan tehokkuutta arvioidaan vertaamalla tuotteen tai palvelun tuottamisesta aiheutuneita kustannuksia samanlaisen tuotteen ja palvelun tuottamisesta aiheutuneisiin kustannuksiin muissa vastaavissa olosuhteissa toimivissa yrityksissä. Hinnoittelun yhteyttä toiminnan tehokkuuteen on tarpeen tutkia vain, jos toiminnan tehokkuutta on syytä epäillä.

Pykälään on direktiivin edellyttämällä tavalla sisällytetty sekä käyttäjän näkökulmasta arvioidun kohtuullisuuden että kustannussuuntautuneisuuden vaatimus. Nämä vaatimukset voivat joissakin tilanteissa olla keskenään ristiriitaisia. Kustannussuuntautunut hinta voi olla käyttäjän kannalta kohtuuton esimerkiksi vertailtaessa hintoja muiden vastaavatyypisten palveluiden hintoihin tai postipalvelujen hintatasoon muissa maissa, joissa postipalveluiden tarjoamisen

edellytykset ovat vertailukelpoiset. Hinta voi toisaalta olla kohtuullinen, jos vertailuperusteena ovat palvelun markkinahinnat tai reaalin hintakehitys, vaikka kustannussuuntautuneisuuden vaatimus ei täydellisesti toteutuisikaan.

Yleispalvelun tarkoituksena on taata kohtuuhintainen yleispalvelu kaikille käyttäjille, jolloin kohtuullisuuden vaatimuksen voidaan arvioida olevan ensisijainen. Tällöin on mahdollista, että yleispalvelun tarjoaja voi joutua tarjoamaan yleispalvelua myös tappiolla. Yleispalvelun nettokustannusten noustessa kohtuuttomiksi yleispalvelun tarjoaja voi kuitenkin vaatia kustannusten korvaamista tietyin edellytyksin. Korvaamisesta säädetään jäljempänä 32 - 34 §:ssä.

Hinnoittelun tulee myös noudattaa direktiivissä mainittua syrjimättömyyden ja avoimuuden periaatteita. Syrjimättömyyden periaatteella tarkoitetaan sitä, että samanlaisessa tilanteessa olevia yleispalvelun käyttäjiä kohdellaan samalla tavalla. Hinnoittelun tulee myös olla avointa.

Pykälän 2 momentin mukaan hinnoittelun muutoksista tulee tiedottaa vähintään kuukautta ennen muutoksen tapahtumista. Vastaava momentti sisältyy nykyiseen postipalvelulakiin.

Säännöksellä pannaan yhdessä 27 ja 31 §:n kanssa toimeen postidirektiivin 12 artikla.

27 §. Yhtenäishinnoittelu ja yksittäiset hintasopimukset. Pykälässä esitetään säädettäväksi yleispalvelun tarjoajalle koko maahan ulottuva yhtenäishintavelvoite. Velvoite koskisi kirjelähetyksiä, jotka on tarkoitettu jaettavasi lähettämistä seuraavana toisena työpäivänä. Velvoite siis koskisi vain tuotetta, jolle on asetettu kulkunopeutta koskeva laatustandardi. Yhtenäishinnoittelovelvoite sisältyy myös nykyiseen postipalvelulakiin ja sitä sovelletaan niin sanottuihin 1. luokan kirjeisiin eli lähettämistä seuraavana päivänä jaettavaksi tarkoitettuihin kirjelähetyksiin.

Yleispalveluun kuuluvan postipalvelun hinta voi periaatteessa olla erilainen riippuen esimerkiksi maantieteellisestä sijainnista. Direktiivi mahdollistaa kuitenkin yhtenäishinnoittelun käyttämisen yksikköhintaan tarjottaviin palveluihin ja muihin postilähetyksiin. Yleisen edun kannalta on perusteltua asettaa yhtenäishintavelvoite sellaiselle kirjelähetykselle, jota keskimääräinen yleispalvelunkäyttäjä käyttää. Peruskirjetuotteen yhtenäishinnoittelulla varmistetaan se, että palvelut ovat käyttäjien saatavilla samanhintaisina käyttäjän maantieteellisestä sijainnista riippumatta.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että yleispalvelun tarjoajan on mahdollista tehdä yksittäisiä hintasopimuksia käyttäjien kanssa yleispalveluun kuuluvista postipalveluista. Sääntely vastaa nykyistä, eikä sillä ole tarkoitus muuttaa nykyistä oikeustilaa. Sääntelyn merkitys kuitenkin vähenee, kun yleispalvelun piiriin eivät enää kuuluisi muun ohella massapostitetut lähetykset.

Säännöstä yksittäisistä hintasopimuksista sovelletaan yleispalveluun kuuluviin tuotteisiin ja palveluihin, mutta ei muihin postipalveluihin. Yksittäisillä hintasopimuksilla ei tarkoiteta esimerkiksi kuriirilähetyksiä, jotka ovat lain soveltamisalan ulkopuolella.

Pykälän 3 momentin nojalla yksittäisten hintasopimusten hinnoittelun tulee olla kustannussuuntautunutta ja ehtojen tulee noudattaa avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteita. Yleispalvelun tarjoaja voi tuotteistaa yleispalveluun kuuluvat lähetykset haluamallaan tavalla ottaen huomioon lain vaatimukset. Hintoja ja niihin liittyviä ehtoja tulee soveltaa samalla tavalla sekä sellaisiin postipalveluiden käyttäjiin että muihin postipalvelujen tarjoajiin, jotka lähettävät yhtäläisiä määriä yhtäläisin tavoin.

Säännöksellä pannaan yhdessä 26 ja 31 §:n kanssa toimeen postidirektiivin 12 artikla.

28 §. *Kustannuslaskentajärjestelmän käyttäminen.* Pykälän 1 momentissa yleispalvelun tarjoaja veloitettaisiin käyttämään kustannuslaskentajärjestelmää, jonka avulla kerättävistä tiedoista tulee pystyä selvittämään eri tuotteiden ja palveluiden hinnoittelun kohtuullisuus ja suhde kustannuksiin. Kustannuslaskennalla ja hinnoittelulla tulee olla selkeä yhteys toisiinsa. Laskennassa tulee pitää selkeästi erillään yleispalvelutuotteet ja siihen kuulumattomat tuotteet. Järjestelmän tuottamia tietoja on myös voitava hyödyntää laskettaessa lain 32 §:n mukaisia yleispalvelun nettokustannuksia.

Kustannuslaskentajärjestelmästä säädetään direktiivin 14 artiklassa. Artiklassa edellytetään, että yleispalvelun tarjoajien on sisäisessä laskennassaan pidettävä selkeästi erillään toisaalta kukin sellainen palvelu ja tuote, joka on osa yleispalvelua ja toisaalta ne, jotka eivät yleispalveluun kuulu. Sisäisten laskentajärjestelmien tulee perustua johdonmukaisiin ja objektiivisesti perusteltaviin kustannuslaskentaperiaatteisiin.

Kustannuslaskentajärjestelmällä tarkoitetaan postiyrityksen kustannuslaskentaan käyttämien tietojärjestelmien ja toimintamallien muodostamaa kokonaisuutta. Kustannuslaskentajärjestelmästä säädetään nykyisen postipalvelulain 27§:ssä. Koska luotettava kustannustieto on edellytys muun ohella yleispalvelun hinnoitteluvalvonnan toteuttamiselle, kustannuslaskentajärjestelmästä on tarpeen säätää nykyistä tarkemmin

Pykälän 2 momentin mukaan yleispalvelun tarjoaja voi järjestää kustannuslaskentansa haluamallaan tavalla laissa säädettyjen periaatteiden puitteissa. Laskentajärjestelmän tulisi olla riittävän tarkka yrityksen hinnoittelun kohtuullisuutta ja kustannussuuntautuneisuutta sekä syrjimättömyyttä koskevan valvonnan kannalta. Laskentajärjestelmän tulee noudattaa laskentatoimen yleisiä periaatteita. Oikeudesta antaa järjestelmää koskevia tarkempia säännöksiä ja määräyksiä säädetään jäljempänä 29 §:ssä.

Laskentajärjestelmästä olisi 2 momentin mukaan laadittava valvovalle viranomaiselle kuvaus, josta käyvät ilmi vähintään kustannusten pääluokat ja kustannusten kohdentamissäännöt. Kuvauksen toimittaminen valvovalle viranomaiselle on tarpeen, jotta viranomainen voi arvioida laskentajärjestelmän luotettavuutta ja kykyä tuottaa riittävä kustannustietoa valvonnan pohjaksi. Lisäksi direktiivi edellyttää, että nämä tiedot on myös tarvittaessa pystyttävä toimittamaan komissiolle.

Säännöksellä pannaan yhdessä 29 §:n kanssa toimeen postidirektiivin 14 artikla.

29 §. *Tarkemmat säännökset kustannuslaskentajärjestelmästä.* Pykälässä annetaan oikeus antaa liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella ja viranomaisen määräyksellä tarkentavia säännöksiä kustannusten kohdentamisen yleisistä periaatteista ja kustannuslaskentajärjestelmästä. Tämä on tarpeen riittävän yleispalvelun kustannustiedon ja sen laadun takaamiseksi sekä direktiivin 14 artiklan mukaisen tietojen saannin varmistamiseksi. Pykälä tukee edellä 28 §:ssä asetetun veloitteen toteutumista.

Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kustannusten kohdentamisen yleisistä periaatteista. Direktiivin 14 artiklan 2 kohdassa on esitetty kustannusten kohdentamisen pääperiaatteet, jotka liikenne- ja viestintäministeriön sekä valvovan viranomaisen tulee huomioida säännöksiä antaessaan. Asetuksella ei voida rajoittaa valvovan viranomaisen toimivaltaa direktiivin vastaisesti.

Liikenne- ja viestintäministeriön asetus on tarkoitus antaa siten, että sillä saatetaan lainsäädäntöön ne kustannusten kohdentamisperiaatteet, joista säädetään postidirektiivin 14 artiklassa. Direktiivin artikla sisältää sellaista yksityiskohtaista kohdentamisperiaatteiden sääntelyä, jota ei ole tarkoituksenmukaista tuoda lain tasolle.

Mainitun 14 artiklan lähtökohtana on, että kustannukset kohdistetaan aina kun se on mahdollista niiden alkuperän välittömän selvittämisen perusteella. Artiklassa säädetään lisäksi kohdentamisesta niissä tapauksissa, joissa tällaista välitöntä perustetta ei ole.

Postin yleispalveluvelvoitteen alaisten tuotteiden kustannusten laskenta edellyttää, että todennettavin ja objektiivisin perustein saadaan selville yleispalvelutuotteista aiheutuvat muuttuvat kustannukset, asianmukainen osuus kiinteistä kustannuksista ja kohtuullinen tuotto pääomalle.

Yleisesti aiheuttamisperiaatteella tarkoitetaan kustannusten kohdistamista sille laskentakohteelle, joka on aiheuttanut kustannuksen. Kustannukset kohdistetaan ja jaksotetaan niille ajanjaksoille ja niille toimenpiteille, joista niiden katsotaan aiheutuneen. Jos kustannuksille löytyy niiden syntymistä selittävä tekijä, kustannukset tulee kohdistaa sen mukaisesti. Välittömät kustannukset, jotka aiheutuvat suoraan tietyn tuotteen tai palvelun tuottamisesta, tulee laskelmissa käsitellä tuotteen tai palvelun volyymsidonnaisina kustannuksina. Välilliset kustannukset kohdennetaan aiheutuneille tuotteille tai palveluille resurssien käytön tai kulutusta kuvaavien kohdistustekijöiden mukaisesti.

Yleispalvelun kustannukset tulee käsitellä siten, että yleispalvelutuotteiden osuus kaikista kiinteistä yleiskustannuksista tulee täysimääräisesti otettua huomioon. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että yleispalvelun tulisi kattaa kaikki postiverkon kiinteät kustannukset.

Direktiivissä esitetyt luonnehdinnat kustannusten kohdistamisesta ovat yleispiirteisiä. Pääperiaatteena tulee kuitenkin pitää sitä, että kustannukset kohdistetaan sille laskentakohteelle, joka on aiheuttanut kustannuksen. Kohdistamisperiaatteet ovat kuitenkin aina jossakin määrin tulkinnallisia ja sopimuksenvaraisia. Ongelmia tuottavat erityisesti yhteisten resurssien käytöstä aiheutuvien kustannusten kohdistaminen eri laskentakohteille. Aiheuttamisperiaate edellyttää yleiskustannusten osalta aina tilannekohtaista soveltamista. Yleisesti ohjaavana ja suuntaa-antavana linjauksena voidaan käyttää ajatusta, miten yritys kohdentaisi yleiskustannuksensa yleispalvelutuotteille ja muille tuotteille tilanteessa, jossa yleispalvelu ei ole säänneltyä toimintaa, vaan yleispalvelutuotteet olisivat normaaleja tuotteita muiden tuotteiden rinnalla. Kustannusten laskenta- ja kohdistamisperiaatteita tulisi noudattaa yhtenäisesti yleispalvelun ja siihen kuulumattomien tuotteiden ja palveluiden osalta.

Käytännössä yleispalvelun liittyvien laskentatoimen mittaamis-, laajuus-, arvostus- ja jaksotuskysymysten ratkaisut yleispalvelun kustannuslaskennassa muodostuvat yleispalveluntarjoajan toiminnan ja valvovan viranomaisen ohjeistuksen ja arvioinnin varaan.

Pykälän 2 momentissa annetaan valvovalle viranomaiselle oikeus antaa tarkempia määräyksiä kustannuslaskentajärjestelmästä. Momentin ensimmäisessä kohdassa annetaan valvovalle viranomaiselle oikeus antaa määräyksiä niistä tiedoista, jotka ovat välttämättömiä kustannuslaskentajärjestelmän ja hinnoittelun välisen yhteyden osoittamisessa. Määräys on tarpeen sen varmistamiseksi, että valvontaviranomainen saa riittävät tiedot hinnoitteluvelvoitteen valvomiseksi.

Määräyksiä voitaisiin 2 kohdan mukaan antaa laskentajärjestelmän sisällöstä ja muodosta sekä kohdan mukaan kuvauksen toimittamisesta Viestintävirastolle. Määräyksen tarkoituksena on varmistaa, että viranomaisella on käytössään riittävät tiedot tarkoituksenmukaisessa muodossa valvontatehtävän toteuttamiseksi. Lähtökohtana voidaan pitää, että järjestelmän dokumentaatio vastaa sitä tasoa, millä yhtiö sisäisesti dokumentoi oman kustannuslaskentamallinsa kustannuslaskennan yleisohjeessa.

Säännöksellä pannaan yhdessä 28 §:n kanssa toimeen postidirektiivin 14 artikla. Tietojen toimittamista komissiolle säännellään lisäksi 74 §:ssä.

30 §. *Kustannuslaskentajärjestelmän valvonta.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kustannuslaskentajärjestelmän valvonnasta. Direktiivi edellyttää, että yleispalvelun tarjoajasta riippumaton toimivaltainen elin varmistaa, että direktiivinmukaista laskentajärjestelmää noudatetaan. Noudattamista koskeva lausunto on julkaistava määräajoin.

Tilintarkastuslaissa (459/2007) tarkoitetun tilintarkastajan on pykälän 1 momentin mukaan tarkastettava yrityksen kustannuslaskentajärjestelmä yrityksen tilintarkastuksen yhteydessä. Pykälässä tarkoitettu tilintarkastaja voi olla yrityksen oma tilintarkastaja, jos hän täyttää tilintarkastuslaissa mainitut edellytykset. Tarkastuksesta aiheutuneet kulut jäisivät postiyrityksen maksettaviksi. Vastaava menettely on käytössä viestintämarkkinalain mukaisessa teleyritysten kustannuslaskentajärjestelmien tarkastuksessa.

Tilintarkastajan tulee 1 momentin mukaan laatia tarkastuksesta kertomus, jonka yrityksen tulee toimittaa valvovalle viranomaiselle määräajassa. Kertomus on välttämätön, jotta viranomainen voi toteuttaa sille määrättyä valvontatehtävää.

Pykälän 2 momentin mukaan Viestintävirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä tilintarkastajan kertomuksen sisällöstä.

Pykälän 3 momentissa säädetään valvovalle viranomaiselle velvollisuus julkaista kertomus kustannuslaskentajärjestelmien noudattamisesta. Käytännössä kertomus on tiivistelmä tilintarkastajilta saaduista kertomuksista/tilintarkastajalta saadusta kertomuksesta.

Säännöksellä pannaan toimeen postidirektiivin 14 artiklan 1 ja 4 kohta. Tietojen toimittamista komissiolle säännellään lisäksi 74 §:ssä.

31 §. *Hinnoittelua koskeva selvittämisvelvollisuus ja kustannuslaskenta.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi todistustaakasta hinnoittelua arvioitaessa. Kun Viestintävirasto arvioi yleispalvelun tarjoajan hinnoittelun lainmukaisuutta, on yleispalvelun tarjoajalla velvollisuus osoittaa, että sen tuotteesta perimä hinta täyttää laissa säädetyt vaatimukset.

Säännös on muutos nykytilanteeseen, koska voimassa olevassa laissa ei ole todistustaakkaa koskevia säännöksiä. Säädos on perusteltu hinnoitteluun liittyvän valvontatoiminnan tehostamiseksi. Hinnoittelua koskeviin selvityksiin liittyy usein liikesalaisuuksia ja hinnoittelun selvittäminen edellyttää perehtymistä yrityksen sisäiseen kustannuslaskentaan. Postiyrityksellä on asianosaisista parhaimmat mahdollisuudet esittää hinnoittelua koskevaa näyttöä.

Pykälän 2 momentin mukaan valvova viranomainen ei ole arvioinnissaan sidottu yrityksen kustannuslaskennassa käytettyihin periaatteisiin. Valvova viranomainen voi arvioida hinnoittelun lainmukaisuutta vapaasti yrityksen kustannuslaskentajärjestelmästä riippumattomalla tavalla. Yrityksen kustannuslaskentaperiaatteet ja laskelmat eivät riitatilanteessa rajoita Viestintäviraston toimivaltaa määritellä huomioon otettavat kustannukset. Jos yritys on laatinut kustannuslaskentaperiaatteensa edellä säädettyjen periaatteiden sekä Viestintäviraston määräysten ja muiden ohjeiden mukaisesti, hinnoittelun lainmukaisuuden arviointi tulisi kuitenkin lähtökohtaisesti perustaa yrityksen kustannuslaskentajärjestelmään.

Säännöksellä pannaan yhdessä 26 ja 27 §:n kanssa toimeen postidirektiivin 12 artikla. Tietojen toimittamista komissiolle säännellään lisäksi 75 §:ssä.

6 luku. Yleispalvelun nettokustannusten laskeminen ja korvaaminen

32 §. *Yleispalvelun nettokustannukset.* Pykälässä määritellään, mitä yleispalvelun nettokustannuksilla tarkoitetaan ja miten nettokustannukset tulee laskea. Nykyiseen lakiin ei sisälly nettokustannuksia koskevaa sääntelyä. Sääntely on tarpeen yleispalvelun rahoituksen turvaamiseksi ja se perustuu direktiivin säännöksiin.

Pykälän mukaan yleispalvelun nettokustannukset ovat kustannuksia, jotka liittyvät ja joita tarvitaan yleispalveluun.

Yleispalvelun nettokustannukset on laskettava direktiivin mukaisesti niiden kustannusten erotuksena, joita yleispalvelun tarjoajalle aiheutuu yleispalvelun tuottamisesta toisaalta toiminnasta yleispalveluvelvoitteiden piirissä ja toisaalta toiminnasta ilman yleispalveluvelvoitteita. Tarkoituksena on siis selvittää yrityksen kustannusten erotus yleispalveluvelvollisena ja sellaisessa teoreettisessa tilanteessa, jossa yleispalveluvelvollisuutta ei ole.

Yleispalvelun nettokustannukset on laskettava direktiivin mukaisesti niiden kustannusten erotuksena, joita yleispalvelun tarjoajalle aiheutuu toisaalta toiminnasta yleispalveluvelvoitteiden piirissä ja toisaalta toiminnasta ilman yleispalveluvelvoitteita. Laskennassa on otettava huomioon muut asiaan vaikuttavat tekijät mukaan lukien yleispalvelua tarjoamaan nimetyille postiyritykselle kertyvät aineettomat hyödyt ja markkinaedut, oikeus kohtuulliseen voittoon ja kannustimet kustannustehokkuuden lisäämiseksi. Nettokustannusten laskennassa olisi otettava huomioon yleispalvelun tarjoajan saamat aineelliset ja aineettomat hyödyt. Yleisesti ottaen voidaan sanoa, että kustannukset ja tuotot on arvioitava siten, että palvelun aiheuttamat tuotot ja niihin liittyvät kustannukset huomioidaan symmetrisesti.

Direktiivin liitteen I mukaan laskennan on perustuttava kustannuksiin, jotka aiheutuvat toisaalta yksilöityjen palvelujen osatekijöistä, jos näitä palveluja voidaan tarjota ainoastaan tappiolla tai tavanomaisista kaupallisista ehdoista poikkeavin kustannuksin. Toisaalta laskennan on perustuttava kustannuksiin tiettyjen käyttäjien tai käyttäjäryhmien palvelemisesta, jos heille voidaan tarjota palveluja ainoastaan tappiolla tai tavanomaisista kaupallisista ehdoista poikkeavin kustannuksin, kun otetaan huomioon tietyn palvelun tarjoamisesta aiheutuvat kustannukset, siitä syntyneet tulot ja yhdenmukaiset hinnat. Tähän kustannusluokkaan kuuluvat ne käyttäjät tai käyttäjäryhmät, joille yleispalveluvelvoitteista vapaa kaupallinen toimija ei tarjoaisi palvelua.

Edelleen direktiivin liitteessä I säädetään, että yleispalveluvelvoitteiden tiettyjen osien nettokustannukset lasketaan erikseen, jottei mahdollisia suoria tai epäsuoria etuja ja kustannuksia lasketa kahteen kertaan. Kokonaiskustannukset, joita yleispalveluvelvoitteet aiheuttavat nimetyille yleispalvelun tarjoajalle, on laskettava siten, että yleispalveluvelvoitteiden erityisistä osatekijöistä aiheutuvat nettokustannukset lasketaan yhteen ja kaikki aineettomat hyödyt otetaan huomioon.

Säännöksellä pannaan yhdessä 33 – 35 §:n kanssa toimeen postidirektiivin 7 artikla ja direktiivin liite I.

33 §. *Kustannusten korvaaminen yleispalvelun tarjoajalle.* Pykälän 1 momentissa säädetään, että yleispalvelun tarjoajalle on korvattava valtion varoista se osa yleispalvelun nettokustannuksista, joka muodostaa tälle kohtuuttoman taloudellisen rasiitteen. Rasiitteen kohtuuttomuutta arvioitaessa tulee ottaa huomioon yrityksen koko,

yrittötoiminnan laatu, yrityksen harjoittama posti- ja siihen läheisesti liittyvän muun toiminnan liikevaihto. Lisäksi tulee ottaa huomioon muut edellä mainittuihin rinnastettavat seikat. Tällaisia seikkoja voivat olla esimerkiksi yrityksen asema markkinoilla tai yrityksen kannattavuus ja osingonjakokyky. Mikäli yritys kuuluu konserniin, tulee konsernin harjoittamaa postitoimintaa ja muuta siihen liittyvää toimintaa arvioida kokonaisuudessaan.

Direktiivi mahdollistaa korvata julkisista varoista yleispalvelun tarjoajalle sen osuuden yleispalveluvelvoitteen aiheuttamista nettokustannuksista, joka on yleispalvelun tarjoajalle kohtuuton. Kustannusten korvaaminen tulee toteuttaa puolueettomasti, avoimesti, syrjimättömästi ja oikeasuhteisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että varojen siirrosta saa aiheutua mahdollisimman vähän kilpailun tai käyttäjien kysynnän vääristymistä. Mahdollisen korvauksen maksamisessa tulee huomioida EY:n perustamissopimuksen valtiontukea koskevat säännöt.

Yleispalvelua tuotetaan tyypillisesti yhteistuotantoprosessissa muiden postipalveluiden ja esimerkiksi lehtijakelun ja osoitteettomien lähetysten jakelun kanssa. Koska yleispalveluun kuuluvien lähetysten määrittelyä kavennetaan nykyisestä, supistuu myös yleispalvelun piiriin kuuluvien välitettävien lähetysten määrä merkittävästi. Ehdotetun sääntelyn lähtökohtana on, että yleispalvelua voitaisiin edelleenkin tuottaa markkinaehtoisesti osana postitoiminnan ja siihen liittyvän toiminnan kokonaisuutta. Yleispalvelun kustannuksia voitaisiin jatkossakin kattaa yleispalvelun ulkopuolelle jäävien palvelujen kerryttämisestä tuotoista.

Yleispalvelun tarjoajan vähäiset nettokustannukset eivät vielä välttämättä oikeuttaisi pykälässä tarkoitettuun korvaukseen. Yleispalvelun tarjoaja saattaisi säännöksen mukaan siis joutua tarjoamaan yleispalveluita myös tappiolla, jos se ei ole yrityksen kokonaistaloudellinen tilanne huomioiden kohtuutonta. Yleispalvelun tarjoajalla ei olisi myöskään oikeutta kaikkia nettokustannuksia koskevaan korvaukseen, vaan ainoastaan oikeus kohtuuttoman rasitteen muodostavaan osuuteen aiheutuneista kustannuksista. Ratkaisu on perusteltu muun muassa siitä syystä, että yleispalvelun tarjoaja saa asemastaan kilpailuetua myös muille palvelumarkkinoille ja pystyy hyödyntämään toiminnassaan mittakaavaetuja. Vaikka tällaisen edun osoittaminen voi olla vaikeaa käytännössä, kuvastaa se kuitenkin laajemminkin postiyrittöksen liiketoiminnan luonnetta. Postiyrittö ei välttämättä saa yksittäisen tuotteen tai palvelun tarjonnasta merkittävää voittoa, mutta viestinvälityspalvelun tarjonta voi silti olla mielekästä ja tuottavaa postiyrittöksen asiakaskunnan tarpeita ja palveluntarjonnan muodostamaa kokonaisuutta ajatellen.

Pykälän 2 momentin mukaan liikenne- ja viestintäministeriö päättäisi edellä mainittujen kustannusten korvaamisesta. Päätös pohjautuisi Viestintäviraston laatimaan nettokustannuslaskelmaan. Pykälän 2 momentissa todetaan edelleen, että kustannusten korvaamisesta käytettävästä menettelystä ja muiden postiyrittösten velvollisuudesta osallistua kustannusten korvaamiseen säädetään erikseen. Tarkoituksena on, että jos nettokustannusten korvaaminen yleispalvelun tarjoajalle tulee ajankohtaiseksi, muut postiyrittökset voidaan erikseen säädettävällä tavalla velvoittaa näiden kustannusten kattamiseen. Velvollisuuden perusteista tulee jo perustuslain nojalla säätää laissa. Toimilupaviranomainen ei siten voi asettaa velvollisuutta toimiluvassa. Toimilupaan voidaan sen sijaan sijoittaa tarvittaessa joitakin yksityiskohtaisempia teknisluonteisia määräyksiä, jotka täydentävät laissa säädettyä. Tästä syystä lain 9 §:ssä pykälässä säädetään, että toimilupaviranomainen voi asettaa toimilupaehton, joka koskee velvollisuutta maksaa edellä mainittu tukiosuus.

Säännöksellä pannaan yhdessä 32, 34 ja 35 §:n kanssa toimeen postidirektiivin 7 artikla ja direktiivin liite I.

34 §. *Korvauksen hakeminen ja yleispalvelun nettokustannusten laskeminen.* Pykälän 1 momentin mukaan yleispalvelun tarjoaja voi esittää vaatimuksen edellä 33 §:ssä tarkoitettujen kustannusten korvaamisesta. Vaatimus tulee osoittaa liikenne- ja viestintäministeriölle. Korvausta maksetaan taannehtivasti enintään vuoden ajalta vaatimuksen esittämisestä.

Pykälän 2 momentin mukaan liikenne- ja viestintäministeriön tulee pyytää Viestintävirastoa laskemaan yleispalvelun nettokustannukset, jos yleispalvelun tarjoaja sitä vaatii ja jos yleispalvelun tarjoaja osoittaa todennäköiseksi, että yleispalvelun tarjonta muodostaa sille kohtuuttoman taloudellisen rasitteen. Viestintäviraston olisi tällaisessa tapauksessa laskettava vaatimuksen esittäneen yleispalvelun tarjoajan yleispalvelun nettokustannukset noudattaen postidirektiivin liitteen I määräyksiä ja muita jäljempänä 35 §:n valtuuden perusteella annettuja tarkempia säännöksiä.

Pykälän 3 momentin mukaan yleispalvelun tarjoaja on velvollinen toimittamaan Viestintävirastolle nettokustannusten laskemisessa tarvittavat tiedot. Viestintävirasto ei ole nettokustannuksia laskiessaan sidottu yleispalvelun tarjoajan ilmoittamiin tietoihin tai sen kustannuslaskennassa käytettyihin periaatteisiin. Yrityksen kustannuslaskentaperiaatteet ja laskelmat eivät nettokustannuslaskennassa rajoita Viestintäviraston toimivaltaa määritellä huomioon otettavat kustannukset ja muut seikat. Jos yritys on laatinut kustannuslaskentaperiaatteensa edellä 28 §:ssä säädettyjen periaatteiden sekä Viestintäviraston määräysten ja muiden ohjeiden mukaisesti, nettokustannusten laskennan tulisi kuitenkin lähtökohtaisesti perustaa yrityksen kustannuslaskentajärjestelmään.

Säännöksellä pannaan yhdessä 32, 33 ja 35 §:n kanssa toimeen postidirektiivin 7 artikla ja direktiivin liite I.

35 §. *Asetuksenantovaltuus.* Pykälän mukaan tarkempia säännöksiä nettokustannusten laskemisesta voidaan tarvittaessa antaa valtioneuvoston asetuksella. Asetuksessa säädettäisiin seikoista, jotka liittyvät nettokustannusten laskentaan käytännössä ja jotka ovat luonteeltaan teknisiä.

Säännöksellä pannaan yhdessä 32 – 34 §:n kanssa toimeen postidirektiivin 7 artikla ja direktiivin liite I.

7 luku. Postiyritysten yhteistoiminta ja tietojärjestelmät

36 §. *Erehdyksessä jätettyjen kirjelähetysten välittäminen.* Pykälän mukaan postiyritys on velvollinen huolehtimaan, että sen välitettäväksi erehdyksessä jätetty kirjelähetys toimitetaan muun postiyrityksen välitettäväksi, jos kirjelähetysten vastaanottajan osoitepaikka ei sijaitse ensiksi mainitun postiyrityksen toimilupa-alueella.

Pykälässä säädettävä yhteistoimintavelvoite koskee vain tilanteita, joissa on kyse erehdyksestä. Säännös perustuu voimassa olevan postipalvelulain 28 §:n 1 momenttiin. Kun säännöstä käsiteltiin liikennevaliokunnassa, valiokunta piti tärkeänä sitä, että postiyritys ei pysty sen turvin laajentamaan toimilupa-alueitaan siitä, mitä toimiluvassa on määritelty. Tästä syystä säännös rajoitettiin koskemaan tilanteita, joissa on kyse erehdyksestä.

Postiyritys ei pystyne yleensä selvittämään, onko verkkoon tullut lähetys jätetty erehdyksessä vai tahallisesti. Ellei muuta voida osoittaa, on lähdeittävä siitä oletuksesta, että kyse on erehdyksestä. Postiyritysten on pyrittävä minimoimaan tällaiset erehdykset kaikin käytettävissään olevin keinoin. Niiden on erityisesti huolehdittava siitä, että niiden keräilypisteet ja toiminta-alue on merkitty selvästi. Postiyrityksen, joka joutuu

välittämään muiden lähetyksiä, tulee hinnoitella välittäminen kustannussuuntautuneesti. Sen tulee myös käyttää avoimia ja syrjimättömiä ehtoja. Kustannussuuntautuneella hinnalla sekä avoimilla ja syrjimättömillä ehdoilla tarkoitetaan tässä pykälässä samaa kuin muualla tässä laissa.

Säännöksellä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 11 a artikla.

37 §. *Postinumerojärjestelmä.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi postinumerojärjestelmää koskevista velvollisuuksista. Voimassa oleva postipalvelulaki ei sisällä postinumerota koskevia säännöksiä. Postinumerojärjestelmään pääsyä koskeva sääntely on tarpeen, koska postidirektiivin 11a artiklan nojalla jäsenvaltioiden tulee varmistaa avoin ja syrjimätön pääsy postialan infrastruktuurin osiin, jos se on tarpeen käyttäjien edun suojelemiseksi ja/tai tehokkaan kilpailun edistämiseksi. Yksi mainituista infrastruktuurin osista on postinumerojärjestelmä. Postinumerojärjestelmää koskeva sääntely on tarpeen luoda sen varmistamiseksi, että muut postiyrietykset saavat järjestelmästä tarvitsemansa tiedot.

Postinumerot ovat muotoutuneet ajan kuluessa yleispalvelun tarjoajan toiminnan ohjauksjärjestelmäksi. Samaa postinumerojärjestelmää käytetään myös monessa muussa yhteiskunnan toiminnassa, joten sen muutoksilla on vaikutusta esimerkiksi väestötietojärjestelmään. Ehdotetulla sääntelyllä ei puututa järjestelmän perusteisiin, vaan sääntelyn tarkoituksena on varmistaa, että muut toimijat saavat järjestelmästä toiminnassaan tarvitsemansa tiedot.

Pykälän 1 momentissa veloitetaan toimilupaviranomainen huolehtimaan siitä, että postitoiminnan hoitamiseksi ylläpidetään postinumerojärjestelmää. Momentin mukaan toimilupaviranomaisen tulee antaa postinumerojärjestelmän ylläpitämistä koskeva määräys toimiluvassa postiyritykselle siten kuin 9 §:ssä säädetään. Velvoite voidaan luonnollisesti asettaa vain yhdelle yritykselle, koska maassa ei voi olla useita postinumerojärjestelmiä. Käytännössä postinumerojärjestelmää koskeva toimilupaehto on luontevinta asettaa yleispalvelun tarjoajalle, jonka prosessien ohjaamisen välineeksi nykyinen postinumerojärjestelmä on luotu. Säännöksellä ei siten ole tarkoitus muuttaa nykyistä käytäntöä.

Suomessa postinumerojärjestelmä koostuu vain numeroista, kun taas monissa muissa maissa se sisältää sekä numeroita että kirjaimia. Julkinen postinumerojärjestelmämme voidaan jakaa kahteen postinumeroryhmään: yleiset eli maantieteellisen osoitejärjestelmän postinumerot sekä suurasiakas- eli yrityspostinumerot. Maantieteellinen lähiosoite kuuluu aina ensimmäiseen ryhmään eli yleiseen postinumeroon. Sen lisäksi yleisiä postinumerota käytetään postilokeroiden ja koontipalveluiden postinumeroissa. Ne erotetaan maantieteellisistä postinumeroista erilaisella loppuosalla. Yrityspostinumerot eivät ole sidoksissa tiettyyn osoitepaikkaan, mutta nekin jaetaan lajittelukeskusaluettain. Yrityspostinumerota hyödyntävät sekä yritykset että julkishallinnon toimijat.

Pykälän 1 momentti sisältää lisäksi säännöksen, jolla veloitetaan postinumerojärjestelmää ylläpitävä postiyrietyks noudattamaan, mitä tässä pykälässä säädetään.

Pykälän 2 momentin mukaan postinumerojärjestelmää ylläpitävän postiyrityksen tulee pitää postinumerojärjestelmänsä sisältämiä tietoja julkisesti nähtävillä. Postiyrityksen tulee lisäksi luovuttaa tietoja postinumerojärjestelmästä postitoiminnan hoitamiseksi käyttökelpoisessa muodossa, kustannussuuntautuneella hinnalla sekä avoimin ja syrjimättömin ehdoin. Kustannussuuntautuneella hinnalla sekä avoimilla ja syrjimättömillä ehdoilla tarkoitetaan tässä pykälässä samaa kuin muualla tässä laissa.

Postinumerojärjestelmän sisältämiä tietoja tulee pitää julkisesti nähtävillä esimerkiksi siksi, että postin lähettäjä pystyy tarkistamaan oikean postinumeron. Tämä palvelee postinkulun varmuutta. Julkisesti nähtävillä postinumeroita voidaan pitää esimerkiksi yrityksen internet-sivuilla. Hyvään palveluun kuuluu, että postinumeroista saa tietoa pyydettyä myös paperimuodossa ja puhelimitse esimerkiksi palvelunumerosta.

Velvollisuus luovuttaa tietoja koskee sellaisia tilanteita, joissa esimerkiksi toiset postiyrietykset tai suurasiakkaat tarvitsevat muita kuin yksittäisiä postinumerotietoja. Näitä voivat olla esimerkiksi yrityspostinumeroita koskevat tiedot. Yrityspostinumeroa käyttävä yritys saa käyttöoikeuden kyseiseen postinumeroon sekä yritykselle osoitteen avulla tehtävän erillisajittelutyön. On kuitenkin mahdollista, että yritys haluaa teettää lajittelutyön jollakin muulla postiyrityksellä. Tällöin muu postiyritys tarvitsee tiedon niistä osoitteista, jotka ovat yhteydessä kyseiseen yritysnumeroon. Postinumerojärjestelmää ylläpitävä yritys on velvollinen tämän pykälän nojalla luovuttamaan tiedot kustannussuuntautuneella hinnalla sekä avoimin ja syrjimättömin ehdoin.

Pykälän 3 momentissa säädetään siitä, miten postinumerojärjestelmän muutoksista tulee tiedottaa. Momentissa säädetään ensinnäkin yleisestä tiedotusvelvollisuudesta. Momentin mukaan postiyrityksen tulee tehokkaasti tiedottaa postinumeroa koskevasta muutoksesta viimeistään kolme kuukautta ennen muutoksen voimaantuloa. Tehokkaana yleisenä tiedottamisena voidaan pitää asian ilmoittamista postiyrityksen internet-sivuilla.

Momentissa säädetään lisäksi erityisestä tiedotusvelvollisuudesta postinumeroiden muutostapauksissa. Myös tässä momentissa mainituille tahoille tulee tiedottaa muutoksesta kolme kuukautta ennen muutoksen voimaantuloa. Erityinen tiedottamisvelvollisuus edellyttää, että muutos annetaan tiedoksi yksilöllisesti esimerkiksi kirjeellä.

Momentin 1 kohdan mukaan muutoksesta on tiedotettava niille käyttäjille, joita muutos koskee. Näitä ovat kaikki ne, joiden osoite muuttuu postinumeron muutoksen johdosta. Kukin postinsaaja vastaa kuitenkin itse siitä, että tiedottaa muuttuneesta osoitteestaan lähettäjiille. Momentin 2 kohdassa säädetään velvollisuus ilmoittaa postinumeron muuttumisesta niille kunnille, joita muutos koskee. Kunnat vastaavat alueellaan osoitenimistä ja niiden antamisesta. Kunnat saattavat myös itse tai asukkaiden aloitteesta ehdottaa postinumeroihin taikka postinumeroalueiden nimiin tai rajoihin muutoksia. Momentin 3 kohdassa velvoitetaan yritys tiedottamaan muutoksesta muille postiyrityksille. Tämä on tarpeen, jotta muut postiyrietykset pystyvät pitämään tietonsa ajan tasalla ja käyttämään postinumerojärjestelmää postinkulun varmuuden turvaavalla tavalla. Momentin viimeisen 4 kohdan mukaan tieto tulee toimittaa erikseen myös väestötietojärjestelmän ylläpitäjille. Velvollisuus on tarpeen, koska postinumeroita käytetään myös väestötietojärjestelmässä.

Pykälän 4 momentin mukaan 3 momentissa säädettyjä määräaikoja ei sovelleta muutokseen, joka koskee vain yksittäistä postinsaajataloutta tai suurasiakkaan postinumeroa, joka ei ole sidoksissa yleiseen maantieteelliseen postinumerojärjestelmään. Tällaisilla muutoksilla ei ole yleensä sellaista laajempaa merkitystä, jonka vuoksi tiedottaminen tulisi hoitaa yhtä paljon ennen muutoksen tekemistä kuin yleensä.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 11a artikla.

38 §. *Osoiterekisteri.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi osoiterekisteristä osin samalla tavoin kuin voimassa olevassa laissa. Ehdotettu pykälä perustuu postipalvelulain 40 §:ään. Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uutta tietojen luovutusta koskevaa sääntelyä.

Osoiterekisteri on yksi niistä postialan infrastruktuurin osista, joihin tulee varmistaa avoin ja syrjimätön pääsy postidirektiivin 11a artiklan nojalla. Tietojen saanti osoiterekisteristä on tarpeen varmistaa myös muille postiyrityksille, koska postilähetysten perille toimittaminen on riippuvainen osoitteiden oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta.

Pykälän 1 momentin mukaan postiyrityksellä on oikeus ylläpitää postitoiminnan hoitamiseksi ja muiden kuin postitoimintaan kuuluvien lähetysten välittämiseksi postin saajia koskevaa osoiterekisteriä. Postiyritys on siten henkilötietolaissa tarkoitettu vastuullinen rekisterinpitäjä.

Postiyrityksellä on oikeus pitää osoiterekisteriä, jotta postitoimintaa pystytään hoitamaan ja lähetykset pystytään saattamaan vastaanottajille näiden oikeaan osoitteeseen. Vastaavasta oikeudesta säädetään voimassa olevan postipalvelulain 40 §:ssä. Voimassa olevan säännöksen mukaan rekisteri voi koskea sekä postin saajia että lähettäjiä. Lähettäjiä koskevia tietoja ei kuitenkaan ole tarpeen tallettaa rekisteriin. Postin saajia koskevia tietoja taas on tarpeen käyttää sekä tässä laissa tarkoitetun postitoiminnan hoitamiseen että muiden kuin postitoimintaan kuuluvien lähetysten välittämiseen. Postiyrityksen on esimerkiksi voitava käyttää osoiterekisteriä pakettien perille toimittamiseen, vaikka kyse ei olisi yleispalvelupaketeista eivätkä ne siten kuuluisi tämän lain alaan. Tästä syystä rekisterin tarkoitukseen ehdotetaan lisättäväksi tietojen käyttäminen myös muiden kuin postitoimintaan kuuluvien lähetysten välittämiseen.

Postitoiminnan hoitamisessa ja muiden kuin postitoimintaan kuuluvien lähetysten välittämässä osoiterekisterin tietoja tarvitaan tyypillisesti silloin, jos osoite on merkitty rekisteriin epätäydellisesti tai väärin. Postiyrityksellä on velvollisuus jäljempänä 54 §:ssä säädetyllä tavalla selvittää tällaisen lähetysten oikea osoite oman rekisterinsä tietojen avulla.

Momentin mukaan postiyritys voi sopia osoiterekisterin ylläpidosta toisen yrityksen kanssa. Säännös on uusi ja mahdollistaa sen, että yleispalvelun tarjoajan ei tarvitse itse hoitaa rekisterin ylläpitoa, vaan se voi antaa sen toisen yrityksen tehtäväksi. Erillinen yritys voi olla esimerkiksi yleispalvelun tarjoajan samaan konserniin perustama yritys. Monen toimijan ympäristössä se voisi olla myös esimerkiksi sopimuksella perustettu yhteisyritys, joka hoitaisi kaikkien toimijoiden osoiterekistereitä ja jonka tietoihin kaikilla postiyrityksillä olisi samanlainen oikeus päästä. Momentin mukaan tämän lain osoiterekisteriä koskevia säännöksiä sovelletaan myös rekisterin ylläpidosta sopimuksen tehneeseen yritykseen. Sääntely on tarpeen ulottaa myös rekisterinpitäjä hoitavaan muuhun yritykseen, jotta sitä koskisivat samat oikeudet ja velvollisuudet kuin postiyritystä sen itse hoitaessa osoiterekisteriään. Kuluttajan näkökulmasta on käytännöllisintä, että tietoja voidaan antaa ja saada aina silti myös postiyrityksen kautta, jotta asiointia ei tarvitse hoitaa useassa eri pisteessä.

Pykälän 2 momentissa säädetään osoiterekisterin merkittävien tietojen sisällöstä sekä oikeudesta saada tiedot väestötietojärjestelmästä. Momentin mukaan osoiterekisteriin talletetaan postin saajan nimi- ja osoitetietojen lisäksi henkilötunnus sekä muut lähetysten perillemenon turvaamiseksi ja postin saajan oikeuksien turvaamiseksi välttämättömät tiedot. Henkilötunnusta tarvitaan, jotta samannimiset henkilöt pystytään erottamaan toisistaan. Säännökseen ehdotetaan lisättäväksi oikeus tallettaa rekisteriin muita tietoja, koska säännöksen on tarkoitus kattaa kaikki ne tiedot, jotka rekisteriin voidaan merkitä. Lähetysten perillemenoa ei vielä voida varmistaa nimi- ja osoitetietojen sekä henkilötunnuksen avulla. Näiden lisäksi osoiterekisteriin on voitava merkitä tietoja esimerkiksi jakelun keskeytyksistä. Esimerkkinä postin saajan oikeuksien turvaamiseksi välttämättömistä tiedoista ovat tiedot postin saajan käyttämästä kielestä ja osoitteen luovutuskiellosta. Esimerkiksi osoitteen luovutuskieltoa on käytännössä mahdotonta toteuttaa, ellei siitä voi tehdä merkintää osoiterekisteriin.

Momentin mukaan yleispalvelun tarjoajalla on oikeus postitoiminnan hoitamista varten saada väestötietojärjestelmästä henkilötunnukset ja niiden muutokset, etu- ja sukunimet sekä niiden muutokset ja tieto muutosajankohdasta, syntyneiden, maahan muuttaneiden ja osoiterekisterissä ilman osoitetta olevien henkilöiden osoitetiedot, tiedot syntyneistä ja kuolleista henkilöistä ja postin saajien äidinkielestä sekä tiedot kaavoituksen ja haja-asutusalueiden osoitekehityksen myötä syntyvistä osoitteista ja niiden muutoksista, rakennusten koordinaateista, rakennus- ja kiinteistötunnuksista, rakennusluokituksesta sekä rakennus- ja kiinteistötietojen muutoksista ja muutosten ajankohdasta. Tiedonsaantioikeus koskee kaikkia väestötietojärjestelmään rekisteröityjen henkilöiden edellä mainittuja tietoja lukuun ottamatta henkilöitä, joilla on voimassa oleva väestötietolain mukainen turvakielto.

Voimassa olevan postipalvelulain 40 §:n 2 momentissa säädetään myös yleispalvelun tarjoajan oikeudesta saada tietyt tiedot väestötietojärjestelmästä. Ehdotetussa säännöksessä laajennetaan yleispalvelun tiedonsaantioikeutta nykyisestä. Laajennus on tarpeen, koska postilähetysten perillemenon varmistaminen edellyttää, että väestötietojärjestelmästä on mahdollisuus saada myös muita kuin voimassa olevassa laissa mainittuja tietoja. Asiasta ehdotetaan säädettäväksi lain tasolla sen varmistamiseksi, että yleispalvelun tarjoaja saa kyseiset tiedot. Tietojen saantioikeus rajataan nykyiseen tapaan yleispalvelun tarjoajaan, koska tälle on asetettu velvollisuus tarjota palveluita kaikille toimialueensa postipalvelun käyttäjille. Postiyriyksen osoiterekisteritiedot voivat yleensä perustua esimerkiksi asiakkuuteen, postiyriyksen jakelutuotantoon ja tuotantosuunnitteluun. Mahdollisesti myös kunnat sekä talo- ja kiinteistöyhtiöt voivat toimia tietolähteinä.

Pykälän 3 momentissa säädetään rekisteritietojen käyttämisestä ja luovuttamisesta. Säännös vastaa pääosin postipalvelulain 40 §:n 3 momenttia. Säännöksessä kielletään postiyriystä luovuttamasta edelleen postin saajan henkilötunnusta. Voimassa olevan lain mukainen kielto luovuttaa edelleen muuta vastaavaa tunnusta ehdotetaan poistettavaksi, koska sillä tarkoitetaan yritystunnuksia, joita ei ole tarpeen suojata samalla tavoin kuin henkilötunnuksia.

Pykälän 4 momentti koskee postiyriyksen velvollisuutta luovuttaa osoiterekisterin tietoja toiselle postiyriykselle. Momentin mukaan osoiterekisteriä ylläpitävän postiyriyksen ja sen kanssa osoiterekisterin ylläpidosta sopimuksen tehneen yrityksen on pyynnöstä luovutettava postin saajalta tai viranomaiselta saadut postin saajien nimi- ja osoitetiedot sekä tiedot jakelun muutoksia koskevista toimeksiannoista toiselle postiyriykselle, jos tämä tarvitsee niitä postitoimintansa hoitamiseksi. Luovutusvelvollisuus koskee siten postiyriyksen lisäksi myös sellaista yritystä, joka hoitaa postiyriyksen osoiterekisteriä. Osoiterekisterin teknisenä ylläpitäjänä toimiva yritys ei kuitenkaan voi luovuttaa tietoja omissa nimissään, vaan sopimuksen tietojen luovutuksesta tekee aina postiyriyksen. Luovutusvelvollisuuden alaiset tiedot on tarkoitus luetella säännöksessä kattavasti. Jakelun muutoksia koskevilla toimeksiannoilla tarkoitetaan esimerkiksi jakelun keskeytystä koskevia tietoja tai edelleenlähettämissopimuksia. Tällaiset tiedot tulee antaa toiselle postiyriykselle postin virheettömän jakelun varmistamiseksi.

Momentin mukaan postiyriyksen on pyynnöstä luovutettava myös ajantasaisesti mainituissa tiedoissa tapahtuvat muutokset. Esimerkiksi nimenmuutokset ja osoitteenmuutokset ovat postin jakelun kannalta olennaisia tietoja. Luovutus tulee tehdä pyynnöstä, millä tarkoitetaan joko yksittäistä pyyntöä tai esimerkiksi tietojen säännöllisestä päivittämisestä tehtyä sopimusta. Luovutusvelvollisuuden ajantasaisuudella tarkoitetaan sitä, että luovutusta ei voida viivästyttää tarpeettomasti, vaan tiedot pitää luovuttaa siten kuin siitä on sovittu. Luovutuksen aikaväli on rekisterinpitäjän ja postiyriyksen sovittavissa.

Momentin mukaan tiedot on luovutettava postitoiminnan hoitamiseksi käyttökelpoisessa muodossa sekä kustannussuuntautuneella hinnalla ja avoimin ja syrjimättömin ehdoin. Käyttökelpoisella muodolla tarkoitetaan sitä, että tietoja ei saa luovuttaa sellaisessa muodossa, joka tekisi niiden käyttämisen postitoiminnassa mahdottomaksi. Luovutuksen saava postiyritys ei kuitenkaan voi määrätä tietoja luovutettavaksi esimerkiksi vain sellaisen ohjelmiston välityksellä, jota se itse käyttää. Kustannussuuntautuneen hinnan sekä avoimien ja syrjimättömien ehtojen vaatimuksella taas tarkoitetaan samaa kuin muualla tässä laissa.

Pykälän 5 momentin mukaan rekisteröity voi tässä pykälässä säädetyn estämättä kieltää henkilötietojensa luovuttamisen osoitteiden tarkistamis- ja korjaamispalvelujen yhteydessä. Säännös vastaa voimassa olevan postipalvelulain 40 §:n 3 momenttia. Vain termi käyttäminen ehdotetaan korvattavaksi täsmällisyyden vuoksi termillä luovuttaminen ja käyttäminen termillä luovuttaminen.

Pykälän 6 momentin mukaan postiyrityksen on poistettava osoiterekisterissä oleva aiempi tieto viimeistään kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun postiyritys on saanut tiedon siinä tapahtuneesta muutoksesta. Momentti vastaa sisällöltään postipalvelulain 40 §:n 4 momenttia. Siihen ehdotetaan kuitenkin tehtäväksi täsmennys, jolla selvennetään, että poistamisvelvollisuus koskee vain vanhentunutta tietoa.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 11a artikla.

39 §. *Jakelussa käytettävät laitteet ja rakennelmat.* Pykälän 1 momentissa säädetään postiyrityksen velvollisuudesta järjestää toiselle postiyritykselle pääsy hallinnassaan olevaan postilokeroon tai muuhun sellaiseen rakennelmaan, jossa postin saajan osoitepaikka sijaitsee. Käytännössä pykälässä tarkoitettuja rakennelmia ovat erityisesti postilokerot, sillä ne sijaitsevat postiyrityksen tiloissa. Postilokerot ovat sellainen postialan infrastruktuurin osa, joihin tulee varmistaa avoin ja syrjimätön pääsy postidirektiivin 11a artiklan nojalla. On tarpeen varmistaa, että myös muut postiyritykset pääsevät jakamaan postilähetyksiä postilokeroihin. Käytännössä säännös koskee jakelua sellaisiin osoitteisiin, jotka eivät ole sidoksissa maantieteelliseen osoitepaikkaan.

Pääsyn järjestämisellä ei tarkoiteta pykälässä välttämättä fyysistä pääsyä siihen tilaan, jossa postilokerot tai muuta rakennelmat sijaitsevat. Säännöksen mukaan postiyritys voi järjestää pääsyn valitsemallaan tavalla, joka ei kuitenkaan saa muodostaa estettä toisen postiyrityksen toiminnalle. Pääsy voidaan säännöksen nojalla järjestää esimerkiksi siten, että postiyrityksen työntekijä toimittaa lähetyksen postilokeroon. Pääsyä ei saa rajoittaa sellaisin ehdoin, jotka estävät toisen postiyrityksen toimintaa. Esimerkkinä toiminnan esteenä olevasta ehdosta voisi olla pääsyn rajoittaminen vain tiettyyn vähäiseen aikaan.

Pykälässä säädetään lisäksi, että pääsy tulee toteuttaa kustannussuuntautuneella hinnalla sekä avoimin ja syrjimättömin ehdoin. Kustannussuuntautuneen hinnan sekä avoimien ja syrjimättömien ehtojen vaatimuksella tarkoitetaan samaa kuin muualla tässä laissa.

Pykälän 2 momentin mukaan yleispalvelun tarjoajan on annettava toiselle postiyritykselle kaikki tämän postitoiminnan hoitamisessa tarpeelliset tiedot postilaatikoiden sijainnista. Jäljempänä 44 §:n mukaan kirjepalveluiden yleispalvelun tarjoaja määrittelee postilaatikoiden sijainnin. Säännöksellä varmistetaan, että myös muu postiyritys saa yleispalvelun tarjoajalta tiedot postilaatikoiden sijainnista oman postitoimintansa hoitamiseksi. Tiedonantovelvollisuus koskee kaikkia sellaisia sijaintitietoja, jotka ovat postiyrityksen toiminnassa tarpeen.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 11a artikla.

8 luku. Lähetysten vastaanotto ja jakelu

40 §. *Kirjelähetysten vastaanotto, välitys ja takavarikointi.* Pykälässä säädettäisiin postiyrityksen velvollisuudesta vastaanottaa kirjelähetykset välitettäväksi. Lisäksi pykälä sisältäisi ne perusteet, joilla postiyritys voisi kieltäytyä vastaanottamasta tai välittämästä lähetystä.

Pykälä vastaa suurelta osin voimassa olevan postipalvelulain 11 §:ää. Vain pykälän 5 kohtaan ehdotetaan tehtäväksi lisäys, jonka mukaan postiyritys voi kuitenkin kieltäytyä vastaanottamasta tai välittämästä kirjelähetyksestä, jos muu kuin yleispalveluun kuuluva lähetys tai vakuuttamaton yleispalvelulähetys sisältää rahaa, arvopapereita tai muuta arvokasta. Lisäyksen nojalla rahaa, arvopapereita tai muuta arvokasta sisältöä voidaan lähettää vain vakuutetuissa yleispalvelukirjeissä. Muissa kuin yleispalveluun kuuluvissa kirjelähetyksissä rahaa ei voitaisi lähettää enää sittenkään, vaikka lähetys vakuutettaisiin. Säännöksen muuttaminen on tarpeen, koska postipalveluita ei ole tarkoitettu käytettäväksi laajamittaiseen rahalähetysten välittämiseen. Arvokuljetukset muodostavat riskin postiyritykselle ja sen työntekijöille ja vaatisivat sellaisia turvatoimia, jotka eivät ole tarpeen postiyrityksen perustoiminnassa. Vakuutettua yleispalvelulähetystä ei voida käyttää rahan kuljettamiseen laajasti, koska yleispalveluun kuuluva käteismaksullinen kirje ei ole yrityksille tarkoituksenmukainen lähetysmuoto.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 3 – 5 artiklat.

41 §. *Toimitusehdot.* Pykälässä säädetään postiyrityksen velvollisuudesta julkaista toimitusehdot ja määrittellään niiden sisältö. Lisäksi pykälä sisältää hinnastoa sekä postipalveluista tehtävää tarjousta koskevaa sääntelyä. Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan postipalvelulain 24 §:ää.

Pykälän 1 momentin mukaan postiyrityksen on laadittava toimitusehdot. Velvollisuudesta ehdotetaan lisättäväksi nimenomainen säännös selvyuden vuoksi. Lisäyksellä ei muuteta vallitsevaa oikeustilaa. Momentti sisältää lisäksi sääntelyä toimitusehtojen julkaisemisesta. Momentin mukaan toimitusehdot tulee julkaista yrityksen internet-sivuilla ja pitää lisäksi pyynnöstä saatavilla paperimuodossa ilman korvausta. Toimitusehdot on tarpeen julkaista yrityksen internet-sivuilla, koska sen kautta ne ovat laajasti saatavilla. Lisäksi toimitusehdot tulee pitää saatavilla paperimuodossa, kuten nykyisinkin.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi kielellisiä muutoksia. Ehdotuksessa käytettävien käsitteiden yhtenäistämiseksi pykälässä ehdotetaan voimassa olevan lain ilmaisu asiakas korvattavaksi ilmaisulla postipalvelun käyttäjä.

Pykälän 3 momentti vastaa pienin kielellisin muutoksin voimassa olevan postipalvelulain 24 §:n 3 momenttia.

Pykälän 4 momentin tiedotusvelvollisuus vastaa sisällöltään voimassa olevaa postipalvelulakia. Momentin mukaan käyttäjille tulee tiedottaa uusista toimitusehdoista vähintään kuukautta ennen niiden voimaantuloa. Voimassa olevan postipalvelulain 24 §:n 4 momentin nojalla toimitusehdot tulee toimittaa Viestintäviraston hyväksyttäväksi. Jotta ehdot voidaan hyväksyä, kuluttaja-asiamiehen tulee antaa niitä puoltava lausunto. Menettelystä ehdotetaan luovuttavaksi, koska toimitusehtojen etukäteinen hyväksyminen on poikkeuksellinen käytäntö eikä se ole käytössä muilla aloilla. Viestintävirasto voi suoraan valvontavaltuuksiensa nojalla valvoa sitä, että postiyrityksen toimitusehdot täyttävät laissa säädetyt edellytykset ja että ne eivät ole postipalvelulain säännösten vastaiset.

Pykälällä pannaan täytäntöön postidirektiivin 6 artikla.

42 §. *Postipalveluiden laadun tarkkailu.* Pykälässä säädetään postiyrityksen velvollisuudesta julkaista palvelun laatua ja valitusten määrää koskevat tiedot. Pykälä perustuu voimassa olevan postipalvelulain 25 §:ään. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi lisäys, jonka mukaan tiedot on toimitettava tiedoksi Viestintävirastolle. Säännöksellä varmistetaan, että postiyritys toimittaa tiedot valvovalle viranomaiselle.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös laatustandardin toteutumista mittaavan tutkimuksen tekemisestä. Säännöksen mukaan tutkimus on teetettävä yleispalvelun tarjoajasta riippumattomalla taholla. Tarkoituksena ei ole muuttaa nykyistä käytäntöä, vaan ainoastaan säätää se laintasoiseksi velvollisuudeksi ja toimeenpanna direktiivin säännös.

Pykälällä pannaan täytäntöön postidirektiivin 16 ja 19 artikla.

43 §. *Jakelu.* Pykälä sisältää erinäisiä lähetysten jakelua koskevia säännöksiä, jotka perustuvat suurelta osin voimassa olevan postipalvelulain säännöksiin.

Pykälän 1 momentissa säädetään siitä, mihin kirjelähetykset tulee jakaa yhtäältä pientaloissa ja toisaalta kerrostaloissa. Säännöksen mukaan pientaloihin jaettavat kirjelähetykset tulee kantaa postilaatikkoon, joka sijaitsee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisen matkan päässä postin saajan osoitepaikasta. Säännöksessä ehdotetaan ilmaus jakaa korvattavaksi ilmauksella kantaa. Ehdotettu muutos on kielellinen eikä sillä ole tarkoitus muuttaa nykyistä oikeustilaa.

Pykälän 1 momentin mukaan kerrostalojen asuinhuoneistoihin jaettavat kirjelähetykset tulee kantaa huoneistokohtaisiin postiluukkuihin. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siltä osin, että velvollisuus jakaa kirjelähetykset huoneistokohtaisiin postiluukkuihin koskisi vain asuinhuoneistoja. Liikehuoneistoihin jaeltaessa voitaisiin siten käyttää lokerikkoja, laatikkoa tai muuta sellaista tapaa, josta postiyritys ja vastaanottaja ovat sopineet. Vastaava käytäntö on nyt kirjattu Viestintäviraston valtakunnallisiin jakeluohjeisiin. Myös kerrostalojen asuinhuoneistojen postit voitaisiin kantaa lokerikkoihin, jos postin saajat ja postiyritys pääsisivät siitä sopimukseen. Taloyhtiö voisi siten tehdä postiyrityksen kanssa sopimuksen lokerikkojakelun käyttämisestä.

Pientalojen ja kerrostalojen jakelua koskeva sääntely perustuu voimassa olevan postipalvelulain 12 §:n 1 momenttiin.

Pykälän 2 momentin mukaan jakelupaikkaa määriteltäessä voidaan lisäksi ottaa huomioon paikalliset olosuhteet, postin saajan henkilökohtaiset erityistarpeet tai muut tarkoituksenmukaiset perusteet. Pykälä vastaa voimassa olevan postipalvelulain 12 §:n 2 momenttiin sisältyvää säännöstä. Säännöksessä käytetty ilmaus jakelutapa ehdotetaan korvattavaksi ilmauksella jakelupaikka. Jakelupaikka vastaa paremmin säännöksen tarkoitusta. Jakelutavalla tarkoitetaan yleisemmin sitä, miten jakelu suoritetaan ja mitä kulkuvälinettä siinä käytetään.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan uutta säännöstä, jonka mukaan henkilökohtaisista erityistarpeista postin saajan liikuntaesteisyys ja vähintään 80 vuoden ikä otetaan huomioon Viestintäviraston määräyksessä tarkemmin määriteltävällä tavalla. Voimassa olevat Viestintäviraston antamat valtakunnalliset ohjeet ja suositukset postinjakelun järjestelyistä sisältävät ohjeita siitä, miten tällaiset henkilökohtaiset ominaisuudet tulee ottaa jakelussa huomioon. Ohjeiden mukaan liikuntaesteisellä sekä 75 vuotta täyttäneellä postin saajalla on pyynnöstä oikeus saada postinsa jaetuksi joko tontin rajalle ajo- tai kulkuliittymään sijoitettuun postilaatikkoon tai huoneistokohtaiseen postiluukkuun.

Poikkeavan postinjakelun edellytys on ohjeiden mukaan, että jokainen saman talouden postinsaajista on oikeutettu poikkeavaan postinjakeluun. Kuitenkin liikuntaesteinen tai 75 vuotta täyttänyt postin saaja, joka yhteistaloudessa asuessaan joutuu säännönmukaisesti tai toistuvasti olemaan yksin siten, että hänen postin noutamisensa huomattavasti vaikeutuu, on oikeutettu edellä mainittuun palveluun.

Lähtökohtana ehdotuksessa on, että 2 momentissa tarkoitettuja henkilökohtaisia perusteita ovat nimenomaisesti mainitut liikuntaesteisyys ja vähintään 80 vuoden ikä. Ikärajaa ehdotetaan nostettavaksi nykyisen ohjeen mukaisesta, koska 75 vuoden ikää ei vielä pidetä sellaisena, että sen nojalla olisi syytä automaattisesti turvautua poikkeavaan jakeluun. Poikkeavaan jakeluun on oikeutettu postipalvelulakia sovellettaessa vain jommallakummalla säännöksessä mainituista perusteista. Vain mainittuja syitä on erikseen käsitelty henkilökohtaisina erityistarpeina myös Viestintäviraston jakeluohjeissa. Säännös sisältää viittauksen Viestintäviraston määräysenantovaltuuteen, jonka nojalla ohjeet voitaisiin nostaa määräyksen tasolle.

Pykälän 3 momentin mukaan kuitattavien lähetyksien ja postipakettien jakelussa voidaan käyttää saapumisilmoitusta. Säännös vastaa sisällöltään voimassa olevan postipalvelulain 12 §:n 3 momenttiin sisältyvää säännöstä.

Pykälän 4 momentin mukaan postinsaaja voi sopia postiyrityksen kanssa tämän pykälän säännöksistä poikkeavista järjestelyistä kohtuullista maksua vastaan. Pykälä vastaa voimassa olevan postipalvelulain 14 §:n 1 momenttiin sisältyvää säännöstä. Kohtuullisuutta ei tässä arvioida samoin perustein kuin yleispalvelun hinnoittelun valvonnan yhteydessä. Sen sijaan kohtuullisuuteen vaikuttavat vastaavat seikat, joita on selostettu edellä 23 §:n perusteluiden yhteydessä.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 3 artikla.

44 §. *Postilaatikon paikka.* Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädetään postilaatikon paikan määrittämisestä ja asian viemisestä viranomaisen käsiteltäväksi. Voimassa olevan postipalvelulain 14 §:n 1 momentin mukaan postiyrityksen on tehtävä suunnitelma jakelun yksityiskohtaisesta järjestämisestä. Ehdotetun säännöksen mukaan postilaatikon sijainnin määrittelee yleispalvelun tarjoaja. Käytännössä juuri yleispalvelun tarjoaja on myös voimassa olevan sääntelyn aikana määritellyt postilaatikon paikan jakelusuunnitelmissaan. Ehdotetun säännöksen mukaan yleispalvelun tarjoajan on otettava paikkaa määriteltessään huomioon 45 §:ssä asetetut vaatimukset ja 48 §:n nojalla annetut määräykset. Jäljempänä 45 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi siitä, mihin postin jakelussa tarvittavia laitteita ja rakennelmia voidaan sijoittaa. Ehdotetun 48 §:n nojalla Viestintävirastolla taas on oikeus antaa määräyksiä muun muassa laatikoiden sijoittelusta.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että postilaatikon paikkaan tyytymätön asianosainen voi viedä asian kunnan rakennusvalvontaviranomaisen ratkaistavaksi. Sääntely perustuisi sisällöltään voimassa olevan postipalvelulain 23 §:ään. Postilaatikon paikkaa koskevat valitusasiat vietäisiin nykyiseen tapaan kunnan rakennusvalvontaviranomaisen ratkaistaviksi, koska kunnassa on sellaista paikallistuntemusta, jota asian ratkaisemiseen tarvitaan. Momentissa säädetään lisäksi, että yleispalvelun tarjoaja voi viedä postilaatikon paikkaa koskevan erimielisyyden ratkaistavaksi, jos postin saaja ei sijoita postilaatikkoaan sen osoittamaan paikkaan mutta ei riitauta asiaa. Säännös on uusi. Sen nojalla yleispalvelun tarjoaja voisi saattaa kunnan päätettäväksi esimerkiksi sellaiset tapaukset, joissa postin saaja on ottanut postilaatikkonsa kokonaan pois ja noutaa postinsa toimipisteestä mutta ei vie asiaa käsiteltäväksi. Tällaisissa tilanteissa on kohtuullista, että myös yleispalvelun tarjoajalla on mahdollisuus hankkia päätös postilaatikon sijainnista.

Ehdotetun 3 momentin mukaan kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tulee ratkaisussaan ottaa huomioon kysymykseen tulevan paikan muu käyttö, tarkoituksenmukaisen postitoiminnan vaatimukset sekä 45 §:ssä asetetut vaatimukset ja 48 §:n nojalla annetut määräykset. Säännös vastaa sisällöltään voimassa olevan postipalvelulain 23 §:ään sisältyvää säännöstä.

Esityksessä ehdotetaan poistettavaksi sääntely, joka koskee jakelun järjestämistä koskevan suunnitelman tekemistä. Voimassa olevan lain jakelusuunnitelmaa koskeva sääntely on rajoittunut velvollisuuteen tehdä suunnitelma jakelun järjestämisestä, joten sen merkitys on käytännössä ollut melko pieni. Jakelusuunnitelmasta on kuitenkin voitu valittaa Viestintävirastoon erillisen säännöksen nojalla, jolloin Viestintävirasto on joutunut tulkinnalla ottamaan kantaa siihen, millainen suunnitelman tulee olla. Toisaalta postilaatikon paikkaa koskevan erimielisyyden on voinut viedä kunnan rakennusvalvontaviranomaisen ratkaistavaksi. Koska myös jakelusuunnitelmasta valitettaessa valitetaan käytännössä oman postilaatikon paikasta, on ollut jossain määrin hankalaa tehdä rajanvetoa toisaalta jakelusuunnitelmaan ja toisaalta postilaatikon paikkaan kohdistuvien muutoksenhakuasioiden välillä. Ei ole myöskään ollut tarkoituksenmukaista, että sama asia on voitu viedä kahden eri viranomaisen käsiteltäväksi jopa samanaikaisesti. Ehdotetun sääntelyn mukaan valitus kohdistuisi aina postilaatikon paikkaan ja sen käsitelisi Viestintävirasto.

Pykälä on sopusoinnussa postidirektiivin 8 artiklan kanssa.

45 §. *Postin jakelussa tarvittavien laitteiden ja rakennelmien sijoittaminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi velvollisuudesta sallia keräilyssä ja jakelussa tarvittavien laitteiden ja vähäisten rakennelmien sijoittaminen. Pykälässä tarkoitettuja laitteita ja rakennelmia ovat yleensä postilaatikot tai kirjelaatikot. Vallitsevana sijoittelutapana pientaloalueilla on postilaatikoiden ryhmittely. Velvollisuus koskee kuntaa taikka kiinteistön tai rakennuksen omistajaa. Pykälän 1 momentissa säädetään, ettei laitteista tai rakennelmista saa aiheutua tarpeetonta vaaraa liikenteelle eikä olennaista haittaa yleisen alueen kunnossa- ja puhtaanapidolle tai muulle käytölle. Alueen kunnossa- ja puhtaanapitoa ei mainita voimassa olevassa laissa. Se on kuitenkin kunnan yleisen alueen hoitamisen kannalta olennainen seikka, joka on otettava huomioon postilaatikoiden ja kirjelaatikoiden sijoittelussa. Sen vuoksi se ehdotetaan lisättäväksi pykälään. Laatikoita tulee myös voida sijoittaa maantien suoja- tai näkemäalueelle.

Pykälän 3 momentissa viittaus yleisistä teistä annettuun lakiin (243/1954) on muutettava viittaukseksi maantielakiin (503/2005). Muilta osin pykälä vastaa voimassa olevan postipalvelulain 22 §:ää.

Pykälä on sopusoinnussa postidirektiivin 8 artiklan kanssa.

46 §. *Korvaus postilaatikkojen sijoittamisesta.* Ehdotettu pykälä koskee korvausta, joka on suoritettava postilaatikkojen aiheuttamasta haitasta ja vahingosta. Korvaus maksetaan säännöksen mukaan siten kuin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977) säädetään. Korvauksesta tehty sopimus sitoo myös kiinteistön tai rakennuksen myöhempää omistajaa. Säännös vastaa voimassa olevan postipalvelulain 23 §:n 2 momenttia.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

47 §. *Postilähetysten säilyttäminen postin saajan noudettavina.* Pykälässä säädetään postin noutojärjestelyistä siinä tapauksessa, että postilaatikon paikkaa koskeva asia on viety Viestintäviraston käsiteltäväksi. Säännöstä voidaan soveltaa myös niissä tilanteissa, joissa postin vastaanottoa ei ole lainkaan järjestetty. Tällainen tilanne syntyy esimerkiksi

silloin, jos postinsaaja ei siirrä postilaatikkoon jakelusuunnitelman mukaiseen paikkaan mutta hän ei myöskään vie asiaa kunnan rakennusvalvontaviranomaisen käsiteltäväksi.

Pykälän 1 kohdan säännös vastaa pääosin voimassa olevan postipalvelulain 14 §:n 3 momenttia. Säännöksen johdantolauseen loppuun ehdotetaan kuitenkin lisättäväksi maininta muusta vastaavasta noutopisteestä. Muu vastaava noutopiste voi olla tarpeen esimerkiksi silloin, jos erimielisyys koskisi vain sellaisen postiyrityksen toimintaa, jolla ei lainkaan ole omia toimipaikkoja. Tällöin se voisi pitää lähetykset saatavilla muussa noutopisteessä. Noutopisteen tulisi kuitenkin olla järjestetty siten, että se vastaisi toimipistettä. Sen tulisi esimerkiksi olla valvottu luottamuksellisen viestin salaisuuden turvaamisen vuoksi ja lähetyksen tulisi olla saatavissa sieltä samalla tavoin kuin toimipaikasta. Esimerkiksi aukioloaikojen tulisi siten olla tavanomaisen toimipaikan aukioloaikoja vastaavat. Poikkeustapauksissa muu noutopiste voisi olla tarpeen myös silloin, kun alueella on olemassa toimipiste. Tällainen tilanne voi käytännössä syntyä esimerkiksi silloin, jos erimielisyyden vuoksi noudettavia lähetyksiä on pitkän aikaa poikkeuksellisen paljon eikä niitä kyetä säilyttämään toimipisteessä.

Pykälän 2 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi menettelystä silloin, jos postin saaja on puuttunut postin vastaanoton järjestelyihin siten, että postiyritys ei voi jakaa kirjelähetyksiä postin saajan 44 §:n mukaisesti määritellyssä paikassa sijaitsevaan postilaatikkoon. Säännöksen mukaan postiyrityksellä on myös tällöin oikeus säilyttää kirjelähetykset noudettavina toimipaikassa tai muussa vastaavassa noutopisteessä. Postipalvelulaissa vastaavaa sääntelyä ei ole. Säännökselle on tarve sellaisissa tilanteissa, joissa postin saaja esimerkiksi ottaa postilaatikkonsa pois paikaltaan joksikin aikaa, mutta ei riitautu sen paikkaa. On ilmennyt tapauksia, joissa postin saaja on ottanut laatikkonsa pois esimerkiksi loman ajaksi välttyäkseen jakelun keskeytyksestä perittävältä maksulta. Tällaisissa tapauksissa lähetyksiä ei voida pitää perillesaamattomina, koska postin saajan osoitteessa ei ole epäselvyyksiä. Siksi niiden säilyttäminen on järjestettävä samoin kuin riitatilanteissa.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

48 §. *Viestintäviraston määräyksenantovaltuus.* Pykälässä annettaisiin Viestintävirastolle oikeus antaa määräyksiä sellaisista teknisluonteisista asioista, jotka eivät kuulu säänneltäväksi lain tasolla. Voimassa olevan postipalvelulain 14 §:n 2 momentin mukaan Viestintävirasto antaa tarvittaessa yksityiskohtaisemmat yleiset ohjeet kirjelähetysten vastaanotossa ja jakelussa tarvittavien laitteiden ja vähäisten rakennelmien sijoittelusta. Viestintävirasto ei siten voi nykytilanteessa antaa juridisesti velvoittavia säännöksiä. Säännöksen nojalla Viestintävirasto on antanut valtakunnalliset ohjeet ja suositukset postinjakelun järjestelyistä. Ohjeet on annettu viimeksi 3 päivänä maaliskuuta 2006.

Esityksessä ehdotetaan Viestintävirastolle nykyisen ohjeiden antovaltuuden sijasta määräyksenantovaltuutta. Määräyksenantovaltuuden avulla luodaan juridinen sitovuus Viestintäviraston ohjeistukselle, jonka mukaan tähän astikin on käytännössä toimittu. Ehdotetun säännöksen nojalla Viestintäviraston nykyisenkaltaiset normit voidaan nostaa määräyksen tasolle.

Pykälän 1 kohdan mukaan Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä kirjelähetysten vastaanotossa ja jakelussa tarvittavien laitteiden ja vähäisten rakennelmien sijoittelusta. Kohta perustuu voimassa olevan postipalvelulain 14 §:n 2 momenttiin. Kohdan nojalla Viestintävirasto voisi antaa nykyisiä ohjeita vastaavia määräyksiä muun muassa siitä, millaiseen paikkaan postilaatikot ja postilaatikoryhmät voidaan sijoittaa eri alueilla, millaisen etäisyyden päässä postinsaajan asunnosta postilaatikon tulisi sijaita ja miten postilaatikot sijoitetaan teiden varsille.

Pykälän 2 kohdan mukaan Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä paikallisten olosuhteiden, postin saajan henkilökohtaisten erityistarpeiden tai muiden 43 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tarkoituksenmukaisten perusteiden huomioon ottamisesta. Edellä 43 §:n 2 momentissa säädetään, että jakelupaikkaa määriteltäessä voidaan lisäksi ottaa huomioon paikalliset olosuhteet, postin saajan henkilökohtaiset erityistarpeet tai muut tarkoituksenmukaiset perusteet. Kohta perustuu voimassa olevan postipalvelulain 12 §:n 2 momentin säännökseen. Säännöksessä tarkoitettuja paikallisia olosuhteita tai muita tarkoituksenmukaisia perusteita voisivat olla esimerkiksi kulttuuri- tai rakennushistorialliset ja ympäristölliset arvot taikka paikan esteettömyys. Myös muiden viranomaisten suosituksilla voisi olla vaikutusta postilaatikon sijoittamiseen.

Edellä 43 §:n 2 momentissa säädetään lisäksi, että henkilökohtaisista erityistarpeista postin saajan liikuntaesteisyys ja vähintään 80 vuoden ikä otetaan huomioon Viestintäviraston määräyksessä tarkemmin määriteltävällä tavalla. Voimassa olevissa jakeluohjeissa Viestintävirasto on antanut ohjeita, joissa henkilökohtaisina erityistarpeina on otettu huomioon nimenomaan mainitut seikat. Kuten 43 §:n perusteluissa todetaan, lähtökohtana on, että henkilökohtaisista erityispiirteistä poikkeavaan jakeluun oikeuttavia ovat nimenomaan mainitut seikat.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

9 luku. Postiyrityksen vastuu

49 §. *Postiyrityksen vastuu.* Postiyrityksen vastuusta säädetään tässä luvussa ja pykälässä siten, että säännökset perustuvat suurelta osin nykyiseen sääntelyyn. Pykälien rakenteisiin ja osin myös sisältöön ehdotetaan kuitenkin tehtäväksi joitakin muutoksia. Rakenteellisilla muutoksilla ei ole tarkoitus muuttaa vallitsevaa oikeustilaa. Ehdotetussa pykälässä säädetäisiin postiyrityksen korvausvastuun perusteista sekä vastuun alkamisesta ja päättymisestä. Pykälä perustuu voimassa olevan postipalvelulain 19 §:ään.

Vastuukysymyksissä ehdotettua lakia sovelletaan rinnakkain kuluttajansuojalain (38/1978) kanssa silloin, jos on kyse postiyrityksen ja postin lähettäjän välisestä suhteesta ja lähettäjänä on kuluttaja. Myös sopimusvastuuta koskevia periaatteita sovellettaisiin yleisesti suhteessa postin lähettäjään. Sen sijaan postiyrityksen ja postin saajan välisessä suhteessa sovellettaisiin lähinnä vahingonkorvauslakia, koska postiyrityksen ja postin saajan välillä ei yleensä ole sopimussuhdetta.

Pykälän 1 momentin mukaan postiyritys vastaa vahingosta, joka aiheutuu postin lähettäjälle tai saajalle lähetyksen viivästymisestä, katoamisesta tai vahingoittumisesta. Vastuusta vapautumisesta säädetään erikseen jäljempänä 50 §:ssä.

Postiyritys on lähtökohtaisesti velvollinen korvaamaan pykälässä mainitun vahingon, joka aiheutuu minkä tahansa lain piiriin kuuluvan lähetyksen viivästymisestä, katoamisesta tai vahingoittumisesta. Korvauksen hakijan on kuitenkin tavanomaisten vahingonkorvausoikeudellisten periaatteiden mukaisesti voitava näyttää vaatimuksensa perusteet toteen. Tämän vuoksi korvauksen hakijan tulisi käytännössä näyttää ensinnäkin se, että kyseinen lähetys on jätetty postiyrityksen välitettäväksi. Jos kyseessä on seurattava lähetys, sen kulkua pystytään selvittämään aina siitä lähtien, kun lähetys on jätetty välitettäväksi. Jos taas kyseessä on esimerkiksi tavallinen postimerkillä varustettu kirjelähetys, on yleensä hyvin vaikeaa osoittaa, että se on tullut postiverkkoon. Tavallinen kirjelähetys voidaan jättää kirjelaatikkoon eikä sitä pystytä yksilöimään muusta postivirrasta millään tavoin. Siten tavallista kirjettä koskevaa korvausvaatimusta on useimmiten vaikea näyttää toteen ja se voi johtaa vahingonkorvaukseen käytännössä vain poikkeuksellisissa tapauksissa.

Korvausvelvollisuus kuitenkin syntyy niissä tapauksissa, joissa näyttö kyetään esittämään.

Pykälän 2 – 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, kenellä on oikeus korvaukseen missäkin tilanteessa. Massaluonteisessa kuljetustoiminnassa yksiselitteinen sääntely on tarpeen, jotta korvaukseen oikeutetusta ei synny epäselvyyttä. Sääntelyllä voidaan myös välttää sellaisia virhetilanteita, joissa korvausta haettaisiin sekä postiyritykseltä että toiselta osapuolelta.

Pykälän 2 momentti koskee tilannetta, jossa lähetys on viivästynyt. Tällöin oikeus korvaukseen on lähettäjällä tai vastaanottajalla, joka on kärsinyt vahingon viivästyksestä. Vahingonkorvaus on syytä säätää maksettavaksi vahingon kärsineelle, koska viivästyminen voi aiheuttaa vahinkoa tapauskohtaisesti joko lähettäjälle tai vastaanottajalle.

Pykälän 3 momentissa säädetään vahingonkorvauksesta lähetyksen kadottua. Ehdotetun säännöksen mukaan oikeus korvaukseen on tällöin lähettäjällä. Vahingonkorvaus maksettaisiin tällöin sillä perusteella, että lähetys on ollut kadotessaan lähettäjän määräysvallassa.

Ehdotetussa 4 momentissa säädetään tilanteesta, jossa lähetys on vahingoittunut. Tällöin oikeus korvaukseen on postin lähettäjällä siihen saakka, kun lähetys on luovutettu vastaanottajalle. Vahingonkorvaus määräytyy myös vahingoittumistilanteesta määräysvallan siirtymisen mukaan. Lähettäjällä on oikeus määrätä lähetyksestä siihen saakka, kunnes se on jaettu vastaanottajalle. Oikeus korvaukseen siirtyy vastaanottajalle siitä lähtien, kun hän on ottanut lähetyksen vastaan.

Pykälän 5 momentissa säädetään postiyrityksen vastuun alkamisesta ja päättymisestä. Momentti vastaa voimassa olevan postipalvelulain 19 §:n 3 momenttia. Kyseiseen momenttiin sisältyvä säännös henkilötunnuksen merkitsemisestä luovutusasiakirjoihin ehdotetaan kuitenkin siirrettäväksi jakelua koskevan 43 §:n 3 momenttiin.

Pykälän 6 momentti sisältää voimassa olevan postipalvelulain 19 §:n 6 momenttia vastaavan säännöksen. Sen mukaan tämän lain säännöksiä postiyrityksen korvausvastuusta ei sovelleta siltä osin kuin Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta johtuu muuta. Säännös on tarpeen, koska kansainvälisessä postiliikenteessä saattaa olla vallalla myös muita vahingonkorvauskäytäntöjä. Ulkomaan postiliikennettä säännellään Maailman postiliiton sopimuksissa. Mainittujen sopimusten mukaisessa korvausoikeudessa tavallisesta kirjelähetyksestä ei makseta korvauksia lainkaan.

Pykälällä pannaan yhdessä 50 – 52 §:n kanssa täytäntöön postidirektiivin 19 artiklan 1 kohta.

50 §. *Postiyrityksen vapautuminen vastuusta ja vastuun rajoittaminen.* Pykälään ehdotetaan siirrettäväksi suurin osa voimassa olevan postipalvelulain 19 §:n säännöksistä. Pykälässä säädettäisiin niistä perusteista, joiden nojalla postiyritys voi vapautua vahingonkorvausvastuusta tai joiden nojalla vastuuta voidaan rajoittaa.

Pykälän 1 momentin nojalla postiyritys vapautuu vahingonkorvausvastuusta, jos vahinko on aiheutunut seikasta, jota yritys ei ole voinut välttää ja jonka seurauksia se ei ole voinut ehkäistä. Säännöksen mukaan postiyrityksen tulee myös pystyä näyttämään toteen, että vahinko on aiheutunut tällaisesta seikasta. Momentti vastaa voimassa olevan postipalvelulain 19 §:n 1 momenttiin sisältyvää säännöstä. Käsitellessään hallituksen esitystä postipalvelulaiksi (HE 74/2000 vp) liikennevaliokunta linjasi mietinnössään (LiVM 13/2000), että säännöksen nojalla postiyritys vapautuisi vastuusta paitsi ylivoimaisen

esteen luonteiseen tapahtumaan vetoamalla myös sillä perusteella, että vahingon estämisen edellyttämiin toimenpiteisiin ryhtymistä voidaan tapauksen kokonaisarvioinnin perusteella pitää postiyrityksen kannalta täysin kohtuuttomana.

Pykälän 2 momentti koskee vahinkoa, joka on aiheutettu tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta. Jos postiyritys tai joku, jonka menettelystä postiyritys vastaa, on aiheuttanut vahingon mainitulla tavalla, se ei voi vedota 1 momentin tai 51 §:n säännöksiin vastuusta vapautumisesta tai vastuun rajoittamisesta. Momentti vastaa postipalvelulain 19 §:n 2 momenttia.

Ehdotetun 3 momentin mukaan sopimusehto, joka poikkeaa tämän lain vastuusäännöksistä postin lähettäjän tai postin saajan vahingoksi, on mitätön. Ehdotetun lain vastuusäntely olisi siten lähtökohtaisesti pakottavaa asiakkaan hyväksi. Momentin mukaan säännöksistä voidaan kuitenkin poiketa muun kuin kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitetun kuluttajan kanssa tehtävässä sopimuksessa, jos poikkeaminen on kohtuullista sopijapuolten aseman, lähetyksen poikkeuksellisen laadun taikka muiden erityisten olosuhteiden takia. Säännöksen nojalla postiyritys voi siten poiketa vastuusäntelystä muiden elinkeinonharjoittajien kanssa tehdyissä sopimuksissa, jos se olisi mainitulla tavalla kohtuullista. Momentti vastaa postipalvelulain 19 §:n 4 momenttia. Liikennevaliokunnan mietinnössä todetaan, että sopimusoikeuden yleisten periaatteiden mukaan tällainen sopimusehto sitoisi sopijapuolia, mutta ei lähtökohtaisesti esimerkiksi postin saajaa.

Pykälän 4 momentti sisältää postipalvelulain 19 §:n 5 momenttia vastaavan säännöksen. Momentin mukaan postiyrityksellä ja sillä, jonka menettelystä postiyritys vastaa, on oikeus vedota tämän lain säännöksiin vastuun rajoittamisesta ja vastuusta vapautumisesta silloinkin, kun korvausvaatimus ei perustu tähän lakiin, jos korvausta olisi voitu vaatia tämän lain nojalla. Säännöksellä on liikennevaliokunnan mietinnön mukaan tuotu postipalvelulakiin kuljetusoikeudellisissa korvausjärjestelmissä yleisesti käytetty periaate, jonka mukaan rahdinkuljettaja voi vedota käyttämäänsä kuljetusmuotoa koskeviin vastuunrajoituksiin. Siten postiyritys voi vedota ehdotetun lain mukaisiin vastuunrajoituksiin, jos korvausta olisi voitu vaatia sen nojalla, vaikka vaatimus perustuisikin esimerkiksi sopimukseen tai vahingonkorvauslakiin.

Pykälällä pannaan yhdessä 49, 51 ja 52 §:n kanssa täytäntöön postidirektiivin 19 artiklan 1 kohta.

51 §. *Vastuun rajoitukset.* Ehdotettu pykälä sisältää säännökset niistä vastuun rajoituksista, joita vahinkoja korvattaessa sovelletaan. Pykälä perustuu pääosin voimassa olevan postipalvelulain 20 §:ään.

Pykälän 1 ja 2 momentti sisältävät korvausvastuun euromääräiset enimmäisrajat lähetystyypeittäin. Pykälän 1 momentti koskee lähetyksen viivästymisestä maksettavaa korvausta ja se vastaa postipalvelulain 20 §:n 1 momenttia. Pykälän 2 momentti koskee lähetyksen vahingoittumisesta tai katoamisesta maksettavan korvauksen enimmäismäärää. Säännös vastaa postipalvelulain 20 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentissa säädetään mahdollisuudesta sovittelaa vahingonkorvausta. Momentti vastaa postipalvelulain 20 §:n 3 momenttia. Mainittua postipalvelulain säännöstä perustellessaan liikennevaliokunta totesi, että nimenomainen säännös myötävaikutuksesta on tarpeen asian käytännön merkityksen vuoksi. Postilähetyksen kuljetuksesta johtuvaan korvausvastuuseen voitaisiin kuitenkin soveltaa muitakin vahingonkorvauslain ilmentämiä yleisiä vahingonkorvausoikeudellisia periaatteita. Esimerkkinä myötävaikutussäännöksen soveltamisesta voisi olla tilanne, jossa postiyritys on lain mukaisesti kieltänyt toimitusehdoissaan tietynlaisen sisällön lähettämisen postilähetyksessä ja tällaista sisältöä on kiellosta huolimatta lähetetty.

Myötävaikutussäännöksen kautta vastuuta voitaisiin tapauskohtaisesti sovitella jopa niin, että korvausta ei maksettaisi lainkaan.

Pykälän 4 momentti sisältää asetuksenantovaltuuden, jonka nojalla korvausten enimmäismääriä voidaan tarkistaa valtioneuvoston asetuksella rahanarvon muutosta vastaavasti. Säännös vastaa postipalvelulain 20 §:n 4 momenttia.

Pykälällä pannaan yhdessä 49, 50 ja 52 §:n kanssa täytäntöön postidirektiivin 19 artiklan 1 kohta.

52 §. *Muistutus ja vanhentuminen.* Pykälässä säädetään postiyritykselle tehtävästä muistutuksesta ja korvausoikeuden vanhentumisesta. Pykälä vastaa postipalvelulain 21 §:ää. Liikennevaliokunnan mietinnössä todetaan sääntelyn vastaavan soveltuvien osin tie- ja rautatiekuljetusten osalta noudatettavaa sääntelyä.

Mietinnön mukaan postikuljetusten massaluonne puoltaa lyhyitä vanhentumisaikoja ja sitä, että sääntely edellyttää muistutuksen tekemistä. Voimassa olevan lain mukaan muistutus on tehtävä lähetyksen vahingoittumisesta. Esityksessä ehdotetaan muistutusvelvollisuuden ulottamista myös viivästymistapauksiin. Vaikka vahingonkorvausoikeudessa on yleisenä lähtökohtana se, ettei viivästyksestä tarvitse reklamoida, muistutus viivästyksestä on tarpeen postitoiminnan luonteen vuoksi. Postitoiminnan luonne aiheuttaa sen, että postiyritys ei välttämättä edes tiedä lähetyksen olevan sen verkossa kuljetettavana. On kohtuullista edellyttää muistutuksen tekemistä, jotta kannetta ei pystytä nostamaan vielä pitkienkin aikojen kuluttua.

Pykälällä pannaan yhdessä 49 – 51 §:n kanssa täytäntöön postidirektiivin 19 artiklan 1 kohta.

10 luku. Lähetyksen perilletoimittaminen ja perillesaamattomien lähetyksen käsittely

53 §. *Oikeus määrätä postilähetyksestä.* Pykälään ehdotetaan uutta sääntelyä, joka koskee lähettäjän ja vastaanottajan määräysvaltaa lähetykseen sen kulkiessa postiverkossa. Asiasta on tarpeen säätää laissa oikeustilan selkiyttämiseksi. Säännös perustuu yleisesti kuljetusoikeudessa käytettyihin periaatteisiin, joiden mukaan tavaran kuljetettavaksi antaneella on määräysvalta tavaraan, kunnes se luovutetaan vastaanottajalle.

Pykälän 1 momentin mukaan lähettäjällä on oikeus määrätä postilähetyksestä, kunnes lähetyksen on jaettu sen oikealle vastaanottajalle, ellei lähetyksen ole voimassa olevan lainsäädännön nojalla takavarikoitu. Kun lähettäjä antaa lähetyksen postiyrityksen kuljetettavaksi, lähettäjän ja postiyrityksen välille syntyy sopimussuhde. Sopimussuhteen nojalla lähettäjällä on oltava määräysvalta lähetykseen. Sopimus on voimassa niin kauan, kunnes lähetyksen on postiverkossa. Lähetyksen siirtyä pois postiverkosta puolestaan silloin, kun se jaetaan vastaanottajalle. Postilaatikkoon jaettu kirje tai saapuneeksi ilmoitettu paketti on siten vastaanottajan määräysvallassa.

Määräysvalta ei ole välttämättä sidoksissa omistusoikeuteen. Etäkaupassa omistus on voinut siirtyä vastaanottajana olevalle ostajalle, mutta lähettäjänä oleva myyjä kuitenkin määrää lähetyksestä siihen saakka, kunnes se saapuu vastaanottajalle. Tällöin omistusoikeuteen liittyvät kysymykset ratkaistaan tavaran myynnistä tehdyn sopimuksen nojalla, mutta lähetyksestä määräämiseen sovelletaan ehdotettua sääntelyä.

Pykälän 1 momentissa säädetään lisäksi tilanteesta, jossa lähettäjä ja vastaanottaja samanaikaisesti vaativat postilähetyksen. Säännöksen mukaan lähetyksen annetaan tällöin lähettäjälle. Tämä seuraa pykälässä säädetystä määräysvallan jaosta.

Ehdotettu 2 momentti täydentää 1 momentin sääntelyä siten, että siinä säädetään lähettäjälle tietyt nimenomaiset oikeudet lähetyksen ollessa postiyrityksen kuljetettavana. Kun lähetys on postiyrityksen hallussa, lähettäjällä on ehdotetun säännöksen mukaan oikeus ottaa lähetys takaisin, määrätä lähetys annettavaksi muulle kuin siihen merkitylle vastaanottajalle ja korjata tai muuttaa siihen merkitty postiosoite taikka antaa postiyritykselle muita vastaavia ohjeita. Määräämisoikeus voi koskea vain sellaisia lähetyksiä, jotka ovat yksilöitävissä ja erotettavissa postivirrasta. Tällaisia lähetyksiä ovat seurattavat kirjeet ja paketit. Vastaava sääntely on voimassa myös kansainvälisessä postiliikenteessä Maailman postiliiton sopimusten nojalla.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

54 §. *Postiyrityksen velvollisuus selvittää vastaanottajan osoite.* Pykälässä säädetään postiyrityksen velvollisuudesta selvittää vastaanottajan oikea osoite sellaisissa tapauksissa, joissa lähetykseen merkitty osoite osoittautuu virheelliseksi tai puutteelliseksi.

Pykälän 1 momentin mukaan postiyrityksellä on velvollisuus toimittaa kirjelmä tai paketti lähetykseen merkittyyn osoitteeseen. Tästä velvollisuudesta ei säädetä voimassa olevassa laissa. Velvollisuus jakaa lähetys siihen merkittyyn osoitteeseen seuraa jo lähettäjän ja postiyrityksen tekemästä sopimuksesta. Velvollisuuden nostamisella lakiin halutaan vahvistaa tämä lähtökohtainen oletus ja korostaa sitä, että postin lähettäjän tulee merkitä lähetykseen oikea osoite. Postiyrityksen ei kuitenkaan tule toimittaa lähetystä siihen merkittyyn osoitteeseen silloin, jos osoite on ilmeisen virheellinen. Jotta lähetystä ei jaettaisi siihen merkittyyn osoitteeseen, postiyrityksen tietoon tuoduista tai muista seikoista tulee olla selvästi pääteltävissä, että osoite ei ole oikea. Tällainen tilanne voi olla kyseessä esimerkiksi silloin, jos samaan osoitteeseen samalle vastaanottajalle jaettuja lähetyksiä palautetaan useita kertoja takaisin postiverkkoon väärin jaettuina.

Jos vastaanottaja on tehnyt voimassa olevan osoitteenmuutoksen, lähetys tulee momentin mukaan kuitenkin toimittaa sen mukaiseen uuteen osoitteeseen, ellei postiyritys ole lähettäjän kanssa toisin sopinut. Osoitteenmuutos on postin saajan keino varmistaa, että hänelle tulevat lähetykset kannetaan hänen uuteen osoitteeseensa. Tällöin postiyritys käyttää lähettäjän määrittelemän osoitteen sijasta postin saajan uutta osoitetta sen sopimuksen nojalla, jonka yritys on tehnyt postin saajan kanssa. Postiyritys voi kuitenkin sopia lähettäjän kanssa siitä, että lähetystä ei toimiteta postin saajan ilmoittamaan uuteen osoitteeseen. Tällainen tilanne voi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, jos postin saajan uusi osoite sijaitsee ulkomailla, jonne lähettäminen tulisi kotimaan postimaksua kalliimmaksi. Muuhun kuin lähettäjän merkitsemään osoitteeseen lähetys voidaan kuljettaa myös postin saajan tekemän edelleenlähettämistoimeksiannon nojalla.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan määriteltäväksi se, milloin lähetystä käsitellään perillesaamattomana. Perillesaamaton on termi, jota on perinteisesti käytetty kuvaamaan postilähetyksiä, joita ei saada toimitettua lähetykseen merkitylle vastaanottajalle. Voimassa olevassa laissa termiä ei käytetä. Ehdotuksessa termi ehdotetaan otettavaksi käyttöön, jotta vaikeasti ymmärrettävä käsite postinkulun varmistustehtävät voidaan poistaa laista.

Perillesaamattomana kirjelmästä tai pakettia käsitellään ehdotetun säännöksen mukaan silloin, jos sitä ei voida toimittaa vastaanottajalle virheellisen osoitetiedon tai muun postiyrityksestä riippumattoman syyn vuoksi. Osoitetieto voi olla virheellinen esimerkiksi kirjoitusvirheen vuoksi taikka jonkin puuttuvan tiedon takia. Esimerkkinä muusta postiyrityksestä riippumattomasta syystä voi olla se, että lähetyksestä ei ole maksettu täyttä postimaksua tai että postilähetystä ei lunasteta. Postiyrityksestä riippumaton syy on sellainen, johon postiyritys ei voi tavanomaisella toiminnallaan

vaikuttaa. Esimerkiksi jakelussa tapahtuneet inhimilliset erehdykset postiyrityksen on kuitenkin ne havaitessaan korjattava muulla tavoin.

Momentin mukaan postiyrityksen tulee osoiterekisterinsä avulla selvittää perillesaamattoman lähetyksen vastaanottajan oikea osoite. Postiyrityksellä ei ole oikeutta avata lähetystä, joten osoiteselvittelyssä voidaan käyttää vain lähetyksen päällykseen sisältyvää tietoa. Osoiterekisteriään käyttämällä postiyritys voi saada selville vastaanottajan oikean osoitteen monessa tilanteessa. Esimerkiksi vastaanottajan osoitehistoria voi auttaa löytämään oikean osoitteen. Osoiteselvittelyssä voidaan korjata myös osoitteissa olevia kirjoitusvirheitä, joita ei pystytä tunnistamaan koneellisessa lajittelussa.

Selvittelyvelvollisuus ei momentin mukaan kuitenkaan koske osoitteellista suoramainontapostia. Suoramainontaposti ei sisällä sellaista henkilökohtaista viestiä, jonka perillesaamattomuudesta aiheutuisi oikeudenmenetyksiä. Osoiteselvittely ei ole tarpeellinen suoramainontapostille myöskään siitä syystä, että selvittely aiheuttaa kustannuksia, jotka ovat lähetysten luonteen vuoksi turhia.

Pykälän 3 momentissa säädetään siitä, milloin postiyrityksen tulee palauttaa lähetys takaisin lähettäjälle. Jollei vastaanottajan osoitetta saada selville, postiyrityksen tulee säännöksen mukaan palauttaa perillesaamaton lähetys postin lähettäjälle. Myös lähetystä, jota postin saaja ei ole halunnut ottaa vastaan, käsitellään perillesaamattomana ja se tulee palauttaa lähettäjälle. Sääntely perustuu voimassa olevan postipalvelulain 18 §:ään. Postiyrityksen tulee, samoin kuin nykyisinkin, ensisijaisesti yrittää selvittää vastaanottajan oikea osoite. Lähettäjälle palautetaan säännöksen nojalla esimerkiksi sellainen pakettilähetys, jota vastaanottaja ei nouda saapumisilmoituksessa ilmoitetun säilytysajan kuluessa.

Pykälän 4 momentissa säädetään lähetysten toimittamisesta Viestintävirastoon. Jollei postiyritys saa selville vastaanottajan eikä lähettäjän osoitetta tai jollei lähetystä muun postiyrityksestä riippumattoman syyn vuoksi saada toimitettua vastaanottajalle tai lähettäjälle, postiyrityksen tulee toimittaa perillesaamaton, muu kuin suoramainontapostia sisältävä kirjelähetys välittömästi Viestintäviraston käsiteltäväksi. Muuna syynä voi olla esimerkiksi se, että lähettäjä ei ole halunnut lunastaa palautuvaa lähetystä tai että ulkomailta tullutta transit-lähetystä ei voida lentoturvallisuuden vuoksi kuljettaa lentokoneessa vastaanottajalle eikä lähettäjälle. Perillesaamattomia kirjelähetyksiä käsiteltäisiin pääosin samalla tavoin kuin nykyisinkin. Voimassa olevan postipalvelulain 18 §:n nojalla Viestintäviraston käsiteltäväksi tulee toimittaa sellaiset lähetykset, jotka on todennäköisesti tarkoitettu henkilökohtaisiksi. Muiksi kuin henkilökohtaisiksi lähetyksiksi on katsottu esimerkiksi suoramainontaposti, kiertokirjeet tai vastaavat kaikille samankaltaisina lähetetyt viestit. Sääntelyn selventämiseksi ehdotetaan, että vain suoramainontaposti jätettäisiin toimittamatta Viestintävirastoon. Oikeustilaa ei tällöin käytännössä juurikaan kirjeiden käsittelyssä muuteta.

Oikeustilaa ehdotetaan sen sijaan muutettavaksi pakettilähetysten käsittelyssä. Ehdotetusta säännöksestä seuraisi, että pakettilähetyksiä ei enää toimitettaisi Viestintäviraston käsiteltäväksi. Ehdotettu muutos on tarpeen ensinnäkin siksi, että pakettilähetykset sisältävät lähtökohtaisesti tavaraa eivätkä luottamuksellisia viestejä. Toiseksi ehdotettu laki koskee vain yleispalvelupaketteja eikä lainkaan muita pakettilähetyksiä. Muita paketteja taas kuljettavat sekä postiyritykset että monet logistiikkayritykset. Muut paketit voivat olla sisällöltään ja toimitustavaltaankin täysin yleispalvelupakettia vastaavia, mutta niitä käsitellään tavarakuljetuksina eikä postipaketteina. Ero saattaa syntyä vain siitä, hoitaako kuljetuksen postiyritys vai kuljetusyritys. Muita tavarakuljetuksia koskevat kuljetusoikeuden säännökset, joissa osoitteiden selvittelyä tai lähetysten avaamista ei säännellä millään tavoin eikä hoideta viranomaistoimintana. Samankaltaisia lähetyksiä tulisi säännellä tältä osin

yhdenvertaisesti. Tavarakuljetusten käsittely viranomaistoimintana aiheuttaa yhteiskunnalle turhia kustannuksia.

Perillesaamattomia lähetyksiä on käsitelty Viestintävirastossa lähes kymmenen vuoden ajan. Ongelmalliseksi on muodostunut se, että postiyritys ei voi lähettää Viestintäviraston käsiteltäväksi sellaisia paketteja, joissa joko vastaanottajan tai lähettäjän osoitetiedot ovat selvillä. Tällaiset paketit jäävät nyt postiyrittäjien säilytettäväksi, ellei vastaanottaja halua ottaa niitä vastaan eikä lähettäjä maksa niiden palautuksesta. Tämänkaltaisten lähetyksien käsittelystä ei sisälly säännöksiä postipalvelulakiin. Viestintäviraston käsiteltäväksi niitä ei ole tarpeen lähettää, koska osoitteen ollessa selvillä virasto ei voi enää tuoda siihen lisäselvitystä. Oikeustila on siksi välttämätöntä muuttaa, jotta postiyritys saisi mahdollisuuden hävittää tällaiset lähetykset.

Ehdotetun 5 momentin mukaan postiyritys voi periä maksun paketin uudelleen kuljettamisesta ja palauttamisesta sekä kuluttajansuojalain (38/1978) 6 luvun etämyyntisäännösten mukaisesti palautettavasta lähetyksestä. Säännös vastaa voimassa olevan postipalvelulain 32 b §:n momenttia.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

55 §. *Postiyrittäjien oikeus avata suljettu lähetys.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä, milloin ja miten postiyrittäjällä on oikeus avata suljettu lähetys. Ehdotettu sääntely perustuu osin voimassa olevan lain 17 §:ään.

Ehdotetun 1 momentin mukaan postiyrittäjällä ei ole oikeutta avata suljettua kirjettä. Säännös ei anna postiyrittäjälle oikeutta avata suljettua kirjettä missään tilanteessa. Suljettuja perillesaamattomia kirjeitä käsitellään Viestintävirastossa siten kuin jäljempänä tässä luvussa säädetään.

Ehdotetussa 2 momentissa säädetään postiyrittäjien oikeudesta avata postipaketti tietyissä, tarkasti rajatuissa tapauksissa. Kaksi ensimmäistä kohtaa koskevat sellaisia vahingoittuneita tai vaaraa aiheuttavia lähetyksiä, jotka on tarpeen avata, etteivät ne vahingoittuisi lisää tai vahingoittaisi kenenkään terveyttä tai omaisuutta. Kohdat vastaavat nykyistä sääntelyä.

Pykälään ehdotetaan uutta 3 kohtaa, joka antaisi postiyrittäjälle oikeuden avata postipaketti myös silloin, jos kyseessä on 56 §:ssä tarkoitettu perillesaamaton postipaketti, joka on välttämätöntä avata sen myymisen tai hävittämisen vuoksi. Kohta on tarpeen luottamuksellisen viestin suojan turvaamiseksi. Paketti on yleensä välttämätöntä avata sisällön myymiseksi, ellei lähetyksen sisältö muuten selviä. Myös hävittäminen saattaa esimerkiksi turvallisuussyistä vaatia lähetyksen avaamista. Paketit saattavat sisältää myös luottamuksellisia viestejä, jotka tulisi löydettyessä erottaa paketissa kuljetettavasta sisällöstä ennen sen hävittämistä tai myymistä.

Pykälän 3 momentti sisältää oikeusturvatakeet tilanteessa, jossa postiyritys avaa postipaketteja. Postipaketin saa avata Viestintäviraston tähän tehtävään valtuuttama henkilö toisen henkilön läsnä ollessa. Postipaketin sisältöä ei saa tarkastaa laajemmin kuin on tarpeen avaamisen syyn vuoksi. On myös huomattava, että postipakettiin mahdollisesti sisältyvää luottamuksellista viestiä ei saa avata. Sen käsittelystä säädetään jäljempänä ehdotetussa 4 momentissa.

Avattuun postipakettiin on tehtävä Viestintäviraston määräämät merkinnät. Avaamisesta on laadittava siihen osallistuneiden henkilöiden allekirjoittama pöytäkirja, joka on toimitettava Viestintävirastolle. Postiyrittäjien palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan

tässä pykälässä mainittuja tehtäviä. Postipaketin avaamista sääntelevät menettelysäännökset vastaavat voimassa olevan postipalvelulain 17 §:n 3 momenttia.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan uutta säännöstä, joka koskee postipakettiin sisältyviä luottamuksellisia viestejä. Jos 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun postipakettiin sisältyy luottamuksellinen viesti, se tulee toimittaa vastaanottajalle tai, ellei vastaanottaja selviä lähetyksestä, Viestintäviraston käsiteltäväksi. Luottamuksellisia viestejä postiyritys ei siten saisi avata eikä hävittää.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

56 §. *Lähetysten säilyttäminen ja hävittäminen.* Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa postiyritys voi hävittää postilähetyksen.

Pykälän 1 momentin mukaan postiyritys saa hävittää postilähetyksen, jonka sisältö on ilmeisesti pilaantunut. Postiyritys saa nytkin vastaavassa tilanteessa hävittää lähetyksen postipalvelulain 18 §:n 1 momentin nojalla. Säännöksen ilmaus todennäköisesti ehdotetaan korvattavaksi ilmauksella ilmeisesti. Lähetys on syytä voida hävittää vain silloin, kun pilaantuminen on ilmeistä ulkoisten seikkojen kuten hajun tai lähetyksen ulkonäön perusteella. Kynnys lähetyksen hävittämiseen on nytkin korkea, joten käytännön toimintaan ilmauksen muuttaminen ei vaikuta.

Pykälän 2 momentin mukaan postiyritys saa hävittää postilähetyksen lähettäjän suostumuksella. Ehdotettu säännös on uusi, mutta sillä ei muutettaisi vallitsevaa tilannetta. Näin voidaan toimia jo sopimussuhteenkin perusteella. Edellä ehdotetun uuden 53 §:n nojalla lähettäjä määrää lähetyksestä siihen saakka, kunnes se luovutetaan vastaanottajalle.

Momentti sisältää myös säännöksen, jonka mukaan postiyritys saa hävittää myös sellaisen avonaisen lähetyksen, josta ei ilmeisesti ole löydettävissä lähettäjän tai vastaanottajan selvittämistä edistäviä tietoja. Tällaisia lähetyksiä voivat olla esimerkiksi postikortit. Postipalvelulain 18 §:n 1 momenttiin sisältyy säännös, jonka mukaan postiyrittäjällä ei ole velvollisuutta toimittaa tällaista lähetystä Viestintävirastoon. Säännöksellä ei ole tarkoitus muuttaa oikeustilaa.

Ehdotetun 3 momentin nojalla postiyritys saisi hävittää perillesaamattoman postipaketin ja suoramainontapostia sisältävän lähetyksen, jonka palauttamisesta ei ole sovittu postilähetyksen lähettäjän kanssa. Postiyritys voi hävittää tällaisen perillesaamattoman suoramainontapostin voimassa olevan lain 18 §:n 3 momentin nojalla. Sen sijaan postiyrittäjällä ei nyt ole oikeutta hävittää sellaisia perillesaamattomia postipaketteja, joita ei voida palauttaa lähettäjälle. Tällainen hävittämisoikeus on tarpeen, koska postipalvelulaissa säännellään mainitunlaisten pakettien käsittelyä puutteellisesti. Jos lähettäjän osoitetiedot selviävät paketista, sitä ei voida toimittaa Viestintäviraston käsiteltäväksi, koska Viestintäviraston selvitystoimille ei ole tarvetta. Kuitenkaan postiyritys ei voi itse voimassa olevan lainsäädännön nojalla myöskään hävittää tällaisia postipaketteja. Tämänhetkisen sääntelyn puutteiden vuoksi postiyritys ei siis voi tehdä muuta tällaisille lähetyksille kuin säilyttää niitä varastoituna ilman ajallista takarajaa.

Postipakettien hävittämällä ei puututtaisi perustuslaissa turvattuun luottamuksellisen viestin suojaan, koska postipaketit ovat lähtökohtaisesti tavaralähetyksiä. Edellä on selvitetty niistä perusteita, joiden vuoksi on tarpeen muuttaa sääntelyä siten, että perillesaamattomien pakettien käsittelyä ei enää hoideta viranomaistoimintana.

Ehdotetussa 4 momentissa säädetään lähetysten hävittämismenettelystä. Momentin mukaan postiyritys voi hävittää 3 momentissa tarkoitetun postipaketin aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun lähetyksen saapumisesta on ilmoitettu

vastaanottajalle tai palauttamisesta lähettäjälle. Säilytysvelvollisuus koskee vain perillesaamatonta postipakettia, koska pykälässä tarkoitetuista lähetyksistä vain paketit voivat olla sellaisia, joita saatetaan tiedustella säilytysaikana. Säilyttämällä halutaan turvata se, että pakettien hävittämisestä ei aiheudu oikeudenmenetyksiä. Kolmen kuukauden aikaraja lasketaan joko lähettäjälle tai vastaanottajalle tehdystä ilmoituksesta. Säilytysaika lähtee kulumaan lähettäjälle tehtävästä ilmoituksesta, jossa ilmoitetaan lähetyksen palauttamisesta ja kehoitetaan lähettäjää lunastamaan paketti. Jos lähettäjän tiedot eivät ole selvillä, lähetysaika on laskettava vastaanottajalle tehdystä ilmoituksesta, jossa ilmoitetaan lähetyksen saapumisesta. Ilmoituksesta tulee käydä ilmi, että lähetys voidaan hävittää tai myydä kolmen kuukauden säilytysajan jälkeen.

Momentti sisältää myös säännöksen, jonka mukaan tämän pykälän mukainen hävittäminen on tehtävä viestin luottamuksellisuuden turvaavalla tavalla. Lähtökohtana on, että postiyriety ei hävitä luottamuksellisia viestejä. Säännös koskee vain sellaisia harvinaisia tilanteita, joissa esimerkiksi pilaantuneen lähetyksen yhteydessä joudutaan hävittämään myös luottamuksellinen viesti. Tällöin on huolehdittava siitä, että viestin sisältöä ei pystytä enää lukemaan ja hävitettävä lähetys esimerkiksi silppuamalla.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi postiyritykselle oikeus myydä lähetys sen hävittämisen sijaan. Säännöksen mukaan hävittämisen sijaan postiyrityksellä on oikeus myydä tässä pykälässä tarkoitettu perillesaamaton postilähetys siten kuin elinkeinonharjoittajan oikeudesta myydä noutamatta jätetty esine annetussa laissa (688/1988) säädetään. Mainitussa laissa säädetään velvollisuudesta tehdä ilmoitus myyntiuhasta, jonka jälkeen esinettä on säilytettävä kolmen kuukauden ajan ennen myymistä. Kyseisen lain sääntely koskee sanamuotonsa mukaan vain tavaraa, jonka elinkeinonharjoittaja on ottanut korjattavaksi tai säilytettäväksi. Ehdotetulla viittaussäännöksellä sääntely ulotetaan koskemaan tavaraa, jonka postiyriety on ottanut kuljetettavakseen. Vastaavankaltainen säännös sisältyy kuljetusoikeudessa ainakin rautatiekuljetuslakiin (1119/2000).

Pykälän 6 momentin mukaan postiverkossa kuljetetusta tavarasta, joka ei ole enää yhdistettävissä postilähetykseen, on voimassa, mitä löytötavaralaissa (778/1988) säädetään. Säännös koskee sellaisia irtotavaroita, joita postilähetyksistä putoaa esimerkiksi pakkauksen auettua tai rikkouduttua. Irtotavaroita löytyy postilähetyksen käsittelytiloista eikä niitä ole enää yleensä mahdollista yhdistää pakkauksiinsa. Tällaisia esineitä ei voida viedä Viestintäviraston käsiteltäviksi, koska niistä ei ole saatavissa mitään tietoja, joiden perusteella ne voitaisiin toimittaa lähettäjälle tai vastaanottajalle. Niistä ei voida myöskään ilmoittaa kenellekään, koska vastaanottajasta tai lähettäjältä ei ole löydettävissä mitään tietoja. Sen vuoksi niitä on käsiteltävä löytötavarana, jotka tulee toimittaa poliisille. Irtotavaraa käsiteltäneen löytötavaralain 5 §:ssä tarkoitettuna laitoslöytönä, josta ei suoriteta löytöpalkkiota ja jonka omistusoikeus siirtyy kolmen kuukauden säilytysajan jälkeen valtiolle.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

57 §. *Perillesaamattomien lähetysten käsittely Viestintävirastossa.* Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin siitä, missä tapauksissa ja miten Viestintävirasto voisi avata suljettuja kirjeitä.

Säännös perustuu postipalvelulain 32 a §:ään. Sitä ehdotetaan kuitenkin muutettavaksi siten, että postipakettien avaamista koskeva sääntely poistetaan. Paketteja koskevaa sääntelyä ei tarvita erikseen, jos niitä ei enää tuoda Viestintäviraston käsiteltäviksi. On myös syytä täsmentää, että Viestintävirasto ei pyri selvittämään lähettäjää tai vastaanottajaa vaan näiden osoitetietoja. Lisäksi säännökseen ehdotetaan tehtäväksi kielellisiä muutoksia, joilla ei ole vaikutusta sääntelyn sisältöön.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

58 §. *Lähetysten palauttaminen postiyritykselle.* Pykälässä säädettäisiin menettelystä tilanteessa, jossa suljetusta lähetyksestä löytyisi tietoja, joiden perusteella voitaisiin selvittää vastaanottajan tai lähettäjän osoitetiedot. Säännös vastaa pääosin voimassa olevan lain 32 b §:ää. Siihen ehdotetaan tehtäväksi vain pienet tarkennukset, joiden tarkoituksena on korostaa, että selvitettävänä eivät ole vastaanottaja tai lähettäjä vaan näiden osoitteet.

Voimassa olevan postipalvelulain 32 b §:n 3 momenttia vastaava säännös ehdotetaan siirrettäväksi 54 §:ään, jossa säädetään perillesaamattomien lähetysten palauttamisesta lähettäjälle.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

59 §. *Avatun lähetysten säilyttäminen ja hävittäminen.* Pykälässä säädetään Viestintäviraston avaamien lähetysten säilytysajasta, hävittämisestä ja myymisestä. Sääntely vastaa pääosin postipalvelulain 32 c §:ää.

Pykälän 3 momentissa säädetään siitä, miten myynnistä kertyneitä varoja ja lähetysten sisältämiä rahoja tuloutetaan Viestintävirastolle. Sääntelyä ehdotetaan täydennettäväksi mahdollisuudella luovuttaa lähetysten sisältö yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Uusi mahdollisuus on tarpeen, koska lähetykset eivät välttämättä sisällä sellaista tavaraa, jolla voisi olla myyntiarvoa. Niillä voi kuitenkin olla sellainen käyttöarvo, jonka vuoksi ne soveltuisivat annettavaksi hyväntekeväisyyteen. Koska nykyinen sääntely ei suoraan anna siihen mahdollisuutta, sitä koskeva säännös on tarpeen.

Lisäksi 4 momentin pilaantuneita lähetyksiä koskevaan kriteeriin ehdotetaan tehtäväksi vastaava muutos kuin edellä 56 §:ään. Siten ilmaus todennäköisesti pilaantunut korvataan ilmauksella ilmeisesti pilaantunut.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

60 §. *Virkavastuu.* Pykälässä säädetään perillesaamattomia lähetyksiä käsittelevien rikosoikeudellisesta virkavastuusta. Sääntely vastaa voimassa olevan lain 32 d §:ää. Siihen ehdotetaan vain pientä kielellistä muutosta, jolla ei ole vaikutusta sääntelyn sisältöön.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

61 §. *Poikkeus viranomaisen asiakirjan julkisuudesta ja vaitiolovelvollisuus.* Pykälä koskee postilähetysten ja asiakirjojen salassapitoa ja vaitiolovelvollisuutta. Säännös perustuu postipalvelulain 32 e §:ään. Siihen ehdotetaan tehtäväksi vastaava muutos kuin edellä olevaan 58 §:ään. Muutoksella täsmennetään selvittelyn koskevan osoitetietoja eikä tietoa lähettäjistä tai vastaanottajista.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

11 luku. Postiyrityksen muut velvollisuudet

62 §. *Luottamuksellisen viestin salaisuuden turvaaminen.* Pykälässä säädetään kaikkia postiyrityksiä koskevasta velvollisuudesta turvata luottamuksellisen viestin salaisuus. Pykälä perustuu postipalvelulain 15 §:n 1 momenttiin. Pykälä koskee sekä voimassa

olevassa että ehdotetussa laissa postiyrityksen lisäksi sitä, joka tarjoaa postiyrityksen palveluita asiakkaille. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi asiamiesposteja.

Säännökseen ehdotetaan tehtäväksi lisäys, jonka nojalla velvollisuutta turvata kirjesalaisuus sovellettaisiin myös niihin, jotka käsittelevät postilähetyksiä postiyrityksen kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla. Tällaisella käsittelijällä tarkoitetaan esimerkiksi yritystä, joka hoitaisi lähetysten lajittelun tai tulostamisen postiyrityksen puolesta olematta itse postiyritys.

Postipalvelulain 15 §:n 2 momenttiin sisältyy velvollisuus turvata kielelliset oikeudet. Esityksessä kyseinen velvollisuus ehdotetaan siirrettäväksi 20 §:ään yleispalvelun tarjoajaa koskeväksi.

Säännös ei ole ristiriidassa postidirektiivin 9 artiklan 2 ja 3 kohdan kanssa.

63 §. *Vaitiolo-velvollisuus.* Pykälässä säädetään vaitiolo-velvollisuudesta, jolla turvataan luottamuksellisen viestin salaisuutta ja liike- ja asiakassuhdetta koskevia tietoja. Säännös perustuu postipalvelulain 16 §:ään.

Säännökseen ehdotetaan tehtäväksi vastaava lisäys kuin kirjesalaisuutta koskevaan 63 §:ään. Voimassa oleva sääntely asettaa vaitiolo-velvollisuuden postiyritykselle sekä sille, joka postiyrityksen kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla tarjoaa postiyrityksen palveluja asiakkaille. Käytännössä tämä koskee asiamiesposteja. Vaitiolo-velvollisuuden piiriin ehdotetaan tuotavaksi myös ne, jotka postiyrityksen kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla käsittelevät postilähetyksiä. Kuten 62 §:n perusteluissa mainitaan, tällainen käsittelijä voisi olla esimerkiksi lajittelua tai tulostusta hoitava yritys.

Säännös ei ole ristiriidassa postidirektiivin 9 artiklan 2 ja 3 kohdan kanssa.

64 §. *Postiyrityksen velvollisuus varautua poikkeusoloihin.* Pykälän mukaan postiyrityksen on valmiussuunnittelulla ja poikkeusoloihin varautumisella huolehdittava siitä, että sen toiminta jatkuu mahdollisimman häiriöttömästi myös valmiuslaissa (1080/1991) tarkoitetuissa poikkeusoloissa sekä normaaliolojen häiriötilanteissa. Ehdotettu säännös perustuu sisällöllisesti osin postipalvelulain 29 §:n 1 momenttiin. Säännöksen sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että se vastaa sisällöltään muun muassa viestintämarkkinalain sekä televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain varautumissäännöksiä.

Säännökseen ehdotetaan lisättäväksi velvollisuus varautua myös normaaliolojen häiriötilanteisiin. Varautumisen tavoitteena on varmistaa, että postiyritys pystyy myös normaaliolojen häiriötilanteen sattuessa jatkamaan toimintaansa. Vastaava velvollisuus koskee viestinnän alalla myös esimerkiksi teleyrityksiä sekä televisio- ja radiotoiminnan harjoittajia. Normaaliolojen häiriötilanteita ovat sellaiset tilanteet, jotka voivat aiheuttaa vakavia häiriöitä postiyrityksen normaaliin toimintaan. Häiriöitä voivat aiheuttaa esimerkiksi pandemia, terrori-isku, suuronnettomuus, luonnonkatastrofi, vakava häiriö toiminnan harjoittajan omissa laitteissa tai järjestelmissä taikka tietoliikenteeseen tai -järjestelmiin kohdistuva häirintä.

Varautumisvelvollisuus tarkoittaa sitä, että postiyrityksen on tunnistettava etukäteen kriisitilanteiden ja poikkeusolojen toiminnalleen aiheuttamat vaikutukset sekä palvelutarpeensa kyseisissä tilanteissa. Varautuminen tarkoittaa normaalioloissa valmiussuunnittelua ja tiettyjä etukäteisvalmisteluita kriisitilanteiden varalle. Yritys voi valmistautua kriisitilanteisiin esimerkiksi kouluttamalla henkilöstöä, perustamalla valmiusryhmiä, suojaamalla laitteita ja tiloja, rakentamalla teknisiä varajärjestelmiä tai sopimalla henkilökunnan kanssa töiden järjestelystä kriisitilanteissa.

Eri postiyrietykset voidaan velvoittaa varautumaan poikkeusoloihin ja normaaliolojen häiriötilanteisiin eritasoisin valmisteluin. Erityisesti yleispalvelun tarjoajan on varauduttava erilaisiin tilanteisiin siten, että toiminta on mahdollisimman hyvin turvattua kaikissa oloissa.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 5 artikla.

65 §. *Tarkemmat säännökset varautumisesta.* Pykälässä valtuutettaisiin eri viranomaiset antamaan tarkempia säännöksiä, ohjeita ja määräyksiä varautumisesta. Voimassa olevan lain 29 §:n 1 momentissa valtuutetaan liikenne- ja viestintäministeriö antamaan poikkeusoloihin varautumiseen liittyviä ohjeita. Varautumisvelvollisuuden täsmentämiseksi on syytä valtuuttaa viranomaiset antamaan ohjeiden lisäksi myös oikeudellisesti sitovia normeja. Koska 64 § koskee myös normaaliolojen häiriötilanteita, myös niihin varautumisesta voitaisiin antaa alemmanasteista sääntelyä.

Pykälän 1 momentin mukaan tarkempia säännöksiä postiyrietyksen 64 §:ssä tarkoitettua varautumisvelvollisuudesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voivat koskea yhteiskunnan johtamisen tai turvallisuuden taikka elinkeinoelämän toimintakyvyn varmistamiseksi tarpeellista postitoiminnan järjestämistä. Postiverkon ylläpitämisellä voi esimerkiksi poikkeusoloissa olla keskeinen merkitys yhteiskunnan johtamisen tai turvallisuuden kannalta, jos kaikille kansalaisille on saatava välitettyä viestejä. Poikkeusolojen vallitessa sähköisen viestinnän keinot saattavat olla haavoittuvia. Joissakin tilanteissa saattaa olla myös tärkeää saada kaikille jokin fyysinen lähetys, jolloin postiverkon tavoitavuus saattaa olla olennaisen tärkeää. Elinkeinoelämän toimintakyvyn varmistamisella tarkoitetaan sekä postiyrietyksen oman toiminnan varmistamista että sen toiminnan merkitystä muulle elinkeinoelämälle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä sellaisista toimista, joiden avulla toimintakyky voidaan varmistaa. Asetuksessa voidaan esimerkiksi säätää siitä, mitkä toiminnot postiyrietyksen tulee asettaa kriisitilanteessa etusijalle. Sähköisessä viestinnässä on asetuksen tasolla annettu esimerkiksi säännökset teleyritysten velvollisuudesta välittää viranomaistiedotteita (valtioneuvoston asetus viestintämarkkinoihin liittyvästä varautumisvelvollisuudesta ja viranomaistiedotteiden välittämisen velvollisuudesta, 838/2003). Vastaavalla tavalla voi olla tarpeen varautua siihen, että joissakin kriisitilanteissa yleispalvelun tarjoaja velvoitettaisiin välittämään viranomaistiedotuksia fyysisessä muodossa.

Liikenne- ja viestintäministeriö voi pykälän 2 momentin mukaan antaa postiyrietyksen varautumisvelvollisuutta koskevia ohjeita samoin kuin ohjeita yleisestä valmiussuunnittelusta. Viestintävirastolle taas annetaan pykälän 3 momentissa valtuutus antaa postiyrietyksen varautumisvelvollisuutta koskevia tarkempia teknisiä määräyksiä. Momentissa määritellään tarkemmin, mitä määräykset voivat koskea. Momentin 1 kohdan mukaan määräykset voivat koskea postipalveluiden teknisiä ominaisuuksia. Tällaisia voivat olla esimerkiksi maksumerkintöjä koskevat määräykset. Momentin 2 ja 3 kohdan mukaan määräykset voivat koskea postiyrietyksen toiminnan ja palvelujen turvaamiseen poikkeusoloissa liittyviä asiakirjoja sekä teknisiä toimenpiteitä häiriöiden minimoimiseksi. Esimerkkinä näistä kohdista voivat olla erilaisten laitteiden tai järjestelmien suojaustoimiin liittyvät tekniset vaatimukset sekä suojaustoimien dokumentointi. Momentin 4 kohdan nojalla Viestintävirasto voi antaa määräyksiä muista näihin verrattavista teknisistä kysymyksistä.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 5 artikla.

66 §. *Varautumisesta aiheutuneet kustannukset.* Pykälässä säädetään postiyrietyksen oikeudesta saada varautumisvelvollisuuden aiheuttamista kustannuksista korvausta Huoltovarmuuskeskuksesta. Pykälän 1 momentin mukaan postiyrietyksellä on oikeus

saada varautumisesta aiheutuneista kustannuksista korvausta huoltovarmuuden turvaamisesta annetussa laissa (1390/1992) tarkoitetusta huoltovarmuusrahastosta ainoastaan, jos kustannukset ovat postiyrityksen toiminnan luonne ja laajuus huomioon ottaen huomattavia.

Varautumisvelvollisuuden täyttämistä aiheutuvat tehtävät saattavat edellyttää toimenpiteitä, jotka selvästi poikkeavat yrityksen tavanomaisena pidettävästä toiminnasta ja joista aiheutuu olennaisia lisäkustannuksia. Tällaisista kustannuksista tulisi aina ennen toimenpidettä sopia asianomaisen viranomaisen kanssa.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettujen kustannusten korvaamisesta päättää liikenne- ja viestintäministeriön esityksestä Huoltovarmuuskeskus. Korvaushakemukset osoitetaan Huoltovarmuuskeskukselle. Koska liikenne- ja viestintäministeriö on postitoiminnan asiantuntijaviranomainen, ministeriölle ehdotetaan selkeää roolia korvauspäätöksiä valmisteltaessa. Siksi Huoltovarmuuskeskus tekisi päätöksen liikenne- ja viestintäministeriön esityksestä. Korvaushakemusten käsittely vastaisi näin muun muassa viestintämarkkinalaissa ja televisio- ja radiotoiminnasta annetussa laissa säädettyä.

Varautumisesta aiheutuneiden kustannusten huomattavuutta arvioitaessa kustannukset on suhteutettava muun muassa postiyrityksen toiminnan luonteeseen, sen kilpailutilanteeseen markkinoilla ja postiyrityksen liikevaihtoon. Harkinnassa on otettava huomioon myös postiyrityksen mahdollisuus hyödyntää varautumisvelvollisuuden täyttämiseksi välttämättömiä investointeja kaupallisesti.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 5 artikla.

12 luku. Postitoiminnan ohjaus ja valvonta

67 §. *Yleinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta.* Ehdotetussa pykälässä säädetään liikenne- ja viestintäministeriön sekä Viestintäviraston postitoiminnan alaan kuuluvista tehtävistä.

Pykälän 1 momentin mukaan postitoiminnan yleinen ohjaus ja kehittäminen kuuluu liikenne- ja viestintäministeriölle. Viestintävirasto puolestaan valvoo 2 momentin nojalla lain noudattamista. Tehtävien jako vastaa voimassa olevan lain 30 §:ssä säädettyä.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti. Siinä säädetään liikenne- ja viestintäministeriölle sekä Viestintävirastolle velvollisuus toimia tarvittaessa yhteistyössä kilpailu- ja kuluttajaviranomaisten kanssa. Uusi säännös on tarpeen direktiivissä edellytetyn yhteistyövelvollisuuden toteuttamiseksi.

Yhteistyöllä tarkoitetaan pykälässä tietojen vaihtoa ja neuvotteluja viranomaisten välillä sekä pyrkimystä viranomaisten kannanottojen koordinointiin. Viranomaiset voisivat tehdä yhteistyötä useamman viranomaisen käsiteltävänä olevassa riitatapauksessa esimerkiksi järjestämällä yhteisen neuvottelun postiyrityksen ja asiaa käsittelevien viranomaisten välillä. Samanaikaiset neuvottelut useamman viranomaisen kanssa saattaisivat helpottaa postiyrityksen asemaa hallinnon palveluperiaatteen edellyttämällä tavalla.

Yhteistyö tarkoittaa myös sitä, että samaa tekoa tai laiminlyöntiä koskevat toisen viranomaisen asettamat seuraamukset tulisi mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon teon tai laiminlyönnin seuraamuksia harkittaessa.

Pykälällä pannaan täytäntöön postidirektiivin 22 artiklan 1 kohta.

68 §. *Postitoiminnan valvontamaksu.* Pykälässä säädetään postiyrityksen velvollisuudesta maksaa Viestintävirastolle postitoiminnan valvontamaksua. Velvollisuus koskee kaikkia postiyrityksiä. Valvontamaksut määrätään niiden kustannusten perusteella, joita Viestintävirastolle aiheutuu postitoiminnan valvontatehtävistä. Säännös vastaa voimassa olevan postipalvelulain 31 §:ää.

Pykälä ei ole ristiriidassa postidirektiivin 9 artiklan 2 kohdan kanssa.

69 §. *Postitoiminnan valvontamaksun suuruus.* Säännöksessä määritellään postitoiminnan valvontamaksun suuruus ja sen määräytyminen eri tilanteissa. Pykälä vastaa postipalvelulain 31 a §:ää.

Maksun suuruus ja määräytyminen eivät ole yhteydessä postidirektiiviin.

70 §. *Maksun määräytymisen perusteena oleva liikevaihto konsernissa.* Pykälässä säädetään siitä, miten konsernin liikevaihtoa käsitellään postitoiminnan valvontamaksua määrättäessä. Pykälä vastaa postipalvelulain 31 b §:ää.

Sääntely on kansallista lainsäädäntöä, joka ei ole yhteydessä postidirektiiviin.

71 §. *Postitoiminnan valvontamaksun määrääminen ja periminen.* Pykälän 1 momentin mukaan postitoiminnan valvontamaksun määrää maksettavaksi Viestintävirasto. Postiyrityksille säädetään 2 momentissa velvollisuus antaa Viestintävirastolle tietoja liikevaihdostaan, jotta virasto pystyy määräämään maksun. Pykälän 3 momentin mukaan postitoiminnan valvontamaksu saadaan periä ilman tuomiota tai päätöstä. Momentissa säädetään myös viivästystapauksissa perittävästä viivästyskorosta tai viivästysmaksusta.

Pykälä vastaa voimassa olevan lain 31 c §:ää. Vain 3 momenttiin sisältyvää lakiviittausta ehdotetaan muutettavaksi.

Maksun määräämistä ja perimistä koskevat säännökset eivät ole yhteydessä postidirektiiviin.

72 §. *Tiedonsaantioikeus.* Pykälässä säädetään liikenne- ja viestintäministeriön sekä Viestintäviraston oikeudesta saada tietoja postiyrityksiltä. Säännös perustuu osittain postipalvelulain 32 §:ään. Sitä ehdotetaan muutettavaksi siten, että postidirektiivissä edellytetyt tiedonsaantioikeudet toteutuvat.

Pykälän 1 momentin mukaan Sen estämättä, mitä asiakirjojen salassapidosta muualla laissa säädetään, postiyrityksellä on velvollisuus kerätä ja luovuttaa liikenne- ja viestintäministeriölle ja Viestintävirastolle postiyritykseltä sellaisia tietoja postiyrityksen taloudesta ja sen harjoittamasta tämän lain mukaisesta toiminnasta, jotka ovat tarpeen tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi tai näihin tehtäviin liittyvien tilastojen laatimiseksi. Tiedot on luovutettava maksutta, ilman aiheetonta viivytystä ja viranomaisen pyytämässä muodossa.

Säännös vastaa osin postipalvelulain 32 §:ää. Sitä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että postiyrityksellä on sekä velvollisuus kerätä että luovuttaa tietoja viranomaiselle tämän pyynnöstä. Tietojen keräämistä edellytetään esimerkiksi postidirektiivin implementoinnin valvomiseksi laadittavia komission raportteja varten.

Pykälään ehdotetaan myös lisättäväksi velvollisuus luovuttaa tietoja tilastointitarkoituksiin. Tiedonsaantioikeuden laajentaminen on tarpeen, koska postidirektiiviin on lisätty säännös, jonka nojalla viranomaisten tulee saada tietoa myös tilastointitarkoituksiin. Viranomaisen tilastojen laatiminen sidotaan säännöksessä tämän lain mukaisiin tehtäviin. Viestintävirasto laatii tällä hetkellä säännöllisesti tilastoja posti-

ja pienkuljetustoiminnasta. Sen lisäksi viraston tehtävänä on toimittaa tietoja eurooppalaisiin tilastoihin, joiden avulla seurataan postidirektiivin toimeenpanoa.

Tiedot on luovutettava maksutta, ilman aiheetonta viivytystä ja viranomaisen pyytämässä muodossa. Voimassa olevassa postipalvelulaissa tällaista velvollisuutta ei ole. Sääntelyyn on tarpeen lisätä tällainen täsmennys viranomaisten tiedonsaannin turvaamiseksi. Viranomaisen tietopyyntöjä sääntelevät lisäksi hallintomenettelylaki sekä hallinnon yleiset periaatteet, kuten suhteellisuusperiaate ja tarkoitussidonnaisuuden periaate. Suhteellisuusperiaatteesta seuraa, että viranomaisen tietopyyntöjen tulee olla oikeasuhteisia. Siksi tietoja ei voida vaatia toimittamaan esimerkiksi sellaisessa muodossa, joka vaatisi yritykseltä jonkin yritykselle tuntemattoman tietokoneohjelmiston käyttämistä.

Pykälän 2 momentissa säädetään velvollisuuksista, jotka koskevat muita kuin postiyrityksiä. Pykälän mukaan mainittu tietojen keräämis- ja luovutusvelvollisuus koskee myös muita yrityksiä, joilla on hallussaan postitoiminnan ja tässä laissa mainittujen viranomaistehtävien kannalta välttämättömiä ja merkityksellisiä tietoja. Tällaisia yrityksiä voisivat olla esimerkiksi pakettipalveluita tarjoavat yritykset tai tulostusoperaattorit. Muiden kuin postiyritysten velvollisuus voi realisoitua vain, jos niiltä tarvittavat tiedot ovat merkityksellisiä ja postitoiminnan ohjaamisen ja valvonnan kannalta välttämättömiä eivätkä ainoastaan tarpeellisia.

Pykälän 3 momentin mukaan liikenne- ja viestintäministeriön ja Viestintäviraston on ilmoitettava tietojen käyttötarkoitus sekä perusteltava tietojen luovutusta koskeva pyyntö. Velvollisuudet ovat myös yleisten hallintoperiaatteiden mukaisia. Tietojen luovutuspyynnöt tulisi perustella aina, ilman yrityksen erillistä pyyntöä.

Ehdotetun 4 momentin mukaan Viestintäviraston tulee luovuttaa tässä laissa säädettyjä tehtäviä suorittaessaan saamiaan 1 momentissa tarkoitettuja tietoja liikenne- ja viestintäministeriölle tämän pyynnöstä. Ehdotetun momentin mukainen oikeus tietojen luovuttamiseen ei ole laajempi kuin pykälän 1 momentin mukainen tiedonsaantioikeus. Viestintävirasto kerää jossain määrin tietoa postitoiminnan markkinoista jo nyt, mutta esityksessä ehdotetun markkinoiden arvioinnin myötä virastolle tulee merkittävästi lisää tiedonkeruu- ja analysointitehtäviä. Postitoiminnan yleinen ohjaus ja kehittäminen edellyttävät, että liikenne- ja viestintäministeriö voi tarvittaessa käyttää viraston keräämiä ja analysoimia tietoja. Toiminnan tehostamiseksi ja yksinkertaistamiseksi on tarpeen velvoittaa Viestintävirasto luovuttamaan ministeriölle tällaisia tietoja, jos ministeriö niitä pyytää.

Momentissa säädetään lisäksi, että Viestintäviraston on ilmoitettava luovutuksesta viivytyksettä sille, jonka antamia tietoja luovutus koskee. Viestintäviraston tulee säännöksen nojalla ilmoittaa tiedon antajalle aina ilman erityistä pyyntöä. Säännöksen tarkoituksena on turvata tietojen antajan oikeus saada tietää, mihin annettuja tietoja käytetään.

Säännöksellä pannaan täytäntöön postidirektiivin 22 a artiklan 1 ja 2 kohta.

73 §. Ulkomaiselta viranomaiselta saadun asiakirjan käyttö. Ehdotetun pykälän mukaan liikenne- ja viestintäministeriö tai Viestintävirasto saa käyttää ulkomaiselta viranomaiselta saatua salassa pidettävää asiakirjaa vain siihen tarkoitukseen, jota varten se on annettu. Vastaavaa säännöstä ei sisälly voimassa olevaan postilainsäädäntöön. Säännös on tarpeen lisätä lakiin postidirektiivin mukaisen veloitteen implementoimiseksi.

Ehdotettu säännös on tarpeen, koska Euroopan yhteisön jäsenmaissa asiakirjojen salassapitoa koskevat säännökset saattavat erota toisistaan. Suomessa asiakirjojen

julkisuus on pääsääntö. Jos suomalainen viranomaisella saa toisen EY-jäsenmaan viranomaiselta salassa pidettävää aineistoa, sitä on säännöksen nojalla käsiteltävä luottamuksellisena myös Suomessa. Aineistoa ei voi tällöin arvioida Suomen asiakirjojen julkisuutta koskevan lainsäädännön nojalla. Säännöksen tarkoituksena on madaltaa toisen valtion viranomaisen kynnystä luovuttaa salassa pidettävä asiakirja Suomeen, jossa se saattaisi julkisuuslain perusteella muuttua julkiseksi asiakirjaksi. Pykälä koskee kaikista valtioista saapuvia asiakirjoja.

Pykälän nojalla suomalaiset viranomaiset voivat myös saada salassapitosäännösten estämättä toisen EY-valtion valvontaviranomaiselta aineistoa suomalaisen postiyrityksen toiminnasta toisen valtion alueella tai toisen valtion postiyrityksen toiminnasta kotimaassaan, jos toiminnalla on jokin yhteys suomalaisen postitoiminnan valvontaan.

Pykälän lisäksi sovellettavaksi voi tulla myös julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 2 kohta, jonka mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat asiakirjat, jotka koskevat Suomen valtion, Suomen kansalaisen tai Suomessa toimivan yhteisön suhteita toisen valtion viranomaisiin, henkilöihin tai yhteisöihin, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi vahinkoa tai haittaa Suomen kansainvälisille suhteille tai edellytyksille toimia kansainvälisessä yhteistyössä. Jos toisessa valtiossa salaiseksi luokiteltua asiakirjaa käsiteltäisiin Suomessa julkisena asiakirjana, se saattaisi heikentää Suomen edellytyksiä toimia postialan kansainvälisessä yhteistyössä.

Säännöksellä pannaan täytäntöön postidirektiivin 22 a artiklan 4 kohta.

74 §. *Tietojen luovuttaminen komissiolle ja toisille ETA-valtioille.* Pykälän 1 momentin mukaan liikenne- ja viestintäministeriöllä ja Viestintävirastolla on velvollisuus luovuttaa komission ja toisen ETA-valtion valvontaviranomaisen pyynnöstä postipalvelujen sisämarkkinoiden valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot.

Sen lisäksi, mitä julkisuuslaissa säädetään, liikenne- ja viestintäministeriöllä ja Viestintävirastolla on 2 momentin mukaan oikeus luovuttaa salassa pidettävä asiakirja sekä ilmaista salassa pidettävä tieto komissiolle ja toisen ETA-valtion valvontaviranomaiselle, jos se on postipalvelujen sisämarkkinoiden valvonnan kannalta välttämätöntä.

Säännöksellä pannaan täytäntöön postidirektiivin 22 a artiklan 3 kohta. Postidirektiiviin on lisätty telemarkkinoiden direktiivien mallin mukaista sääntelyä, jolla pyritään luomaan toimivat postipalveluiden sisämarkkinat. Komissio valvoo postidirektiivin säännösten implementointia ja markkinoiden avaamista. Tässä tehtävässään se tarvitsee mahdollisimman laajaa tietojen vaihtoa jäsenmaiden ja komission kesken. Tietoja tulee voida liikutella myös jäsenmaiden viranomaisten kesken.

Julkisuuslain 30 §:n mukaan salassa pidettävän tiedon antaminen ulkomaan viranomaiselle ja kansainväliselle toimielimelle on mahdollista vain pykälässä mainituissa erityistapauksissa, jollei asiasta säädetä erikseen. Ehdotettu pykälä on tarkoitettu tällaiseksi säännökseksi.

13 luku. Pakkokeinot, seuraamukset ja muutoksenhaku

75 §. *Pakkokeinot.* Pykälässä säädetään niistä pakkokeinoista, joita Viestintävirastolla on käytettävissään. Pykälä vastaa pääosin postipalvelulain 33 §:ää.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi muutos, joka on tarpeen uuden, muita kuin postiyrityksiä koskevan tiedonantovelvollisuuden vuoksi. Mainitusta tiedonantovelvollisuudesta säädetään 72 §:n 2 momentissa. Pykälän 1 momentissa

säädetään Viestintävirastolle mahdollisuus antaa velvoittava päätös postiyritykselle tai muulle sellaiselle yritykselle, jota koskevaa sääntelyä tämä laki sisältää.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisäksi tehtävän tekninen muutos, joka johtuu verojen ja maksujen ulosottoa sääntelevän lain nimen muutoksesta.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

76 §. *Luvaton postitoiminnan harjoittaminen.* Pykälässä säädetään sakkorangaistuksesta, johon luvattoman postitoiminnan harjoittaja voidaan tuomita. Pykälä vastaa postipalvelulain 35 §:ää.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

77 §. *Postimaksumerkintärikkomus* Pykälässä säädetään postimaksumerkintärikkomuksesta ja siitä tuomittavasta rangaistuksesta. Säännös vastaa postipalvelulain 35 a §:ää.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

78 §. *Vaitiolovelvollisuuden rikkominen.* Pykälässä säädetään vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomittavasta rangaistuksesta viittaamalla rikoslakiin. Säännös vastaa voimassa olevan lainsäädännön 36 §:ää.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

79 §. *Erimielisyyksien ratkaiseminen.* Pykälässä säädetään mahdollisuudesta viedä erimielisyys Viestintäviraston ratkaistavaksi. Pykälä perustuu postipalvelulain 37 §:ään.

Pykälän 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että se sisältää yleisen säännöksen oikeudesta viedä asia Viestintäviraston käsiteltäväksi. Jos postiyritys tai henkilö, jonka etua tai oikeutta asia koskee, katsoo, että joku toimii tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten vastaisesti, se voi ehdotetun säännöksen mukaan saattaa asian Viestintäviraston tutkittavaksi. Viestintävirasto voi myös omasta aloitteestaan ottaa asian tutkittavakseen. Säännös on tarpeen sen selventämiseksi, että Viestintävirasto voi valvovana viranomaisena käsitellä asian, joka koskee ehdotetun lain vastaista toimintaa. Jäljempänä pykälässä säädetään Viestintäviraston ratkaisuvallan rajoitteista.

Vireillepano-oikeus ei välttämättä edellytä sitä, että asian vireille panija on aktiivisena osapuolena tutkinnan kohteeksi päätyvässä toiminnassa. Postiyrityksen menettely voi vaikuttaa toisen postiyrityksen toimintamahdollisuuksiin, joten toisella postiyrityksellä tulee olla mahdollisuus saada menettelyn laillisuutta koskeva tutkinta vireille Viestintävirastossa. Valvontaviranomaisella on luonnollisesti oltava oikeus ottaa asia tutkittavakseen myös omasta aloitteestaan. Niin ikään postipalvelun käyttäjällä on oikeus saattaa asia vireille Viestintävirastossa, jos asia koskee käyttäjän etua tai oikeutta.

Voimassa olevaan postipalvelulain 37 §:ään sisältyy säännös, jonka nojalla Viestintäviraston käsiteltäväksi voi viedä jakelusuunnitelmaa tai postinjakelua koskevan valitusasian. Säännös ehdotetaan poistettavaksi. Jakelusuunnitelmaa koskevasta asiasta ei ole tarpeen säätää erillistä valitusmahdollisuutta, koska ehdotettu laki ei sisältäisi jakelusuunnitelmaa koskevaa sääntelyä. Postilaaatikon paikkaa koskevat valitukset ehdotetaan käsiteltäväksi nykyiseen tapaan kunnan rakennuslautakunnassa. Postinjakelua koskevat asiat voidaan puolestaan viedä Viestintävirastoon yleisen erimielisyyksien ratkaisemista koskevan säännöksen nojalla.

Momentin mukaan sille, joka aikoo hakea itseään koskevaan seikkaan Viestintäviraston ratkaisua, on annettava opastusta ratkaisun pyytämässä. Pykälän 3 momentin mukaan Viestintäviraston ratkaisuvaltaan eivät kuitenkaan kuulu postiyrityksen ja asiakkaan välisiä sopimussuhteita tai korvausvastuuta koskevat asiat. Mainitut säännökset vastaavat postipalvelulain 37 §:ssä säädettyä.

Pykälällä pannaan osin täytäntöön postidirektiivin 22 artiklan 1 ja 2 kohta.

80 §. *Muutoksenhaku.* Pykälässä säädetään siitä, miten liikenne- ja viestintäministeriön sekä Viestintäviraston päätökseen haetaan muutosta. Pykälä perustuu osin postipalvelulain 38 §:ään.

Pykälän 1 momentin mukaan liikenne- ja viestintäministeriön, ja Viestintäviraston ja kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tämän lain muun kuin 8 – 13 tai 23 - 39 §:n nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Momentissa tarkoitettu valitusmenettely noudattaa hallintolain tavanomaista valitusreittiä.

Liikenne- ja viestintäministeriön ja Viestintäviraston päätöstä on 1 momentin mukaan noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää. Säännös vastaa viestintämarkkinalain sääntelyä ja sillä pyritään nopeuttamaan valitusprosessia.

Pykälän 2 momentin mukaan Viestintävirastolla on oikeus hakea valittamalla muutosta 1 momentissa tarkoitettuun hallinto-oikeuden päätökseen, jolla hallinto-oikeus on kumonnut Viestintäviraston päätöksen tai muuttanut sitä. Säännös perustuu postipalvelulain 38 a §:ään.

Pykälän 3 momentissa säädetään nopeammasta valitustiestä tiettyjen merkittävien asioiden käsittelyssä. Momentin nojalla liikenne- ja viestintäministeriön ja Viestintäviraston 8 – 13 tai 23 - 39 §:n nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Liikenne- ja viestintäministeriön ja Viestintäviraston päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää. Nopean ratkaisun tarve on ilmeinen esimerkiksi toimilupa-asioissa, hinnoittelun kustannussuuntautuneisuutta koskevien päätösten käsittelyssä, postiyritysten välisten hinnoitteluriitojen tai nettokustannusten korvaamista koskevien erimielisyyksien käsittelyssä.

Pykälällä pannaan täytäntöön postidirektiivin 22 artiklan 3 kohta.

14 luku. Erinäiset säännökset

81 §. *Virka-apu.* Pykälän mukaan liikenne- ja viestintäministeriöllä ja Viestintävirastolla on oikeus saada virka-apua poliisilta, tulliviranomaisilta ja rajavartiolaitokselta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten täytäntöön panemiseksi. Säännös vastaa postipalvelulain 39 §:ää.

Pykälä ei ole yhteydessä postidirektiivin sääntelyyn.

82 §. *Postimerkkien julkaiseminen ja postimaksumerkinnän käyttäminen.* Ehdotetun pykälän mukaan liikenne- ja viestintäministeriö voi hakemuksesta myöntää postiyritykselle oikeuden julkaista kansainvälisesti hyväksyttäviä postimerkkejä tai Suomessa hyväksyttäviä postimerkkejä. Voimassa olevan postipalvelulain 42 §:n mukaan kansainvälisten postimerkkien julkaisu-oikeuden voi myöntää valtioneuvosto. Koska toimilupamenettely kuitenkin ehdotetaan siirrettäväksi liikenne- ja viestintäministeriön

tehtäväksi, myös kansainvälisten postimerkkien julkaisua koskevat hakemukset on tarkoituksenmukaista siirtää saman viranomaisen käsiteltäväksi.

Pykälän 2 momentti vastaa voimassa olevan lain 42 §:n 2 momenttia.

Pykälä on sopusoinnussa postidirektiivin 8 artiklan kanssa.

15 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

83 §. *Voimaantulo*. Pykälän 1 momentti sisältää tavanomaisen voimaantulosäännöksen. Tarkoituksena on, että laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011.

Uusi laki on tarkoitus saattaa voimaan viimeistään vuoden 2011 alusta. Lain voimaantulon aikataulu on sidoksissa postidirektiivin voimaansaattamisen määräaikaan. Niiden jäsenmaiden, joilla ei ole erityisiä siirtymäaikoja, tulee saattaa postidirektiivin muutokset osaksi kansallista lainsäädäntöään vuoden 2010 loppuun mennessä. Koska lainsäädäntökäytännössämme kuitenkin on tapana säätää laki tulevaksi voimaan yleensä tietyn vuoden tai kuukauden alusta, laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011.

Pykälän 2 momentin mukaan tällä lailla kumotaan 6 päivänä huhtikuuta 2001 annettu postipalvelulaki (313/2001) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi postipalvelulakiin liittyvän maksulain kumoamisesta. Ehdotetun säännöksen mukaan tällä lailla kumotaan haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi perittävästä maksusta 24 päivänä heinäkuuta 1997 annettu laki (708/1997).

Laissa rajoitetun toimiluvan saaneet postitoiminnan harjoittajat veloitetaan suorittamaan valtiolle veroluonteista maksua. Maksu määräytyy toimilupa-alueella myytyjen postipalvelujen myyntihintojen ja alueen väestötiheyden perusteella. Maksun prosenttiosuus lasketaan jakamalla toimilupa-alueen keskimääräinen väestötiheys 50:llä ja pyöristämällä tulos lähimpään kokonaislukuun. Prosenttiosuus on enintään 20. Maksua ei määrätä toimilupa-alueelle, jolla väestötiheys on alle 250 asukasta maaneliökilometrillä.

Edellä mainittua lakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 22/1997 vp) todetaan, että lain tarkoituksena on lieventää kilpailun avautumisen vaikutuksia postitoiminnassa. Esityksessä todetaan lisäksi, että perimällä maksua vain rajoitetun toimiluvan saaneilta postitoiminnan harjoittajilta estettäisiin Suomen Posti Oy:n kannalta hintojen hallitsematon aleneminen kilpailuilla alueilla. Maksun säätämistä on hallituksen esityksen mukaan pidetty tarpeellisena peruspostipalveluiden saatavuuden varmistamiseksi haja-asutusalueilla. Kumottavaksi esitetty laki ei sisällä menettelyjä korvauksen maksamiseksi. Hallituksen esityksestä käy ilmi, että kerätyt maksut olisi tarkoitus tulouttaa valtion talousarvioon ja vastaava määräraha osoitettaisiin tarvittaessa valtion talousarviossa. Lain mukaista maksua ei ole peritty, koska yleispalvelun tarjoajan kanssa kilpailevaa toimintaa ei ole syntynyt.

Voimassa olevassa laissa ei ole säädetty yleispalvelun tarjoajan oikeudesta saada korvausta yleispalvelun tuottamisesta aiheutuvista kustannuksista. Direktiivin mukaiset kustannusten korvaamista koskevat säädökset on sisällytetty tämän ehdotuksen 6 lukuun. Ehdotetun uuden sääntelyn lähtökohta on, että yleispalvelun tarjoajalla on oikeus korvaukseen, mikäli yleispalvelun tarjoamisesta aiheutuvat nettokustannukset muodostavat kohtuuttoman taloudellisen rasitteen yleispalvelun tarjoajalle. Muut postiyrietykset voidaan lain 9 ja 33 §:n mukaisesti velvoittaa osallistumaan korvattavien nettokustannusten kattamiseen säätämällä siitä erikseen. Sääntelyn lähtökohtana

kuitenkin on, että velvollisuus syntyy vasta, jos 33 §:n mukainen osuus yleispalvelun nettokustannuksista tulee korvattavaksi.

Haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi perittävästä maksusta annetun lain mukaan postiyrityksen maksuvelvollisuus syntyy, kun rajoitetun toimiluvan mukainen postitoiminta aloitetaan. Maksun periminen ei riipu siitä, onko todellista tarvetta kattaa yleispalvelun tarjoamisesta aiheutuneita kustannuksia yleispalvelun tarjoajalle. Kumottavaksi ehdotettu laki ei tältä osin vastaa ehdotettua uutta sääntelyä, joten se tulee kumota.

Jos ehdotuksen 6 luvun mukainen korvausvelvollisuus syntyy, tulee kustannusten kattamiseksi postiyrityksiltä kerättävästä maksusta tai verosta säätää erikseen perustuslain edellyttämällä tavalla. Direktiivin 2008/6/EY resitaaleissa todetaan, että direktiivin 97/67/EY tällä hetkellä säädetyt avoimuuden, syrjimättömyyden ja suhteellisuuden periaatteita olisi edelleen sovellettava kaikkiin rahoitusmekanismeihin. Vastaavasti kaikkien alalla tehtävien päätösten tulisi perustua avoimiin, objektiivisiin ja todennettaviin perusteisiin. Lisäksi on huomattava, että vaikka direktiivissä annetaan mahdollisuus käyttää erityisiä rahoituskeinoja yleispalvelun turvaamiseksi, tulee jäsenvaltioiden noudattaa EY:n perussopimuksen mukaista valtiontuen ilmoitusmenettelyä ja valtiontuen määräyksiä.

Edellä mainittua maksua koskevan lain kumoaminen on perusteltua myös siksi, että se on säädetty ennen ensimmäisen postidirektiivin 97/67/EY voimaantuloa. Lakia säädettäessä ole voitu ottaa täysimääräisesti huomioon direktiivin edellä kuvattuja vaatimuksia eikä postimarkkinoiden täysimääräiseen avaamiseen liittyvää kehitystä. Myös EY:n komissio on Suomelle postipalveluita koskevassa virallisessa huomautuksessaan kiinnittänyt huomiota lain markkinoille pääsyä esteitä luovaan vaikutukseen.

Pykälän 4 momentti sisältää tavanomaisen säännöksen, jonka mukaan ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

84 §. *Siirtymäsäännös.* Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan tämän lain voimaan tullessa postitoimintaan myönnetty toimilupa on voimassa siihen saakka, kunnes tämän lain nojalla myönnetään uusi toimilupa, kuitenkin enintään aiemman toimilupakauden ajan. Jos toimiluvan ehdot ovat ristiriidassa tämän lain säännösten kanssa, noudatetaan tämän lain säännöksiä. Toimilupaa koskeva siirtymäaika on yleensä tarpeen sen varmistamiseksi, että lain voimaan tullessa ei synny tilaa, jossa vanha toimilupa lakkaisi olemasta voimassa mutta uutta ei vielä olisi myönnetty. Käytännössä tällainen tilanne näyttää lakia valmisteltaessa epätodennäköiseltä, koska ainoa voimassa oleva toimilupa on Itella Oyj:lla, ja toimiluvan voimassaolo päättyy vasta vuoden 2021 lopussa.

Pykälän 2 momentin mukaan ennen lain voimaantuloa vireille tulleet toimilupahakemukset käsitellään tämän lain säännösten mukaisesti. Säännöksen nojalla uutta lakia voitaisiin soveltaa sellaisiin hakemuksiin, joita ei ole ehditty käsitellä ennen lain voimaantuloa.

Siirtymäsäännöksen 3 momentin mukaan tämän lain voimaan tullessa voimassa oleva yleispalveluvelvollisuus on voimassa siihen saakka, kunnes Viestintävirasto antaa päätöksen, jolla asetetaan uusi yleispalveluvelvollisuus tai jätetään se osin tai kokonaan asettamatta. Koska yleispalveluvelvollisuus ehdotetaan asetettavaksi Viestintäviraston päätöksellä, on Itella Oyj:lle asetettu velvollisuus pidettävä voimassa, kunnes ensimmäinen päätös on tehty. On kuitenkin tarpeen säätää myös siitä, että yleispalveluvelvollisuuden sisältö määräytyy kuitenkin tämän lain 3 luvun mukaisesti. Siten uudenlainen yleispalvelun määrittely tulee sovellettavaksi heti lain voimaan tultua Viestintäviraston päätöksestä riippumatta.

Ehdotetun 4 momentin mukaan Viestintäviraston tulee tehdä 22 §:ssä tarkoitettu markkinoiden arviointi ensimmäisen kerran siten, että se on käytettävissä viimeistään vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Yleispalveluvollisuuden asettamisen pohjaksi Viestintäviraston tulee arvioida kirje- ja pakettipalveluiden markkinoita. Arvion tekeminen vaatii aikaa, minkä vuoksi sen ei voida edellyttää olevan valmis heti lain voimaan tultua. Säännöksessä ehdotetaan asetettavaksi vuoden mittainen takaraja ensimmäisen markkinoiden arvioinnin tekemiselle. Arvio on joka tapauksessa syytä tehdä mahdollisimman pian, jotta uutta sääntelyä päästään soveltamaan täysimittaisesti.

Pykälän 5 momentin mukaan tämän lain 38 §:n osoiterekisterisäännöksiä sovelletaan myös postiyrityksen rekisterissä lain voimaan tullessa oleviin tietoihin. Uuden lain sääntelyä on voitava soveltaa sekä rekisterissä ennestään olleisiin tietoihin että sinne myöhemmin kerättäviin tietoihin. Muulla tavoin osoiterekisteristä ei voida saada toimivaa. Siirtymäsäännöksen johdosta osoiterekisterissä jo olleita tietoja voidaan esimerkiksi luovuttaa toiselle postiyritykselle siten kuin 38 §:ssä säädetään.

Ehdotetun 6 momentin mukaan postiyritys, jolla on tämän lain voimaan tullessa oikeus postimerkkien julkaisemiseen, saa jatkaa postimerkkien julkaisemista toimilupakautensa ajan. Säännös vastaa postipalvelulain sisältämää siirtymäsäännöstä.

Pykälän 7 momentin mukaan tätä lakia ei sovelleta ennen lain voimaantuloa tehtyyn sopimukseen. Tämän lain 49 - 52 §:n säännöksiä korvausvastuusta ei sovelleta, jos lähetys on jätetty postiyrityksen kuljetettavaksi ennen tämän lain voimaantuloa. Vastaavat siirtymäsäännökset ovat sisältyneet postipalvelulakiin. Ne ovat tarpeen myös tässä laissa, jotta mainittuihin tilanteisiin tulevat sovellettaviksi ne säännökset, jotka ovat olleet sopimuksen tekohetkellä ja vahingon tapahtumahetkellä voimassa.

Pykälän 8 momentissa ehdotetaan säädettäväksi perillesaamattomien lähetysten käsittelystä tietyissä tilanteissa. Momentin mukaan tämän lain säännöksiä perillesaamattomien postilähetysten käsittelystä sovelletaan myös sellaisiin lähetysiin, jotka on jätetty kuljetettaviksi ennen tämän lain voimaantuloa ja joita postiyritys ei ole postipalvelulain voimassa ollessa voinut toimittaa Viestintävirastoon eikä myydä tai hävittää. Säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa se, että tämän lain säännösten nojalla voidaan toimittaa Viestintävirastoon, myydä tai hävittää sellaiset lähetykset, joita on kertynyt Itella Oyj:n haltuun postipalvelulain voimassa ollessa. Lähetysten kertyminen johtuu niistä sääntelyn puutteista, joita tällä lailla on tarkoitus korjata.

Pykälän 9 momentti sisältää postiyrityksen haltuun jääneitä irtotavaroita koskevan siirtymäsäännöksen. Sen mukaan tämän lain 56 §:n 6 momenttia postiverkossa kuljetetusta tavarasta, joka ei ole enää yhdistettävissä postilähetykseen, sovelletaan myös sellaiseen mainitussa säännöksessä tarkoitettuun tavarahan, joka on postiyrityksen hallussa lain voimaan tullessa. Siirtymäsäännöksen nojalla löytötavaroina käsiteltäisiin myös sellaisia postilähetyksistä irrallenen joutuneita tavaroita, jotka ovat jääneet postiyrityksen haltuun postipalvelulain voimassa ollessa.

6. Lakiehdotus

Postilaki

1 Luku Yleiset säännökset	131
1 § Lain soveltamisala	131
2 § Määritelmät	131
2 Luku Postipalvelujen tarjoaminen	132
3 § Toimilupaa edellyttävä postitoiminta	132
4 § Toimilupahakemuksen sisältö	133
5 § Toimilupa-alue	133
6 § Hakemusmaksu	134
7 § Toimilupaviranomainen ja toimilupamenettely	134
8 § Toimiluvan myöntämisen edellytykset	134
9 § Toimiluvan sisältö	134
10 § Toimiluvan muuttaminen	135
11 § Toimiluvan peruuttaminen	136
12 § Toimiluvan siirtäminen	136
13 § Toimenpiteet postitoiminnan lopettamisen johdosta	137
3 Luku Yleispalvelun sisältö	138
14 § Yleispalvelun tarjoaminen	138
15 § Yleispalveluun kuuluvat postilähettykset	138
16 § Toimipisteet	138
17 § Keräily ja jakelu	139
18 § Poikkeukset keräily- ja jakelutiheydestä	140
19 § Yleispalvelun laatustandardi	140
20 § Kielellisten oikeuksien turvaaminen	141
21 § Tiedoksiantomenettely	141
4 luku Yleispalveluvelvollisuuden asettaminen	141
22 § Markkinoiden arviointi	141
23 § Yleispalveluvelvollisuuden asettaminen	142
24 § Yleispalveluvelvollisuuden asettamisen edellytykset	143
25 § Yleispalveluvelvollisuuden uudelleentarkastelu ja muuttaminen	143
5 luku Yleispalvelun tarjoajan hinnoittelu ja kustannuslaskenta	143
26 § Hinnoittelu	143
27 § Yhtenäishinnoittelu ja yksittäiset hintasopimukset	144
28 § Kustannuslaskentajärjestelmän käyttäminen	144
29 § Tarkemmat säännökset kustannuslaskentajärjestelmästä	145
30 § Kustannuslaskentajärjestelmän valvonta	145
31 § Hinnoittelua koskeva selvittämisvelvollisuus ja kustannuslaskenta	146
6 luku Yleispalvelun nettokustannusten laskeminen ja korvaaminen	146
32 § Yleispalvelun nettokustannukset	146
33 § Kustannusten korvaaminen yleispalvelun tarjoajalle	146
34 § Korvauksen hakeminen ja yleispalvelun nettokustannusten laskeminen	147
35 § Asetuksenantovaltuus	147
7 luku Postiyriyten yhteistoiminta ja tietojärjestelmät	148
36 § Erehdyksessä jätettyjen kirjelähetysten välittäminen	148
37 § Postinumerojärjestelmä	148
38 § Osoiterekisteri	149
39 § Jakelussa käytettävät laitteet ja rakennelmat	150
8 luku Lähetysten vastaanotto ja jakelu	151

40 § Kirjelähetysten vastaanotto, välitys ja takavarikointi	151
41 § Toimitusehdot	151
42 § Postipalveluiden laadun tarkkailu	152
43 § Jakelu	152
44 § Postilaatikon paikka	153
45 § Postin jakelussa tarvittavien laitteiden ja rakennelmien sijoittaminen	154
46 § Korvaus postilaatikkojen sijoittamisesta	154
47 § Postilähetysten säilyttäminen postin saajan noudettavina	155
48 § Viestintäviraston määräyksenantovaltuus	155
9 luku Postiyrityksen vastuu	155
49 § Postiyrityksen vastuu	155
50 § Postiyrityksen vapautuminen vastuusta ja vastuun rajoittaminen	156
51 § Vastuun rajoitukset	157
52 § Muistutus ja vanhentuminen	157
10 luku Lähetysten perilletoimittaminen ja perillesaamattomien lähetysten käsittely	158
53 § Oikeus määrätä postilähetyksestä	158
54 § Postiyrityksen velvollisuus selvittää vastaanottajan osoite	159
55 § Postiyrityksen oikeus avata suljettu lähetys	159
56 § Lähetysten säilyttäminen ja hävittäminen	160
57 § Perillesaamattomien lähetysten käsittely Viestintävirastossa	161
58 § Lähetysten palauttaminen postiyritykselle	162
59 § Avatun lähetysten säilyttäminen ja hävittäminen	162
60 § Virkavastuu	163
61 § Poikkeus viranomaisen asiakirjan julkisuudesta ja vaitiolovelvollisuus	163
11 luku Postiyrityksen muut velvollisuudet	164
62 § Luottamuksellisen viestin salaisuuden turvaaminen	164
63 § Vaitiolovelvollisuus	164
64 § Postiyrityksen velvollisuus varautua poikkeusoloihin	164
65 § Tarkemmat säännökset varautumisesta	165
66 § Varautumisesta aiheutuneet kustannukset	165
12 luku Postitoiminnan ohjaus ja valvonta	166
67 § Yleinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta	166
68 § Postitoiminnan valvontamaksu	166
69 § Postitoiminnan valvontamaksun suuruus	166
70 § Maksun määräytymisen perusteena oleva liikevaihto konsernissa	167
71 § Postitoiminnan valvontamaksun määrääminen ja periminen	168
72 § Tiedonsaantioikeus	168
73 § Ulkomaiselta viranomaiselta saadun asiakirjan käyttö	169
74 § Tietojen luovuttaminen komissiolle ja toisille ETA-valtioille	169
13 luku Pakkokeinot, seuraamukset ja muutoksenhaku	170
75 § Pakkokeinot	170
76 § Luvaton postitoiminnan harjoittaminen	170
77 § Postimaksumerkintärikkomus	170
78 § Vaitiolovelvollisuuden rikkominen	171
79 § Erimielisyyksien ratkaiseminen	171
80 § Muutoksenhaku	172
14 luku Erinäiset säännökset	172
81 § Virka-apu	172
82 § Postimerkkien julkaiseminen ja postimaksumerkinnän käyttäminen	172
15 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset	173
83 § Voimaantulo	173
84 § Siirtymäsäännös	173

<p>Voimassa oleva laki</p> <p>Postipalvelulaki</p>	<p>Lakiehdotus</p> <p>Postilaki</p>
	1 Luku Yleiset säännökset
<p>1 § Lain tarkoitus</p> <p>Lain tarkoituksena on turvata hyvälaatuisten postipalveluiden ja erityisesti yleispalvelun saatavuus tasapuolisin ehdoin koko maassa.</p> <p>Valtioneuvosto on velvollinen huolehtimaan siitä, että koko maassa on tarjolla yleispalvelu.</p>	<p>1 § Lain soveltamisala</p> <p>Tätä lakia sovelletaan postipalvelujen ja <i>yleispalvelun</i> tarjoamiseen.</p> <p><i>Tätä lakia ei sovelleta sellaiseen keräilyyn, lajitteluun, kuljetukseen tai jakeluun, joka koskee</i></p> <p><i>1) sanoma- ja aikakauslehtiä;</i> <i>2) osoitteettomia lähetyksiä;</i> <i>3) kirjelähetyksiä, jos toiminta on pienimuotoista, taloudelliselta merkitykseltään vähäistä sekä laajuudeltaan sellaista, että sillä ei ole yleispalvelun saatavuuden kannalta olennaista merkitystä;</i> <i>4) kirjelähetysten lähettipalvelua, josta on sovittu erillisellä asiakas- tai lähetyiskohtaisella, kuljetusnopeuteen ja -varmuuteen perustuvalla sopimuksella ja jossa ei käytetä säännöllistä jakelureittiä;</i> <i>5) postipaketteja, jotka eivät kuulu yleispalveluun; tai</i> <i>6) elinkeinonharjoittajan omaan toimintaan tarvittavaa tai liittyvää postitoimintaa.</i></p>
<p>2 § Lain soveltamisala</p> <p>Lakia sovelletaan postipalvelujen ja postiyrityksen yleispalvelun tarjoamiseen.</p> <p>Laki ei koske:</p> <p>1) sanoma- ja aikakauslehtien kuljetusta ja jakelua;</p> <p>2) rajoitettua, merkitykseltään vähäistä kirjelähetyksen jakelu- ja kuljetustoimintaa, jolla ei laajuudeltaan ole olennaista merkitystä 1 pykälässä säädetyn tarkoituksen toteutumisen kannalta;</p> <p>3) elinkeinonharjoittajan omaan toimintaan tarvittavaa tai liittyvää postitoimintaa;</p> <p>4) erillisellä asiakaskohtaisella kuljetusnopeuteen ja -varmuuteen perustuvalla tai muulla vastaavalla yksilöllisellä sopimuksella sovittua kirjelähetyksen kuljetus- ja jakelutoimintaa; eikä</p> <p>5) muuta pakettien välityspalvelua kuin yleispalvelua.</p>	<p>2 § Määritelmät</p> <p>Tässä laissa tarkoitetaan:</p> <p>1) <i>postitoiminnalla</i> tämän lain mukaista postipalvelun ja yleispalvelun tarjontaa;</p> <p>2) <i>postipalvelulla</i> maksua vastaan tapahtuvaa kirjelähetyksen ja</p>
<p>3 § Määritelmät</p> <p>Tässä laissa tarkoitetaan:</p> <p>1) <i>postitoiminnalla</i> tämän lain mukaista postipalvelun ja yleispalvelun tarjontaa;</p> <p>2) <i>postipalvelulla</i> maksua vastaan tapahtuvaa kirjelähetyksen ja</p>	<p>2 § Määritelmät</p> <p>Tässä laissa tarkoitetaan:</p> <p>1) <i>postitoiminnalla</i> tämän lain mukaista postipalvelun ja yleispalvelun tarjontaa;</p> <p>2) <i>postipalvelulla</i> maksua vastaan tapahtuvaa kirjelähetyksen <i>tai</i> yleispalveluun</p>

<p>yleispalveluun kuuluvien postipakettien välittämistä postin lähettäjältä tai toiselta postiyritykseltä postin saajalle tai toiselle postiyritykselle; postipalveluun kuuluu lähetysten keräily, lajittelu, kuljetus ja jakelu;</p> <p>3) <i>yleispalvelulla</i> 4 §:n mukaisten postipalvelujen pysyvää tarjontaa kaikille käyttäjille koko maassa;</p> <p>4) <i>kirjelähetyksellä</i> osoitteellista, enintään kahden kilon painoista kirjettä tai postikorttia, joka on jätetty postiyritykselle kuljetettavaksi; kirjelähetyksen muut ominaisuudet ja kirjelähetyslajit määritellään tarvittaessa postiyrityksen toimitusehdoissa;</p> <p>5) <i>postipaketilla</i> yleispalveluun kuuluvaa osoitteellista pakettia, joka on jätetty postiyrityksen kuljetettavaksi; postipaketin muut ominaisuudet ja postipakettilajit määritellään tarvittaessa postiyrityksen toimitusehdoissa;</p> <p>6) <i>postiyrityksellä</i> 6 §:n mukaisen toimiluvan haltijaa;</p> <p>7) <i>yleispalvelun tarjoajalla</i> 6 §:n mukaisen toimiluvan haltijaa, jolle on toimiluvassa asetettu yleispalveluvelvoite;</p> <p>8) <i>postin lähettäjällä</i> luonnollista tai oikeushenkilöä, joka on jättänyt kirjelähetyksen tai postipaketin postiyrityksen välitettäväksi voimassa olevaa maksua vastaan; sekä</p> <p>9) <i>postin saajalla</i> kirjelähetykseen tai postipakettiin merkittyä vastaanottajaa.</p>	<p>kuuluvien <i>postipakettien säännöllistä</i> välittämistä postin lähettäjältä tai toiselta postiyritykseltä postin saajalle tai toiselle postiyritykselle; <i>postipalveluna pidetään palvelua, joka sisältää aina vähintään postilähetysten jakelun ja joka voi kattaa myös lähetysten keräilyn, lajittelun ja kuljetuksen.</i></p> <p>3) <i>yleispalvelulla</i> 3 luvun mukaista postipalvelujen tarjontaa;</p> <p>4) <i>kirjelähetyksellä</i> osoitteellista, enintään kahden kilogramman painoista fyysiselle alustalle kirjoitettua viestiä; kirjelähetyksen muut ominaisuudet ja kirjelähetyslajit määritellään tarvittaessa postiyrityksen toimitusehdoissa;</p> <p>5) <i>postipaketilla</i> yleispalveluun kuuluvaa osoitteellista <i>tavaralähetystä</i>, joka on jätetty kuljetettavaksi; postipaketin muut ominaisuudet määritellään tarvittaessa yleispalvelun tarjoajan toimitusehdoissa;</p> <p>6) <i>osoitteellisella suoramainonnalla</i> osoitteellista kirjelähetystä, joka koostuu yksinomaan mainos-, markkinointi- tai myynninedistämisineistosta ja sisältää vastaanottajan nimeä, osoitetta, yksilöintinumeroa sekä muita viestin luonnetta muuttamattomia eroavaisuuksia lukuun ottamatta vain samansisältöisen, merkittävälle vastaanottajamäärälle osoitetun sanoman;</p> <p>7) <i>postiyrityksellä</i> 3 §:n mukaisen toimiluvan haltijaa;</p> <p>8) <i>yleispalvelun tarjoajalla</i> postiyritystä, jolle on asetettu 4 luvussa tarkoitettu yleispalveluvelvollisuus;</p> <p>9) <i>postin lähettäjällä</i> henkilöä, joka on jättänyt kirjelähetyksen tai postipaketin postiyrityksen välitettäväksi voimassa olevaa maksua vastaan; sekä</p> <p>10) <i>postin saajalla</i> kirjelähetykseen tai postipakettiin merkittyä henkilöä, jolle lähetys on osoitettu.</p>
	2 Luku Postipalvelujen tarjoaminen
<p>6 § Toimilupa ja sen ehdot, 1 mom.</p> <p>Postitoimintaa voivat harjoittaa yhteisöt, virastot, laitokset ja säätiöt, joille valtioneuvosto on myöntänyt siihen toimiluvan.</p>	<p>3 § Toimilupaa edellyttävä postitoiminta</p> <p>Edellä 2 §:ssä tarkoitettuja kirjelähetyksiä koskevan postipalvelun tarjoaminen edellyttää toimilupaa.</p>

<p>7 § Toimilupahakemus, 2 ja 3 mom.</p> <p>Valtioneuvostolle osoitetusta postitoimintaa koskevasta toimilupahakemuksesta tulee käydä ilmi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) hakijan nimi ja kotipaikka; 2) alue, jolle toimilupaa haetaan; 3) tiedot suunnitellun postitoiminnan laadusta; 4) selvitys postipalvelujen toimitusehdoista; 5) selvitys 6 §:n 2 momentissa säädettyjen edellytysten täyttymisestä; sekä 6) muut liikenne- ja viestintäministeriön edellyttämät selvitykset. <p>Hakemukseen on liitettävä kauppa- tai yhdistysrekisterinote tai muu vastaava selvitys, yhtiöjärjestys tai sitä vastaava yhtiö- tai muu sopimus, tarvittaessa säädekirja, säätiön, yhdistyksen tai osuuskunnan säännöt sekä kahdeksi vuodeksi laadittu harjoitettavan postitoiminnan yleissuunnitelma sekä rahoituslaskelma. Jos hakija on yhteisö, hakemukseen on oheistettava hakijan viimeksi vahvistettu tilinpäätös ja toimintakertomus sekä luettelo hakijan omistajista, osakkaista tai jäsenistä taikka muista henkilöistä tai yhteisöistä, jotka käyttävät hakijana olevassa yhteisössä päätösvaltaa.</p>	<p>4 § Toimilupahakemuksen sisältö</p> <p><i>Toimilupahakemuksessa on annettava kaikki ne toimilupaviranomaisen pyytämät tiedot, jotka ovat tarpeen arvioitaessa 8 §:ssä tarkoitettuja toimiluvan myöntämisen edellytyksiä. Tarkemmat säännökset hakemuksen sisällöstä annetaan valtioneuvoston asetuksella.</i></p>
<p>6 § Toimilupa ja sen ehdot, 2 ja 5 mom.</p> <p>Toimilupa on myönnettävä, jos ---</p> <ol style="list-style-type: none"> 4) alue, jolle toimilupaa haetaan, muodostaa hallinnollisesti ja toiminnallisesti yhtenäisen toimilupa-alueen. <p>---</p> <p>Lisäksi toimiluvassa voidaan antaa postiyrityksen toiminta-alueita, kirjelähetyslajeja, keräilyä, hinnoittelua sekä muita palvelujen laadun, saatavuuden ja tehokkuuden turvaamiseksi tarpeellisia määräyksiä. ---</p>	<p>5 § Toimilupa-alue</p> <p><i>Toimiluvan haltija voi tarjota toimiluvan piiriin kuuluvia postipalveluita vain sillä alueella, jolle toimilupa myönnetään.</i></p> <p>Alueen, jolle toimilupaa haetaan, tulee muodostaa hallinnollisesti ja toiminnallisesti yhtenäinen toiminta-alue.</p>

	<p><i>6 § Hakemusmaksu</i></p> <p><i>Toimiluvan hakija on velvollinen suorittamaan valtiolle hakemuksen yhteydessä hakemusmaksun, joka on 1 000 euroa. Hakemusmaksu tulee suorittaa myös määräysvallan muutosta ja toimiluvan muuttamista ja siirtämistä koskevien hakemusten yhteydessä sekä ennakkopäätöstä haettaessa.</i></p>
<p>6 § Toimilupa ja sen ehdot, 1 mom.</p> <p>Postitoimintaa voivat harjoittaa yhteisöt, virastot, laitokset ja säätiöt, joille valtioneuvosto on myöntänyt toimiluvan.</p> <p>8 § Toimiluvan voimassaoloaika</p> <p>Toimilupa postitoimintaan voidaan myöntää enintään kahdeksikymmeneksi vuodeksi.</p> <p>7 § Toimilupahakemus, 3 mom.</p> <p>Hakemus on käsiteltävä kuudessa kuukaudessa.</p>	<p><i>7 § Toimilupaviranomainen ja toimilupamenettely</i></p> <p><i>Toimilupaa postipalvelun tarjoamiseen haetaan liikenne- ja viestintäministeriöltä. Toimilupia ei julisteta haettaviksi.</i></p> <p><i>Toimilupaviranomainen myöntää toimiluvan määräajaksi, enintään kymmeneksi vuodeksi.</i></p> <p><i>Toimilupaa koskeva päätös on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa hakemuksen saapumisesta toimilupaviranomaiselle. Toimilupaviranomainen voi pidentää kolmen kuukauden määräaika enintään kolmella kuukaudella, jos se on erityisen syyn vuoksi tarpeen.</i></p>
<p>6 § Toimilupa ja sen ehdot, 2 mom.</p> <p>Toimilupa on myönnettävä, jos</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) hakijalla on riittävät taloudelliset voimavarat huolehtia postitoimintaa harjoittavan yrityksen velvollisuuksista; 2) hakijan kykyä noudattaa postitoimintaa koskevia säännöksiä ja määräyksiä ei ole perustellusti syytä epäillä; 3) hakijalla on kyky säännölliseen toimiluvan mukaiseen toimintaan; sekä 4) alue, jolle toimilupaa haetaan, muodostaa hallinnollisesti ja toiminnallisesti yhtenäisen toimilupa-alueen. 	<p><i>8 § Toimiluvan myöntämisen edellytykset</i></p> <p>Toimilupa on myönnettävä, jos</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) hakija on yritys tai yhteisö, jolla on riittävät taloudelliset voimavarat huolehtia postiyrityksen velvollisuuksista; 2) hakijan kykyä noudattaa postitoimintaa koskevia säännöksiä ja määräyksiä ei ole perustellusti syytä epäillä; 3) hakijalla on kyky säännölliseen toimiluvan mukaiseen toimintaan; sekä 4) lupaviranomaisella ei ole erityisen painavia perusteita epäillä toimiluvan myöntämisen vaarantavan ilmeisesti kansallista turvallisuutta.
<p>6 § Toimilupa ja sen ehdot, 3, 4 ja 5 mom.</p> <p>Toimiluvan tulee sisältää jakelusta määräyksiä, joissa noudatetaan 5 §:n</p>	<p><i>9 § Toimiluvan sisältö</i></p> <p><i>Toimiluvassa on määriteltävä postiyrityksen</i></p>

<p>säännöksiä, jollei valtioneuvosto toimiluvasta päättäessään erityisen painavasta syystä toisin päätä.</p> <p>Koko maan kattavan yleispalvelun takaamiseksi valtioneuvoston tulee toimiluvassa määrätä yleispalveluvelvoite sellaiselle postiyritykselle, jolla taloudellisten voimavarojen, aikaisemman toiminnan tai muun vastaavan syyn perusteella voidaan katsoa olevan edellytykset vastata yleispalvelun tarjoamisesta. Jos yleispalvelun turvaamisen kannalta on välttämätöntä eikä velvoitteen asettaminen postiyrityksen kannalta ole kohtuutonta, yleispalveluvelvoite voidaan määrätä postiyritykselle myös muulle alueelle tai muihin yleispalveluun kuuluviin postipalveluihin kuin yritys on hakenut toimilupaa.</p> <p>Lisäksi toimiluvassa voidaan antaa postiyrityksen toiminta-alueita, kirjelähetyslajeja, keräilyä, hinnoittelua sekä muita palvelujen laadun, saatavuuden ja tehokkuuden turvaamiseksi tarpeellisia määräyksiä.</p>	<p><i>maantieteellinen toimialue ja toimiluvan voimassaoloaika.</i></p> <p><i>Toimilupaviranomainen voi asettaa toimiluvassa ehtoja, jotka täydentävät tämän lain säännöksiä tai sen nojalla annettuja säädöksiä ja jotka koskevat:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1) yhteistoimintaa muiden postiyritysten kanssa;</i> <i>2) velvollisuutta toimia Maailman postiliiton sopimuksen mukaisena nimettynä operaattorina ja Maailman postiliiton sopimusten noudattamista;</i> <i>3) postinumerojärjestelmän ylläpitämistä;</i> <i>4) kielilaissa (423/2003) tai saamen kielilaissa (1086/2003) tarkoitettua kielellistä palvelua;</i> <i>5) velvollisuutta määritellä postilaatikoiden paikat;</i> <i>6) velvollisuutta maksaa erikseen säädettävällä tavalla tukiosuus, jos 33 §:n mukainen osuus yleispalvelun nettokustannuksista tulee korvattavaksi; tai</i> <i>7) muita näihin verrattavia palvelujen laadun, saatavuuden tai tehokkuuden turvaamiseksi tarpeellisia ehtoja.</i> <p><i>Kohtien 2 – 4 mukaisia ehtoja voidaan asettaa vain yleispalvelun tarjoajalle tai, ellei yleispalveluvelvollisuutta ole asetettu, muulle postiyritykselle. Kohdan 5 mukainen ehto voidaan asettaa muulle kuin yleispalvelun tarjoajalle vain, jos alueella ei ole asetettu kirjelähetysten välittämistä koskevaa yleispalveluvelvollisuutta.</i></p> <p><i>Toimilupaviranomainen ei saa asettaa ehtoja, jotka johtaisivat rinnakkaisiin velvoitteisiin tämän lain tai sen nojalla annettujen säädösten taikka muun lainsäädännön kanssa.</i></p>
<p>6 § Toimilupa ja sen ehdot, 5 mom.</p> <p>--- Toimiluvan ehtoja voidaan muuttaa toimiluvanhaltijan suostumuksella ja muulloinkin, milloin siihen on lain tarkoituksen kannalta erityisen perusteltu syy, kuten yleispalvelun tarjoamisen turvaaminen.</p>	<p><i>10 § Toimiluvan muuttaminen</i></p> <p><i>Toimilupaa voidaan muuttaa toimiluvan voimassaoloaikana toimiluvanhaltijan hakemuksesta tai tämän suostumuksella. Toimilupaa voidaan muuttaa muutoinkin, jos se on välttämätöntä sellaisen erityisen syyn vuoksi, joka johtuu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1) teknisestä kehityksestä; tai</i> <i>2) sellaisesta olennaisesta muutoksesta, joka tapahtuu luvanvaraisen toiminnan toimintaedellytyksissä.</i>

<p>34 § Toimiluvan peruuttaminen</p> <p>Jos 6 §:ssä tarkoitettu toimiluvan haltija ei noudata tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, valtioneuvosto voi, milloin lain, säännösten tai määräysten rikkominen vaikuttaa olennaisella tavalla postitoiminnan hoitamiseen eikä luvan haltija kehotuksesta huolimatta kohtuullisessa määräajassa oikaise menettelyään, peruuttaa toimiluvan osaksi tai kokonaan.</p> <p>Valtioneuvosto voi peruuttaa toimiluvan myös, jos luvan haltija lopettaa toimintansa. Toimiluvan peruuttamisesta toimiluvan siirtämisen johdosta säädetään 9 §:ssä.</p> <p>10 § Toimiluvan raukeaminen</p> <p>Postitoimintaa varten myönnetty toimilupa raukeaa, jos säännöllistä toimiluvan mukaista toimintaa ei ole aloitettu yhdeksän kuukauden kuluessa toimiluvan ensimmäisestä voimassaolopäivästä.</p>	<p>11 § Toimiluvan peruuttaminen</p> <p><i>Toimilupaviranomainen voi peruuttaa postiyrityksen toimiluvan osaksi tai kokonaan:</i></p> <p><i>1) jos postiyritys on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tämän lain säännöksiä tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, muun postitoimintaa koskevan lain säännöksiä, 9 §:ssä tarkoitettuja toimilupaehtoja tai 24 §:ssä tarkoitettua yleispalveluvollisuutta;</i></p> <p><i>2) jos postiyrityksellä ei enää toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen ole riittäviä taloudellisia voimavaroja huolehtia velvollisuuksistaan; taikka</i></p> <p><i>3) jos toimiluvan haltija ei ole aloittanut säännöllistä toimiluvan mukaista toimintaa yhdeksän kuukauden kuluessa toimilupakauden alkamisesta, ellei toimilupaviranomainen toimiluvan haltijan hakemuksesta toiminnan edellytyksiin liittyvien syiden vuoksi toisin määrää.</i></p> <p><i>Toimiluvan peruuttaminen edellyttää lisäksi sitä, että postiyritys ei kehotuksesta huolimatta ole kohtuullisessa, vähintään kuukauden pituisessa määräajassa korjannut menettelyään, saattanut taloudellisia voimavarojaan riittäviksi tai aloittanut toimintaansa.</i></p> <p><i>Toimilupaviranomainen voi peruuttaa toimiluvan myös, jos luvan haltija lopettaa toimintansa.</i></p>
<p>9 § Toimiluvan siirtäminen toiselle</p> <p>Postitoimintaa varten myönnettyä toimilupaa ei saa siirtää toiselle. Jos tosiasiallinen määräysvalta toimiluvan haltijaan nähden muuttuu, tätä on pidettävä toimiluvan siirtona, jolloin valtioneuvosto voi peruuttaa toimiluvan.</p> <p>Peruuttamisen edellytyksenä olevana toimiluvan siirtona ei pidetä toimiluvan siirtämistä konsernin sisäisesti emoyhtiön ja sen täysin omistaman tytäryhtiön välillä. Tällaisesta siirrosta on ilmoitettava välittömästi liikenne- ja</p>	<p>12 § Toimiluvan siirtäminen</p> <p><i>Toimilupaa ei saa siirtää.</i></p> <p><i>Toimilupaviranomainen voi peruuttaa toimiluvan, jos tosiasiallinen määräysvalta toimiluvan haltijaan nähden muuttuu. Määräysvallan muuttumisesta on ilmoitettava välittömästi toimilupaviranomaiselle.</i></p> <p><i>Toimilupaviranomaisen on päätettävä toimiluvan peruuttamisesta kahden kuukauden kuluessa ilmoittamisesta.</i></p> <p><i>Toimiluvan haltija voi pyytää 1 momentin</i></p>

<p>viestintäministeriölle.</p>	<p><i>perusteella tapahtuvasta toimiluvan peruuttamisesta ennakkopäätöksen. Toimilupaviranomaisen tulee antaa päätös kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hakemus on saapunut viranomaiselle. Jos määräysvallan muutos on yrityskauppa, joka on ilmoitettava kilpailunrajoituksista annetun lain (480/1992) mukaan kilpailuvirastolle tai yrityskeskittymien valvonnasta annetun neuvoston asetuksen ("EY:n sulautuma-asetus") (EY) N:o 139/2004 mukaan komissiolle, toimilupaviranomaisen päätös on annettava kahden kuukauden kuluessa siitä, kun yrityskauppa-asia on lainvoimaisesti ratkaistu.</i></p> <p>Peruuttamisen edellytyksenä olevana toimiluvan siirtona ei pidetä toimiluvan siirtämistä konsernin sisäisesti emoyhtiön ja sen täysin omistaman tytäryhtiön välillä. Tällaisesta siirrosta on välittömästi ilmoitettava <i>toimilupaviranomaiselle</i>.</p>
<p>41 § Toimenpiteet postitoiminnan lopettamisen johdosta</p> <p>Jos postiyritys lopettaa toimintansa, sen tulee ilmoittaa asiasta valtioneuvostolle viimeistään kolme kuukautta ennen toiminnan lopettamista.</p> <p>Jos postiyrityksen toimilupa peruutetaan, toimilupaa ei myönnetä uudelleen toimilupakauden päätyttyä tai postiyritys muuten lopettaa toimintansa, valtioneuvoston on päätettävä niistä toimista, joihin on ryhdyttävä postitoiminnan ylläpitämiseksi.</p> <p>Jos postitoiminnan ylläpitämiseksi tarvittavan postiyrityksen käyttöomaisuuden siirtämisestä toiselle postitoiminnan harjoittajalle ei sovita, valtioneuvosto voi päättää siirrosta korvausta vastaan. Korvauksen perusteiden ja määräämisen suhteen on noudatettava, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa säädetään lunastuskorvauksesta.</p>	<p>13 § Toimenpiteet postitoiminnan lopettamisen johdosta</p> <p>Jos postiyritys lopettaa toimintansa, sen tulee ilmoittaa asiasta <i>liikenne- ja viestintäministeriölle</i> viimeistään kolme kuukautta ennen toiminnan lopettamista.</p> <p>Jos postiyrityksen toimilupa peruutetaan, toimilupaa ei myönnetä uudelleen toimilupakauden päätyttyä tai postiyritys muuten lopettaa toimintansa, <i>liikenne- ja viestintäministeriön</i> on päätettävä niistä toimista, joihin on ryhdyttävä postitoiminnan ylläpitämiseksi.</p> <p>Jos postitoiminnan ylläpitämiseksi tarvittavan postiyrityksen käyttöomaisuuden siirtämisestä toiselle postitoiminnan harjoittajalle ei sovita, <i>liikenne- ja viestintäministeriö</i> voi päättää siirrosta korvausta vastaan. Korvauksen perusteiden ja määräämisen suhteen on noudatettava, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977) säädetään lunastuskorvauksesta.</p>

	3 Luku Yleispalvelun sisältö
<p>4 § Yleispalvelun sisältö, 1 mom.</p> <p>Koko maassa tulee olla tarjolla postipalvelujen yleispalvelu, joka käsittää - --</p>	<p><i>14 § Yleispalvelun tarjoaminen</i></p> <p>Koko maassa tulee olla <i>pysyvästi</i> tarjolla postipalvelujen yleispalvelu, joka on <i>saatavilla tasapuolisin ehdoin</i>.</p> <p><i>Yleispalvelun sisällöstä säädetään tässä luvussa.</i></p>
<p>4 § Yleispalvelun sisältö, 1 ja 4 mom.</p> <p>Koko maassa tulee olla tarjolla postipalvelujen yleispalvelu, joka käsittää</p> <p>1) vastaanottajalle osoitettujen enintään kahden kilon painoisten kirjelähetysten ja enintään kymmenen kilon painoisten postipakettien välityspalvelun;</p> <p>2) maahan saapuvien lähetysten osalta kuljetus- ja jakelupalvelun enintään kolmeenkymmeneen kiloon asti; sekä</p> <p>3) kirjattujen ja vakuutettujen lähetysten palvelun.</p> <p>---</p> <p>Yleispalveluun kuuluvat tässä pykälässä mainitut sekä kotimaan että ulkomaan palvelut.</p>	<p><i>15 § Yleispalveluun kuuluvat postilähettykset</i></p> <p><i>Yleispalveluun kuuluu seuraavia postilähettyksiä koskevien postipalveluiden pysyvä tarjonta:</i></p> <p><i>1) enintään kahden kilogramman painoiset kirjelähettykset, jotka maksetaan yleisesti käytettävissä olevilla käteismaksutavoilla ja jotka käyttäjällä on mahdollisuus jättää postiyrityksen kuljetettavaksi keräilypisteeseen; kotimaan kirjelähettyksistä tarjolla tulee pitää vähintään sellaista kirjetuotetta, johon sovelletaan jäljempänä 19 §:ssä määriteltävää yleispalvelun laatustandardia;</i></p> <p><i>2) enintään kymmenen kilogramman painoiset postipaketit, jotka maksetaan yleisesti käytettävissä olevilla käteismaksutavoilla ja jotka käyttäjällä on mahdollisuus jättää postiyrityksen kuljetettavaksi postitoimipisteeseen tai muuhun soveltuvaan jättopaikkaan ja noutaa postitoimipisteestä;</i></p> <p><i>3) maahan saapuvat enintään kahdenkymmenen kilogramman painoiset postilähettykset; sekä</i></p> <p><i>4) edellä 1 ja 2 kohdassa määriteltyjen postilähetysten kirjaamis- ja vakuuttamispalvelut.</i></p> <p><i>Tässä pykälässä tarkoitettuun yleispalveluun kuuluvat sekä kotimaan palvelut että ulkomaanpalvelut.</i></p>
<p>4 § Yleispalvelun sisältö, 2 mom.</p> <p>Yleispalvelun tarjoajan on pidettävä jokaisessa kunnassa vähintään yksi yleispalvelua tarjoava toimipiste. Postipalvelujen saatavuutta järjestettäessä</p>	<p><i>16 § Toimipisteet</i></p> <p><i>Yleispalvelun tarjoajan on ylläpidettävä toimipisteitä, joista yleispalveluun kuuluvat tuotteet ja palvelut ovat saatavilla.</i></p>

<p>postiyrityksen on otettava huomioon kunnan asukasluku, pinta-ala, kunnassa ilmenevät asiointitarpeet ja muut paikalliset olosuhteet sekä myös erilaisten uusien postipalvelumuotojen kehittyminen.</p>	<p><i>Toimipisteet tulee sijoittaa siten, että yleispalvelun käyttäjät voivat asioida toimipisteessä kohtuullisen matkan päässä vakituisesta asunnostaan. Toimipisteiden sijaintia ja kohtuullista matkaa määriteltäessä on otettava huomioon alueen väestötiheys ja pinta-ala, alueella ilmenevät asiointitarpeet, palveluiden sijainti yleensä ja muut paikalliset olosuhteet sekä uusien postipalvelumuotojen kehittyminen.</i></p> <p><i>Toimipisteinä voi olla myös muu kuin kiinteä toimipiste, jos sen käyttäminen ei vaaranna yleispalvelun saatavuutta.</i></p> <p><i>Edellä 1 momentissa tarkoitettujen toimipisteiden ohella yleispalvelun tarjoaja voi ylläpitää myös muita toimipisteitä.</i></p> <p><i>Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin siitä, miten 1 momentissa tarkoitettuja toimipisteiden sijaintiin vaikuttavia seikkoja on arvioitava. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää myös toimipisteverkon järjestämiseen liittyvistä teknisistä seikoista.</i></p>
<p>4 § Yleispalvelun sisältö, 3 mom.</p> <p>Postipalveluiden käyttäjillä tulee olla mahdollisuus jättää yleispalveluun kuuluvia kirjelähetyksiä postiyrityksen kuljetettaviksi kohtuullisen matkan päässä asunnostaan sijaitsevaan keräilypisteeseen. Yleispalveluun kuuluu vähintään yksi keräily ja jakelu jokaisena työpäivänä.</p> <p>12 § Jakelu, 2 ja 4 mom.</p> <p>Kirjelähetykset on jaettava vähintään jokaisena työpäivänä, jos postin jakaminen ei esty postin saajasta, lainsäädännöksestä, liikenteen keskeytyksestä tai muusta sen tapaisesta ylivoimaisesta esteestä, jota postin jakelussa ei ole voitu ottaa huomioon. ---</p> <p>Postipaketit on jaettava kohtuullisessa ajassa. Kuitattavien lähetyksien ja postipakettien jakelussa voidaan käyttää saapumisilmoitusta.</p> <p>Tässä pykälässä mainitut vaatimukset koskevat kaikkia postiyrityksiä.</p>	<p>17 § Keräily ja jakelu</p> <p><i>Yleispalveluun kuuluvat kirjelähetykset on keräiltävä ja jaettava vähintään yhden kerran päivässä viitenä arkipäivänä viikossa, arkipyhiä lukuun ottamatta. Velvollisuudesta voidaan poiketa tilapäisesti vain, jos postin keräily tai jakaminen estyy syystä, joka johtuu postin saajasta, lain säännöksestä, liikenteen keskeytyksestä tai muusta vastaavasta ylivoimaisesta esteestä ja jota postin jakelussa ei ole voitu ottaa huomioon.</i></p> <p><i>Lähettäjällä tulee olla mahdollisuus jättää yleispalveluun kuuluvia kirjelähetyksiä postiyrityksen kuljetettaviksi kohtuullisen matkan päässä asunnostaan sijaitsevaan keräilypisteeseen.</i></p> <p><i>Postipaketit on jaettava kohtuullisessa ajassa. Kuitattavien lähetyksien ja postipakettien jakelussa voidaan käyttää saapumisilmoitusta.</i></p>

<p>13 § Poikkeukset keräily- ja jakelutiheydestä</p> <p>Jos on kysymys postipalvelusta vaikeakulkuisilla saaristo- tai erämaa-alueilla talouksille, jotka eivät sijaitse ympärivuotisesti liikennöitävien teiden varrella mukaan lukien maantielautojen ja vähintään viitenä päivänä viikossa kulkevien yhteysalusten avulla liikennöitävät tiet, postiyrityksellä on oikeus poiketa 4 §:ssä säädetystä keräily- ja jakelutiheydestä ja 12 §:ssä säädetystä jakelutiheydestä. Jakelu ja keräily on suoritettava näille talouksille kuitenkin vähintään kerran viikossa. Postiyrityksen on ilmoitettava postipaketista sekä viranomaiselta saapuneesta lähetyksestä postin saajalle viivytyksettä, kuitenkin viimeistään kolmantena päivänä lähetyksen saapumisesta, jos postin saaja on puhelimitse, sähköpostitse tai muutoin tavoitettavissa.</p> <p>Postiyrityksen tulee vuosittain toimittaa Viestintävirastolle selvitys 1 momentissa mainittujen talouksien lukumäärästä. Rajoituksen piirissä voi olla koko maassa enintään 300 taloutta. Viestintäviraston on tarvittaessa ratkaistava, mitkä taloudet kuuluvat keräily- ja jakelutiheydestä tehdyn poikkeuksen piiriin.</p>	<p>18 § Poikkeukset keräily- ja jakelutiheydestä</p> <p><i>Yleispalvelun tarjoajalla on oikeus poiketa 17 §:ssä säädetystä keräily- ja jakelutiheydestä, kun kyseessä ovat:</i></p> <p>1) vaikeakulkuisella saaristo- tai erämaa-alueella sijaitsevat taloudet, jotka eivät sijaitse ympärivuotisesti liikennöitävän tien varrella mukaan lukien maantielautojen ja vähintään viitenä päivänä viikossa kulkevien yhteysalusten avulla liikennöitävät tiet; tai</p> <p>2) yksittäiset taloudet, joiden vuoksi yleispalvelun tarjoajan on tehtävä jakelureitiltä vähintään yhden kilometrin mittainen yhdensuuntainen poikkeama, jonka varrella ei ole muita talouksia.</p> <p><i>Yleispalvelun tarjoajan tulee vuosittain toimittaa Viestintävirastolle selvitys 1 momentissa mainittujen talouksien lukumäärästä ja sijainnista.</i></p> <p><i>Tässä pykälässä tarkoitettujen poikkeustalouksien kirjelähetyksen keräily ja jakelu on tehtävä vähintään kerran viikossa. Yleispalvelun tarjoajan on ilmoitettava postipaketista sekä viranomaiselta saapuneesta lähetyksestä postinsaajalle viivytyksettä. Ilmoitus on tehtävä viimeistään kolmantena päivänä lähetyksen saapumisesta, jos postin saaja on puhelimitse, sähköpostitse tai muutoin tavoitettavissa.</i></p>
<p>5 § Yleispalveluiden laatustandardi</p> <p>Yleispalveluun kuuluvat kotimaan kirjelähetykset, jotka on jätetty postiyrityksen välitettäväksi ja seuraavana työpäivänä jaettaviksi ja joista on maksettu voimassa oleva maksu, on jaettava siten, että lähetyksistä vähintään 85 prosenttia on perillä seuraavana työpäivänä ja vähintään 98 prosenttia viimeistään toisena työpäivänä.</p> <p>Euroopan yhteisön sisäinen ulkomaanposti on jaettava siten, että lähetyksistä vähintään 85 prosenttia on perillä jättöpäivästä lukien kolmantena päivänä ja 97 prosenttia lähetyksistä on perillä jättöpäivästä lukien viidentenä päivänä. Yleispalvelun tarjoajan on noudatettava</p>	<p>19 § Yleispalvelun laatustandardi</p> <p>Yleispalveluun kuuluvat kotimaan kirjelähetykset, jotka on jätetty yleispalvelun tarjoajan välitettäväksi ja <i>jättöpäivästä lukien toisena työpäivänä</i> jaettaviksi ja joista on maksettu voimassa oleva maksu, on jaettava siten, että lähetyksistä vähintään 95 prosenttia on perillä <i>viimeistään jättöpäivästä lukien toisena työpäivänä</i> ja vähintään 98 prosenttia <i>viimeistään kolmantena työpäivänä</i>.</p> <p>Euroopan yhteisön sisäinen ulkomaanposti on jaettava siten, että lähetyksistä vähintään 85 prosenttia on perillä jättöpäivästä lukien kolmantena päivänä ja 97 prosenttia lähetyksistä on perillä jättöpäivästä lukien viidentenä päivänä.</p>

<p>yhteisön sisäisen ulkomaanpostin laatustandardeja sekä koko yhteisön sisäisessä postissa että kahden yhteisön jäsenvaltion välisessä postissa.</p>	<p>Yleispalvelun tarjoajan on noudatettava yhteisön sisäisen ulkomaanpostin laatustandardeja sekä koko yhteisön sisäisessä postissa että kahden yhteisön jäsenvaltion välisessä postissa.</p>
<p>15 § Luottamuksellisen viestin salaisuuden ja kielellisten oikeuksien turvaaminen, 2 mom.</p> <p>Postiyrityksen tai sellaisen yrityksen, joka postiyrityksen kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla tarjoaa postiyrityksen palveluja asiakkaille, on toiminnassaan annettava palvelua suomen ja ruotsin kielellä noudattaen, mitä kielilaissa (148/1922) säädetään viranomaisten velvollisuuksista antaa palvelua näillä kielillä. Postiyrityksen on huolehdittava myös siitä, että saamenkielisen väestön tarpeet otetaan postiyrityksen toiminnassa huomioon noudattaen, mitä saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetussa laissa (516/1991) säädetään viranomaisten velvollisuudesta saamen kielen käyttämiseen.</p>	<p>20 § <i>Kielellisten oikeuksien turvaaminen</i></p> <p><i>Yleispalvelun tarjoajan tai sellaisen yrityksen, joka yleispalvelun tarjoajan kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla tarjoaa tämän palveluja asiakkaille, on toiminnassaan:</i></p> <p><i>1) annettava palvelua suomen ja ruotsin kielellä noudattaen, mitä kielilaissa (423/2003) säädetään; ja</i></p> <p><i>2) huolehdittava siitä, että saamenkielisen väestön tarpeet otetaan huomioon noudattaen, mitä saamen kielilaissa (1086/2003) säädetään.</i></p>
<p>29 § Muut velvollisuudet, 3 mom.</p> <p>Yleispalvelun tarjoajan on huolehdittava laissa säädetyn tiedoksiantomenettelyn käytettävissä olosta koko maassa. Yleispalvelun tarjoajan tai sellaisen yrityksen, joka yleispalvelun tarjoajan kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla tarjoaa yleispalvelun tarjoajan palveluja asiakkaille, palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tiedoksiantomenettelyyn liittyviä tehtäviä.</p>	<p>21 § <i>Tiedoksiantomenettely</i></p> <p>Yleispalvelun tarjoajan on huolehdittava laissa säädetyn tiedoksiantomenettelyn käytettävissä olosta koko maassa. Yleispalvelun tarjoajan tai sellaisen yrityksen, joka yleispalvelun tarjoajan kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla tarjoaa yleispalvelun tarjoajan palveluja asiakkaille, palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tiedoksiantomenettelyyn liittyviä tehtäviä.</p>
	<p>4 luku Yleispalveluvelvollisuuden asettaminen</p>
	<p>22 § <i>Markkinoiden arviointi</i></p> <p><i>Viestintäviraston on säännöllisin väliajoin arvioitava kirje- ja pakettipalveluiden markkinoita. Markkinoiden arvioinnissa tulee selvittää palveluiden tarjonta eri puolilla maata siten, että Viestintävirasto voi</i></p>

	<p><i>arvioida yleispalveluvollisuuden asettamistarvetta 23 §:n mukaisesti. Markkinoiden arvioinnin perusteella Viestintäviraston tulee päättää, onko yleispalvelun turvaamiseksi tarpeen määrätä yleispalveluvelvoitteita.</i></p> <p><i>Viestintäviraston tulee seurata palveluiden tarjontaa ja 23 §:ssä tarkoitettuja yleispalveluvollisuuden tarpeellisuuteen vaikuttavia seikkoja sekä tässä pykälässä tarkoitetun markkinoiden arvioinnin että sen väliajoilla tehtävän seurannan avulla.</i></p>
<p>6 § Toimilupa ja sen ehdot, 4 mom.</p> <p>Koko maan kattavan yleispalvelun takaamiseksi valtioneuvoston tulee toimiluvassa määrätä yleispalveluvelvoite sellaiselle postiyritykselle, jolla taloudellisten voimavarojen, aikaisemman toiminnan tai muun vastaavan syyn perusteella voidaan katsoa olevan edellytykset vastata yleispalvelun tarjoamisesta. Jos yleispalvelun turvaamisen kannalta on välttämätöntä eikä velvoitteen asettaminen postiyrityksen kannalta ole kohtuutonta, yleispalveluvelvoite voidaan määrätä postiyritykselle myös muulle alueelle tai muihin yleispalveluun kuuluviin postipalveluihin kuin yritys on hakenut toimilupaa.</p>	<p>23 § Yleispalveluvollisuuden asettaminen</p> <p><i>Viestintäviraston on päätöksellään asetettava yhdelle tai useammalle postiyritykselle velvollisuus tarjota yleispalvelua, jos markkinoiden arviointi osoittaa sen olevan tarpeen yleispalvelun turvaamiseksi. Velvollisuuden asettamispäätöksen tulee perustua avoimuuden, suhteellisuuden ja syrjimättömyyden periaatteisiin.</i></p> <p><i>Yleispalvelua on pidettävä turvattuna, jos:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1) palveluita on kattavasti tarjolla kaikille käyttäjille;</i> <i>2) käyttäjillä on tosiasiallinen mahdollisuus saada yleispalvelun piiriin kuuluvia palveluita;</i> <i>3) tarjottavat palvelut ovat hinnaltaan kohtuullisia ja niitä tarjotaan kohtuullisin ja tasapuolisin ehdoin; ja</i> <i>4) alueella on keskenään kilpailevia yrityksiä, jotka tarjoavat vastaavia palveluita ja jotka täyttävät 24 §:ssä tarkoitetut postiyritystä koskevat edellytykset.</i> <p><i>Viestintäviraston tulee yleispalveluvelvoitetta asettaessaan määritellä:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1) mitä 15 §:ssä tarkoitettuja palveluita velvoitteen piiriin kuuluu; ja</i> <i>2) mitä aluetta velvoite koskee.</i> <p><i>Yleispalvelupäätöksillä ei saa asettaa eri postiyrityksille päällekkäisiä velvoitteita. Yleispalvelupäätöksillä ei saa myöskään asettaa rinnakkaisia velvoitteita tämän lain tai sen nojalla annettujen säädösten, muun lainsäädännön taikka yritykselle asetettujen toimilupaehtojen kanssa.</i></p>

<p>6 § Toimilupa ja sen ehdot, 4 mom.</p> <p>Koko maan kattavan yleispalvelun takaamiseksi valtioneuvoston tulee toimiluvassa määrätä yleispalveluvelvoite sellaiselle postiyritykselle, jolla taloudellisten voimavarojen, aikaisemman toiminnan tai muun vastaavan syyn perusteella voidaan katsoa olevan edellytykset vastata yleispalvelun tarjoamisesta. Jos yleispalvelun turvaamisen kannalta on välttämätöntä eikä velvoitteen asettaminen postiyrityksen kannalta ole kohtuutonta, yleispalveluvelvoite voidaan määrätä postiyritykselle myös muulle alueelle tai muihin yleispalveluun kuuluviin postipalveluihin kuin yritys on hakenut toimilupaa.</p>	<p><i>24 § Yleispalveluvelvollisuuden asettamisen edellytykset</i></p> <p><i>Yleispalveluvelvollisuus voidaan asettaa postiyritykselle, joka täyttää 8 §:ssä tarkoitetut toimiluvan myöntämisen edellytykset.</i></p> <p><i>Yleispalveluvelvollisuus tulee asettaa sille yritykselle, jolla on parhaat edellytykset 3 luvussa tarkoitetun yleispalvelun tarjoamiseen.</i></p> <p>Jos yleispalvelun turvaamisen kannalta on välttämätöntä eikä velvoitteen asettaminen ole postiyrityksen kannalta kohtuutonta, yleispalveluvelvoite voidaan asettaa postiyritykselle myös muulle alueelle tai muihin yleispalveluun kuuluviin palveluihin kuin yritys on hakenut toimilupaa.</p>
	<p><i>25 § Yleispalveluvelvollisuuden uudelleentarkastelu ja muuttaminen</i></p> <p><i>Viestintävirasto voi muuttaa yleispalveluvelvoitetta sen voimassa ollessa yleispalvelun tarjoajan hakemuksesta tai tämän suostumuksella.</i></p> <p><i>Yleispalveluvelvoitetta voidaan muuttaa muutoinkin, jos se on välttämätöntä sellaisen erityisen syyn vuoksi, joka johtuu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1) teknisestä kehityksestä;</i> <i>2) sellaisesta olennaisesta muutoksesta, joka tapahtuu yleispalvelun piiriin kuuluvan toiminnan toimintaedellytyksissä; tai</i> <i>3) sellaisesta olennaisesta muutoksesta, joka tapahtuu 23 §:ssä tarkoitetussa palveluiden tarjonnassa.</i>
	<p>5 luku Yleispalvelun tarjoajan hinnoittelu ja kustannuslaskenta</p>
<p>26 § Hinnoittelu, 1 ja 3 mom.</p> <p>Yleispalvelun tarjoajan perimien hintojen tulee olla kohtuullisia, tasapuolisia sekä sellaiset, että palvelut ovat kaikkien käyttäjien saatavilla. Hinnoittelun on oltava avointa ja syrjimätöntä.</p> <p>---</p>	<p>26 § Hinnoittelu</p> <p><i>Yleispalvelun tarjoajan tulee hinnoitella yleispalveluun kuuluvat postipalvelut siten, että hinnat:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1) ovat kohtuulliset;</i> <i>2) ovat sellaiset, että palvelut ovat kaikkien käyttäjien saatavilla heidän asuinpaikastaan</i>

<p>Hinnat on sovitettava kustannuksiin. Tämän lain säännöksiä hinnoittelusta ei sovelleta siltä osin kuin Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta johtuu muuta.</p> <p>Hinnoittelun muutoksista tulee tiedottaa vähintään kuukautta ennen muutoksen tapahtumista.</p>	<p><i>riippumatta; 3) ovat kustannussuuntautuneet; 4) kannustavat tehokkaaseen yleispalvelun tarjontaan; ja 5) noudattavat avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteita.</i></p> <p>Tämän lain säännöksiä hinnoittelusta ei sovelleta siltä osin kuin Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta johtuu muuta.</p> <p>Hinnoittelun muutoksista tulee tiedottaa vähintään kuukautta ennen muutoksen tapahtumista.</p>
<p>26 § Hinnoittelu, 2 mom.</p> <p>Yleispalvelun tarjoajan tulee hinnoitella seuraavana työpäivänä jaettava tavallinen kotimaan kirjelähetys yhtenäisesti koko maassa. Velvoite koskee yleisesti käytössä olevia yksittäisen kirjeen maksutapoja. Yhtenäisen hinnoittelun käyttäminen ei estä yleispalvelun tarjoajaa tekemästä yksittäisiä hintasopimuksia asiakkaiden kanssa.</p>	<p><i>27 § Yhtenäishinnoittelu ja yksittäiset hintasopimukset</i></p> <p>Yleispalvelun tarjoajan tulee hinnoitella <i>jättöpäivästä lukien toisena työpäivänä jaettavaksi</i> tarkoitettu tavallinen kotimaan kirjelähetys yhtenäisesti koko maassa. Velvoite koskee yleisesti käytössä olevia yksittäisen kirjeen maksutapoja.</p> <p><i>Tässä pykälässä tarkoitetun yhtenäisen hinnoittelun käyttäminen ei estä yleispalvelun tarjoajaa tekemästä käyttäjien kanssa yksittäisiä hintasopimuksia yleispalveluun kuuluvista tuotteista ja palveluista.</i></p> <p><i>Jos yleispalvelun tarjoaja tekee yksittäisiä hintasopimuksia, niiden ehtojen ja niihin perustuvien hintojen tulee olla kustannussuuntautuneita ja noudattaa avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteita.</i></p>
<p>27 § Kustannuslaskenta</p> <p>Yleispalvelun tarjoajan on käytettävä laskentajärjestelmiä, joista selviää eri palvelujen hintojen kohtuullisuus ja suhde kustannuksiin.</p> <p>Yleispalvelun tarjoajan on sisäisessä laskennassaan pidettävä erillään vähintään yleispalveluun kuuluvat sekä muut palvelut. Yleispalveluun kuuluvissa palveluissa kustannukset on laskettava lähetyslajeittain.</p>	<p><i>28 § Kustannuslaskentajärjestelmän käyttäminen</i></p> <p>Yleispalvelun tarjoajan on käytettävä <i>kustannuslaskentajärjestelmää, jonka avulla kerättävistä tiedoista</i> selviää eri palvelujen hintojen kohtuullisuus ja suhde kustannuksiin.</p> <p><i>Yleispalvelun tarjoaja saa itse valita käyttämänsä kustannuslaskentajärjestelmän. Yleispalvelun tarjoajan on laadittava kustannuslaskentajärjestelmästä</i></p>

<p>Yleispalvelun tarjoajan on toimitettava laskentajärjestelmien kuvaukset Viestintävirastolle.</p>	<p><i>Viestintävirastolle kuvaus, josta käyvät ilmi vähintään kustannusten pääluokat ja ne säännöt, joiden mukaan kustannukset kohdennetaan.</i></p>
	<p><i>29 § Tarkemmat säännökset kustannuslaskentajärjestelmästä</i></p> <p><i>Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kustannusten kohdentamisen yleisistä periaatteista kustannukset aiheuttaneiden toimintojen kesken.</i></p> <p><i>Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä kustannuslaskentajärjestelmän avulla kerättävistä tiedoista sekä kustannuslaskentajärjestelmän kuvauksesta. Määräykset voivat koskea:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1) kustannuslaskentajärjestelmän ja hinnoittelun välisen yhteyden osoittamisessa välttämättömiä tietoja;</i> <i>2) kustannuslaskentajärjestelmän kuvauksen sisältöä ja muotoa; sekä</i> <i>3) kustannuslaskentajärjestelmän kuvauksen toimittamista Viestintävirastolle.</i>
	<p><i>30 § Kustannuslaskentajärjestelmän valvonta</i></p> <p><i>Yleispalvelun tarjoajan tulee valita tilintarkastuslaissa (459/2007) tarkoitettu tilintarkastaja tarkastamaan kustannuslaskentajärjestelmä yrityksen tilintarkastuksen yhteydessä. Tilintarkastajan on laadittava tarkastuksesta kertomus. Yleispalvelun tarjoajan on toimitettava kertomus Viestintävirastolle tilikautensa päättymistä seuraavan elokuun loppuun mennessä.</i></p> <p><i>Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tietoja ja aineistoa tilintarkastajan kertomuksen tulee sisältää. Määräykset voivat koskea:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1) yleisiä tietoja tarkastettavasta yrityksestä ja tarkastuksen suorittamistapaa;</i> <i>2) tarkastusvelvollisuuden kohteena olevaa aineistoa;</i> <i>3) kriteerejä, joilla voidaan todeta, vastaako yrityksen toiminta sille asetettuja kustannuslaskentajärjestelmää koskevia velvoitteita; sekä</i>

	<p><i>4) tilintarkastajan kertomuksen liitteenä olevaa aineistoa.</i></p> <p><i>Viestintäviraston on julkaistava vuosittain kertomus siitä, miten kustannuslaskentajärjestelmiä noudatetaan yrityksissä.</i></p>
	<p><i>31 § Hinnoittelua koskeva selvittämisvelvollisuus ja kustannuslaskenta</i></p> <p><i>Viestintäviraston arvioidessa, onko yleispalvelun tarjoajan hinnoittelu tämän lain mukaista, yleispalvelun tarjoajalla on velvollisuus osoittaa, että sen tuotteesta perimä hinta täyttää tässä laissa säädetyt vaatimukset.</i></p> <p><i>Viestintävirasto ei ole arvioinnissaan sidottu yleispalvelun tarjoajan kustannuslaskennassa käyttämiin periaatteisiin.</i></p>
	<p><i>6 luku Yleispalvelun nettokustannusten laskeminen ja korvaaminen</i></p>
	<p><i>32 § Yleispalvelun nettokustannukset</i></p> <p><i>Yleispalvelun nettokustannuksilla tarkoitetaan niitä palvelun tuottamisesta aiheutuneita kustannuksia, jotka liittyvät ja joita tarvitaan yleispalveluun.</i></p> <p><i>Yleispalvelun nettokustannukset on laskettava niiden kustannusten erotuksena, joita yleispalvelun tarjoajalle aiheutuu toisaalta toiminnasta yleispalveluvelvoitteiden piirissä ja toisaalta toiminnasta ilman yleispalveluvelvoitteita.</i></p>
	<p><i>33 § Kustannusten korvaaminen yleispalvelun tarjoajalle</i></p> <p><i>Yleispalvelun tarjoajalle on korvattava valtion varoista se osa yleispalvelun nettokustannuksista, joka muodostaa tälle kohtuuttoman taloudellisen rasitteen:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1) yrityksen kokoon;</i> <i>2) yritystoiminnan laatuun;</i> <i>3) yrityksen harjoittaman toiminnan liikevaihtoon; sekä</i>

	<p>4) muihin näihin rinnastettaviin seikkoihin nähden.</p> <p><i>Edellä 1 momentissa tarkoitettujen kustannusten korvaamisesta päättää liikenne- ja viestintäministeriö Viestintäviraston laatiman nettokustannuslaskelman pohjalta. Kustannusten korvaamisessa käytettävästä menettelystä ja muiden postiyriyten velvollisuudesta osallistua kustannusten korvaamiseen säädetään erikseen.</i></p>
	<p>34 § Korvauksen hakeminen ja yleispalvelun nettokustannusten laskeminen</p> <p><i>Yleispalvelun tarjoaja voi esittää vaatimuksen 33 §:ssä tarkoitettujen kustannusten korvaamisesta liikenne- ja viestintäministeriölle. Korvausta maksetaan taannehtivasti enintään vuoden ajalta vaatimuksen esittämisestä.</i></p> <p><i>Liikenne- ja viestintäministeriön on pyydettävä Viestintävirastoa laskemaan yleispalvelun nettokustannukset:</i></p> <p><i>1) jos yleispalvelun tarjoaja sitä vaatii; ja</i></p> <p><i>2) jos yleispalvelun tarjoaja osoittaa todennäköiseksi, että yleispalvelun tarjonta muodostaa sille kohtuuttoman taloudellisen rasitteen.</i></p> <p><i>Yleispalvelun tarjoaja on velvollinen toimittamaan Viestintävirastolle nettokustannusten laskemisessa tarvittavat tiedot. Viestintävirasto ei ole nettokustannuksia laskiessaan sidottu yleispalvelun tarjoajan ilmoittamiin tietoihin tai sen kustannuslaskennassa käytettyihin periaatteisiin.</i></p>
	<p>35 § Asetuksenantovaltuus</p> <p><i>Tarkempia säännöksiä nettokustannusten laskemisesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.</i></p>

	7 luku Postiyritysten yhteistoiminta ja tietojärjestelmät
<p>28 § Yhteistoimintavelvoite, 1 mom.</p> <p>Postiyritys on velvollinen huolehtimaan, että sen välitettäväksi erehdyksessä jätetty kirjelähetys toimitetaan muun postiyrityksen välitettäväksi, jos kirjelähetyksen vastaanottajan osoitepaikka ei sijaitse ensiksi mainitun postiyrityksen toimilupa-alueella.</p> <p>---</p>	<p>36 § Erehdyksessä jätettyjen kirjelähetysten välittäminen</p> <p>Postiyritys on velvollinen huolehtimaan, että sen välitettäväksi erehdyksessä jätetty kirjelähetys toimitetaan muun postiyrityksen välitettäväksi, jos kirjelähetyksen vastaanottajan osoitepaikka ei sijaitse ensiksi mainitun postiyrityksen toimilupa-alueella. Välittäminen on tehtävä kustannussuuntautuneella hinnalla ja avoimin ja syrjimättömin ehdoin.</p>
	<p><i>37 § Postinumerojärjestelmä</i></p> <p><i>Toimilupaviranomaisen tulee huolehtia siitä, että postitoiminnan hoitamiseksi ylläpidetään postinumerojärjestelmää. Toimilupaviranomaisen tulee antaa postinumerojärjestelmän ylläpitämistä koskeva määräys toimiluvassa postiyritykselle siten kuin 9 §:ssä säädetään. Postiyrityksen, jolle velvollisuus on asetettu, on noudatettava, mitä tässä pykälässä säädetään.</i></p> <p><i>Postinumerojärjestelmää ylläpitävän postiyrityksen tulee pitää postinumerojärjestelmänsä sisältämiä tietoja julkisesti nähtävillä. Postiyrityksen tulee lisäksi luovuttaa tietoja postinumerojärjestelmästä. Tiedot on luovutettava postitoiminnan hoitamiseksi käyttökelpoisessa muodossa sekä kustannussuuntautuneella hinnalla ja avoimin ja syrjimättömin ehdoin.</i></p> <p><i>Postinumeroa koskevasta muutoksesta on tiedotettava tehokkaasti viimeistään kolme kuukautta ennen muutoksen toteuttamista. Lisäksi muutoksesta tulee samaan aikaan tiedottaa erityisesti:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1) niille postipalvelun käyttäjille, joita muutos koskee;</i> <i>2) niille kunnille, joita muutos koskee;</i> <i>3) muille postiyrityksille; ja</i> <i>4) väestötietojärjestelmän ylläpitäjille.</i> <p><i>Edellä 3 momentissa säädettyjä määräaikoja ei sovelleta muutokseen, joka koskee vain</i></p>

	<p><i>yksittäistä postinsaajataloutta tai suurasiakkaan postinumeroa, joka ei ole sidoksissa yleiseen maantieteelliseen postinumerojärjestelmään.</i></p>
<p>40 § Osoiterekisteri</p> <p>Postiyrityksellä on oikeus ylläpitää postitoiminnan hoitamiseksi postin lähettäjiä ja saajia koskevaa osoiterekisteriä.</p> <p>Osoiterekisteriin talletetaan postin saajan nimi- ja osoitetietojen lisäksi henkilötunnus tai muu vastaava tunniste. Yleispalvelun tarjoajalla on oikeus postitoiminnan hoitamista varten saada väestötietojärjestelmästä henkilötunnukset ja niiden muutokset, tiedot syntyneistä ja kuolleista henkilöistä ja postin saajien äidinkielestä sekä tiedot kaavoituksen ja haja-asutusalueiden osoitekehityksen myötä syntyvistä osoitteista ja niiden muutoksista.</p> <p>Osoiterekisterissä olevia tietoja käytetään lähetysten perille toimittamiseen sekä osoitepalveluista sopimuksen tehneiden postinlähettäjien hallussa olevien osoitteiden tarkistamiseen ja korjaamiseen. Osoiterekisterissä olevia nimi- ja osoitetietoja voidaan luovuttaa edelleen osoiterekisterin käyttötarkoituksen toteuttamiseksi. Osoiterekisterissä olevaa henkilötunnusta tai muuta vastaavaa tunnistetta ei kuitenkaan saa luovuttaa edelleen. Rekisteröity voi kuitenkin kieltää henkilötietojensa käyttämisen osoitteiden tarkistamis- ja korjaamispalveluihin.</p> <p>Osoiterekisterissä oleva henkilötieto poistetaan viimeistään kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun postiyritys on saanut tiedon siinä tapahtuneesta muutoksesta.</p>	<p>38 § Osoiterekisteri</p> <p>Postiyrityksellä on oikeus ylläpitää postitoiminnan hoitamiseksi <i>ja muiden kuin postitoimintaan kuuluvien lähetysten välittämiseksi</i> postin saajia koskevaa osoiterekisteriä. <i>Postiyritys voi sopia osoiterekisterin ylläpidosta toisen yrityksen kanssa. Tämän lain osoiterekisteriä koskevia säännöksiä sovelletaan myös rekisterin ylläpidosta sopimuksen tehneeseen yritykseen.</i></p> <p>Osoiterekisteriin talletetaan postin <i>saajan</i> nimi- ja osoitetietojen lisäksi henkilötunnus <i>sekä muut lähetysten perillemenon turvaamiseksi ja postin saajan oikeuksien turvaamiseksi välttämättömät tiedot.</i> Yleispalvelun tarjoajalla on oikeus postitoiminnan hoitamista varten saada väestötietojärjestelmästä henkilötunnukset ja niiden muutokset, <i>etu- ja sukunimet sekä niiden muutokset ja tieto muutosajankohdasta, syntyneiden, maahan muuttaneiden ja osoiterekisterissä ilman osoitetta olevien henkilöiden osoitetiedot,</i> tiedot syntyneistä ja kuolleista henkilöistä ja postin saajien äidinkielestä sekä tiedot kaavoituksen ja haja-asutusalueiden osoitekehityksen myötä syntyvistä osoitteista ja niiden muutoksista, <i>rakennusten koordinaateista, rakennus- ja kiinteistötunnuksista, rakennusluokituksesta sekä rakennus- ja kiinteistötietojen muutoksista ja muutosten ajankohdasta. Tiedonsaantioikeus koskee kaikkia väestötietojärjestelmään rekisteröityjen henkilöiden edellä mainittuja tietoja lukuun ottamatta henkilöitä, joilla on voimassa oleva väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) mukainen turvakielto.</i></p> <p>Osoiterekisterissä olevia tietoja käytetään lähetysten perille toimittamiseen sekä osoitepalveluista sopimuksen tehneiden postinlähettäjien hallussa olevien osoitteiden tarkistamiseen ja korjaamiseen.</p>

	<p>Osoiterekisterissä olevia nimi- ja osoitetietoja voidaan luovuttaa edelleen osoiterekisterin käyttötarkoituksen toteuttamiseksi. Osoiterekisterissä olevaa henkilötunnusta ei kuitenkaan saa luovuttaa edelleen.</p> <p><i>Osoiterekisteriä ylläpitävän postiyrityksen ja sen kanssa osoiterekisterin ylläpidosta sopimuksen tehneen yrityksen on pyynnöstä luovutettava postin saajalta tai viranomaiselta saadut postin saajien nimi- ja osoitetiedot sekä tiedot jakelun muutoksia koskevista toimeksiannoista toiselle postiyritykselle, jos tämä tarvitsee niitä postitoimintansa hoitamiseksi. Postiyrityksen on pyynnöstä luovutettava myös ajantasaisesti mainituissa tiedoissa tapahtuvat muutokset. Tiedot on luovutettava postitoiminnan hoitamiseksi käyttökelpoisessa muodossa sekä kustannussuuntautuneella hinnalla ja avoimin ja syrjimättömin ehdoin.</i></p> <p>Rekisteröity voi tässä pykälässä säädetyn estämättä kieltää henkilötietojensa luovuttamisen osoitteiden tarkistamis- ja korjaamispalvelujen yhteydessä.</p> <p><i>Postiyrityksen on poistettava osoiterekisterissä oleva aiempi tieto viimeistään kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun postiyritys on saanut tiedon siinä tapahtuneesta muutoksesta.</i></p>
<p>28 § Yhteistoimintavelvoite, 2 mom.</p> <p>Postiyritys on velvollinen huolehtimaan siitä, että toisen postiyrityksen toimitettavaksi jätetyt lähetykset voidaan jakaa sellaiselle postin saajalle, jonka osoitepaikka sijaitsee laitteessa tai rakennelmassa, kuten postilokero, joka on sen hallinnassa.</p>	<p><i>39 § Jakelussa käytettävät laitteet ja rakennelmat</i></p> <p><i>Postiyritys on velvollinen järjestämään toiselle postiyritykselle pääsyn hallinnassaan olevaan postilokeroon tai muuhun sellaiseen rakennelmaan, jossa postin saajan osoitepaikka sijaitsee. Postiyritys voi järjestää pääsyn valitsemallaan tavalla, joka ei kuitenkaan saa muodostaa estettä toisen postiyrityksen toiminnalle. Tässä pykälässä tarkoitettu pääsy tulee toteuttaa kustannussuuntautuneella hinnalla sekä avoimin ja syrjimättömin ehdoin.</i></p> <p><i>Yleispalvelun tarjoajan on annettava toiselle postiyritykselle kaikki tämän postitoiminnan hoitamisessa tarpeelliset tiedot postilaatikoiden sijainnista.</i></p>

	8 luku Lähetysten vastaanotto ja jakelu
<p>11 § Kirjelähetysten vastaanotto, välitys ja takavarikointi</p> <p>Postiyrityksellä on velvollisuus vastaanottaa ja välittää jokaisen sitä haluavan kirjelähetys voimassa olevaa maksua vastaan toimitusehtojensa mukaisesti postin saajalle.</p> <p>Postiyritys voi kuitenkin kieltäytyä vastaanottamasta tai välittämästä kirjelähetyksestä, jos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) lähetys sisältää vaarallisia aineita, esineitä tai tuotteita, joiden kuljettaminen on laissa kielletty taikka jotka ovat muulla tavalla lain vastaisia tai aiheuttavat ilmeistä vaaraa ihmiselle tai omaisuudelle; 2) lähetys sisältää eläviä hyönteisiä tai muita eläviä eläimiä; 3) lähetyksen sisältö on erityisen arka lämmölle tai kylmyydelle; 4) lähetys sisältää särkyviä tai taittuvia esineitä taikka valuvia aineita; tai 5) vakuuttamaton lähetys sisältää rahaa, arvopapereita tai muuta arvokasta. <p>Kirjelähetyksen takavarikoimisesta ja kirjelähetyksen pidättämisestä on säädetty erikseen.</p>	<p>40 § Kirjelähetysten vastaanotto, välitys ja takavarikointi</p> <p>Postiyrityksellä on velvollisuus vastaanottaa ja välittää jokaisen sitä haluavan kirjelähetys voimassa olevaa maksua vastaan toimitusehtojensa mukaisesti postin saajalle.</p> <p>Postiyritys voi kuitenkin kieltäytyä vastaanottamasta tai välittämästä kirjelähetyksestä, jos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) lähetys sisältää vaarallisia aineita, esineitä tai tuotteita, joiden kuljettaminen on laissa kielletty taikka jotka ovat muulla tavalla lain vastaisia tai aiheuttavat ilmeistä vaaraa ihmiselle tai omaisuudelle; 2) lähetys sisältää eläviä hyönteisiä tai muita eläviä eläimiä; 3) lähetyksen sisältö on erityisen arka lämmölle tai kylmyydelle; 4) lähetys sisältää särkyviä tai taittuvia esineitä taikka valuvia aineita; tai 5) muu kuin yleispalveluun kuuluva lähetys tai vakuuttamaton yleispalvelulähetys sisältää rahaa, arvopapereita tai muuta arvokasta. <p>Kirjelähetyksen takavarikoimisesta ja kirjelähetyksen pidättämisestä säädetään erikseen.</p>
<p>24 § Toimitusehdot</p> <p>Toimitusehdot tulee julkaista kirjallisina. Niiden tulee olla käyttäjän saatavissa korvauksetta.</p> <p>Toimitusehdoista tulee käydä ilmi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) postiyrityksen asiakkaan ja postiyrityksen oikeudet ja velvollisuudet; 2) keinot, jotka ovat postiyrityksen asiakkaan käytettävissä tapauksissa, joissa lähetys on viivästynyt, kadonnut, varastettu, vahingoittunut tai palvelujen laatustandardeja ei ole noudatettu; näiden keinojen tulee olla selkeitä, yksinkertaisia ja kustannuksiltaan kohtuullisia; 3) asiakkaan oikeussuojakeinot; 4) postiyrityksen asiakkaan mahdollisuus 	<p>41 § Toimitusehdot</p> <p><i>Postiyrityksen on laadittava toimitusehdot. Toimitusehdot tulee julkaista yrityksen internet-sivuilla ja pitää lisäksi pyynnöstä saatavilla paperimuodossa ilman korvausta.</i></p> <p>Toimitusehdoista tulee käydä ilmi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>postipalvelun käyttäjän</i> ja postiyrityksen oikeudet ja velvollisuudet; 2) keinot, jotka ovat <i>postipalvelun käyttäjän</i> käytettävissä tapauksissa, joissa lähetys on viivästynyt, kadonnut, varastettu tai vahingoittunut tai joissa palvelujen laatustandardeja ei ole noudatettu; näiden keinojen tulee olla selkeitä, yksinkertaisia ja kustannuksiltaan kohtuullisia; 3) <i>postipalvelun käyttäjän</i>

<p>antaa toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi tapaukset, joissa asiakas ja yleispalvelun tarjoaja eivät ole saavuttaneet yhteisymmärrystä;</p> <p>5) miten maksut määrätään tai vahvistetaan;</p> <p>6) miten maksumuutoksista tiedotetaan asiakkaalle; sekä</p> <p>7) asiakkaalta vaadittavien vakuuksien tai muiden poikkeavien maksutakuiden perusteet.</p> <p>Postipalveluihin liittyvistä maksuista tulee olla korvauksetta asiakkaan saatavissa hinnasto, josta kaikki hinnoitteluun liittyvät seikat käyvät selkeästi ilmi. Jos postipalvelun toimittamisesta tehdään erityinen tarjous tai sopimus, sen tulee olla kirjallinen tai sähköinen niin, että sisältöä ei voida yksipuolisesti muuttaa ja että se säilyy osapuolten saatavilla.</p> <p>Ennen kuin postiyritys ottaa käyttöön kotitalouksille tarkoitetut toimitusehdot, ne on toimitettava Viestintävirastolle hyväksyttäväksi. Viestintävirasto ratkaisee asian saatuaan kuluttaja-asiamiehen puoltavan kannan. Asiakkaalle tulee tiedottaa uusista toimitusehdoista vähintään kuukautta ennen niiden voimaantuloa.</p>	<p>oikeussuojakeinot;</p> <p>4) postipalvelun käyttäjän mahdollisuus antaa toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi tapaukset, joissa <i>postipalvelun käyttäjä</i> ja postiyritys eivät ole saavuttaneet yhteisymmärrystä;</p> <p>5) <i>menettely, jolla</i> maksut määrätään tai vahvistetaan;</p> <p>6) <i>menettely, jolla maksujen muutoksista</i> tiedotetaan asiakkaalle; sekä</p> <p>7) <i>postipalvelun käyttäjältä</i> vaadittavien vakuuksien tai muiden poikkeavien maksutakuiden perusteet.</p> <p>Postipalveluihin liittyvistä maksuista tulee olla korvauksetta käyttäjän saatavissa hinnasto, josta kaikki hinnoitteluun liittyvät seikat käyvät selkeästi ilmi. Jos postipalvelun toimittamisesta tehdään erityinen tarjous tai sopimus, sen tulee olla kirjallinen tai sähköinen niin, että <i>sen</i> sisältöä ei voida yksipuolisesti muuttaa ja että se säilyy osapuolten saatavilla.</p> <p><i>Käyttäjille</i> tulee tiedottaa uusista toimitusehdoista vähintään kuukautta ennen niiden voimaantuloa.</p>
<p>25 § Postipalveluiden laadun tarkkailu</p> <p>Postiyrityksen on julkaistava vuosittain palvelun laatua koskevat tiedot, joista tulee lisäksi käydä ilmi valitusten määrä ja niiden käsittely.</p>	<p>42 § Postipalveluiden laadun tarkkailu</p> <p>Postiyrityksen on julkaistava vuosittain palvelun laatua koskevat tiedot, joista tulee lisäksi käydä ilmi valitusten määrä ja niiden käsittely. <i>Edellä 19 §:ssä säädetyn laatustandardin toteutumista mittaava tutkimus on teetettävä yleispalvelun tarjoajasta riippumattomalla taholla. Tiedot on toimitettava tiedoksi Viestintävirastolle.</i></p>
<p>12 § Jakelu</p> <p>Kirjelähetykset tulee jakaa pientaloihin paikalliset olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisen matkan päässä postin saajan osoitepaikasta olevaan laitteeseen tai rakennelmaan. Kerrostaloihin kirjelähetykset tulee jakaa rakennukseen asiakaskohtaisena jakeluna.</p>	<p>43 § Jakelu</p> <p><i>Pientaloihin jaettavat kirjelähetykset tulee kantaa postilaatikkoon, joka sijaitsee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisen matkan päässä postin saajan osoitepaikasta. Kerrostalojen asuinhuoneistoihin jaettavat kirjelähetykset tulee kantaa huoneistokohtaisiin postiluukkuihin.</i></p>

<p>--- Jakelutavan määrittelyssä voidaan lisäksi ottaa huomioon paikalliset olosuhteet, postin saajan henkilökohtaiset erityistarpeet tai muut tarkoituksenmukaiset perusteet.</p> <p>Postipaketit on jaettava kohtuullisessa ajassa. Kuitattavien lähetyksien ja postipakettien jakelussa voidaan käyttää saapumisilmoitusta.</p> <p>Tässä pykälässä mainitut vaatimukset koskevat kaikkia postiyrityksiä.</p> <p>19 § Postiyrityksen vastuu, 3 mom.</p> <p>--- Postiyrityksellä on oikeus merkitä postiosoituksen ja kirjatun tai vakuutetun kirjelähetyksen luovutusasiakirjoihin vastaanottajan henkilötunnus ja asiakirja, josta henkilötunnus on tarkistettu.</p> <p>14 § Jakelusuunnitelmat ja –sopimukset, 1 mom.</p> <p>Postiyrityksen on tehtävä suunnitelma jakelun yksityiskohtaisesta järjestämisestä. Postin saaja voi sopia postiyrityksen kanssa 12 §:n säännöksistä poikkeavista järjestelyistä kohtuullista maksua vastaan.</p>	<p>Jakelupaikkaa määriteltäessä voidaan lisäksi ottaa huomioon paikalliset olosuhteet, postin saajan henkilökohtaiset erityistarpeet tai muut tarkoituksenmukaiset perusteet. Henkilökohtaisista erityistarpeista postin saajan liikuntaesteisyys ja vähintään 80 vuoden ikä otetaan huomioon Viestintäviraston määräyksessä tarkemmin määriteltävällä tavalla.</p> <p>Kuitattavien lähetyksien ja postipakettien jakelussa voidaan käyttää saapumisilmoitusta. Postiyrityksellä on oikeus merkitä <i>kuitattavan kirjelähetyksen</i> luovutusasiakirjoihin vastaanottajan henkilötunnus ja asiakirja, josta henkilötunnus on tarkistettu.</p> <p>Postin saaja voi sopia postiyrityksen kanssa tämän pykälän säännöksistä poikkeavista järjestelyistä kohtuullista maksua vastaan.</p>
<p>14 § Jakelusuunnitelmat ja –sopimukset, 1 ja 2 mom.</p> <p>Postiyrityksen on tehtävä suunnitelma jakelun yksityiskohtaisesta järjestämisestä. Postin saaja voi sopia postiyrityksen kanssa 12 §:n säännöksistä poikkeavista järjestelyistä kohtuullista maksua vastaan.</p> <p>Viestintävirasto antaa tarvittaessa yksityiskohtaisemmat yleiset ohjeet kirjelähetyksen vastaanotossa ja jakelussa tarvittavien laitteiden ja vähäisten rakennelmien sijoittelusta.</p> <p>23 § Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen päätös postilaatikkojen sijoittamisesta sekä korvausvelvollisuus, 1 mom.</p> <p>Jos asianosaiset eivät sovi postilaatikkojen sijoittamisesta, siitä määrää kunnan</p>	<p>44 § <i>Postilaatikon paikka</i></p> <p><i>Postilaatikon sijainnin määrittelee kirjepalveluiden yleispalvelun tarjoaja. Yleispalvelun tarjoajan on otettava paikkaa määritellään huomioon 45 §:ssä asetetut vaatimukset ja 48 §:n nojalla annetut määräykset.</i></p> <p><i>Postilaatikon paikkaan tyytymätön asianosainen voi viedä asian kunnan rakennusvalvontaviranomaisen ratkaistavaksi. Yleispalvelun tarjoaja voi viedä postilaatikon paikkaa koskevan erimielisyyden ratkaistavaksi, jos postin saaja ei sijoita postilaatikkoaan sen osoittamaan paikkaan mutta ei riitauta asiaa.</i></p> <p><i>Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tulee ratkaisussaan ottaa huomioon kysymykseen tulevan paikan muu käyttö,</i></p>

<p>rakennusvalvontaviranomainen ottaen huomioon kysymykseen tulevan paikan muun käytön ja tarkoituksenmukaisen postitoiminnan vaatimukset. Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tulee ratkaisussaan ottaa huomioon myös Viestintäviraston 14 §:n nojalla antamat yleiset ohjeet.</p>	<p><i>tarkoituksenmukaisen postitoiminnan vaatimukset sekä 45 §:ssä asetetut vaatimukset ja 48 §:n nojalla annetut määräykset.</i></p>
<p>22 § Postilaatikkojen sijoittaminen</p> <p>Kunta on velvollinen sallimaan kirjelähetysten keräilyssä ja jakelussa tarvittavien laitteiden ja vähäisten rakennelmien, kuten postilaatikkojen, sijoittamisen asemakaavassa osoitetuille yleisille alueille, milloin sijoittamista ei voida muulla tavoin järjestää postiyrityksen ja postin saajan kannalta kohtuullisella tavalla ja kohtuullisin kustannuksin. Keräilyssä ja jakelussa tarvittavista laitteista ja vähäisistä rakennelmista tai niiden käytöstä ei saa aiheutua tarpeetonta vaaraa liikenteelle eikä olennaista haittaa yleisen alueen muulle käytölle.</p> <p>Tontin, muun kiinteistön tai rakennuksen omistaja on velvollinen sallimaan, että seinään, porttiin tai aitaan kiinnitetään taikka maalle sijoitetaan keräilyssä ja jakelussa tarvittavia laitteita tai vähäisiä rakennelmia 1 momentissa säädetyin edellytyksin. Velvoite voidaan kuitenkin asettaa vain, jos se on omistajan kannalta kohtuullinen.</p> <p>Keräilyssä ja jakelussa tarvittavia laitteita tai vähäisiä rakennelmia saadaan sijoittaa yleisistä teistä annetussa laissa (243/1954) tarkoitetun yleisen tien vier-, suoja- tai näkemäalueelle, jos sijoittamisesta tai laatikkojen käytöstä ei aiheudu tarpeetonta vaaraa liikenteelle tai olennaista haittaa tienpidolle.</p>	<p>45 § Postin jakelussa tarvittavien laitteiden ja rakennelmien sijoittaminen</p> <p>Kunta on velvollinen sallimaan kirjelähetysten keräilyssä ja jakelussa tarvittavien laitteiden ja vähäisten rakennelmien, kuten postilaatikkojen, sijoittamisen asemakaavassa osoitetuille yleisille alueille, milloin sijoittamista ei voida muulla tavoin järjestää postiyrityksen ja postin saajan kannalta kohtuullisella tavalla ja kohtuullisin kustannuksin. Keräilyssä ja jakelussa tarvittavista laitteista ja vähäisistä rakennelmista tai niiden käytöstä ei saa aiheutua tarpeetonta vaaraa liikenteelle eikä olennaista haittaa yleisen alueen <i>kunnossa- ja puhtaanapidolle tai</i> muulle käytölle.</p> <p>Tontin, muun kiinteistön tai rakennuksen omistaja on velvollinen sallimaan, että seinään, porttiin tai aitaan kiinnitetään taikka maalle sijoitetaan keräilyssä ja jakelussa tarvittavia laitteita tai vähäisiä rakennelmia 1 momentissa säädetyin edellytyksin. Velvoite voidaan kuitenkin asettaa vain, jos se on omistajan kannalta kohtuullinen.</p> <p>Keräilyssä ja jakelussa tarvittavia laitteita tai vähäisiä rakennelmia saadaan sijoittaa <i>maantielaissa (503/2005) tarkoitetun maantien suoja- tai näkemäalueelle, jos sijoittamisesta tai laatikkojen käytöstä ei aiheudu tarpeetonta vaaraa liikenteelle tai olennaista haittaa tienpidolle.</i></p>
<p>23 § Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen päätös postilaatikkojen sijoittamisesta sekä korvausvelvollisuus, 2 mom.</p> <p>Postilaatikkojen aiheuttamasta haitasta ja vahingosta on suoritettava korvaus siten</p>	<p>46 § Korvaus postilaatikkojen sijoittamisesta</p> <p>Postilaatikkojen aiheuttamasta haitasta ja vahingosta on suoritettava korvaus siten kuin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977) säädetään. Korvauksesta tehty</p>

<p>kuin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977) säädetään. Korvauksesta tehty sopimus sitoo myös kiinteistön tai rakennuksen myöhempää omistajaa.</p>	<p>sopimus sitoo myös kiinteistön tai rakennuksen myöhempää omistajaa.</p>
<p>14 § Jakelusuunnitelmat ja –sopimukset, 3 mom.</p> <p>Jos postin saaja ja postiyritys eivät ole päässeet keskenään sopimukseen postin vastaanoton järjestelyistä eikä asiassa ole annettu lainvoimaista ratkaisua, postiyrittäjä on oikeus säilyttää kysymyksessä olevalle postinsaajalle tulevat kirjelähetykset noudettavina postin saajan osoitteen mukaan määräytyvässä toimipaikassa.</p>	<p><i>47 § Postilähetysten säilyttäminen postin saajan noudettavina</i></p> <p>Postiyrittäjä on oikeus säilyttää kysymyksessä olevalle postin saajalle tulevat kirjelähetykset noudettavina postin saajan osoitteen mukaan määräytyvässä toimipaikassa <i>tai muussa vastaavassa noutopisteessä:</i></p> <p>1) jos postin saaja ja postiyritys eivät ole päässeet keskenään sopimukseen postin vastaanoton järjestelyistä eikä asiassa ole annettu lainvoimaista ratkaisua; <i>tai</i></p> <p>2) jos postin saaja on puuttunut postin vastaanoton järjestelyihin siten, että postiyritys ei voi jakaa kirjelähetyksiä postin saajan 44 §:n mukaisesti määritellyssä paikassa sijaitsevaan postilaatikkoon.</p>
<p>14 § Jakelusuunnitelmat ja –sopimukset, 2 mom.</p> <p>Viestintävirasto antaa tarvittaessa yksityiskohtaisemmat yleiset ohjeet kirjelähetysten vastaanotossa ja jakelussa tarvittavien laitteiden ja vähäisten rakennelmien sijoittelusta.</p>	<p>48 § Viestintäviraston määräysvalta</p> <p>Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä:</p> <p>1) kirjelähetysten vastaanotossa ja jakelussa tarvittavien laitteiden ja vähäisten rakennelmien sijoittelusta; ja</p> <p>2) paikallisten olosuhteiden, postin saajan henkilökohtaisten erityistarpeiden tai muiden 43 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tarkoituksenmukaisten perusteiden huomioon ottamisesta.</p>
	<p>9 luku Postiyrittäjän vastuu</p>
<p>19 § Postiyrittäjän vastuu, 1, 3 ja 6 mom.</p> <p>Postiyritys vastaa vahingosta, joka aiheutuu postin lähettäjälle tai saajalle lähetyksen viivästymisestä, katoamisesta tai vahingoittumisesta. ---</p> <p>Postiyrittäjän vastuu alkaa postin lähettäjän jätettyä lähetyksen keräilyasteeseen tai muulla tavalla postiyrittäjän kuljetettavaksi. Vastuu</p>	<p>49 § Postiyrittäjän vastuu</p> <p>Postiyritys vastaa vahingosta, joka aiheutuu postin lähettäjälle tai saajalle lähetyksen viivästymisestä, katoamisesta tai vahingoittumisesta.</p> <p><i>Jos lähetys on viivästynyt, oikeus korvaukseen on lähettäjällä tai vastaanottajalla, joka on kärsinyt vahingon viivästyksestä.</i></p>

<p>päätyy, kun lähetys on sovitun toimitustavan mukaisesti joko jätetty postin saajan jakelulaitteeseen tai rakennelmaan tai luovutettu postin saajalle tai hänen edustajalleen taikka kun luovutuksesta on saatu tarvittava kuittaus. Postiyrityksellä on oikeus merkitä postiosoitukseen ja kirjatun tai vakuutetun kirjelähetyksen luovutusasiakirjoihin vastaanottajan henkilötunnus ja asiakirja, josta henkilötunnus on tarkistettu.</p> <p>---</p> <p>Tämän lain säännöksiä postiyrityksen korvausvastuusta ei sovelleta siltä osin kuin Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta johtuu muuta.</p>	<p><i>Jos lähetys on kadonnut, oikeus korvaukseen on lähettäjällä.</i></p> <p><i>Jos lähetys on vahingoittunut, oikeus korvaukseen on:</i></p> <p><i>1) postin lähettäjällä siihen saakka, kun lähetys on luovutettu vastaanottajalle; tai</i></p> <p><i>2) postin vastaanottajalla siitä lähtien, kun hän on ottanut lähetyksen vastaan.</i></p> <p>Postiyrityksen vastuu alkaa postin lähettäjän jätettyä lähetyksen keräilypisteeseen tai muulla tavalla postiyrityksen kuljetettavaksi. Vastuu päättyy, kun lähetys on sovitun toimitustavan mukaisesti joko jätetty postin saajan jakelulaitteeseen tai –rakennelmaan tai luovutettu postin saajalle tai hänen edustajalleen taikka kun luovutuksesta on saatu tarvittava kuittaus.</p> <p>Tämän lain säännöksiä postiyrityksen korvausvastuusta ei sovelleta siltä osin kuin Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta johtuu muuta.</p>
<p>19 § Postiyrityksen vastuu, 1, 2, 4 ja 5 mom.</p> <p>---</p> <p>Postiyritys kuitenkin vapautuu vastuusta, jos se näyttää vahingon aiheutuneen seikasta, jota postiyritys ei ole voinut välttää ja jonka seurauksia se ei ole voinut ehkäistä.</p> <p>Jos postiyritys tai joku, jonka menettelystä postiyritys vastaa, on aiheuttanut vahingon tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta, se ei voi vedota 1 momentin tai 20 §:n säännöksiin vastuusta vapautumisesta tai vastuun rajoittamisesta.</p> <p>--</p> <p>Sopimusehto, joka poikkeaa tämän lain vastuusäännöksistä postin lähettäjän tai postin saajan vahingoksi, on mitätön. Säännöksistä voidaan kuitenkin poiketa muun kuin kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitetun kuluttajan kanssa tehtävässä sopimuksessa, jos poikkeaminen on kohtuullista sopijapuolten aseman, lähetyksen poikkeuksellisen laadun taikka muiden erityisten olosuhteiden takia.</p>	<p><i>50 § Postiyrityksen vapautuminen vastuusta ja vastuun rajoittaminen</i></p> <p>Postiyritys vapautuu vahingonkorvausvastuusta, jos se näyttää vahingon aiheutuneen seikasta, jota postiyritys ei ole voinut välttää ja jonka seurauksia se ei ole voinut ehkäistä.</p> <p>Jos postiyritys tai joku, jonka menettelystä postiyritys vastaa, on aiheuttanut vahingon tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta, se ei voi vedota 1 momentin tai 51 §:n säännöksiin vastuusta vapautumisesta tai vastuun rajoittamisesta.</p> <p>Sopimusehto, joka poikkeaa tämän lain vastuusäännöksistä postin lähettäjän tai postin saajan vahingoksi, on mitätön. Säännöksistä voidaan kuitenkin poiketa muun kuin kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitetun kuluttajan kanssa tehtävässä sopimuksessa, jos poikkeaminen on kohtuullista sopijapuolten aseman, lähetyksen poikkeuksellisen laadun taikka muiden erityisten olosuhteiden takia.</p> <p>Postiyrityksellä ja sillä, jonka menettelystä</p>

<p>Postiyrityksellä ja sillä, jonka menettelystä postiyritys vastaa, on oikeus vedota tämän lain säännöksiin vastuun rajoittamisesta ja vastuusta vapautumisesta silloinkin, kun korvausvaatimus ei perustu tähän lakiin, jos korvausta olisi voitu vaatia tämän lain nojalla.</p>	<p>postiyritys vastaa, on oikeus vedota tämän lain säännöksiin vastuun rajoittamisesta ja vastuusta vapautumisesta silloinkin, kun korvausvaatimus ei perustu tähän lakiin, jos korvausta olisi voitu vaatia tämän lain nojalla.</p>
<p>20 § Vastuun rajoitukset</p> <p>Lähetyksen viivästymisestä on vahingon kärsineelle maksettava korvauksena vahingon määrä, kuitenkin enintään:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 50 euroa tavallisesta kirjelähetyksestä; 2) 85 euroa kirjatusta tai saantitodistusta vastaan luovutettavasta kirjelähetyksestä; 3) 150 euroa muusta kirjelähetyksestä tai postipaketista. <p>Lähetyksen vahingoittumisesta tai katoamisesta on vahingon kärsineelle maksettava korvauksena vahingon määrä, kuitenkin enintään:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 50 euroa tavallisesta kirjelähetyksestä; 2) sovittu vakuutusarvo vakuutetusta lähetyksestä; 3) 340 euroa muusta kirjelähetyksestä; 4) 25 euroa kilolta postipaketista. <p>Tämän lain nojalla määrättävää vahingonkorvausta voidaan kohtuuden mukaan sovitella, jos vahingon kärsineen puolelta on myötävaikutettu vahinkoon tai jos muu vahingon aiheuttaneeseen tekoon kuulumaton seikka on myös ollut vahingon syynä.</p> <p>Edellä 1 ja 2 momentissa säädettyjä korvausten enimmäismääriä voidaan tarkistaa valtioneuvoston asetuksella rahanarvon muutosta vastaavasti.</p>	<p>51 § Vastuun rajoitukset</p> <p>Lähetyksen viivästymisestä on vahingon kärsineelle maksettava korvauksena vahingon määrä, kuitenkin enintään:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 50 euroa tavallisesta kirjelähetyksestä; 2) 85 euroa kirjatusta tai saantitodistusta vastaan luovutettavasta kirjelähetyksestä; 3) 150 euroa muusta kirjelähetyksestä tai postipaketista. <p>Lähetyksen vahingoittumisesta tai katoamisesta on vahingon kärsineelle maksettava korvauksena vahingon määrä, kuitenkin enintään:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 50 euroa tavallisesta kirjelähetyksestä; 2) sovittu vakuutusarvo vakuutetusta lähetyksestä; 3) 340 euroa muusta kirjelähetyksestä; 4) 25 euroa kilolta postipaketista. <p>Tämän lain nojalla määrättävää vahingonkorvausta voidaan kohtuuden mukaan sovitella, jos vahingonkärsineen puolelta on myötävaikutettu vahinkoon tai jos muu vahingon aiheuttaneeseen tekoon kuulumaton seikka on myös ollut vahingon syynä.</p> <p>Edellä 1 ja 2 momentissa säädettyjä korvausten enimmäismääriä voidaan tarkistaa valtioneuvoston asetuksella rahanarvon muutosta vastaavasti.</p>
<p>21 § Muistutus ja vanhentuminen</p> <p>Postiyritykselle on kanneoikeuden menettämisen uhalla tehtävä muistutus lähetyksen vahingoittumisesta kohtuullisessa ajassa siitä, kun postin saaja on havainnut vahingon tai hänen olisi pitänyt se havaita. Muistutus on kuitenkin tehtävä lähetystä vastaanotettaessa tuolloin ulkoisesti havaittavissa olevasta vahingosta, jos</p>	<p>52 § Muistutus ja vanhentuminen</p> <p>Postiyritykselle on kanneoikeuden menettämisen uhalla tehtävä muistutus lähetyksen vahingoittumisesta tai viivästymisestä kohtuullisessa ajassa siitä, kun postin saaja on havainnut vahingon tai hänen olisi pitänyt se havaita. Muistutus on kuitenkin tehtävä lähetystä vastaanotettaessa tuolloin ulkoisesti havaittavissa olevasta vahingosta, jos</p>

<p>lähetyksen luovutetaan henkilökohtaisesti postin saajalle tai hänen edustajalleen, joka ei ole kuluttaja.</p> <p>Oikeus korvaukseen on menetetty, jollei vaatimusta esitetä kirjallisesti postiyritykselle vuoden kuluessa tai, jos vahinko on aiheutettu tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta, kolmen vuoden kuluessa</p> <p>1) siitä, kun postiyrityksen vastuu on 19 §:n 3 momentin nojalla päätynyt, jos oikeus perustuu lähetyksen vahingoittumiseen tai viivästymiseen; tai</p> <p>2) siitä, kun postiyritys on ilmoittanut vastaanottajalle lähetyksen katoamisesta, jos oikeus perustuu lähetyksen katoamiseen.</p>	<p>lähetyksen luovutetaan henkilökohtaisesti postin saajalle tai hänen edustajalleen, joka ei ole kuluttaja.</p> <p>Oikeus korvaukseen on menetetty, jollei vaatimusta esitetä kirjallisesti postiyritykselle vuoden kuluessa tai, jos vahinko on aiheutettu tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta, kolmen vuoden kuluessa:</p> <p>1) siitä, kun postiyrityksen vastuu on 49 §:n 5 momentin nojalla päätynyt, jos oikeus perustuu lähetyksen vahingoittumiseen tai viivästymiseen; tai</p> <p>2) siitä, kun postiyritys on ilmoittanut vastaanottajalle lähetyksen katoamisesta, jos oikeus perustuu lähetyksen katoamiseen.</p> <p><i>Postiyrityksen on käsiteltävä sille esitetyt vaatimukset yksinkertaisin menettelyin ja viivytyksettä. Korvauksen vaatimismenettelyistä tulee pitää tehokkaasti tietoa käyttäjien saatavilla.</i></p>
<p>29 § Muut velvollisuudet, 2 mom.</p> <p>Postiyrityksen on noudatettava, mitä muualla postiyrityksestä tai sen tehtävistä säädetään.</p>	
	<p>10 luku Lähetyksen perilletoimitaminen ja perillesaamattomien lähetyksen käsittely</p>
	<p><i>53 § Oikeus määrätä postilähetyksestä</i></p> <p><i>Lähettäjällä on oikeus määrätä postilähetyksestä, kunnes lähetyksen on jaettu sen oikealle vastaanottajalle, ellei lähetyksen ole voimassa olevan lainsäädännön nojalla takavarikoitu. Jos lähettäjä ja vastaanottaja samanaikaisesti vaativat postilähetyksen, se annetaan lähettäjälle.</i></p> <p><i>Kun lähetyksen on postiyrityksen hallussa, lähettäjällä on oikeus ottaa lähetyksen takaisin, määrätä lähetyksen annettavaksi muulle kuin siihen merkitylle vastaanottajalle ja korjata tai muuttaa siihen merkitty postiosoite taikka antaa postiyritykselle muita vastaavia ohjeita.</i></p>

<p>18 § Vastaanottajan selvittäminen</p> <p>Postiyrittäjien tulee pyrkiä selvittämään sellaisen lähetyksen oikea vastaanottaja, joka on todennäköisesti tarkoitettu henkilökohtaiseksi. Jollei vastaanottajaa yrityksistä huolimatta saada selville, palautetaan lähetyksen lähettäjälle. Jollei kumpaakaan saada selville, postiyrittäjien tulee toimittaa lähetyksen välittömästi Viestintäviraston käsiteltäväksi. Postilähetyksen, jonka sisältö on todennäköisesti pilaantunut, saadaan kuitenkin hävittää. Postiyrittäjällä ei kuitenkaan ole velvollisuutta toimittaa Viestintävirastoon sellaista avonaista lähetystä, josta ei ilmeisesti ole löydettävissä lähettäjän tai vastaanottajan selvittämistä edistäviä tietoja.</p> <p>Lähetyksen, jota postin saaja ei ole halunnut ottaa vastaan, palautetaan lähettäjälle.</p> <p>Postiyrittäjä saa hävittää muun kuin todennäköisesti henkilökohtaiseksi tarkoitettua postilähetyksen, jota ei voida toimittaa vastaanottajalle tai jota tämä ei ole halunnut vastaanottaa ja jonka palauttamisesta ei ole sovittu postilähetyksen lähettäjän kanssa.</p> <p>32 b § Lähetyksen palauttaminen postiyrittäjälle, 3 mom.</p> <p>Postiyrittäjä voi periä maksun paketin uudelleen kuljettamisesta ja palauttamisesta sekä kuluttajansuojalain (38/1978) 6 luvun etämyyntisääntöjen mukaisesti palautettavasta lähetyksestä.</p>	<p>54 § Postiyrittäjien velvollisuus selvittää vastaanottajan osoite</p> <p><i>Postiyrittäjällä on velvollisuus toimittaa kirjelmä lähetyksen tai paketti lähetykseen merkittävään osoitteeseen. Jos vastaanottaja on tehnyt voimassa olevan osoitteenmuutoksen, lähetyksen tulee kuitenkin toimittaa sen mukaiseen uuteen osoitteeseen, ellei postiyrittäjä ole lähettäjän kanssa toisin sopinut.</i></p> <p><i>Jos kirjelmä lähetyksestä tai pakettia ei voida toimittaa vastaanottajalle virheellisen osoitetiedon tai muun postiyrittäjistä riippumattoman syyn vuoksi, sitä käsitellään perillesaamattomana. Postiyrittäjien tulee osoiterekisterinsä avulla selvittää perillesaamattoman lähetyksen vastaanottajan oikea osoite. Selvittelyvelvollisuus ei kuitenkaan koske osoitteellista suoramainontapostia.</i></p> <p><i>Jollei vastaanottajan osoitetta saada selville, postiyrittäjien tulee palauttaa perillesaamattoman lähetyksen postin lähettäjälle. Myös lähetyksen, jota postin saaja ei ole halunnut ottaa vastaan, käsitellään perillesaamattomana ja se tulee palauttaa lähettäjälle.</i></p> <p><i>Jollei postiyrittäjä saa selville vastaanottajan eikä lähettäjän osoitetta tai jollei lähetyksestä muun postiyrittäjistä riippumattoman syyn vuoksi saada toimitettua vastaanottajalle tai lähettäjälle, postiyrittäjien tulee toimittaa perillesaamattomana, muun kuin suoramainontapostia sisältävä kirjelmä lähetyksen välittömästi Viestintäviraston käsiteltäväksi.</i></p> <p>Postiyrittäjä voi periä maksun paketin uudelleen kuljettamisesta ja palauttamisesta sekä kuluttajansuojalain (38/1978) 6 luvun etämyyntisääntöjen mukaisesti palautettavasta lähetyksestä.</p>
<p>17 § Avaamisoikeus</p> <p>Postiyrittäjällä ei ole oikeutta avata suljettua kirjettä.</p> <p>Postipaketti voidaan avata, jos:</p> <p>1) lähetyksen on vahingoittunut ja avaaminen</p>	<p>55 § Postiyrittäjien oikeus avata suljettu lähetyksen</p> <p>Postiyrittäjällä ei ole oikeutta avata suljettua kirjettä.</p> <p>Postiyrittäjällä on oikeus avata postipaketti,</p>

<p>on välttämätöntä sisällön suojaamiseksi tai sen kunnon toteamiseksi; tai</p> <p>2) on syytä epäillä, että lähetys saattaa aiheuttaa vaaraa terveydelle tai omaisuudelle.</p> <p>Postipaketin saa avata Viestintäviraston tähän tehtävään valtuuttama henkilö toisen henkilön läsnä ollessa. Postipaketin sisältöä ei saa tarkastaa laajemmin kuin on tarpeen avaamisen syyn vuoksi. Avattuun postipakettiin on tehtävä Viestintäviraston määräämät merkinnät. Avaamisesta on laadittava siihen osallistuneiden henkilöiden allekirjoittama pöytäkirja, joka on toimitettava Viestintävirastolle.</p> <p>Postiyrityksen palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä pykälässä mainittuja tehtäviä.</p>	<p>jos:</p> <p>1) lähetys on vahingoittunut ja avaaminen on välttämätöntä sisällön suojaamiseksi tai sen kunnon toteamiseksi;</p> <p>2) on syytä epäillä, että lähetys saattaa aiheuttaa vaaraa terveydelle tai omaisuudelle; tai</p> <p>3) kyseessä on 56 §:ssä tarkoitettu perillesaamaton postipaketti, joka on välttämätöntä avata sen myymisen tai hävittämisen vuoksi.</p> <p>Postipaketin saa avata Viestintäviraston tähän tehtävään valtuuttama henkilö toisen henkilön läsnä ollessa. Postipaketin sisältöä ei saa tarkastaa laajemmin kuin on tarpeen avaamisen syyn vuoksi. Avattuun postipakettiin on tehtävä Viestintäviraston määräämät merkinnät. Avaamisesta on laadittava siihen osallistuneiden henkilöiden allekirjoittama pöytäkirja, joka on toimitettava Viestintävirastolle.</p> <p>Postiyrityksen palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä pykälässä mainittuja tehtäviä.</p> <p><i>Jos 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun postipakettiin sisältyy luottamuksellinen viesti, se tulee toimittaa vastaanottajalle tai, ellei vastaanottaja selviä lähetyksestä, Viestintäviraston käsiteltäväksi.</i></p>
<p>18 § Vastaanottajan selvittäminen, 1 ja 3 mom.</p> <p>--- Postilähetys, jonka sisältö on todennäköisesti pilaantunut, saadaan kuitenkin hävittää. Postiyrityksellä ei kuitenkaan ole velvollisuutta toimittaa Viestintävirastoon sellaista avonaista lähetystä, josta ei ilmeisesti ole löydettävissä lähettäjän tai vastaanottajan selvittämistä edistäviä tietoja.</p> <p>---</p> <p>Postiyritys saa hävittää muun kuin todennäköisesti henkilökohtaiseksi tarkoitetun postilähetyksen, jota ei voida toimittaa vastaanottajalle tai jota tämä ei ole halunnut vastaanottaa ja jonka palauttamisesta ei ole sovittu postilähetyksen lähettäjän kanssa.</p>	<p><i>56 § Lähetyksen säilyttäminen ja hävittäminen</i></p> <p><i>Postiyritys saa hävittää postilähetyksen, jonka sisältö on ilmeisesti pilaantunut.</i></p> <p><i>Postiyritys saa hävittää postilähetyksen lähettäjän suostumuksella. Postiyritys saa hävittää myös sellaisen avonaisen lähetyksen, josta ei ilmeisesti ole löydettävissä lähettäjän tai vastaanottajan selvittämistä edistäviä tietoja.</i></p> <p><i>Postiyritys saa hävittää perillesaamattoman postipaketin ja suoramainontapostia sisältävän lähetyksen, jonka palauttamisesta ei ole sovittu postilähetyksen lähettäjän kanssa.</i></p> <p><i>Postiyritys voi hävittää 3 momentissa</i></p>

	<p><i>tarkoitettun postipaketin aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun lähetyksen saapumisesta on ilmoitettu vastaanottajalle tai palauttamisesta lähettäjälle. Tämän pykälän mukainen hävittäminen on tehtävä viestin luottamuksellisuuden turvaavalla tavalla.</i></p> <p><i>Hävittämisen sijaan postiyrityksellä on oikeus myydä tässä pykälässä tarkoitettu perillesaamaton postilähetys siten kuin elinkeinonharjoittajan oikeudesta myydä noutamatta jätetty esine annetussa laissa (688/1988) säädetään.</i></p> <p><i>Postiverkossa kuljetetusta tavarasta, joka ei ole enää yhdistettävissä postilähetykseen, on voimassa, mitä löytötavaralaissa (778/1988) säädetään.</i></p>
<p>32 a § Viestintäviraston postinkulun varmistustehtävät</p> <p>Postinkulun varmistustehtävät kuuluvat Viestintävirastolle. Viestintäviraston on pyrittävä selvittämään postiyrityksen sille 18 §:n 1 momentin mukaisesti toimittaman postilähetyksen vastaanottaja tai lähettäjä.</p> <p>Viestintävirastolla on postinkulun varmistustehtäviä hoitaessaan oikeus avata suljettu kirje, jos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) se on välttämätöntä postilähetyksen vastaanottajan selvittämiseksi lähetyksen perille toimittamista varten tai lähettäjän selvittämiseksi lähetyksen palauttamista varten; tai 2) on syytä epäillä, että lähetys saattaa aiheuttaa vaaraa terveydelle tai omaisuudelle. <p>Viestintävirastolla on postinkulun varmistustehtäviä hoitaessaan oikeus avata postipaketti, jos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) lähetys on vahingoittunut ja avaaminen on välttämätöntä sisällön suojaamiseksi tai sen kunnon toteamiseksi; 2) on syytä epäillä, että lähetys saattaa aiheuttaa vaaraa terveydelle tai omaisuudelle; tai 3) kyseessä on lähetys, jota postiyritys ei ole voinut toimittaa postin saajalle eikä palauttaa lähettäjälle. 	<p><i>57 § Perillesaamattomien lähetysten käsittely Viestintävirastossa</i></p> <p>Viestintäviraston on pyrittävä selvittämään postiyrityksen sille 54 §:n 4 momentin mukaisesti toimittaman <i>perillesaamattoman</i> postilähetyksen vastaanottajan tai lähettäjän <i>osoitetiedot</i>.</p> <p>Viestintävirastolla on <i>perillesaamatonta lähetystä käsitellessään</i> oikeus avata suljettu kirje, jos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) se on välttämätöntä postilähetyksen vastaanottajan <i>osoitteen</i> selvittämiseksi lähetyksen perille toimittamista varten tai lähettäjän <i>osoitteen</i> selvittämiseksi lähetyksen palauttamista varten; tai 2) on syytä epäillä, että lähetys saattaa aiheuttaa vaaraa terveydelle tai omaisuudelle. <p>Viestintävirastossa <i>perillesaamatonta lähetystä käsittelevä</i> henkilö saa avata postilähetyksen vain toisen henkilön läsnä ollessa. Avatun postilähetyksen sisältöä ei saa tarkastaa laajemmin kuin on tarpeen avaamisen syyn vuoksi. Avatun lähetyksen päällykseen tai lähetyksen mukana seuraavaan erilliseen liitteeseen on merkittävä avaamisen syy, aika ja paikka sekä säännös, jonka nojalla lähetys on avattu. Avaajien on allekirjoitettava merkintä. Avaamisesta on tehtävä myös 55 §:ssä tarkoitettu pöytäkirja.</p>

<p>Viestintävirastossa postinkulun varmistustehtävää hoitava henkilö saa avata postilähetyksen vain toisen henkilön läsnä ollessa. Avatun postilähetyksen sisältöä ei saa tarkastaa laajemmin kuin on tarpeen avaamisen syyn vuoksi. Avatun lähetyksen päällykseen tai lähetyksen mukana seuraavaan erilliseen liitteeseen on merkittävä avaamisen syy, aika ja paikka sekä säännös, jonka nojalla lähetys on avattu. Avaajien on allekirjoitettava merkintä. Avaamisesta on tehtävä myös 17 §:ssä tarkoitettu pöytäkirja.</p>	
<p>32 b § Lähetyksen palauttaminen postiyritykselle</p> <p>Jos avattu lähetys sisältää tietoja, joiden perusteella se voidaan toimittaa eteenpäin, Viestintäviraston on palautettava lähetys postiyritykselle avaamisesta tehtyine merkintöineen. Viestin luottamuksellisuuden varmistamiseksi lähetys on palautettava suljettuna. Postiyritykselle on toimitettava myös lähetyksestä löydettyt osoitetiedot tai muut sellaiset tiedot, joiden avulla lähetys voidaan toimittaa eteenpäin.</p> <p>Postiyrityksen on toimitettava Viestintävirastolta saamansa lähetys avaamisesta tehtyine merkintöineen eteenpäin, jos vastaanottaja tai lähettäjä kyetään selvittämään lähetykseen sisältyneiden tietojen perusteella.</p>	<p>58 § Lähetyksen palauttaminen postiyritykselle</p> <p>Jos avattu lähetys sisältää tietoja, joiden perusteella se voidaan toimittaa eteenpäin, Viestintäviraston on palautettava lähetys postiyritykselle avaamisesta tehtyine merkintöineen. Viestin luottamuksellisuuden varmistamiseksi lähetys on palautettava suljettuna. Postiyritykselle on toimitettava myös lähetyksestä löydettyt osoitetiedot tai muut sellaiset tiedot, joiden avulla lähetys voidaan toimittaa eteenpäin.</p> <p>Postiyrityksen on toimitettava Viestintävirastolta saamansa lähetys avaamisesta tehtyine merkintöineen <i>vastaanottajalle tai lähettäjälle, jos näiden osoitetiedot kyetään selvittämään lähetykseen sisältyneiden tietojen perusteella.</i></p>
<p>32 c § Avatun lähetyksen säilyttäminen ja hävittäminen</p> <p>Jollei avatusta postilähetyksestä löydetä tietoja, joiden perusteella se voidaan toimittaa eteenpäin, Viestintäviraston on säilytettävä lähetys kuuden kuukauden ajan. Säilytysaika lasketaan lähetyksen avaamispäivästä.</p> <p>Jos 18 §:ssä tarkoitetun lähetyksen vastaanottajaa tai lähettäjä ei ole saatu selville kuuden kuukauden säilytysajan kuluessa, lähetys on hävitettävä tarkoituksenmukaisella, viestin luottamuksellisuuden turvaavalla tavalla.</p>	<p>59 § Avatun lähetyksen säilyttäminen ja hävittäminen</p> <p>Jollei avatusta postilähetyksestä löydetä tietoja, joiden perusteella se voidaan toimittaa eteenpäin, Viestintäviraston on säilytettävä lähetys kuuden kuukauden ajan. Säilytysaika lasketaan lähetyksen avaamispäivästä.</p> <p>Jos 54 §:n 4 momentissa tarkoitetun lähetyksen vastaanottajaa tai lähettäjä ei ole saatu selville kuuden kuukauden säilytysajan kuluessa, lähetys on hävitettävä tarkoituksenmukaisella, viestin luottamuksellisuuden turvaavalla tavalla. Jos</p>

<p>Jos lähetys sisältää muuta kuin henkilökohtaiseksi tarkoitetun viestin, sen muu sisältö voidaan myydä sopivaksi katsotulla tavalla.</p> <p>Lähetysten sisällön myynnistä kertyneet varat tuloutetaan Viestintävirastolle vähennettyinä myynnistä kertyneillä kuluilla. Myös lähetysten sisältämät rahat tilitetään Viestintävirastolle.</p> <p>Lähetys saadaan hävittää 1 momentissa säädettyä määräaika noudattamatta, jos kyseessä on:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) lähetys, jonka sisältö on todennäköisesti pilaantunut; 2) lähetys, jonka sisältö voi aiheuttaa vaaraa terveydelle tai omaisuudelle; tai 3) lähetys, jota ei ilmeisesti ole tarkoitettu henkilökohtaiseksi tai jonka säilyttäminen on muusta vastaavasta syystä ilmeisen tarpeetonta. 	<p>lähetys sisältää muuta kuin henkilökohtaiseksi tarkoitetun viestin, sen muu sisältö voidaan myydä sopivaksi katsotulla tavalla.</p> <p>Lähetysten sisällön myynnistä kertyneet varat tuloutetaan Viestintävirastolle vähennettyinä myynnistä kertyneillä kuluilla. Myös lähetysten sisältämät rahat tilitetään Viestintävirastolle. <i>Viestintävirasto voi myös luovuttaa lähetysten sisällön yleishyödyllisiin tarkoituksiin.</i></p> <p>Lähetys saadaan hävittää 1 momentissa säädettyä määräaika noudattamatta, jos kyseessä on:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) lähetys, jonka sisältö on todennäköisesti ilmeisesti pilaantunut; 2) lähetys, jonka sisältö voi aiheuttaa vaaraa terveydelle tai omaisuudelle; tai 3) lähetys, jota ei ilmeisesti ole tarkoitettu henkilökohtaiseksi tai jonka säilyttäminen on muusta vastaavasta syystä ilmeisen tarpeetonta.
<p>32 d § Virkavastuu</p> <p>Viestintävirastoon myös muussa kuin virkasuhteessa tai siihen verrattavassa palvelussuhteessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan postinkulun varmistustehtäviä.</p>	<p>60 § Virkavastuu</p> <p>Viestintävirastoon myös muussa kuin virkasuhteessa tai siihen verrattavassa palvelussuhteessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen <i>käsitellessään perillesaamattomia lähetyksiä.</i></p>
<p>32 e § Poikkeus viranomaisen asiakirjan julkisuudesta ja vaitiolovelvollisuus</p> <p>Viestintäviraston hallussa olevat postilähetykset ja niissä olevat asiakirjat, jotka se on saanut tämän luvun mukaista tehtävää hoitaessaan, ovat salassa pidettäviä.</p> <p>Viestintäviraston palveluksessa oleva ei saa paljastaa postilähetyksestä tai sen sisällöstä tietoja, jotka hän on saanut tämän luvun mukaista tehtävää hoitaessaan. Vaitiolovelvollisuudesta, hyväksikäyttökiellosta ja vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta on voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999)</p>	<p>61 § Poikkeus viranomaisen asiakirjan julkisuudesta ja vaitiolovelvollisuus</p> <p>Viestintäviraston hallussa olevat postilähetykset ja niissä olevat asiakirjat, jotka se on saanut tämän luvun mukaista tehtävää hoitaessaan, ovat salassa pidettäviä.</p> <p>Viestintäviraston palveluksessa oleva ei saa paljastaa postilähetyksestä tai sen sisällöstä tietoja, jotka hän on saanut tämän luvun mukaista tehtävää hoitaessaan. Vaitiolovelvollisuudesta, hyväksikäyttökiellosta ja vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta on voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999)</p>

<p>on säädetty.</p> <p>Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ei estä Viestintävirastoa antamasta postilähetyksen avaamisesta laadituista pöytäkirjoista tietoja postiyritykselle, jos se on tarpeen lähetyksen oikean vastaanottajan tai lähettäjän selvittämisen edistämiseksi.</p>	<p>on säädetty.</p> <p>Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ei estä Viestintävirastoa antamasta postilähetyksen avaamisesta laadituista pöytäkirjoista tietoja postiyritykselle, jos se on tarpeen lähetyksen vastaanottajan tai lähettäjän <i>osoitetietojen selvittämiseksi</i>.</p>
	11 luku Postiyrityksen muut velvollisuudet
<p>15 § Luottamuksellisen viestin salaisuuden ja kielellisten oikeuksien turvaaminen, 1 mom.</p> <p>Postiyrityksen tai sellaisen yrityksen, joka postiyrityksen kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla tarjoaa postiyrityksen palveluja asiakkaille, tulee turvata luottamuksellisen viestin salaisuus.</p>	<p>62 § Luottamuksellisen viestin salaisuuden turvaaminen</p> <p>Postiyrityksen tulee turvata luottamuksellisen viestin salaisuus. Sama velvollisuus koskee myös sellaista yritystä, joka postiyrityksen kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla <i>käsittelee postilähetyksiä</i> tai tarjoaa postiyrityksen palveluja asiakkaille.</p>
<p>16 § Vaitiolovelvollisuus</p> <p>Postiyrityksen palveluksessa oleva tai sellainen, joka postiyrityksen kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla tarjoaa postiyrityksen palveluja asiakkaille, ei saa ilmaista, mitä hän työssään on saanut tietää asiakkaasta tai hänen asioistaan, jos tietojen ilmaiseminen loukkaisi luottamuksellisen viestin salaisuutta taikka liike- tai asiakassuhdetta.</p>	<p>63 § Vaitiolovelvollisuus</p> <p>Postiyrityksen palveluksessa oleva ei saa ilmaista, mitä hän työssään on saanut tietää asiakkaasta tai hänen asioistaan, jos tietojen ilmaiseminen loukkaisi luottamuksellisen viestin salaisuutta taikka liike- tai asiakassuhdetta. Vaitiolovelvollisuus koskee myös sitä, joka postiyrityksen kanssa tehdyn sopimuksen nojalla <i>käsittelee postilähetyksiä</i> tai tarjoaa postiyrityksen palveluja asiakkaille.</p>
<p>29 § Muut velvollisuudet, 1 mom.</p> <p>Postiyrityksen tulee toiminnassaan varautua postitoiminnan hoitamiseen poikkeusoloissa. Sen tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muilla toimenpitein varmistaa tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa. Liikenne- ja viestintäministeriö voi antaa poikkeusoloihin varautumiseen liittyviä ohjeita.</p>	<p><i>64 § Postiyrityksen velvollisuus varautua poikkeusoloihin</i></p> <p><i>Postiyrityksen on valmiussuunnittelulla ja poikkeusoloihin varautumisella huolehdittava siitä, että sen toiminta jatkuu mahdollisimman häiriöttömästi myös valmiuslaissa (1080/1991) tarkoitetuissa poikkeusoloissa sekä normaaliolojen häiriötilanteissa.</i></p>

	<p><i>65 § Tarkemmat säännökset varautumisesta</i></p> <p><i>Tarkempia säännöksiä postiyrityksen 64 §:ssä tarkoitettua varautumisvelvollisuudesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voivat koskea yhteiskunnan johtamisen tai turvallisuuden taikka elinkeinoelämän toimintakyvyn varmistamiseksi tarpeellista postitoiminnan järjestämistä.</i></p> <p><i>Liikenne- ja viestintäministeriö voi antaa postiyrityksen varautumisvelvollisuutta koskevia ohjeita samoin kuin ohjeita yleisestä valmiussuunnittelusta.</i></p> <p><i>Viestintävirasto voi antaa postiyrityksen varautumisvelvollisuutta koskevia tarkempia teknisiä määräyksiä. Määräykset voivat koskea:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1) postipalveluiden teknisiä ominaisuuksia;</i> <i>2) postiyrityksen toiminnan ja palvelujen turvaamiseen poikkeusoloissa liittyviä asiakirjoja;</i> <i>3) teknisiä toimenpiteitä häiriöiden minimoimiseksi; sekä</i> <i>4) muita näihin verrattavia teknisiä kysymyksiä.</i>
	<p><i>66 § Varautumisesta aiheutuneet kustannukset</i></p> <p><i>Postiyrityksellä on oikeus saada varautumisesta aiheutuneista kustannuksista korvausta huoltovarmuuden turvaamisesta annetussa laissa (1390/1992) tarkoitettua huoltovarmuusrahastosta ainoastaan, jos kustannukset ovat postiyrityksen toiminnan luonne ja laajuus huomioon ottaen huomattavia.</i></p> <p><i>Edellä 1 momentissa tarkoitettujen kustannusten korvaamisesta päättää liikenne- ja viestintäministeriön esityksestä Huoltovarmuuskeskus.</i></p>

	12 Luku Postitoiminnan ohjaus ja valvonta
<p>30 § Yleinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta</p> <p>Postitoiminnan yleinen ohjaus ja kehittäminen kuuluu liikenne- ja viestintäministeriölle.</p> <p>Viestintäviraston tehtävänä on valvoa tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista. Viestintäviraston on vuosittain julkaistava kertomus 5 §:ssä säädettyjen laatustandardien noudattamisesta.</p>	<p>67 § Yleinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta</p> <p>Postitoiminnan yleinen ohjaus ja kehittäminen kuuluu liikenne- ja viestintäministeriölle.</p> <p>Viestintäviraston tehtävänä on valvoa tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista. Viestintäviraston on vuosittain julkaistava kertomus 19 §:ssä säädettyjen laatustandardien noudattamisesta.</p> <p><i>Liikenne- ja viestintäministeriön sekä Viestintäviraston on tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan toimittava tarvittaessa yhteistyössä kilpailuviranomaisten ja kuluttajaviranomaisten kanssa.</i></p>
<p>31 § Postitoiminnan valvontamaksu</p> <p>Postiyritys on velvollinen suorittamaan Viestintävirastolle vuotuisen postitoiminnan valvontamaksun. Postiyrityksiltä perittävien valvontamaksujen yhteismäärä vastaa niitä kokonaiskustannuksia, joita Viestintävirastolle aiheutuu tässä laissa säädettyjen postiyrityksiä koskevien tehtävien hoitamisesta.</p>	<p>68 § Postitoiminnan valvontamaksu</p> <p>Postiyritys on velvollinen suorittamaan Viestintävirastolle vuotuisen postitoiminnan valvontamaksun. Postiyrityksiltä perittävien valvontamaksujen yhteismäärä vastaa niitä kokonaiskustannuksia, joita Viestintävirastolle aiheutuu tässä laissa säädettyjen postiyrityksiä koskevien tehtävien hoitamisesta.</p>
<p>31 a § Postitoiminnan valvontamaksun suuruus</p> <p>Postitoiminnan valvontamaksun suuruus on 0,0024 prosenttia postiyrityksen Suomessa harjoittaman toimiluvanvaraisen postitoiminnan sen tilikauden liikevaihdosta, joka on päätynyt kaksi vuotta ennen valvontamaksun perimistä, kuitenkin vähintään 2 000 euroa.</p> <p>Uudelta postiyritykseltä perittävä postitoiminnan valvontamaksu on ensimmäisenä toimintavuonna 2 000 euroa ja toisena toimintavuonna 10 000 euroa. Kolmannen ja sitä seuraavien vuosien maksu määräytyy 1 momentissa säädetyllä tavalla.</p>	<p>69 § Postitoiminnan valvontamaksun suuruus</p> <p>Postitoiminnan valvontamaksun suuruus on 0,0024 prosenttia postiyrityksen Suomessa harjoittaman toimiluvanvaraisen postitoiminnan sen tilikauden liikevaihdosta, joka on päätynyt kaksi vuotta ennen valvontamaksun perimistä, kuitenkin vähintään 2 000 euroa.</p> <p>Uudelta postiyritykseltä perittävä postitoiminnan valvontamaksu on ensimmäisenä toimintavuonna 2 000 euroa ja toisena toimintavuonna 10 000 euroa. Kolmannen ja sitä seuraavien vuosien maksu määräytyy 1 momentissa säädetyllä tavalla.</p>

<p>Jos tilikausi poikkeaa kalenterivuodesta, muunnetaan liikevaihto vuoden liikevaihtoa vastaavaksi kertomalla se luvulla 12 jaettuna tilikauden kuukausien määrällä.</p> <p>Jos 1 momentissa tarkoitettu postitoiminta päättyy kokonaan kesken laskutuskauden, Viestintäviraston tulee määrätä maksun suuruus 1 momentissa tarkoitettujen postitoiminnan harjoittamisen ajalta. Jos 1 momentissa tarkoitettu postitoiminta on maksun perusteena olevan tilikauden ja maksun eräpäivän välisenä aikana luovutettu toiselle yritykselle, Viestintäviraston tulee määrätä maksun eräpäivänä toimintaa harjoittavan yrityksen maksun suuruus ottaen huomioon luovutetun 1 momentissa tarkoitettujen postitoiminnan vahvistettu liikevaihto maksun perusteena olevalta tilikaudelta.</p> <p>Jos maksun perusteena olevan tilikauden päättymisen ja maksun eräpäivän välisenä aikana on tapahtunut muutoksia yrityksen konsernisuhteissa, maksun suuruus määräytyy sen perusteella, mikä yrityksen osuus on ollut maksun perusteena olevan tilikauden 1 momentissa tarkoitettujen postitoiminnan liikevaihdosta.</p> <p>Perittyä maksua ei palauteta, vaikka yritys lopettaisi 1 momentissa tarkoitettujen postitoiminnan tai sen toimilupa peruutettaisiin kesken laskutuskauden.</p>	<p>Jos tilikausi poikkeaa kalenterivuodesta, muunnetaan liikevaihto vuoden liikevaihtoa vastaavaksi kertomalla se luvulla 12 jaettuna tilikauden kuukausien määrällä.</p> <p>Jos 1 momentissa tarkoitettu postitoiminta päättyy kokonaan kesken laskutuskauden, Viestintäviraston tulee määrätä maksun suuruus 1 momentissa tarkoitettujen postitoiminnan harjoittamisen ajalta. Jos 1 momentissa tarkoitettu postitoiminta on maksun perusteena olevan tilikauden ja maksun eräpäivän välisenä aikana luovutettu toiselle yritykselle, Viestintäviraston tulee määrätä maksun eräpäivänä toimintaa harjoittavan yrityksen maksun suuruus ottaen huomioon luovutetun 1 momentissa tarkoitettujen postitoiminnan vahvistettu liikevaihto maksun perusteena olevalta tilikaudelta.</p> <p>Jos maksun perusteena olevan tilikauden päättymisen ja maksun eräpäivän välisenä aikana on tapahtunut muutoksia yrityksen konsernisuhteissa, maksun suuruus määräytyy sen perusteella, mikä yrityksen osuus on ollut maksun perusteena olevan tilikauden 1 momentissa tarkoitettujen postitoiminnan liikevaihdosta.</p> <p>Perittyä maksua ei palauteta, vaikka yritys lopettaisi 1 momentissa tarkoitettujen postitoiminnan tai sen toimilupa peruutettaisiin kesken laskutuskauden.</p>
<p>31 b § Maksun määräytymisen perusteena oleva liikevaihto konsernissa</p> <p>Jos postiyritys kuuluu kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 6 §:n mukaiseen konserniin, postiyrityksen maksun perusteena on yrityksen osuus samaan konserniin kuuluvien maksuvelvollisten postiyritysten Suomessa harjoittaman postitoiminnan yhteisestä liikevaihdosta vähennettynä yhtiöiden keskinäisellä tästä toiminnasta syntyneellä liikevaihdolla. Maksu määräytyy tällä tavoin myös niissä tapauksissa, joissa emoyhtiö ei ole suomalainen.</p> <p>Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia</p>	<p>70 § Maksun määräytymisen perusteena oleva liikevaihto konsernissa</p> <p>Jos postiyritys kuuluu kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 6 §:n mukaiseen konserniin, postiyrityksen maksun perusteena on yrityksen osuus samaan konserniin kuuluvien maksuvelvollisten postiyritysten Suomessa harjoittaman postitoiminnan yhteisestä liikevaihdosta vähennettynä yhtiöiden keskinäisellä tästä toiminnasta syntyneellä liikevaihdolla. Maksu määräytyy tällä tavoin myös niissä tapauksissa, joissa emoyhtiö ei ole suomalainen.</p> <p>Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella</p>

<p>säännöksiä siitä, miten maksun määräämiseksi tarpeelliset tiedot on ilmoitettava Viestintävirastolle.</p>	<p>voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, miten maksun määräämiseksi tarpeelliset tiedot on ilmoitettava Viestintävirastolle.</p>
<p>31 c § Postitoiminnan valvontamaksun määrääminen ja periminen</p> <p>Postitoiminnan valvontamaksu peritään vuosittain neljässä erässä. Postitoiminnan valvontamaksun määrää maksettavaksi Viestintävirasto. Tarkempia säännöksiä maksun täytäntöönpanosta voidaan antaa liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella.</p> <p>Viestintävirastolla on oikeus saada postiyritykseltä maksun määräämistä varten tieto yrityksen Suomessa harjoittaman 31 a §:ssä tarkoitetun postitoiminnan kaksi vuotta ennen maksun perimisvuotta päättyneen tilikauden liikevaihdosta. Konserniin kuuluvien postiyritysten tulee lisäksi toimittaa Viestintävirastolle selvitys siitä, mitkä konsernin yritysten keskinäisestä postitoiminnasta syntyneet erät on 31 b §:n 1 momentin mukaisesti vähennetty postitoiminnan liikevaihdosta. Postiyrityksen tulee toimittaa tiedot Viestintävirastolle kuukauden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamisesta. Liitteenä tulee toimittaa jäljennös vahvistetusta tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä.</p> <p>Postitoiminnan valvontamaksu saadaan periä ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoin annetussa laissa (367/1961) säädetään. Jollei maksua suoriteta viimeistään eräpäivänä, maksamattomalle määrälle peritään vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:ssä tarkoitetun korkokannan mukaan. Viivästyskoron sijasta viranomaisen voi periä viiden euron suuruisen viivästysmaksun, jos viivästyskoron määrä jää tätä pienemmäksi.</p>	<p>71 § Postitoiminnan valvontamaksun määrääminen ja periminen</p> <p>Postitoiminnan valvontamaksu peritään vuosittain neljässä erässä. Postitoiminnan valvontamaksun määrää maksettavaksi Viestintävirasto. Tarkempia säännöksiä maksun täytäntöönpanosta voidaan antaa liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella.</p> <p>Viestintävirastolla on oikeus saada postiyritykseltä maksun määräämistä varten tieto yrityksen Suomessa harjoittaman 69 §:ssä tarkoitetun postitoiminnan kaksi vuotta ennen maksun perimisvuotta päättyneen tilikauden liikevaihdosta. Konserniin kuuluvien postiyritysten tulee lisäksi toimittaa Viestintävirastolle selvitys siitä, mitkä konsernin yritysten keskinäisestä postitoiminnasta syntyneet erät on 70 §:n 1 momentin mukaisesti vähennetty postitoiminnan liikevaihdosta. Postiyrityksen tulee toimittaa tiedot Viestintävirastolle kuukauden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamisesta. Liitteenä tulee toimittaa jäljennös vahvistetusta tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä.</p> <p>Postitoiminnan valvontamaksu saadaan periä ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin <i>verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007)</i> säädetään. Jollei maksua suoriteta viimeistään eräpäivänä, maksamattomalle määrälle peritään vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:ssä tarkoitetun korkokannan mukaan. Viivästyskoron sijasta viranomaisen voi periä viiden euron suuruisen viivästysmaksun, jos viivästyskoron määrä jää tätä pienemmäksi.</p>
<p>32 § Tiedonsaantioikeus</p> <p>Sen estämättä, mitä asiakirjojen salassapidosta muualla laissa säädetään,</p>	<p>72 § Tiedonsaantioikeus</p> <p>Sen estämättä, mitä asiakirjojen salassapidosta muualla laissa säädetään,</p>

<p>liikenne- ja viestintäministeriöllä ja Viestintävirastolla on oikeus saada postiyritykseltä tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi tarpeellisia tietoja postiyrityksen taloudesta ja sen harjoittamasta tämän lain mukaisesta toiminnasta.</p>	<p><i>postiyrityksellä on velvollisuus kerätä ja luovuttaa liikenne- ja viestintäministeriölle ja Viestintävirastolle sellaisia tietoja postiyrityksen taloudesta ja sen harjoittamasta tämän lain mukaisesta toiminnasta, jotka ovat tarpeen tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi tai näihin tehtäviin liittyvien tilastojen laatimiseksi. Tiedot on luovutettava maksutta, ilman aiheetonta viivytystä ja viranomaisen pyytämässä muodossa.</i></p> <p><i>Edellä 1 momentissa mainittu tietojen keräämis- ja luovutusvelvollisuus koskee myös muita yrityksiä, joilla on hallussaan postitoiminnan ja tässä laissa mainittujen viranomaistehtävien kannalta välttämättömiä ja merkityksellisiä tietoja.</i></p> <p><i>Liikenne- ja viestintäministeriön ja Viestintäviraston on ilmoitettava tietojen käyttötarkoitus sekä perusteltava tietojen luovutusta koskeva pyyntö.</i></p> <p><i>Viestintäviraston tulee luovuttaa tässä laissa säädettyjä tehtäviä suorittaessaan saamiaan 1 momentissa tarkoitettuja tietoja liikenne- ja viestintäministeriölle tämän pyynnöstä. Viestintäviraston on ilmoitettava luovutuksesta viivytyksettä sille, jonka antamia tietoja luovutus koskee.</i></p>
	<p><i>73 § Ulkomaiselta viranomaiselta saadun asiakirjan käyttö</i></p> <p><i>Liikenne- ja viestintäministeriö tai Viestintävirasto saa käyttää ulkomaiselta viranomaiselta saatua salassa pidettävää asiakirjaa vain siihen tarkoitukseen, jota varten se on annettu.</i></p>
	<p><i>74 § Tietojen luovuttaminen komissiolle ja toisille ETA-valtioille</i></p> <p><i>Liikenne- ja viestintäministeriöllä ja Viestintävirastolla on velvollisuus luovuttaa komission ja toisen ETA-valtion valvontaviranomaisen pyynnöstä postipalvelujen sisämarkkinoiden valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot.</i></p> <p><i>Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999)</i></p>

	<i>säädetään, liikenne- ja viestintäministeriöllä ja Viestintävirastolla on oikeus luovuttaa salassa pidettävä asiakirja sekä ilmaista salassa pidettävä tieto komissiolle ja toisen ETA-valtion valvontaviranomaiselle, jos se on postipalvelujen sisämarkkinoiden valvonnan kannalta välttämätöntä.</i>
	13 luku Pakkokeinot, seuraamukset ja muutoksenhaku
33 § Pakkokeinot Jos postiyritys rikkoo tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, Viestintävirasto voi velvoittaa postiyrityksen korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä. Viestintävirasto voi asettaa 1 momentissa tarkoitetun päätöksensä tehosteeksi uhkasakon taikka uhan, että toiminta keskeytetään joko osaksi tai kokonaan tai että tekemättä jätetty toimenpide teetetään asianomaisen kustannuksella siten kuin uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään. Teettämällä suoritettujen työn kustannukset maksetaan etukäteen valtion varoista ja saadaan ulosottaa laiminlyöjältä ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa säädetään.	75 § Pakkokeinot <i>Jos postiyritys tai muu sellainen yritys, jota koskevaa sääntelyä tämä laki sisältää, rikkoo tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, Viestintävirasto voi velvoittaa yrityksen korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä.</i> Viestintävirasto voi asettaa 1 momentissa tarkoitetun päätöksensä tehosteeksi uhkasakon taikka uhan, että toiminta keskeytetään joko osaksi tai kokonaan tai että tekemättä jätetty toimenpide teetetään asianomaisen kustannuksella siten kuin uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään. Teettämällä suoritettujen työn kustannukset maksetaan etukäteen valtion varoista ja saadaan ulosottaa laiminlyöjältä ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin <i>verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (nro/vuosi)</i> säädetään.
35 § Luvaton postitoiminnan harjoittaminen Joka harjoittaa postitoimintaa ilman 6 §:ssä mainittua toimilupaa, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, luvattomasta postitoiminnan harjoittamisesta sakkoon.	76 § Luvaton postitoiminnan harjoittaminen Joka harjoittaa postitoimintaa ilman 3 §:ssä mainittua toimilupaa, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, <i>luvattomasta postitoiminnan harjoittamisesta</i> sakkoon.
35 a § Postimaksumerkintärikkomus Joka hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä 1) väärentää postimaksumerkinnän, jäljittelee sitä taikka myötävaikuttaa väärän tai jäljitellyn postimaksumerkinnän valmistukseen,	77 § Postimaksumerkintärikkomus Joka hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä 1) väärentää postimaksumerkinnän, jäljittelee sitä taikka myötävaikuttaa väärän tai jäljitellyn postimaksumerkinnän valmistukseen,

<p>2) kierrättää, markkinoi, jakelee, levittää, kuljettaa, asettaa näytteille, näyttää tai julkaisee väärän tai jäljitellyn postimaksumerkinnän tai 3) käyttää tai kierrättää postimaksuna jo käytettyä postimaksumerkintää</p> <p>on tuomittava, jollei teosta säädetä muualla laissa ankarampaa rangaistusta, postimaksumerkintärikkomuksesta sakkoon.</p> <p>Yritys on rangaistava.</p> <p>Tässä laissa postimaksumerkinnällä tarkoitetaan postilähetyksen maksutapoja, joita ovat julkisessa levityksessä olevat tai siitä poistetut postimerkit, postimaksuleimat, postimaksu- tai painokoneella tuotetut merkinnät tai kansainväliset vastauskupongit.</p>	<p>2) kierrättää, markkinoi, jakelee, levittää, kuljettaa, asettaa näytteille, näyttää tai julkaisee väärän tai jäljitellyn postimaksumerkinnän tai 3) käyttää tai kierrättää postimaksuna jo käytettyä postimaksumerkintää on tuomittava, jollei teosta säädetä muualla laissa ankarampaa rangaistusta, <i>postimaksumerkintärikkomuksesta</i> sakkoon.</p> <p>Yritys on rangaistava.</p> <p>Tässä laissa postimaksumerkinnällä tarkoitetaan postilähetyksen maksutapoja, joita ovat julkisessa levityksessä olevat tai siitä poistetut postimerkit, postimaksuleimat, postimaksu- tai painokoneella tuotetut merkinnät tai kansainväliset vastauskupongit.</p>
<p>36 § Vaitiolovelvollisuuden rikkominen</p> <p>Rangaistus 16 §:ssä säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.</p>	<p>78 § Vaitiolovelvollisuuden rikkominen</p> <p>Rangaistus 63 §:ssä säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.</p>
<p>37 § Erimielisyyksien ratkaiseminen</p> <p>Joka on tyytymätön postiyrityksen 14 §:n perusteella tekemään suunnitelmaan tai postinjakeluun, voi saattaa asian Viestintäviraston ratkaistavaksi. Ratkaisupyyntö on annettava Viestintävirastolle kuudenkymmenen päivän kuluessa kysymyksessä olevan seikan tiedoksisaamisesta. Sille, joka aikoo hakea itseään koskevaan seikkaan Viestintäviraston ratkaisua, on annettava opastusta ratkaisun pyytämisessä.</p> <p>Viestintäviraston ratkaisulvaltaan eivät kuitenkaan kuulu postiyrityksen ja asiakkaan välisiä sopimussuhteita tai korvausvastuuta koskevat asiat.</p>	<p>79 § Erimielisyyksien ratkaiseminen</p> <p><i>Jos postiyritys tai henkilö, jonka etua tai oikeutta asia koskee, katsoo, että joku toimii tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten vastaisesti, se voi saattaa asian Viestintäviraston tutkittavaksi. Viestintävirasto voi myös omasta aloitteestaan ottaa asian tutkittavakseen.</i></p> <p>Sille, joka aikoo hakea itseään koskevaan seikkaan Viestintäviraston ratkaisua, on annettava opastusta ratkaisun pyytämisessä.</p> <p>Viestintäviraston ratkaisulvaltaan eivät kuitenkaan kuulu postiyrityksen ja asiakkaan välisiä sopimussuhteita tai korvausvastuuta koskevat asiat.</p>

<p>38 § Muutoksenhaku</p> <p>Muutosta valtioneuvoston, liikenne- ja viestintäministeriön, Viestintäviraston ja kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.</p> <p>Valtioneuvosto, liikenne- ja viestintäministeriö ja Viestintävirasto voivat päätöksessään määrätä, että päätöstä on noudatettava ennen kuin se on saanut lainvoiman. Hallintotuomioistuim voi kuitenkin kieltää päätöksen täytäntöönpanon, kunnes asia on ratkaistu.</p> <p>38 a § Viestintäviraston valitusoikeus</p> <p>Viestintävirastolla on oikeus valittaa hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos hallinto-oikeus on kumonnut Viestintäviraston päätöksen tai muuttanut sitä.</p>	<p>80 § Muutoksenhaku</p> <p>Liikenne- ja viestintäministeriön, Viestintäviraston ja kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tämän lain <i>muun kuin 8 – 13 tai 23 – 39 §:n</i> nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. <i>Liikenne- ja viestintäministeriön ja Viestintäviraston päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.</i></p> <p><i>Viestintävirastolla on oikeus hakea valittamalla muutosta 1 momentissa tarkoitettuun hallinto-oikeuden päätökseen, jolla hallinto-oikeus on kumonnut Viestintäviraston päätöksen tai muuttanut sitä.</i></p> <p><i>Liikenne- ja viestintäministeriön ja Viestintäviraston 8 – 13 tai 23 - 39 §:n nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Liikenne- ja viestintäministeriön ja Viestintäviraston päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.</i></p>
	14 luku Erinäiset säännökset
<p>39 § Virka-apu</p> <p>Liikenne- ja viestintäministeriöllä ja Viestintävirastolla on oikeus saada virka-apua poliisilta, tulliviranomaisilta ja rajavartiolaitokselta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten täytäntöön panemiseksi.</p>	<p>81 § Virka-apu</p> <p>Liikenne- ja viestintäministeriöllä ja Viestintävirastolla on oikeus saada virka-apua poliisilta, tulliviranomaisilta ja rajavartiolaitokselta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten täytäntöön panemiseksi.</p>
<p>42 § Postimerkkien julkaiseminen ja postimaksumerkinnän käyttäminen</p> <p>Valtioneuvosto voi hakemuksesta myöntää postiyritykselle oikeuden julkaista kansainvälisesti hyväksyttäviä postimerkkejä. Liikenne- ja viestintäministeriö voi hakemuksesta</p>	<p>82 § Postimerkkien julkaiseminen ja postimaksumerkinnän käyttäminen</p> <p><i>Liikenne- ja viestintäministeriö voi hakemuksesta myöntää postiyritykselle oikeuden julkaista kansainvälisesti hyväksyttäviä postimerkkejä tai Suomessa</i></p>

<p>myöntää postiyritykselle oikeuden julkaista Suomessa hyväksyttäviä postimerkkejä. Oikeus julkaista postimerkkejä on voimassa enintään toimiluvan voimassaoloajan.</p> <p>Viestintävirasto voi tarvittaessa antaa määräyksiä postimerkkejä vastaavan postimaksumerkinnän muodosta ja sen sijoittamisesta kirjelähetykseen sekä sen muusta käytöstä.</p>	<p><i>hyväksyttäviä postimerkkejä. Oikeus julkaista postimerkkejä on voimassa enintään toimiluvan voimassaoloajan.</i></p> <p>Viestintävirasto voi tarvittaessa antaa määräyksiä postimerkkejä vastaavan postimaksumerkinnän muodosta ja sen sijoittamisesta kirjelähetykseen sekä sen muusta käytöstä.</p>
	15 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset
<p>43 § Voimaantulo</p> <p>Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.</p> <p>Tällä lailla kumotaan 29 päivänä lokakuuta 1993 annettu postitoimintalaki (907/1993) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.</p> <p>Toimenpiteisiin tämän lain täytäntöön panemiseksi voidaan ryhtyä ennen sen voimaantuloa.</p>	<p>83 § Voimaantulo</p> <p><i>Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 201 .</i></p> <p><i>Tällä lailla kumotaan 6 päivänä huhtikuuta 2001 annettu postipalvelulaki (313/2001) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.</i></p> <p><i>Tällä lailla kumotaan haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi perittävästä maksusta 24 päivänä heinäkuuta 1997 annettu laki (708/1997).</i></p> <p><i>Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.</i></p>
<p>44 § Siirtymäsäännös</p> <p>Tämän lain voimaan tullessa postitoimintaan toistaiseksi myönnetty toimilupa on voimassa kaksikymmentä vuotta lain voimaantuloajankohdasta. Tämän lain voimaan tullessa postitoimintaan määräajaksi myönnetty toimilupa on voimassa myönnetyn toimilupakauden ajan. Jos toimiluvan ehdot ovat ristiriidassa tämän lain säännösten kanssa, noudatetaan tämän lain säännöksiä.</p> <p>Lain voimaantuloa ennen vireille tulleet toimilupahakemukset käsitellään tämän lain säännösten mukaisesti.</p> <p>Tämän lain 40 §:n 3 momenttia sovelletaan myös postiyrityksen rekisterissä lain voimaan tullessa oleviin</p>	<p>84 § Siirtymäsäännös</p> <p>Tämän lain voimaan tullessa postitoimintaan myönnetty toimilupa on voimassa siihen saakka, <i>kunnes tämän lain nojalla myönnetään uusi toimilupa, kuitenkin enintään aiemman toimilupakauden ajan.</i> Jos toimiluvan ehdot ovat ristiriidassa tämän lain säännösten kanssa, noudatetaan tämän lain säännöksiä.</p> <p><i>Ennen lain voimaantuloa vireille tulleet toimilupahakemukset käsitellään tämän lain säännösten mukaisesti.</i></p> <p><i>Tämän lain voimaan tullessa voimassa oleva yleispalveluvollisuus on voimassa siihen saakka, kunnes Viestintävirasto antaa päätöksen, jolla asetetaan uusi yleispalveluvollisuus tai jätetään se osin</i></p>

<p>tietoihin.</p> <p>Rekisteripitäjän on saatettava pitämänsä osoiterekisteri tämän lain mukaiseksi kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.</p> <p>Postiyritys, jolla on tämän lain voimaantullessa oikeus postimerkkien julkaisemiseen, saa jatkaa postimerkkien julkaisemista toimilupakautensa ajan.</p> <p>Tätä lakia ei sovelleta ennen lain voimaantuloa tehtyyn sopimukseen. Tämän lain 19–21 §:n säännöksiä korvausvastuusta ei sovelleta, jos lähetys on jätetty postiyrityksen kuljetettavaksi ennen tämän lain voimaantuloa.</p>	<p><i>tai kokonaan asettamatta. Yleispalveluvollisuuden sisältö määräytyy kuitenkin tämän lain 3 luvun mukaisesti.</i></p> <p><i>Viestintäviraston tulee tehdä 22 §:ssä tarkoitettu markkinoiden arviointi ensimmäisen kerran siten, että se on käytettävissä viimeistään vuoden kuluttua lain voimaantulosta.</i></p> <p><i>Tämän lain 38 §:n osoiterekisterisäännöksiä sovelletaan myös postiyrityksen rekisterissä lain voimaan tullessa oleviin tietoihin.</i></p> <p>Postiyritys, jolla on tämän lain voimaan tullessa oikeus postimerkkien julkaisemiseen, saa jatkaa postimerkkien julkaisemista toimilupakautensa ajan.</p> <p>Tätä lakia ei sovelleta ennen lain voimaantuloa tehtyyn sopimukseen. Tämän lain 49- 52 §:n säännöksiä korvausvastuusta ei sovelleta, jos lähetys on jätetty postiyrityksen kuljetettavaksi ennen tämän lain voimaantuloa.</p> <p><i>Tämän lain säännöksiä perillesaamattomien postilähetysten käsittelystä sovelletaan myös sellaisiin lähetyksiin, jotka on jätetty kuljetettaviksi ennen tämän lain voimaantuloa ja joita postiyritys ei ole postipalvelulain voimassa ollessa voinut toimittaa Viestintävirastoon eikä myydä tai hävittää.</i></p> <p><i>Tämän lain 56 §:n 6 momenttia postiverkossa kuljetetusta tavarasta, joka ei ole enää yhdistettävissä postilähetykseen, sovelletaan myös sellaiseen mainitussa säännöksessä tarkoitettuun tavarahan, joka on postiyrityksen hallussa lain voimaan tullessa.</i></p>
---	---